

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA: n. 1929.

OSLO

5000
4.12.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: _____

Ministeri Elfvigiu raportti no 1

Oslo

3/2 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 3 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
N:o	1/80 lue.	29
~~2/3.29.~~	N:o	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 1/29, joka koskee

Pääministeri Mowinckel'in lausuntoa valtiollisesta tilanteesta Euroopassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

E. M. C. Björns

Herra Ministeri Hj.J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään tiedoitus

N:o 1/29.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
D. P.		
L. M.		
RYHMÄ	ALUE	ALUE

Pääministeri Mowinckel valtiolli-
sesta tilanteesta Euroopassa.

Käydessäni tänään pääministeri Mowinckelin luona uudenvuodentervehdyksellä hän otti puheeksi valtiollisen tilanteen Euroopassa. Sanoi olevansa huolissaan Kansainliitossa viime aikoina vallitsevasta hengestä, josta yhä selvemmin pistää esille valtataistelua ja rikkinäisyyttä liiton jäsenten kesken ja joka panee liiton jalot periaatteet ja arvovallankin kovalle koetukselle.

Kysymys, joka pääministerin mielestä tällä hetkellä on omiansa suuresti, vaikkakin välillisesti, häiritsemään sovinnollista ja rauhallista yhteistyötä Kansainliitossa, on jatkuva keskustelu Versailles' in sopimuksen tulkinnasta erittäinkin mikäli se koskee Rhenin maiden tyhjentämistä. Onhan Saksan oikeutta saada nuo alueensa haltuunsa näytetty niin sitovasti sekä moraaliselta että juriidiselta näkökannalta toteen, ettei luulisi Ranskan enää voivan ylläpitää sitkeätä vastarintaansa

Ranskan esiintyminen täytyy sen vuoksi asettaa yhteyteen niiden valtaviin varustustoimenpiteiden kanssa, joita tämä maa määrätietoisesti ja kuumeentapaisesti on ajanut aina maailmansodan päättymisen jälkeen ja joiden päämääränä ilmeisesti on sen voimakkaaksi sotilasvallaksi nouseminen, vallaksi, jonka ei tarvitse kysyä lupia oikealta eikä vasemmalta. Senpä vuoksi voidaankin katsoa Ranskan hallituk-

sen suhtautumista Rheninmaan kysymykseen pieneksi kokeeksi osoittaa voimiaan, mihin se jo nyt pystyy.

Tilanne ei ole liioin ilahduttava muuallakaan päin. Ranskan politiikka, joka sodan jälkeen vei Itävallan hajomiseen, on nyt synnyttänyt kysymyksen tämän pienuuttaan ja heikkouttaan sairastavan valtion yhdistämisestä Saksaan ja siinäkin taas nostattanut Ranskan Saksa vastaan. Ja kumminkin - tätä yhdistämistä ei Ranska eikä Kansainliitto-kaan voi ajan oloon estää muuta kuin asevoimalla. Jos Itävalta ja Saksa kerran molemmat toivovat yhdistymistä, on Kansainliiton annettava tähän siunauksensa, siitä ei päästä yli eikä ympäri. Mutta seuraukset voivat kylläkin käydä varsin kohtalokkaiksi, sillä muut keskenään riitaiset kansallisuudet Itävallan rajoilla voivat nekin ruveta liikehtimään ja kasvattamaan probleemeja, joita ei tällä kertaa voida aavistaa.

Myöskin pääministeri kosketteli Italian kysymystä. Sanoi saaneensa sen tiedon, että Italian talous kaikesta ylistyspuheesta ja reklaamista huolimatta on arveluttavasti heikkenemään päin samalla kuin oppositio fascistista hallitusmuotoa vastaan on kasvamassa.

Vaaroja piilee siis monella taholla ja Kansainliiton tehtävä on sen vuoksi suurempi nyt kuin koskaan ennen.

Mowinckel käänsi puheensa Pohjoismaihin, Suomeen, Ruotsiin, Norjaan, Hollantiin ja Tanskaan ja toivoi, että ainakin nämä voisivat esiintyä yksimielisinä suurvaltojen välisissä kahakoissa ja olisi ennen muuta saatava aikaan varma kanta Pohjoismaiden välillä Kansainliitossa esiintyviin tärkeisiin kysymyksiin nähden.

Totta kyllä Suomi on eräissä suhteissa ja ehkä pääasiallisesti maantieteellisen asemansa takia ollut kansainvälisessä työssä jonkunverran loiftompaa, kuin esim. Hollanti, Pohjoismaisesta yhteistyöstä

joka viime aikoina yhä voimakkaammin lukeutuu Pohjoismaihin ja avomielisesti kannattaa niiden ulkopolitiikkaa, mutta toivomme, hän sanoi, että Suomikin on löytävä tien, joka vie yhä lujempaan yhteyteen länteen päin.

Niinpä olisi nyt aika saada Pohjoismaiden välillä varma kanta Rheninmaan kysymyksessä ja tämä kanta lausutuksi julki tavalla, joka osoittaisi pelkäämätöntä^{ja} Kansainliiton ohjelman tinkimätöntä noudattamista ja oikeuden puolustamista.

Suurinta kiitollisuutta tällaista menettelyä kohtaan tulisi Englanti näyttämään, siitä oli Mowinckel vakuutettu. Oslossa, tammikuun 3 päivänä 1929.

Erling

472

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: _____

Ministeri Eelvingin raportti no 2.

Oslö

10 p:n 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 10 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 2/80 ke. D. 10/29		
14/I-29	No	Litt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2/29, joka koskee

(No. Norvi) Katsausta taloudelliseen tilanteeseen Norjassa vuoden vaihteessa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Efter Signy

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

ULKOASIAMINISTERIÖ		
N:o 2/80 Sal. D. 1929		
14/1-29		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 2/29.

Katsaus taloudelliseen tilanteeseen

Norjassa vuoden vaihteessa.

1. Kultakantaan palaaminen.

Niistä ilmiöistä taloudellisen elämän alalla, jotka vuoden 1928 kuluessa ennen muita herättävät Norjassa huomiota, mainittakoon kultakantaan uudelleen palaaminen. Paljon on tästä kuluneina vuosina käyty väittelyä. Viimeiseen saakka taistelivat sekä talonpoikais- että työväenpuolueet kruunun jatkuvaa arvon kohoamista vastaan väittäen, että huomattavissa oleva nousu oli keinotekoisista ja pääasiallisesti ulkomaalaisten pörssikeinottelijain aiheuttamaa, eikä näin ollen pysyvää. Norjan pankin politiikkaan eivät nämä varoitukset kumminkaan pystyneet. Harvinaisella johdonmukaisuudella pankki menneenä vuonna kaikin keinoin suosi kruunun paariin nousemista, eikä pankin johtajaan, Rygg'iin näyttänyt vähääkään vaikuttavan ne monet sekä tieteellisen maailman, eräiden Oslon yliopiston opettajien että monien käytännönkin miesten varoitukset, joita satelemalla sateli hänen ympärillään. Paariin oli päästävä, siinä Rygg'in horjumaton vakaus.

Tapantuneen valuutan stabilisoimisen jälkeen on kes-

kustelu tästä kysymyksestä miltei kokonaan lakannut, eikä tätä nykyä enää liene vakavampaa opinionia olemassa, joka toivoisi muutosta tehtyyn päätökseen.

Ilmeistä on kuinka taloudellinen elämä Norjassa kruunun vakaannuttua on saavuttanut entistä varmemman pohjan ja kuinka monilla aloilla - jatkuvasta ja ankarasta pulakaudesta huolimatta - tilanne kuvastuu huomattavasti edullisemmaksi kuin vuosi sitten. Useammassa tuotantohaarassa työskennellään nyt paremman yhteistyön ja organisation saavuttamiseksi samalla kun suunnitellaan entistä tehokkaampien menettelytapojen käyttöönottamista. Tietenkin on tämä uudistustyö monella alalla vielä alkuasteellaan, mutta kauan odotettu suunnamuutos on silmiinpistävä samoin kuin luottamus tulevaisuuteen on kohoamassa.

Mikäli rahaministeri Lund äskettäin on tuonut julkisuuteen esille, olisi yksin kuntien taloudessa, jotka viime aikoina erikoisesti ovat antaneet ja edelleenkin antavat aiheita huolestumiseen, jonkunverran parannusta ja toivotaan suuremman osan kuntia ilman valtiiovallan väliintuloa voivan suorittaa velkojistaan. Joka tapauksessa näyttää siltä kuin monen kunnan talouden lopullinen järjestäminen olisi pakko jättää riippuvaksi valtion toimenpiteistä ja siis erikoisesta lainsäädännöstä.

Vuoden kuluessa asetettu n. k. "gjeldtrykskommissionen" lienee jouluksi saanut mietintönsä valmiiksi, vaikkakaan julkisuudessa ei vielä ole tietoa sen sisällyksestä.

Monena vuonna suoritettu työ paremman ja turvatumman järjestelmän aikaansaamiseksi valtion menosääntöä ja rahoja käsitellessä on jatkunut. Niinpä viime vuonna hyväksyttiin uusi suostuntahjesääntö tarkoituksella estää valtion rahojen käyttöä poikkeustapauksissa ennen kuin Suurkäräjät ovat siihen antaneet suostumuksensa sekä estää siirtomäärärahojen myöntämistä vuodesta toiseen enemmän kuin on aivan välttämätöntä.

Kun tämän rinnalla edellytetään valtion velanlyhennykset maksettaviksi sen liiketuloista sekä että valtiolainoja aiotaan käyttää rautatierakennuksiin y. m. pääomasijoituksiin huomattavasti vähemmän kuin tarvitaan velkojen kuoletuksiin, toivotaan täten saatavan takeita valtiovelkojen aleremisesta.

Valtion menosääntöä laadittiin ei vain tasapainoa (balance) silmälläpitäen, vaan ottamalla huomioon velanmaksun ja veronhelppouksetkin, yhteensä n. 13 milj. kruunun arvosta.

2. Norjan yksityispankit vuoden vaihteessa.

Yksityispankkien toiminta on vuoden 1928 kuluessa ilmeisesti kantanut hyviä hedelmiä. Ensiksi suosi tätä toimintaa se seikka, että pankit toukokuun 1 päivästä alkaen pääsivät tilaisuuteen vaihtaa rahasetelinsä kultaan. Niinpä tunnettu pankkimies With Oslossa tästä kirjoittaessaan lausuu, että Norjan pankki kultakantaan siirtyessään on osoittanut rahadeflation ajan pahimmat seuraukset selvitetyiksi samalla kun se kohotti Norjan paperisetelit ensiluokkaisiksi, ulkomaiden seteleihin verrannollisiksi maksuvälineiksi. Tämä etu on enemmän kuin mikään muu luonut lujan pohjan yksityispankkienkin toiminnalle ja taloudelliselle elämälle yleensäkin.

Uuden pankkilain mukaan oli jokainen Norjan yksityisluontoinen pankki velvollinen ennen vuoden 1927 loppua Valtiovarainministeriöstä hakemaan itselleen lain edellyttämää koncessionia, joka myönnettiin perusteellisten pankkitarkastusten nojalla. Tästä oli luonnollisesti seurauksena pankkien ankara arvosteleminen ja seulominen, joka johti heikompien pankkien sulkemiseen.

Yksityispankeista pääsi vuoden 1927 alussa 97 myönnettyine koncessioneineen jatkamaan toimintaansa ja on vuoden 1928 kuluessa myönnetty uusia koncessioneja 8:lle vasta perustetulle pankille.

Myöskin on vuoden 1928 kuluessa sikäli yksityispankkien elämässä huomattavissa edistystä, että vapaiden ja valtion hallittavien (administerte) pankkien välinen epäterveellinen kilpailu on saatu miltei poistetuksi. Vuoden vaihteessa oli nimittäin valtion hallittavien pankkien lukumäärä supistunut kahteen, ja odotetaan niidenkin pian vapautuvan sanotusta holhouksenalaisuudesta. Totta kyllä jää Norjaan vuoden vaihteessa vieläkin n. 40 suoritus tilaan joutunutta pankkia, mutta nämä eivät tarjoa vapaille yksityispankeille sitä kilpailu vaaraa kuin valtion hallittavat.

Norjan yksityispankkien stabilisoiminen edulliseen suuntaan ilmenee parhaiten pankkitilastosta. Tämän mukaan oli pankkien hallintapääoma (forvaltningskapital) vuonna 1920 yli 5400 milj. kruunua kun se v. 1928 oli alentunut 2700 milj. kruunuun. Viimemainittuun summaan on laskettu myöskin suoritus tilaan joutuneiden pankkien hallintapääoma. Tietenkin on tässä tapahtunut huomattavia pääoman poistoja, mutta voidaan monessa suuressa pankissa tapahtunutta "suursiivousta" huomioonottamalla katsoa pääomapoistojen ajan nyt sivuutetuksi; joten vuosi 1928 tässäkin merkityksessä on katsottava deflacio ajasta normaalikaan siirtymiseksi. Samaa osoittavat myöskin pankkien balancit, joissa niihin ja niistä lainattavat erät lähentelevät normaalioloja.

Vapaiden pankkien talletukset ovat menneenä vuonna nousseet n. 50 milj. kruunuun, jotka kylläkin pääasiallisesti ovat siirtyneet suoritus tilaan joutuneista pankeista. Myöskin ovat pankeista lainatut määrät ja rediskonttaukset vähentyneet.

Niinikään ansaitsevat Norjan yksityispankkien suhteet ulkomaalaisiin pankkeihin mainintaa. Lokakuussa 1928 nousivat Norjan yksityispankkien saatavat ulkomaalaisissa pankeissa suuremmiksi kuin niiden velat. Tämä on sitäkin enemmän huomiota herättävää kuin ulkomaalaisten pankkien saatavat vuonna 1927 osoittivat heille plus 75 milj. kruunua ja 1926 plus 147 milj. kruunua.

Ylläsanottu viittaa mielestäni selvästi siihen, että

Norjan yksityispankit ovat sivuuttaneet pahimman deflatoaikensa ja paremmin varustettuina kuin moneen vuoteen ne voivat toivottavasti käydä työtään jatkamaan uutena vuonna.

3. Norjan säästöpankit. 1928.

Vuoden 1927 lopussa oli Norjassa yhteensä 612 säästöpankkia. Vasta umpeen kuluneena vuonna perustettiin jälleen 8 uutta pankkia, mutta joutui 7 suoritusiltaan. Koko määrästä, 613 säästöpankista on tätä nykyä 20 holhouksen alaisina, 20 "under accordbehandling" ja 8 suoritusiltaan joutunutta.

On huomattava, että Norjan säästöpankit enemmistöltään ovat verrattain pieniä. Niinpä viralliseen tilastoon on otettu ainoastaan 170 säästöpankkia, ne joiden talletuspääoma nousee yli 3 milj. kruunuun. Vuoden 1928 kuluessa on niiden lukumäärä nousut 8 pankilla. Vuoden 1927 kuluessa nousivat 162 säästöpankin talletukset yhteensä 1959 milj. kruunuun ja arvellaan niiden v. 1928 vähentyneen n. 30 á 35 milj. kruunulla. Tätä vähennystä pidetään luonnollisena seurauksena viimeaikaisesta yritteliäisyydestä. Säästöpankinijat uskaltavat jälleen sitoa pääomiaan tuotannollisiin yrityksiin.

4. Merenkulku.

Menyt vuosi on Norjan samoin kuin monen muunkin maan merenkululle tuottanut melkoisia pettymyksiä. Osaksi on tähän vaikuttanut vuosi vuodelta lisääntyvä kauppalaivasto, joka tekee kilpailun entistä ankarammaksi, osaksi ovat monet suojeleustullia suosivat maat uusilla lainsäädännöksillään saaneet aikaan melkoisia muutoksia entiseen tavaravaihtoonsa. Norjan merenkululle teki tietenkin lisäksi suurta hankaluutta epävakava valuutta ja siitä johtuvat korkeat hallintokustannukset ja oli valuutasta myöskin seurauksena suuret laivatilaukset ulkomaalaisista telakoista.

Tunnettu laivanvarustaja Arth. H. Mathiesen arvelee uuden vuoden katsauksessaan, että Norjan laivaliikenne vuonna 1929 todennäköisesti tulee vilkastumaan riippuen tämä osaksi Englannissa

lisääntyvästä puutavaratuonnista, mutta myöskin ja ehkä etupäässä sen lisääntyvästä hiilenviennistä Skandinaaviaan, joka vien-
ti nyt vihdoin hiililakkojen päätyttyä pakostakin tulee vil-
kastumaan. Puolan kilpailun Skandinavian hiilimarkkinoilla Mat-
hiesen ei arvele tuottavan Englannille suurempaa haittaa, hii-
lenvienti Puolasta kun ilmeisesti jo on saavuttanut huippunsa
eikä todennäköisesti jaksa pysyä kilpailussa mukana. Myöskin
on hyvin luultavaa, että hiilenvienti Englannista Välimeren
maihin tulee lisääntymään.

Suurella huolella katselevat Norjan laivanvarustajat si-
tä laivaliikennettä, jota muodossa tahi toisessa ylläpidetään
tahi tuetaan eri valtioiden varoilla. Norjassa aiheuttaa jo
nyt uusi U.S.A:n kannatusta nauttiva kaukaisen lännen ja Norjan
välinen laivalinja vakavaa hankaluutta. Myöskin on päästy sel-
vyyteen siitä, että amerikkalainen Dumping-kilpailu on saatu
aikaan valtion kannatuksilla, joiden summa, mikäli se koskee
vastamainittua laivalinjaa nousee 315000 dollariin vuosittain.

Kuten jo on huomautettu on Norjan tonnage v. 1928 tun-
tuvasti kasvanut. Tämä selviää allaolevasta tilastosta:

Höyrylaiva.		Moottorilaiva.		Purjelaiva.		Yht.			
Kpl.	Br.ton.	Kpl.	Br.ton.	Kpl.	Br.ton.	Kpl.	Br.ton.		
1/1 1914.	1.1618.	1.885.	1.156	2	339	554.	565.816	2174.	2451311
1/1 1928	1510.	2.226.	0.071	256	614.670	24.	14.293	1790.	2855034
1/11 1928	1496.	2.232.	0.000	275	774.000	16.	5.600	1787.	3011000

Mainitsemista ansaitsee myöskin, että Norjan laivanvarus-
tajia varten on parhaillaan rakennettavana 17 uutta höyry- ja
44 moottorialusta, yhteensä 283,500 bruttotonnin kuormituksella.
Uusista laivoista on 23 kpl. tahi 31450 br. tonnia tilattu ko-
timaisista telakoista.

5 Valaanpyynti.

Niin oudolta kuin se suomalaiselle kuulostaa, on valaan-
pyynti norjalaisille liikkeille viime vuonna tuottanut ennen kuv-

lumatonta menestystä. Tämä elinkeino on maahan tuottanut siksi suuria pääomia, että nämä tuntuvat pienen maan taloudessa. Tärkeimmät pyyntialueet sijaitsevat Etelä-Georgiassa, Etelä-Shetlandin lähistöllä ja siitä itää kohti sekä Rossmeressä.

Kuten allaolevasta tilastosta käy selville, arvioidaan vuoden 1928

Vuosi:	Saalis. tynn. öljyä.	Arvo. milj.kr.
1918:	147.000	28 mill.
1919:	163.750	33 "
1920:	212.000	60 "
1921:	281.400	36 "
1922:	338.000	45 "
1923:	440.000	63 "
1924:	382.300	65 "
1925:	581.000	90 "
1926:	655.600	75 "
1927:	704.000	60 "
1928:	801.500	68 "

valaansaanti 68 milj. kruunuun ja oli saaliin määrä öljytii-
nuissa lasketuna 801.500, s. o. suurempi kuin koskaan ennen.

6. Maatalous.

Niin edulliseksi kuin viime kesä näyttikin alussa muodostuvan Norjan maataloudelle, muuttuivat toiveet kumminkin myöhemmin monessa suhteessa pettymyksiksi. "Hyvä vuosi" saatiin ainoastaan kolmessa pohjoisimmassa läänissä. Parhaimmatkaan sadot näiden läänien hajallaan olevista pienistä ja heikossa viljelyksessä olevista pelto- ja niittyalueista eivät kumminkaan pystyneet sanottavasti kokonaissatoa tasoittamaan.

Pääsyynä Norjassa huonoon satoon pidetään etenkin Östlandet'issa vallinnutta alhaista lämpötilaa, joka oli alhaisempi kuin mitä on moneen vuoteen sattunut. Monessa paikassa sisämaassa pakkanen heinäkuussa pani perunat ja vikuutti muitakin kasveja. Vilja teki tähkää 3 viikkoa myöhemmin kuin normaali-
vuosina, joten jo silloin oli syytä pelätä sen liiallista myöhästymistä. Niin huonosti ei kuitenkaan käynyt kuin aluksi pelättiin. Syyskesä muodostui edulliseksi, joten vilja tuleentui

tydyttävästi. Siemenistä ei nykyisin ole puutetta muuta kuin kaurasta. Heinät saatiin hyvään korjuuseen ja antoivat perunat siksi hyvän sadon, että niiden hinta on pysytellyt huomattavasti alhaisempana kuin edellisellä vuonna.

Maatalousylijohtajan antamista tiedoista on v. 1928 sato arvioitu seuraavasti:

	keskisuur. sato ton.	Sato 1928 % sen keski- sadosta.	Sato 1928. ton.	100 vilja- arvoa.	Sato 27. 1000 vil- ja-arvoa.
Kasvi:					
Vehnä	18.229	101	18.411	20.713	18.539
Ruis	18.286	85	15.443	18.632	18.468
Ohra	123.165	99	121.933	121.933	101.728
Kaura	195.917	86	168.489	112.326	122.553
Sekavilja	14.062	94	13.218	10.281	9.653
Herne	2.191	81	1.775	1.998	2.171
Yht.viljaa ja herneitä.	371.850	---	339.369	285.883	273.112
Perunoita	951.352	99	941.838	209.297	134.458
Rehunauris	489.066	95	464.613	38.718	33.460
Lanttu	91.800	93	85.374	9.486	8.609
Heinä nurm.	1732.784	90	1.551.406	620.562	792.941
o " luon.niit.	592.519	84	497.716	199.086	242.686
Yht.vilja-arvoja	1.537.124	---	---	1.363.033	1.485.266

Valopilkkuna muuten niin harmaalla taivaalla osoitetaan apulantojen hintojen alenemiseen ja työpalkkojen vähenemiseen maaseudulla. Pian alkavilla suurkäräjillä on oleva tärkeä tehtävä koettaa löytää ulospääsyyn siitä umpikujasta, johon Norjan maatalous on joutunut.

7. Metsätalous.

Norjan metsäammattimiesten keskuudessa vallitsee samoin kuin maatalousmiestenkin piireissä tätä nykyä pessimismiä. Va-

luuttapolitiikka, korkeat verot ja työpalkat sekä heikko kysyntä puutavaramarkkinoilla esiintyvät haitallisina tekijöinä metsätalouden terveelle kehitykselle. Norjassa kuulee sitä paitsi usein valituksia puuhiomotekäiden satunnaisista paperipuuntuonneista ulkomailta (Suomesta ja Baltian maista), jonka väitetään tapahtuvan tarkoituksella polkea kotoisia hintoja.

Minulla oli syyskuun 28 päivänä 1928 tilaisuus Ulkoasiainministeriölle lähettää metsäylijohtaja Sörhuusin antamia tietoja maksetuista metsänhinnoista, jotka tiedot ovat julkaisut Kauppalehdessäkin. Mikäli olen voinut havaita, ei näissä hinnoissa myöhemminkään ole sanottavia muutoksia ilmaantunut. Alhaisista hinnoista aiheutuu m. m. se, että vuoden vaihteessa oli suurempi osa Glemmenin ja Mjösenin vesistöjen rannoille jo kuljetetuista puista myymättä. Kummallakin puolella, sekä ostajien että myyjien, on taloudellinen hätä suuri ja verorasitus ylivoimainen. Kuka lopultakin jaksaa viedä tahtonsa läpi, on toistaiseksi vaikeata ennustaa.

Menneenä vuonna on Norjassa hyväksytty uusi laki yhdenmukaisen puunleimauksen toteuttamiseksi. Täten on nyt monet käytännössä tähän saakka olleet leimaustavat ja mittalaskelmat saatu poistetuiksi ja sijaan saatu järjestelmä, joka tekee mahdolliseksi tehdä tarkkoja laskelmia siitä, ^{mitä} eri uittoväylien varsilla, ^{mitä} todellisuudessa on puista maksettu.

Muusta metsätaloutta koskevasta lainsäädännöstä mainittakoon uusi asetuslaki (jordloven), joka suurkäräjillä hyväksyttiin työväenpuolueen, kommunistien, venstren ja talonpoikaispuolueen yhdistyneillä äänillä. Kuten tunnettua perustuu uusi asetuslaki pakkolunastumenetelmään, missä pakkolunastusta ulotetaan ei vain viljelemättömiin, vaan viljeltyihinkin maihin ja lisäksi metsä-, laidun- ja tunturimaihin. Laki siis radikaalisuudessaan löytää vain vertaisensa Tjeekoslovakiassa ja Baltian maissa.

Laki myöskin oikeuttaa maatiloilla asuvien husmandien -- s. o. sellaisten tilojen vakinaisten työläisperheiden, jotka asu-

vat talon rakennuksissa ja viljelevät si van mitättömän pieniä maa-aloja tahi vain pientä kasvitarhamaata, itselleen pakolunastamaan nuo alueet rakennuksineen omikseen. Niitä periaatteita, joita Suomen uudessa asutuslaissa on hyväksytty, ajoivat Norjan suurkäräjillä oikeisto ja vapaamielinen vasemisto.

Lopuksi ansaitsee kuluneena vuonna Norjassa perustettu uusi luottolaitos "Norges Hypotekforening for næringslivet", joka on perustettu metsäläpöton tyydyttämiseksi, mainitsemista. Tämän hypoteekkiyhdistyksen kautta on saatu terve jako lyhytaikaista ja pitkäaikaista, s. o. pysyväistä luottoa myöntävien luottolaitosten välillä.

8. Teollisuus.

Teollisuuden alalla merkitsee vuosi 1928 Norjassa monessa suhteessa edistyksen aikaa, vaikkakin on myönnettävä, että monessa teollisuuden haarassa on vielä suuria vaikeuksia voitettavina. Jo aikaisemmin huomautettiin, kuinka kotimainen laivanrakentaminen osoittaa ripeätä edistymistä. Toiseksi kiinnittää tyypiteollisuus Norsk Hydron tehtaissa yleistä huomiota, laajennuksiin kun siellä on kiinnitetty n. 20 milj. kruunua. Heikommissa olosuhteissa työskentelevät sitä vastoin margariinitehtaat, suklaatehtaat ja muut ravintoaineita valmistavat tehtaat. Heikoimmat ovat tulokset kuitenkin kutomateollisuuden alalla ja kenkätehtaissa, joissa ulkolainen kilpailu on ollut erittäin ankara. Sementtituotanto on entisestään lisääntynyt ja on toivoa hintojenkin kohoamisesta.

9. Kalastus.

Myöskin kalastus osoittaa vuonna 1928 entistä parempia tuloksia. Ainoastaan Pohjois-Norjassa kalastus antoi huononlaisia tuloksia. Verrattain hyvän talvikalastuksen jälkeen seurasi

Ruijan rannoilla heikonlainen kevätkalastus. Sen raha-arvo on laskettu 5 1/2 á 6 milj. kruunuun, joka kalastajaa kohti ei tee suuriakaan summia kun ottaa huomioon, että kalastajien lukumäärä keväällä näillä vesillä nousi parhaimpana aikana 17.000.

Tromsön fylkessä ja siitä etelään päin on kalansaa-
lis ja varsinkin sillinkalastus ollut harvinaisen tuottavaa,
ja on epäilemättä suuresti helpoittanut kalastajaväes-
tön taloudellista asemaa. Huomiota ansaitsee myöskin, että
kalastajat länsirannikolla ovat perustaneet suuria kalanmyyn-
tiosuuskuntia, jotka työskentelevät hyvällä menestyksellä.
Niiden toiminnasta toivon voivani antaa lähempiä tietoja
myöhemmin.

Oslossa, tammikuun 10 päivänä 1929.

Eino Usping

JK

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *Cy.*

ASIA: _____

Ministeri Elfvingsin raportti no 3.
Oslo

30/7 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 30 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIO		
N:o 5/180 fac. D. 10 29		
2/2.29	N:o	LII.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C ₄	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 3/29, joka koskee

Valtiollista tilannetta Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ester Nyberg

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 5180 p.m. N:o 3/29		
2/2-29	2	LY
RYHMÄ	LUOKA	ALIA
5	C4	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään tiedoitus N:o 3/29.

Valtiollinen tilanne Norjassa.

Valtaistuinpuheen käsittely Suurkäräjillä.

Välikysymys suojeluskunnista.

Suurkäräjään avajaistilaisuudessa pidetystä valtaistuinpuheesta sekä sitä Odelstingetissä seuranneesta tarkistelusta voidaan samoin kuin niistä lukuisista lausunnoista, joita eri puolueiden taholta tämän yhteydessä julkaistaan sanomalehdistössä saada yleiskatsaus valtiollisesta tilanteesta Norjassa vuoden vaihteessa. Vaikka Suomen sanomalehdistössä on kylläkin näkynyt referaatteja suurkäräjillä tapahtuneesta keskustelusta, lie-nee syytä asiaa tässäkin yhteydessä kosketella.

Entiseen menettelytapaan oli suurkäräjillä viime viikolla tehty se muutos, että valtaistuinpuheen varsinaiset valtiolliset ja valtiotaloudelliset kysymykset otettiin eri tilaisuuksissa käsiteltäviksi. Kommunistien ja työväenpuolueen jättämät välikysymykset hallituksen suhtautumisesta vapaaehtoiseen suojeluskuntaliikkeeseen päätettiin käsitellä valtaistuinpuheen valtiollisten kysymysten yhteydessä, tämä siitä syystä, että sanottu välikysymys oli tähdätty erästä hallituksen toimenpidettä vastaan.

Työväen piirien samoin kuin radikaalisen vasemmiston taholta (Dagbladet) mainittua työnjakoa paljon moitittiin ja väitettiin sen syntyneen oikeiston ja talonpoikaipuolueen yhteistoiminnan kautta, jossa koetettiin tällä tavoin estää epäluottamuslauseen syntymistä. Tämä taas olisi helposti voinut tapahtua, jos valtaistuinpuhe kokonaisuudessaan olisi yhdellä kertaa käsitelty ja olisi myöskin suojeluskuntia koskeva välikysymys

tiedusteli, se väite, että oikeusdepartementti olisi maan kaikille poliisipäälliköille lähettänyt kiertokirjeen, jossa salaisuudessa toiminut "Samfundsvernet" julistetaan poliisireserviksi. Vaatien oikeusministeriä tilille tässä asiassa hän pitkässä, intohimoisessa puheessaan purki vihaansa porvarillista yhteiskuntaa vastaan.

Oikeusministeri Evjenth selosti hallituksen toimenpidettä samfundsvernet'iä koskevassa asiassa. Sanoi monien poliisipäälliköiden jo aikaisemmin ennenkuin hallitus oli tähän asiaan edes käynyt käsiksikään, järjestäneen suhteensa suojeluskuntiin siihen suuntaan kuin hallitus sittemmin kiertokirjeessään oli sen hyväksynyt.

Oikeuskansleri (riksadvokaten), joka oli antanut hallitukselle lausuntonsa samfundsvernet'in 5-vuotispäivänään levittämän kehoituksen johdosta, ei havainnut tämän järjestön toimintaa rikolliseksi, eikä myöskään toimivan ristiriidassa poliisilain (21 §:n) kanssa perustellen tätä käsitystään sillä, että järjestön jäsenet ainoastaan valmistautuvat epäilyksen alaisia, oikeutta loukkaavia hyökkääjiä vastaan. Sääntöjensä mukaan eivät suojeluskunnat sitä paitsi voineet toimia muuta kuin yhteisymmärryksessä muitten laillistan viranomaisten kera. Sekä Os-lon poliisimestari että yleinen syyttäjä (statsadvokaten) olivat asiassa samaa mieltä.

Oikeusministeri jatkoi:

Departementet og regjeringen fandt ikke denne avgjørelse tilfredsstillende, netop fordi dæmpelse av optøier ikke gaar ind under de beføielser, som nødvergeretten omfatter. Men ogsaa regjeringen var klar over, at hvis vernet's formaal alene hadde været at utøve nødverge, vilde det været fuldt lovlig. At utøve nødverge, d. v. s. at verge sig eller andre mot retsstridige angrep, er et institut som er anerkjendt i ethvert civilisert retssystem. Hvis derfor Samfundsvernet lot falde den del av sit formaal at delta i opretholdelse av den offentlige orden, vilde dets stilling været høit uangrikelig og unddraget sig det offentlige

kontrol. For regjeringen stillet spørmaalet sig følgende saaledes: hvad er gavnligst for samfundet, enten at Samfundsvernet overgaar til frivillig ordensvern under politiets kontrol og ledelse, eller at det med nogen forandring i sine statuter skulde vedbli at bestaa som en privat, ukontrollert og ukontrollerbar sammenslutning? Svaret kunde ikke være tvilsomt. En sammenslutning under offentlig kontrol maatte være langt at foretrække.

Regjeringen gjennem justitsdepartementet stillet derfor det krav til Samfundsvernet, at det, for at departementet skulde anse det lovlig, maatte anmelde sine lokale foreninger for de enkelte politimestre til godkjendelse som frivillig ordensvern. Samfundsvernet høiet sig for dette krav, og rundskrivelsen blev derefter utsendt.

Ved den saaledes istandbragte ordning har regjeringen opnaadd den for samfundet utvilsomme fordel, at Samfundsvernets optræden er underkastet samfundsmyndighetens kontrol og ledelse. Samfundsvernet vil like-saalidt som politiet være nogen trusel mot nogen. Det træder kun i virksomhet under ekstraordinære forhold efter politiets anmodning og under dets ledelse, for at medvirke til opretholdelse av den almindelige ro og orden.

Regjeringen kunde ikke gjøre sig blind for Samfundsvernets eksistens, den kunde ikke la saken drive, og den gik derfor til en løsning, som er i fuld overensstemmelse med gjældende lov.

samassa yhteydessä voinut porvarillisille puolueille tuottaa pahoja yllätyksiä.

Valtaistuinpuhetta pitivät sekä oikeisto että työväenpuolue varsin sisältököyhänä. Oli ilmeistä, että hallitus taktillisista syistä oli avajaispuheessaan välttänyt lähemmin selostaa arkaluontoisia kysymyksiä, kuten kultakannan vaikutusta taloudelliseen elämään, maataloudessa vallitsevaa ankaraa pulaa, Grönlannin kysymystä y.m. ja oli tästä luonnollisena seurauksena, että keskustelu ~~suojeluskunta-~~asiasta paisui pääkysymykseksi. Oli ilmeistä, ettei työväen puolue nyt, kuten usein ennen tulisi auttamaan Mowinckeliä, vaan mikäli mahdollista hänelle maksamaan viimekeväisiä kalavelkojaan ja valloittamaan menetetyt hallitustaburet itselfen takaisin.

Työväen parlamentaarinen johtaja Alfred Madsen hyökkäsi ensimmäisenä puhujana hallituksen kimppuun vaatien hallitusta tilille työttömyyskysymyksessä, (sanoi työttömiä Norjassa viime joulukuun alussa olleen 41800), jossa sen toiminta on ollut laimeata. Hän erikoisesti alleviivasi kuinka työttömyyttä voitaisiin vähentää ryhtymällä toimenpiteisiin puunjalostusteollisuudessa käytetyn raaka-aineen viennin lopettamiseksi, maatalouden kehittämiseksi suuntaan, joka helpoittaisi pienviljelijäin toimeentuloa ja tekisi mahdolliseksi sitoa tälle työalalle entistä enemmän ihmistyövoimaa, kotimaisen laivarakennustoiminnan elvyttämiseksi y.m. Puhuja niinikään hyökkäsi hallituksen toimettomuuteen n.k. tukthusloven'in (työvapauden suojelulaki) poistamiseksi, joka laki ennen muita on Norjan työväelle vastenmielinen. Samoin hän ilmoitti puolueensa väsymättömästi vastustavan sovintotuomiomenetelmää työpalkkariitoja ratkaistaessa ja hyökkäsi lopuksi laitonta porvarillista suojeluskuntajärjestelmää vastaan, jota hallitus oli asettunut tukemaan.

Kommunistien puolesta esiintyi Scheflo, joka perusteli puolueensa välikysymystä suojeluskunta-asiassa. Onko totta, hän

Oikeiston johtajalla, Hambro' lla oli tällä kertaa varsin vähän muistuttamista vanhaa riitaveljeään Mowinckeliä vastaan. Tämä oli kiltisti seurannut Lykken hallituksen viittaamaa tietä kumminkaan onnistumatta aikaansaamaan sellaisia supistuksia menosääntöön kuin Lykke sai. Puhuja kosketteli kaunopuheisesti sellaisia toisarvoisia kysymyksiä kuin ovat Bouvetsaaren valtaaminen, puutteellisuudet sotalaivastossa, kieliasetus y. m. ja antoi lopuksi täyden siunauksensa hallituksen suojeluskuntia koskeville toimenpiteille.

Vapaamielisen vasemmiston johtaja, Thommessen toi suojeluskunnista esille sen nähtävästi niissäkin yleensä vallitsevan mielipiteen nimittäin, että näiden järjestöjen tulisi edelleenkin toimia laittomina kuten ne tähänkin saakka ovat toimineet. "Tietäköön herrat siellä toisella puolen" hän huomautti työväen edustajille, "ettei Norjan porvaristo, kuten Venäjän, anna itseään kiltisti teurastaa. Niin kauan kuin maassamme on olemassa vallankumouksellinen liike, täällä myöskin tulee olemaan suojeluskuntia, laillisia tahi laittomia, poliisin avustamia tahi ilman sitä " - ja edelleen " kun työväenpuolue suojellaksensa itseään valkoisia vastaan sanoo olevan tärkeätä perustaa punaisia kaarteja, on tämä "umandig hykleri". Ei kukaan rehellinen ihminen ole epätoinen siitä, että samfundsvernet on perustettu puolustus-tarkoituksissa."

Puolueiden johtajien näin esiinnyttyä pääministeri Mowinckel sai puheenvuoron: Kosketeltuaan aluksi sitä pulakautta, joka painaa tieteellistä työtä Norjassa pääministeri puolusti hallituksen toimenpiteitä kielikysymyksen järjestämiseksi hallinnollisia virkoja täytettäessä. "Maalbevegelsen" oli hänen mielestään "en sund og glædelig national bevegelse med tryk seir som utgang." Ottaen huomioon kuinka varsinkin kaupunkinuorisossa vielä yleensä tapaa "maal'in" halveksumista, hallitus oli katsonut tarpeelliseksi asetuksella määrätä val-

tion virkoihin pyrkijöiltä tästä lähtien täydellistä taitoa kummassakin kotimaisessa kielessä, rikasmaal'issa ja landsmaal'issa.

Lausuttuaan valittelunsa Trondhjemin asukkaiden vastaha-koisuudesta muuttaa kaupungin nimeä (Nidaros) Mowinckel jo ennätti sivumennen puhua vakuutuslaitoksenkin edelleen kehittämisestä työttömyysvakuutusta käsittäväksi. Maanviljelijöille ei hänellä ollut paljonkaan lohdutinta. Toivoi suurta hyötyä talonpoikien vihaamasta viljamonopoolista, joka uudestaan astuu voimaan ensitulevan heinäkuun 1 päivästä. Kaikki valitukset viljanpalkitsemisen lakkauttamisesta olivat pääministerin mielestä vain kuivia kyyneleitä tämän parodian muistoksi.

Selostettuaan edelleen erinäisiä valtion menosääntöä koskevia eritä m.m. sotaväkeä, laivastoa, teollisuutta y.m. Mowinckel lopuksi joutui puhumaan hallituksen kannasta välilyksymysasiassa.

Hän selosti suojeluskuntajärjestön tarkoitusperää, jossa ei huomannut mitään rikoksellista, päinvastoin olivat suojeluskunnat syntyneet sen hallitusmuodon turvaamiseksi, johon Norjan yhteiskunta nojaa. Omasta puolestaan ei Mowinckel sanonut koskaan tunteneensa sympatiaa tätä järjestöä kohtaan ja toivoi sen pian itsestään kuolevan, varsinkin kun se hallituksen toimesta on siirretty poliisin reservijoukkueeksi. Kommunistien uhkaa perustaa punaisia kaarteja seuraavan työväenhallituksen suojelemiseksi ei Mowinckel voinut ymmärtää. Moitti myöskin Thommeseniä hänen esiintymisestään suojeluskuntakysymyksessä. Venstren ohjelman mukaista on vastustaa sekä valkoisten että punaisten kaartien syntymistä. Tällaista näkökantaa esitti myöskin venstren johtaja Markhus.

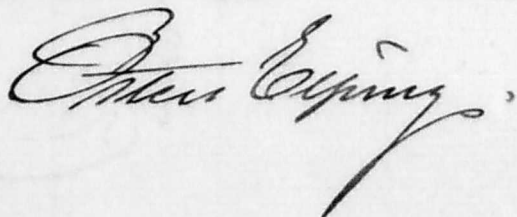
Toimitetussa äänestyksessä työväenpuolueen ehdottama epäluottamislause hyljättiin 78 äänellä 57 vastaan. Edustaja Mjöen (radikale folkparti - ainoa edustaja) ehdotus paikallisten

järjestyskuntien perustamisesta, joihin valittaisiin jäseniä kaikista yhteiskuntaluokista, jätettiin myöhemmin pidettävässä suurkäräjäistunnossa käsiteltäväksi.

Kuten ylläolevasta jo käynee ilmi keskittyi valtaistuinpuheen tarkistelu pääasiallisesti suojeluskuntia koskevaan välikysymyksen käsittelyyn. Hallitus luovi tässä edestakaisin siksi etevästi, ettei ole helppo sanoa onko se lopullisesti suojeluskuntien puolella tahi niitä vastaan. Talonpojissa Mowinkel kylläkin herätti entistä suurempaa tyytymättömyyttä, mutta kesytti hän sen sijaan oikeiston puolelleen. Myöskin on huomattava kuinka Madseninkin hyökkäys hallitusta vastaan oli koko lailla tavallista laimeampaa, pääasiallisesti siis vain taktikoimista. Hallituksen voidaan sanoa tällä kertaa hyvin pelastuneen kiirastulesta, joten sen asema, ellei aivan odottamattomia tapahdu, näyttää kylläkin toistaiseksi turvatulta.

Oslossa, tammikuun 30 päivänä 1929.

SP

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 4.

Oslo.

22/2 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, helmikuun 22 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 6/81 fac.		E. 19 29
25/2-29	No	LII
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 4/29, joka koskee

erinäisiä pääministeri Mowinckeliltä, ulkoasiainneuvos Esmarchilta ja maaherra Gabrielseniltä näinä päivinä saamiani tietoja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Anteo Spring

Herra Ministeri Hj. Procopé
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

PÄÄMINISTERI		
6/87 ke P. L. Eg		
25/2-29	3	LIIL
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	
Salainen.		

Suomen Oslossa olevan Lähettilään tiedoitus N:o 4/29.

Erinäisiä pääministeri Mowinckeliltä, ulkoasiainneuvos Esmarchilta ja maaherra Gabrielseniltä näinä päivinä saamani tietoja.

Pääministeri Mowinckel.

Ruijan maaherra ei ole antanut suomalaisten alamaisten kohtelua tahi silmälläpitämistä koskevia määräyksiä.

"Rovaniemi" lehdessä oli äskettäin luettavana uutinen, jossa Ruijan maaherranvirastoa syytetään eräästä alaisilleen virkamiehille ja muille kansalaisille läänissä lähettämästä suomalaisten alamaisten kohtelua ja silmälläpitämistä koskevasta kiertokirjeen lähettamisestä. Pääministeri Mowinckel ilmoitti eilen minulle uutisen olevan kaikkea perää vailla.

Ruijan uusi maaherra, Gabrielsen, joka kävi luonani eilen, totesi huhun täydellisesti tuulesta temmatuksi ja lausui paheksumisensa sen johdosta, että suomalainen sanomalehti oli tahtonut leimata hänet suomiviholliseksi tahi ainakin tehdä hänet siinä suhteessa epäilyksen alaiseksi. Maaherra Gabrielsen tahtoi vakuuttaa, että hänen pyrkimyksensä on ja tulee olemaan tehdä parhaansa hyvien suhteiden kehittämiseksi Norjan ja Suomen välillä, eikä voi tulla kysymykseen, että suomalaisia alamaisia Norjassa kohdeltaisiin toisin kuin muitakaan vieraita kansallisuuksia.

Maaherra Gabrielsen ei sanonut hänelle vielä onnistuneen saada selville, onko "Rovaniemi" lehden tiedonanto siitä, että joku kirjeenvaihtaja Ruijasta olisi kysymyksessä olevan uutisen lähettänyt, oikea, mutta oli valmis otaksumaan, että uutinen oli syntynyt lehden omassa toimistossa. Toivoi muuten, ettei edesvastuullisissa piireissä Suomessa eikä myöskään

Norjassa kiinnitettäisi liiaksi huomiota kaikenlaisiin sanoma-lehtien hälyytysuutisiin, vaan että asiallisesti tutkittaisiin kysymyksiä, jotka näyttävät olevan tutkimisen arvoisia.

Ulkoasiainneuvos Esmarch.

Suomen ulkomaanedustuksen v. 1929 menosääntö.

Eräillä kutsuilla ulkoasiainneuvos Esmarch eilen eräälle norjalaiselle ja allekirjoittaneelle kertoi saaneensa Suomesta vastaanottaa tämän vuoden ulkoasiainedustustamme koskevan menosäännön. Hän lausui julki ihmettelynsä palkkojen pienuudesta, jotka ovat pienemmät kuin millään muulla maalla. Ilmeisesti ei Suomen eduskunta tahdo ottaa huomioon Suomen valuutan todellista arvoa ja maksukykyä ulkomailla. Sillä sellaisilla palkoilla, joita nyt maksetaan, luulisi Suomen lähettiläiden piankin väsyvän. Sitä paitsihan heitä veroitetaan tuloista, joka, palkkojen ollessa riittämättömät, tuntuu kokonaan kohtuuttomalta.

Esmarch lopetti lausumalla epäilyksenä tällaisen palkkapolitiikan hyödyllisyydestä ja piti sitä suorastaan vaarallisena. Ei myöskään aikunut esittää Suomen menosääntöä tässä kohdin Suurkäräjille.

Litvinovin pöytäkirja.

Samassa tilaisuudessa Puolan tšekäläinen lähettiläs kääntyi puoleeni tiukasti tiedustellen mikä on syytä siihen, ettei Suomi yhdy reunavaltioihin allekirjoittamaan Litvinovin pöytäkirjaan Kellog-paktin väliaikaisesta soveltamisesta Venäjän ja sanottujen valtojen välillä. Ilmoitettuani hänelle, että asian lopullinen käsittely riippuu eduskunnastamme hän osoitti aikaisemman otaksumiseni Latvian kielteisestä kannasta virheelliseksi ja huomautti kuinka Rumanialla sopimuksesta tulee olemaan ilmeistä hyötyä, Olisihan rauhanaatetta ajettava joka tilanteessa.

Jälkeenpäin ulkoasiainneuvos Esmarch, joka niinikään oli

seurannut keskustelua, minulle kahden kesken lausui Suomelle komplimentin sen johdosta, että hallituksemme oli asettunut asiaan nähden varovaiselle ja kielteiselle kannalle.

Ruijan vasta nimitetty maaherra Gabrielsen.

Suomen ja Norjan porosopimus.

Ruijan uuden maaherran, Gabrielsenin kanssa otin t.k. 21 päivänä luonani käydessään puheeksi porosopimuksemme Norjan kanssa. Maaherra sanoi tuntevansa muuttolappalaisten olot hyvin. Oli aikaisemmin toiminut heidän asianajajanaan ja /seudulla tutustunut heidän elämäntapoihinsa.

Selostin maaherralle käsitykseni voimassaolevan porosopimuksen haitoista huomauttaen, kuinka siinä jyrkässä muodossa olevat takavarikoimismääräykset helposti johtavat tyytymättömyyteen ettenkö sanoisi vihamielisyyteen rajan kahden puolen asuvien poronomistajien kesken.

Kysymys ilmeisesti kiinnosti maaherra Gabrielseniä, ja ryhtyi hän kaikin puolin esittämiini näkökohtiin. Hän toivoi, että Suomen ja Norjan välinen porosopimus voitaisiin muuttaa samoja periaatteita noudattamalla, joita on otettu käytäntöön Suomen ja Ruotsin välisessä sopimuksessa. Ennen muuta olisi tässä kiinnitettävä huomio siihen, ettei olisi lupa takavarikoida poroja ennenkuin joku määrätty aika on kulunut siitä jolloin vieraan maan porot tavattiin toisen maan alueella, ja jota väliaikaa olisi käytettävä ilmoitusten saattamiseen porojen omistajille ja eläinten poiskuljetukseen vieraalta maalta.

Porosopimusta muutettaessa olisi maaherran mielestä kumminkin tarkoin otettava huomioon Norjan ja Suomen rajalla oleva harva asutus ja rajalla olevat erikoiset olot. Niinpä hän oli ajatellut mahdolliseksi perustaa rajaa lähellä oleviin taloihin jonkinlaisia ilmoitusasemia, joista sana sittenmin kulki asianomaisille poronomistajille. Myöskin piti maaherra Gabrielsen Tenojoen vartta kerran viikossa kulkevaa postia sopi-

vana sananviejänä ilmoitusasemille.

Porcaitoja olisi Gabrielsenin mielestä mahdollisimman paljon vältettävä, ne kun tulevat paljon maksamaan ja sitä paitsi talvisin rotkopaikoissa joutuvat lumen alle. Myöskin voivat ilkityöntekijät helposti avata niihin veräjiä.

Oliko maaherra Gabrielsen valtuutettu puhumaan kanssani tästä asiasta, rohkenen epäillä suuresti. Olisi sen vuoksi tärkeätä, ettei hänen nimeään tässä yhteydessä muodossa tai toisessa mainittaisi, ja ettei hänen esityksestään annettaisi tietoja julkisuuteen.

Norjan meriliikenteen ylijohdaja ja Suurkäräjain liikennevaliokunnan puheenjohtaja ensi kesänä Vuoremijoenle.

Maaherra Gabrielsenin kanssa t.k. 21 päivänä puhuessani mainitsin, kuinka kaikki Norjan ja Suomen välillä vireillä olevat kysymykset ovat ruuhkautuneet Ulkoasiaindepartementtiin. Maaherra ei sanonut tästä tietävänsä sen enempää, mutta tuli siinä samassa kertoneeksi, että Norjan meriliikenteen ylijohdajan Suurkäräjain asianomaisen valiokunnan puheenjohtajan seuraamana oli määrä ensi kesänä käydä Ruijassa tutustumassa Vuoremijoen suulle perustettavaksi ehdotetun suojasataman rakentamishankkeeseen. Norjalaisille kalastaja-aluksille on nimittäin osoittautunut tärkeäksi saada sanotun joen suulle suojasatama. Oliko mainituille asiantuntijoille annettu muitakin tehtävää ei maaherra sanonut tietävänsä.

Pohjois-Suomen ja Ruijan välisten kauppasuhteiden elvyttäminen.

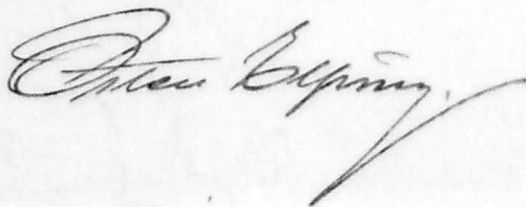
Maaherra Gabrielsen tiedusteli tuleeko uusi Petsamon maantiemme lopullisesti valmiiksi rakennettavaksi ensi kesänä. Saatuaan siihen myönteisen vastauksen hän lausui käsityksensä olevan, että myöskin Ruijan lääni tulee tästä maantiestä hyötymään. Norjan puolella on aikomus kiirehtiä sellaisten teiden rakentamista, jotka helpoittavat liikennettä Suomeen päin etupäässä toivossa, että sen kautta turistiliikenne ja kauppa

maittemme välillä saataisiin vilkastumaan. Tiedusteli myöskin eikö Petsamosta maantien valmiiksi tultua voida myydä kalaa Suomeen, pitäisihän olla helppoa järjestää kuivatun kalan kuljetus autoilla Rovaniemelle.

Norjalle oma konsuli Petsamoon.

Maaherra Gabrielsen ilmoitti hankkeen olevan vireillä Norjan honoräärikonsulin nimittämisestä Petsamoon. Tiedusteluuni ketä oli ajateltu sanottuun toimeen ei maaherra sanonut muistavansa hänen nimeään, mutta arveli ehdokkaan olevan johonkin suuremman suomalaisen kauppaliikkeen johtajan.

Osiassa, helmikuun 22 päivänä 1929.

5902

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 5.

Oslo

5/3 1929

Légation de Finlande

191.

Oslossa, maaliskuun 5 päivänä 1929.

L. 1929		
8 182 ke. 1929		
9/3-29	10	L.H.
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	Cy	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 5/29, joka koskee

Pääministeri Mowinckelin suhtautumista ulkoministeri Procopén käyntiin Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ernst Ljung

Herra Ministeri Hj. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

MINISTERIO		
8/82 he. 1/29		
3/5-29		
FINNIA	OSKARI	ALIA
<u>Salainen.</u>	5	04

Suomen Oslossa olevan lähettilään tiedoitus N:o 5/29.

Pääministeri Mowinckelin suhtautuminen ulkoministeri

Procopén käyntiin Norjassa.

Ulkoministeri Moltesen aikoo käydä

Oslossa toukokuussa.

Viime tammikuun 3 päivänä pääministeri Mowinckelin luona käydessäni hänen virkahuoneessaan pääministeri lausui toivomuksen yhdenmukaisen esiintymisen aikaansaamisesta Pohjoismaiden välillä Rheninmaan tyhjentämistä koskevassa kysymyksessä. (Vrt. tämän vuoden tiedoitustani N:o 1, tammikuun 3 päivältä.) En tahto sanoa, että Mowinckelin lausunto tässä asiassa olisi tarkoittanut toimeen ryhtymistä hetimiten, sain paremminkin sen vaikutuksen kuin hän olisi tahtonut hieman tunnustella maaperää.

Huomantin tähän kuinka tärkeätä olisi, että asianomaiset ulkoministerit mainituista maista persoonallisesti neuvottelisivat näin tärkeistä kysymyksistä. Olisihan sitä paitsi nykyisin Norjan ja Suomen välillä niin monta muutakin kysymystä, joista olisi ministeriemme hyvä keskustella.

Pääministeri lausui tähän hartaana toivomuksenaan olevan saada tilaisuutta sanotunlaiseen neuvotteluun ja toivoi, että Suomen ulkoministeri voisi käydä Norjassa. Tuollaisella käynnillä olisi sitä paitsi tätä nykyä niin monessa suhteessa merkityksensä ja tervehdittäisiin hänen tännetuloaan kaikkialla Norjassa lämpimin tuntein.

Nämä herra Mowinckelin lausumat toivomukset oli minulla kunnia kirjeellisesti esittää ministeri Procopelle, joka helmi-

kuun alkupäivinä minulle ilmoitti toivovansa voida matkallaan Geneveen saman kuun 26 ja 27 päivänä poiketa myöskin Osloon. Herra Mowinckelin ollessa matkoilla, neuvottelin luottamuksellisesti asiasta ulkoasiainneuvos Esmarchin kanssa, joka ilmoitti pääministerin 26 päivänä lupautuneen "Det nye teatre'n" avajais-tilaisuuteen, joten olisi suotavaa, että ministeri Procopén vierailu tapahtuisi 27 ja 28 päivänä.

Joku päivä myöhemmin tapasin pääministerin virkahuoneessaan kertoen hänelle ministeri Procopén aikeista käydä Oslossa. Huomasin tällöin herra Mowinckelin puheesta, ettei Esmarch antaessaan tiedot minulle Suomen ulkoasiainministerin täällä käynnille sopivista päivistä ollut täysin informeerattu pääministerin aikaan nähden. Tämä nimittäin - asiata kumminkaan millään tavoin valittaen - minulle ehdotti, että koska hänen 27 päivänkin täytyy illalla olla saapuvilla "Det nye teatre'n" toisessakin näytännöillä, järjestäisin ulkoministeri Procopélle siksi aikaiset päivälliset - klo. 1/2 6 - että hänkin ennen teatterinmenoaan ennättäisi näillä olla mukana. Mowinckelillä itsellään oli aikomus pitää lounas Procopélle seuraavana, 28 päivänä.

Kävin myöhemmin tapaamassa Esmarchia kertoen hänelle kuinka pääministerillä 27 päivän illalla on sama este kuin 26 päivänkin. Esmarch oli uutisesta varsin hämillään ja keskusteltuaan asiasta puhelimesta pääministerin kanssa kertoi hänen selittäneen erälle lähetystölle jo 2 viikkoa sitten luvanneensa ottaa osaa "Det nye teatre'n" jokaiseen, kolmeen juhlanäytännöön, jotka ovat 26, 27 ja 28 päivänä, eikä näin ollen sanonut voivansa lupauksistaan perääntyä. Siitä johtui, että hän oli Elfvingille ehdottanut päivälliset pidettäväksi klo. 1/2 6 i.p. Asiasta keskusteltaessa kävi selvästi ilmi, ettei Esmarch voinut päämiestään hyväksyä. Olisihan tietenkin, Esmarch huomautti, teatterin johtokunnan täytyntä hyväksyä ne syyt, jotka pakottivat Mowinckelin jäämstä pois toisesta juhlanäytännöstä, eihän näillä teatterijuhlilla Procopén käyntiin

verraten ollut mitään merkitystä.

✓ Yllämainituista sekä muistakin esilletulleista syistä ministeri Procopén Oslossa käynti jäi tällä kertaa toteutumatta.

Norjan pää- ja ulkoministerin esiintyminen tässä kysymyksessä on omiaan herättämään kiusallista huomiota, sillä kaikesta päättäen hänen intressinsä nyt tavata Suomen ulkoministeriä on viime viikkojen kuluessa laimentunut. Tämä kävi selvästi esille t.k. 20 päivänä virallisessa vastaanotossa antaessani tiedon ministeri Procopén matkan peruuttamisesta. Asia ei herra Mowinckeliä erikoisesti kiinnostanut, vaan lausui hän ikäänkuin sivumennen toivomuksenaan, että ministerille paluumatkallaan Genevestä sopisi tänne poiketa, vaikkakin kuninkaallisten häitten takia tämä käynti olisi tehtävä siksi hyvissä ajoin, ettei se satu liian lähelle häijuhlia.

Tässä selostamastani ministeri Procopén suunnittelemasta Oslon matkasta mielestäni on pantava merkille:

että pääministeri Mowinckel oltuaan tammikuussa varsin kiinnostunut vierailuun, helmikuussa ilmeisesti oli muuttanut mieltään ja

ettei pääministeri itse aikonut pitää Suomen ulkoasiainministerille päivällisiä, vaan ehdotti allekirjoittaneelle sellaisten pitämistä, joilla hän olisi ollut mukana vain hetkisen poistuen seurasta toisarvoisten esteiden takia.

On tietenkin vaikeata lähteä analysoimaan syitä Mowinckelin mielenmuutokseen. Tämä on sitäkin vaikeampaa kun pääministerille on ominaista äkkinäiset mielipiteiden vaihdokset. Voi myöskin olla, että herra Mowinckel asiata lähemmin harkittuaan havaitsi itselleen tämän ajan sopimattomaksi, Ulkoasiaindepartementissa kun tätä nykyä makaavat miltei kaikki Suomen taholta viime vuosina tehdyt Suomen ja Norjan välejä koskevat esitykset, ja koska Norjan Ulkodepartementin politiikka Suomea kohtaan pohjaa pääministeri Mowinckelin viime maaliskuun 6 päivänä allekirjoittaneelle julistamaan päätökseen, ettei Ulkodepartementti aio vastata mihinkään Suomen taholta tehtyihin aloitteisiin ennenkuin

Norjan hallitus on saanut tietoa Suomen kaikista ehdoista kaup-
pasopimusasiassa. Tätä nykyä Ulkodepartementti valmistaa vastauk-
sensa Suomelle tässä sopimuskysymyksessä, eikä liene pääminis-
teri Mowinckelille mahdollista asian ollessa vielä valmistelu-
asteellaan antautua siitä keskusteluun suuntaan tai toiseen.

Lähtihän aloite ministeri Procopén täälläkäyntiin joka
tapauksessa pääministeri Mowinckelin lausumasta toivomuksesta
saada neuvotella hänen kanssaan kansainvälisistä kysymyksistä
ja olisi sitä paitsi ministeri Procopén käynnillä Norjassa
aikana, jolloin Suomen vanhat siteet Skandinaaviaan päin Suo-
menkin taholta monella tavalla pannaan koetuksen alle, ollut
erinomainen merkityksensä.

Mikäli olen saanut tietää, aikoo ulkoministeri Moltesen
käydä Oslossa ensi toukokuussa.

Oslossa, maaliskuun 5 päivänä 1929.

Olav Lippin

57

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 6.

Oso

27/3 1929.

Légation de Finlande

266.

Oslossa, maaliskuun 27 päivänä 1929.

ULKOASIA		POSTI
9/82 he.		29
30/3-29	1929	
RUHMA	OL.	
5	04	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri,
lähettä poliittinen raporttini N:o 6/29, joka koskee
Norjan puolustusksymystä ja Suomea,

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Osten Björning

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Morgenbladet.
26-3-29

Forsvars- spørsmålet.

Vi nordmænd er svært tilbøjelige til i det væsentlige bare at støtte os til vore allersidste erfaringer uden at ta hensyn til, om vi endnu har tilstrækkelig grundlag at bygge paa til at avgjøre, om det er sandsynlig, at disse nyeste erfaringer kommer til at svare til forholdene i fremtiden.

Vi har nylig oplevet en krig mellem stormagterne. Det lykkedes os, takket være i første række vor flaaete og vor hær, at holde os udenfor krigen. Paa grundlag av de erfaringer som da blev vundet, tror enkelte, at vi ogsaa næste gang skal faa lov til at forbli neutrale, at derfor ogsaa næste gang flaaeten kommer til at spille den mest iøjnefaldende rolle. Som følge herav mener saa vedkommende, at vi bør øke bevilgningerne til flaaeten paa bekostning av bevilgningerne til hæren, og at hæren maa reduceres — kvantitativt og kvalitativt — i en slik grad at den ikke kan bli andet end en hær paa papiret, d. v. s. bli helt værdiløs.

Gir den utenrikspolitiske situation os ret til at bygge saa sterkt og saa ensidig paa vore sidste erfaringer?

Forholdene er visselig meget ændret siden 1914. De allianceforhold, vi saa dengang, faar vi ikke se igjen. Saa meget er sikkert. Men heller ikke stort mere

Vakthavende meteorolog, et nyt læne-
men, som ogsaa staar i forbindelse
med polartromten. Over Reykjavik og
Vestmannæerne er der et sterkt fal-
dende lufttryk. En ny cyklon er med
andre ord under dannelse og den vil
komme til at bevæge sig østover. Men
hvad den vil komme til at bety for
de paaskeskløpende er det endnu for
tidlig at ha nogen mening om. Dog
— i de nærmeste par dage vil det
nok bli vekslende veirtyper. Nu ialt-
ten skyer det til efter et par dages
klarveir. Det er paa grund av
«krsllens» paa polartromten utenfor
Vestlandet. Men naar saa dennes
kraft er brutt, vil det atter klatre
og det blir godveir indtil vi ser hvad
Iavtryksområdet ved Island kommer
til at indebære.

I snedde paa Hardangervidda. — Bøt-
t vandmangel truer. — En ny cyklon
ise ved Island.

Far i helgens del vekslende veir.

saa Rusland.

Det hjertelige forhold til Sve-
rige, slik som det saa smukt og
varmt er kommet til uttryk i
disse dage, er ikke nok til at gi
os ret til praktisk talt at sløife
hæren. Erfaringerne fra sidste
krig gir os ikke ret til at gaa ut
fra, at vi kan nøie os med neu-
tralitetsvern ogsaa næste gang.
Den utenrikspolitiske situation
i og utenfor Europa er endnu
for litet avklaret til at danne et
sikkert grundlag at bygge paa,
slik at det er forsvarlig at gaa
til en ensidig flaaetpolitik paa

Forsvars- spørsmålet.

Vi nordmænd er svært tilbøjelige til i det væsentlige bare at støtte os til vore allersidste erfaringer uden at ta hensyn til, om vi endnu har tilstrækkelig grundlag at bygge paa til at avgjøre, om det er sandsynlig, at disse nyeste erfaringer kommer til at svare til forholdene i fremtiden.

Vi har nylig oplevet en krig mellem stormagterne. Det lykkedes os, takket være i første

omla vort forsvar. Hæren blev fortsat tilgodeset paa like fot med flaaen — og med rette. Siden 1914 er forholdet til Sverige i sit væsen ikke ændret, men det tillidsfulde forhold mellem Norge og Sverige som alt dengang kom til udtryk, har udviklet sig videre. Og det saa raskt, at ikke alene en isolert krig mellem de to lande nu betragtes som helt utelukket for al fremtid, men forholdet er endog saa godt og trygt, at vi sikkerlig kan gaa ut fra, at selv om de to lande under en stormagtskrig maa ta parti paa hver sin side, vil det neppe komme til krigersk konflikt dem imellem. Det vilde paa begge sider føles som brodermord og den neutrale zone kan da tjene som et udmerket paaskud til at undgaa egentlige krigerske handlinger — hvis Norge har en brukbar hær.

Men har ikke Norge en hær, da er det vel for det første tvilsomt, om begrepet neutral zone kan siges at eksistere mere. Og for det andet kan Sverige da komme i en slik tvangssituation, at det ikke kan motsætte sig eller undgaa at gaa til en indrykning i et vergeløst Norge. For Norge er da vergeløst, selv om det har en aldrig saa sterk flaae.

Vi har en anden nabo, Finland. Vel er forholdet ogsaa til dette land godt. Men der findes dog her utvilsomt irritationsmomenter, som under en stormagtskrig kan lede til ufred. Og hvis vi da ingen hær har? Vi har nok set fremholdt, at under en krig mellem Norge og Finland vil efter al sandsynlighed marinen spille hovedrollen. Ja saa stod der. Men vi maa indrømme, at vi forgjæves søkte at

Morgenbl.
26-

Forsvars- spørsmålet.

Vi nordmænd er svært tilbøjelige til i det væsentlige bare at støtte os til vore allersidste erfaringer uten at ta hensyn til, om vi endnu har tilstrækkelig grundlag at bygge paa til at avgjøre, om det er sandsynlig, at disse nyeste erfaringer kommer til at svare til forholdene i fremtiden.

Vi har nylig oplevet en krig mellem stormagterne. Det lykkedes os, takket være i første række vor flaaete og vor hær, at holde os utenfor krigen. Paa grundlag av de erfaringer som da blev vundet, tror enkelte, at vi ogsaa næste gang skal faa lov til at forbli neutrale, at derfor ogsaa næste gang flaaeten kommer til at spille den mest iøjnefaldende rolle. Som følge herav mener saa vedkommende, at vi bør øke bevilgningerne til flaaeten paa bekostning av bevilgningerne til hæren, og at hæren maa reduceres — kvantitativt og kvalitativt — i en slik grad at den ikke kan bli andet end en hær paa papiret, d. v. s. bli helt værdiløs.

Gir den utenrikspolitiske situation os ret til at bygge saa sterkt og saa ensidig paa vore sidste erfaringer?

Forholdene er visselig meget ændret siden 1914. De allianceforhold, vi saa dengang, faar vi ikke se igjen. Saa meget er sikkert. Men heller ikke stort mere.

somt, om begrepet neutral zone kan siges at eksistere mere. Og for det andet kan Sverige da komme i en slik tvangssituation, at det ikke kan motsætte sig eller undgaa at gaa til en indrykning i et vergeløst Norge. For Norge er da vergeløst, selv om det har en aldrig saa sterk flaaete.

Vi har en anden nabo, Finland. Vel er forholdet ogsaa til dette land godt. Men der findes dog her utvilsomt irritationsmomenter, som under en stormagtskrig kan lede til ufred. Og hvis vi da ingen hær har? Vi har nok set fremholdt, at under en krig mellem Norge og Finland vil efter al sandsynlighet marinen spille hovedrollen. — Ja saa stod der. Men vi maa indrømme, at vi forgjæves søkte at forstaa hvorledes. Vel husker vi fra eventyret skibet, som gik likesaa godt tillands som tilvands. Men vi tror, at selv det vordende vidunder av et opsynsskib vil ha vanskelig for at løse ogsaa den opgave — ovenpaa alle de andre — at pløie Finmarksviddas — vi hadde nær skrevet bølger.

Endnu længer mot øst har vi saa Rusland.

Det hjertelige forhold til Sverige, slik som det saa smukt og varmt er kommet til uttryk i disse dage, er ikke nok til at gi os ret til praktisk talt at sløife hæren. Erfaringerne fra sidste krig gir os ikke ret til at gaa ut fra, at vi kan nøie os med neutralitetsvern ogsaa næste gang. Den utenrikspolitiske situation i og utenfor Europa er endnu for litet avklaret til at danne et sikkert grundlag at bygge paa, slik at det er forsvarlig at gaa til en ensidig flaaetepolitikk paa

Den utenrikspolitiske situation os ret til at bygge saa sterkt og saa ensidig paa vore sidste erfaringer?

Forholdene er visselig meget ændret siden 1914. De allianceforhold, vi saa dengang, faar vi ikke se igjen. Saa meget er sikkert. Men heller ikke stort mere. Vi kan nok skimte enkelte kombinationer. Frankrige og England kommer sandsynligvis til at gaa sammen. England og Rusland kommer sandsynligvis til at gaa mot hverandre. Men videre? Tyskland og Polen? Italien? U. S. A.? Japan? Hvor længe kommer den lille entente til at holde? Det ene usikre moment efter det andet!

Det er derfor for tidlig at spaa noget endnu om de fremtidige alliancer under en eventuel ny krig. Men da er det ogsaa for tidlig at bestemme sig ensidig for en gren av forsvaret. Det er idag ikke mulig at si enten hæren eller flaaen næste gang blir mest fremtrædende.

Vort forhold til Sverige blev totalt ændret i 1905 uten at vi

fra, at vi kan nøie os med neutralitetsvern ogsaa næste gang. Den utenrikspolitiske situation i og utenfor Europa er endnu for litet avklaret til at danne et sikkert grundlag at bygge paa, slik at det er forsvarlig at gaa til en ensidig flaatepolitik paa bekostning av hæren.

Vi maa som hittil arbeide mot det maal at holde en hær som er istand til at løse de oppgaver, den kan bli stillet overfor, og en flaae, som kan tilfredsstille de krav, vi har ret til at stille.

Vi magter begge dele — hvis vi vil. Men mangler vi evnen til vilje, da evner vi heller ikke at holde det være sig en flaae eller en hær. For da mangler vor folkesjæl det, som gir os ret til at leve et frit folks liv.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
9 82 he. 19 29		
Salainen.	80/3.29	LIT.
	5	04
ASIA		
Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 6/29.		

Norjan puolustuskysymys ja Suomi.

Ei ole montaakaan kuukautta kulunut siitä, jolloin aikakauslehti Samtiden'issä ja Norges Handels- og Sjøfartstidendesä oli luettavana kirjoituksia, joissa koetettiin suurta rum-pua käyttämällä herättää Norjan kansaa huomaamaan Suomesta päin muka uhkaavaa sotavaaraa. Olisi luullut, että näiden kirjoitus-ten herättämät vastalauseet Suomen taholta ja yleensä Suomen sanomalehdistön suhtautuminen tähän kysymykseen olisivat olleet omiaan lopettamaan tämän keskustelun, mutta niin ei valitetta-vasti ole asian laita.

Morgenbladet, oikeiston vakavasanainen, vaikuttavissa val-tiollisissa ja hovipiireissä suurta luottamusta nauttiva lehti, julkaisee kuluvan kuun 26 päivänä otsakkeella "Forsvarsspör-maalet" kirjoituksen, jossa mielestäni Norjassa vallitseva epä-luulo Suomea kohtaan koetetaan perustella tyyneesti harkiten ja siis entistä asiallisemmin. Totta kyllä on kirjoitukseen anta-nut aihetta taistelu Norjan puolustuslaitoksen voimassapysymises-tä, jonka yhteydessä on edullista löytää Norjalle vihollisia, mutta kieltää ei voida, etteikö Norjan puolustuslaitoksen ystä-villä kaiken sen jälkeen mitä Suomen sanomalehdissä on viime aikoina kirjoitettu Ruijasta, Ruijan suomalaisista ja "Suur-Suomi"-liikkeestä, olisi kiitollinen aihe osoittaa sormea Suomelle ja käyttää tätä naapuriaan välikappaleenaan taistelussa omien pyy-teittensä saavuttamiseksi.

Toiselta puolen on valitettavaa, ettei Norjassa nykyisin vaikutusvaltaisissakaan piireissä välitetä sen enempää Suomen ystävydestä, että koetettaisiin välttää epäluulon kylvää meitä vastaan.

Norjan suhteet Ruotsiin ovat kuten kirjoituksestakin ilmenee viime vuosina kehittyneet suotuisaan suuntaan ja ovat tietenkin tätä nykyä Norjan Kruununprinssin ja Ruotsin Prinsessan Märthan häitten jälkeen mitä parhaimmat. Voidaan syyllä Norjassa näinä aikoina puhua pitkälle kehittyneestä Ruotsin ihailusta, jota täällä siinä määrin tuskin milloinkaan ennen on ollut havaittavissa. Niinpä Ranskan tšekäläinen lähettiläs eräänä päivänä minulle lausui, kuinka tämä Ruotsi-ihailu Norjassa hänen käsityksensä mukaan on kehittynyt jo niin pitkälle, että norjalaiset osoittavat suorastaan nöyryyttä Ruotsia kohtaan. Tämä ihailu on joka tapauksessa yleinen ja koko kansan läpitunkema.

./.

Morgenbladet'in kirjoitus seuraa tämän ohella.

Oslossa, maaliskuun 27 päivänä 1929.

Osten Elfving

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: .....

Ministeri Selvingin raportti no 7.

Oslø

17/4 1929.

Légation de Finlande
325.

Oslossa, huhtikuun 17 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
12/82 ke U. 11 29		
20/4-29	2	LIT
RYHMÄ		ASIA
5	04	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri,
lähettää poliittinen raporttini N:o 7/29, joka koskee

Suomalaista kulttuuriviikkoa Oslossa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisten
kunnioitukseni vakuutus.

Emu Cajander

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Legation de Finlande

SUOMEN SUKUPUOLIA		
12/82 ke. 2. 11/29		
20/4-29		LEH
KYHMA		ADIA
5	04	

Suomen Oslossa olevan Lähettillään raportti N:o 7/29.

Suomalainen kulttuuriviikko Oslossa.

Tiedeakatemian viime kokoukseen oli luennoitsijaksi ilmoitettu m.m. professori Jarl Vasastjerna Helsingistä. Akatemian puolesta professori Heinrich Goldschmidt avasi kokouksen lausuen tervehdyssanoja erityisesti professori Vasastjernalle, joka, kuten puhuja huomautti, nuoruudestaan huolimatta oli saavuttanut maailmanmaineen tiedemiehenä. Professori Goldschmidt lopetti puheensa selittäen kuinka "me täällä Oslossa nykyisin elämme suomalaisen kulttuuriviikon merkeissä, kuinka me olemme saaneet iloita Suomen musiikista ja kuvaamataiteesta ja kuinka meille on rakasta saada raikaita tulkauksia myöskin Suomen tieteellisestä maailmasta."

Nämä professori Goldschmidt'in sanat kuvaavat elävästi sitä myötätuntoa ja lämpöä, joka Oslossa ja laajoissa piireissä kautta Norjan on tullut suomalaisen taidenäyttelyn osaksi. Voidaanhan kyllä väittää tämän myötätunnon ja ihailun aiheutuvan siitä uutuudiviehätyksestä, minkä ensimmäinen suomalainen taidenäyttely Norjassa on tuonut mukanaan, mutta olisi väärin tulkitä näyttelyn erinomainen menestys vain sivumeneväksi tahi tilapäiseksi sensatioksi.

Jo viime helmikuun lopulla asettuivat muutamat sanomalehdet saatuun tietää näyttelypuuhista läheiseen vuorovaikutukseen Lähetystön kanssa ja ovat sittemmin tarkkaan seuranneet näyttelyhankkeen vaiheita. Jo viikkoja ennen näyttelyn avajaisia sisälsivät näin ollen lehdet arvokkaita selostavia kirjoituksia Suomen taiteesta ja ovat näiden kirjoitusten lukumäärät lisääntymistään lisääntyneet kulminoiden huippuunsa itse avajaispäivänä ja kohta sen jälkeen. Yhdistys Norden suostui sitä paitsi yleisen innostuksen vallitessa kutsumaan omilla varoillaan suomalaisia taidetta tuntevan luennoitsijan Suomesta ja ^{aini} myöskin

Oslo'n filharmoonisen seuran kanssa sopimuksen, jonka mukaan seura päätti päivää ennen näyttelyn avajaisia järjestää konsertin, jossa esitettäisiin yksinomaan suomalaista säveltaidetta. Konsertin johtajaksi saatiin professori Robert Kajanus Helsingistä ja saavutti hän kuten sanomal ehdistä on käynyt ilmi konsertillaan t.k. 8 päivänä suuren menestyksen.

Kansallismuseon johtokunta päätti luovuttaa kansallismuseosta tarvittavat huoneet, jonka kautta saavutettiin myöskin se korvaamaton etu, että museon suurta arvonantoa nauttiva johtaja, Jens This, joutui näyttelykomitean etunensä. Kutsukirjeet suomalaisille taiteilijoille allekirjoittivat pääministeri Mowinkel, kirkkoministeri Hasund ja johtaja This.

Myöskin suostui Suomen konsuli Stephansson tekemään voitavansa kannatusrahaston kokoamiseksi näyttelystä mahdollisesti syntyvän tappion korvaamiseksi. Stephansson kääntyi kierto-kirjeellä kaikkien Suomen konsulien ja varakonsulien puoleen ja kokosi täten vararahastoon useita tuhensia kruunuja. Erikoista mainitsemista ansaitsee varakonsuli Haaland Haugesundista, joka lahjoitti rahastoon kokonaista 2000 kruunua, toiset konsulit 100 ä 200 kruunua itsekukin.

Kun sittemmin tuli tieto, että Opetusministeriö oli myöntänyt näyttelyä varten 50.000 markkaa ja Ulkoasiainministeriö sen lisäksi 10.000 markkaa sekä 4000 markkaa edustusrahoja, avautui mahdollisuus saada näyttely mahdollisimman edustavaksi. Liljevalch'in näyttelystä Tukholmasta otettiin tänne vähän päälle puolet siellä olleista tauluista ja täydennettiin Oslo'n näyttely lukuisilla maalauksilla ja kuvaveistoksilla Helsingistä, Turusta ja Vaasasta. Täten saatiin varsinkin Järnefelt, Sallinen, Halonen ja Aaltonen hyvin edustetuiksi ja näyttely kokonaisuudessaan erittäin arvokkaaksi.

Kuten sanottu oli mielenkiinto näyttelyä kohtaan jo ennen sen avajaisia Oslossa suuri, joka parhaiten kuvastui vilkkaassa osaanotossa avajaistilaisuudessa. Tämä tapahtui huhtikuun 9 päivänä. 800:sta kutsuvieraasta oli saapuvilla yli

600 ja kunnioittivat vernissage'a m.m. Kuningas Haakon sekä kuninkaalliset vieraat prinsessa Thyra ja prinssi Gustav Tanskasta sekä prinssi Christian af Schaumburg Lippe. Avajaistilaisuuteen oli saapunut useita hallituksen jäseniä, diplomaattikunta sekä kulttuurielämää Norjassa yleensä edustavaa yleisöä. Huomasin tungoksessa myöskin useita maaseudulta saapuneita henkilöitä, niiden joukossa Suomen konsulin Arendalista, Haugesundista y.m.

Avajaistilaisuudessa puhuivat valtioneuvos Hasund ja museonjohtaja Thiis. Samana iltana oli Suomen Lähetyksessä päivälliset 40 kutsuvieraalle, joilla pitivät puheita allekirjoittanut, museonjohtaja Thiis, professori Kajanus ja kirjailija Barbra Ring.

Kulttuuriviikko jatkui professori Vasastjernan esiintymisellä tiedeakatemiassa t.k. 11 päivänä ja on tohtori Torsten Stjernschantz t.k. 15 ja 16 päivänä kansallismuseon luentosalissa luennoinut kiitolliselle kuulijakunnalle Suomen maalaustaiteesta.

Osoituksena siitä, miten suurta mielenkiintoa näyttelymme on täällä herättänyt mainittakoon, että m.m. kansakoulujen opettajien taholta on tehty tiedustelu eikö voitaisi helpottaa lasten pääsyä näyttelyyn. Parhaillaan ovat neuvottelut käynnissä Norden-yhdistyksessä siitä, miten voitaisiin parhaiten järjestää näyttelyn esittäminen koulunuorisolle. Myöskin on lehdissä näkynyt kirjoituksia, joissa lausutaan toivomuksia näyttelyn aukioloajasta, jotta virastojen ja liikkeiden henkilökunnat saisivat tilaisuuden tutustua näyttelyyn.

Pääministeri Mowinkel, joka oli estetty saapumasta Lähetyksen juhlapäivällisille, piti t.k. 10 päivänä lounaan, kotonaan niille täällä oleville suomalaisille, jotka tavalla tai toisella olivat osallistuneet näyttelyyn. Tilaisuudessa oli saapuvilla m.m. Suurkäräjän presidentti Hambro, ent. pääministeri Lykke, Norjan Pariisissa oleva lähettäjä Wedel-Jarlsberg, ulkoasiainneuvos Esmarch, jaostopäällikkö Tostrup y.m. Pääministeri lausui puheessa ilonsa näyttelyn johdosta, jonka sa-

noi herättäneen voimakasta vastakaikua kaikkialla Norjassa.

Meille myötmielistä ajatussuuntaa olen näinä päivinä tavannut joka taholla. Erikoisesti ansaitsevat huomiota museonjohtaja This'in sanat näyttelyn avajaistilaisuudessa, jossa hän esitti ajatuksen kuinka tämä näyttely sisälsi naapurikansan kädenlyönnin osoitukseksi suomalaisten vakavasta pyrkimyksestä syventää ja laajentaa kulttuurisiteitään Skandinaviaan. Tidens Tegn'issä, joka tähän saakka on ollut varsin pidättyväinen Suomeen nähden ja joka on suhtautunut varsin arvostelevasti Suomen ulkopoliittiseen orientoimiseen, on nyt ollut huomiotaherättäviä Suomi-ystävällisiä kirjoituksia. Esimerkkinä niistä myötälitettään tähän t.k. 9 päivänä ollut kirjoitus "Finmland".

Kaikesta päättäen koituu näyttelystä Suomelle loistava taiteellinen voitto ja samalla voitto suomalaiselle kulttuurille yleensäkin.

Oslossa, huhtikuun 17 päivänä 1929.

Chen Esping

Tidens Tegn
9-4-29

Finland.

Det er med glede og forventning at vi ser den store finske utstilling åpnes i Nasjonalgalleriet idag.

Gjennom finsk diktning og finsk musikk har vi fått uforglemmelige inntrykk av finsk lynne. Det kan være at det tragiske Finland som vi lærte å elske gjennom Runebengs diktning nu ligger fjernt og drømmende i det forgangnes halvllys. Det er ikke lenger det klagende tungsinn som klinger gjennom Suomis sang. Melankoliens bleke toner har veket for et nytt og lykkelig Finlands friske opsang. Nu er det snarere øksehuggene og arbeidets gøy som lyder over Norden fra Finlands skoger. Det nye Finland har selv drevet ulykkens skygger ut av sitt land, og det ansikt det nu viser oss er ungt og viljefast, sterkt og usentimentalt.

Det er med stigende beundring vi har sett det nye Finland tre frem som fri og uavhengig nasjon. Vår første romantiske kjærlighet til Finland er kanskje død bort, men en ny beundring er trådt i dens sted. I sosial og kulturell henseende, hvad klima og næringsliv angår er forholdene i Finland og Norge meget beslektet. Vi er begge bondefolk, som må kjempe for vår tilværelse under tunge vilkår. Desto sterkere forstår vi å vurdere den seige kraft og sterke opdrift som særpreger det unge Finland. Ikke bare i økonomisk henseende, men også kulturelt. Denne store utstilling er bare et litet trekk i det unge og sørekjære folks trang til kulturell utfoldelse. Enhver som har besøkt Finland efter frigjørelsen vil ha fått et levende inntrykk av at den unge nasjon setter sig store kulturelle mål. Som et ledd i denne trang til selvhev-

Og i kunst. Denne store utsving er bare et litet trekk i det unge og ærekjære folks trang til kulturell utfoldelse. Enhver som har besøkt Finnland etter frigjørelsen vil ha fått et levende inntrykk av at den unge nasjon setter sig store kulturelle mål. Som et ledd i denne trang til selvhevdelse må sikkert den snart enerådende bruk av finsk sees. Den hindrer naturnødvendig den åndelige kommunikasjon mellem Finnland og de øvrige nordiske folk. Men billedkunsten er heldigvis uten slike bånd. Den vil direkte og uten tolk kunde vidne om ung frisk kultur.

Vi vet at de store romantiske drag i Finnlands kunst er borte. Det er en aktiv og energisk kunst som råder og den er sprunget like ut i den moderne europeiske kunsts klare hverdag. Det er med den at den vil måles, og hvad den kanskje mangler i forfinelsens mellemtone, vil den ha igjen i sin djerve ungdommelige kraft. Det er betegnende at utstillingens skulpturale hovedverk ikke er nogen yndefull venus, men en statue av den løpende Nurmi, som lyser av renhet og styrke.

2702

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 04.

ASIA:

Ministeri Edlingen kassetti no P.
Oslo

24/4 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1929.

MINISTERIO		
13/88 Re. 8/29		
27/4-29	2	151
RYHMÄ		ASIA
5	04	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää poliittinen raporttini N:o 8/29, joka koskee

Trotzkyltä evättyä maahanpääsylupaa Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eino Alfving

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

1383 hae. D. 13 29		
27/4. 29		
RYHMÄ		ASIA
5	04	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 8/29.

Trotzky'ltä evätty maahanpääsylupa Norjaan.

Trotzky'n avustamiseksi Berliinissä muodostetulta, "Trotzky Hilfe" nimiseltä järjestöltä saapui jo viikkoja sitten Norjan työväenpuolueen ja ammattijärjetön päämajaan anomus, jossa pyydetään näiden järjestöjen apua maahanpääsylvan hankkimiseksi Trotzkyille Norjassa. Sanottujen norjalaisten työväenjärjestöjen puolelta eräs lähetystö t.k. 16 päivänä jätti anomuksen Norjan hallitukselle. Asian viipyminen aiheutui ilmeisesti siitä, että ensin tahdottiin odottaa Saksan hallituksen vastausta samassa kysymyksessä ja oli asia myöskin tarkoin valmistettava työväenpiireissä Norjassa ennenkuin se laskettiin julkisuuteen. Norjan hallitukselle jätetty anomuskirjelmä oli seuraavan sisältöinen:

"Fra den komite som har konstituert sig til hjælp for L. Trotzky - "Trotzky-Hilfe", som har sit sæte i Berlin - har Det norske arbeiderparti og Arbeidernes faglige landsorganisation mottat en henvendelse om at forsøke at skaffe den landsforviste Trotzky opholdstilladelse i Norge.

Den organiserte norske arbeiderklasse ser det som et spørsmål av meget vidtrækkende betydning. Det gjælder her en kamp for den gamle asylret, og om at vort land hævder sig som et frit tilflugssted for mænd som forfølges for sin strid og sine meninger.

Partiet og landsorganisationen retter derfor en indtrængende henstilling til den norske regjering om at hævde frihetens principer og gi Trotzky den opholdstilladelse som der søkes om."

Norjan työväenjärjestöt saivat hallitukselta jo seuraavana päivänä vastauksen, joka sisälsi seuraavaa:

"I svar på Deres andragende av 16. april om opholdstilladelse i Norge for Trotski meddeles, at Regjeringen - uansett sin opfatning av den politiske asylret - ikke finner å kunne imøtekomme andragendet på grunn av de vanskeligheter som vil være forbundet med den nødvendige overvåken av Trotskis sikkerhet."

Vielä samana päivänä herättivät eräät työväen edustajat Suurkäräjillä jymyä tästä hallituksen vastauksesta väittäen hallituksen perustelut paikkansapitämättömiksi ja kieroiksi. Saatiin käräjillä päätös aikaan, jonka mukaan hallitusta kehoitettiin antamaan lähempi selostus asiassa.

Tämän selostuksen pääministeri Mowinckel esitti Suurkäräjien istunnossa t.k. 23 päivänä. Laajassa lausunnossaan herra Mowinckel toi esille kuinka asemaoikeutta Norjassa kyläkin on myönnetty kaikenlaisille poliittisillekin henkilöille, mutta on Trotzky näihin verrattuna kumminkin asetettava erikoisasemaan. Hän on ollut sellainen poliittinen polttopiste, jota politiikassa voitaisiin nimittää "myrskyn keskustaksi". Tällaisen keskustan siirtäminen Norjaan voisi tuottaa maalle arveluttavia seurauksia. Myöskin tuottaisi Trotzky'n hengen turvaaminen Norjalle melkoisia kustannuksia. Paitsi poliisivoiman vahvistamista olisi myöskin passipakko tiukennettava. Tätä viimeksimainittua ei hallitus tahdo siitäkään syytä, koska hallitus tätä nykyä koettaa kaikin voimin toimia passipakon poistamiseksi pohjoismaitten välillä. Pääministeri sanoi huomanneensa Varsovesta sähkösanoman *Le Matin*'ille, jonka mukaan kommunistien toimeenpaneva komitea Berliinissä olisi päättänyt murhata Trotzky'n, jos hän saapuu Saksaan. Myöskin on "*Norges Kommunistblad*" referoinut Radek'in sanat: "Vallankumouksellisten vihollisten kanssa ei keskustella, he ovat muserrettavat."

Pääministerin lausuntoa seurasi pitkä keskustelu, jossa Moskovan kommunistit samoin kuin oikeisto ja vasemmisto asettuivat vastustamaan Trotskyn maahantuloa. Ainoastaan työväenpuolue ja Rolf Thommessen, vapaamielisen vasemmiston ainoa edustaja, kannattivat asyloikeuden myöntämistä.

Loppuäänestyksessä kannatti hallitusta 71 ääntä 52 vastaan, jotka annettiin Trotskyn anomuksen hyväksymisen puolesta. 27 edustajaa ei ollut istunnossa saapuvilla.

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1929.

Ernst Eberhard

9A

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelfvingin raportti no 9.
Oslo

24/4 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1929.

L. 14/83 ac. 10: 29		
29/4-29	2	LM
5	04	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 9/29, joka koskee

Kenraali Aavatsmarkin lausuntoa Ruotsin ja Norjan puolustusliitosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ernst Pöyry

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

ovat kanssani ottaneet puheeksi Suomen sekä Ruotsin ja Norjan yhteistoiminnan tärkeyden puolustuskysymyksessä, puhumatta kumminkaan varsinaisesta puolustusliitosta. Niinpä kenraali Holtfodt pari vuotta sitten esitti minulle mielipiteenään, että "Norjan puolustusraja loppujen lopulta sijaitsee Rajajoella".

Tästä huolimatta ei liene sotilaspiireissä tätä nykyä Norjassa vakavampia otteita puolustuskysymyksen kehittämiseksi suuntaan, joka toisi mukanaan läheisempää yhteistoimintaa Suomen kanssa. Mahdollisesti tämä johtuu Norjan parlamentin vastahakoisuudesta myöntää riittäviä varoja kummollisen puolustuslaitoksen ylläpitämiseksi, mahdollisesti myöskin Ruotsin suhtautumisesta maamme puolustukseen, Norja kun nykyään yhä lisääntyvässä määrin noudattaa veljeskansansa, Ruotsin signaaleja niin yhdessä kuin toisessakin ulkopoliittikkaa koskevassa kysymyksessä.

Sitä vastoin ei mielestäni lainkaan tunnu mahdottomalta, etteikö Norjan ja Ruotsin välillä suunniteltaisi vastaista puolustusliittoa. Sisältäähän kenraali Aavatsmarkin lausunto joka tapauksessa siksi pitkälle menevää yhteistoiminnan mahdollisuutta kahden maan välillä, ettei askel siitä varsinaiseen puolustusliittoon ole pitkä.

On muuten huomattava, että kenraali Aavatsmark samoin kuin kenraali Holtfodt'kin molemmat kuuluvat nykyiseen hallituspuolueeseen, venstreen, ja että ensinmainittu sitä paitsi on läheisimpiä pääministeri Mowinckelin luottamusmiehiä.

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä.1929.

Eugen Ruyving

98

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Edvinin raportti no 10.

Olla

80/41929.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 30 päivänä 1929.

ULKOASIA		N:o	
15/88		ka. 11/29	
3/5/29			
5	Ce.		

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 10/29, joka koskee

Kokoomuspuolueen kieliohjelmaa ja Norjaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Antes Eyring

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,
Suomen Ulkoasiaiministeri.

y.m. y.m. y.m.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 10/29

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15/88 ae. 1129		
3/529		LL
KEHÄN		ALIA
	5	04

Kokoomuspuolueen kieliohjelma ja Norja.

Aina siitä lähtien kun aitosuomalaisen liikkeen ohjelma alkoi levitä Skandinaaviaan, on täällä ollut huomattavissa jonkinlaista pelkoa siitä, että Suomi loppujen lopulta ei tahdo ylläpitää ja kehittää niitä kulttuurisiteitä länteen päin, jotka tähän saakka ovat merkinneet paljon sen kehitykselle. Yhä tiheämmin satelee meille kaikille lähetystössä palveleville eri tilaisuuksissa kysymyksiä miten sanotun asian todellinen laita on. Aina näihin aikoihin saakka olen omasta puolestani täällä koettanut valmistaa maaperää tulemassa oleville muutoksille ruotsinkielisen aseman nähden maassamme, mutta olen kumminkin aina samalla vakaumukseni lausunut ilmi sen ajatuksen, etteivät vaatimukset suomenkielen taidossa ja tämän kielen kehityskulku Suomen varsinaiseksi kulttuurikieliksi sisällä sortoa ruotsinkielisiä kohtaan tahi eristäytymisen halua Skandinaaviasta. Suhteemme Skandinaaviaan on vain sikäli saatava kehitetyksi, että suomenkielen ja kulttuurin aliarvioiminen näissä maissa saadaan poistetuksi ja suomenkieli ja siihen perustuva kulttuuri todellisuudessa ja elävässä elämässä tunnustetuksi arvokkaaksi lisätekijäksi pohjoismaisessa kulttuurityössä, jonka saavutuksia voitaisiin Norjassa, Tanskassa ja Ruotsissa tervehtää yhtä suurella mielenkiinnolla ja ilolla kuin varsinaisen skandinaavisen kulttuurin saavutuksia.

Tämän suuntaisia esityksiä tehdessäni olen tottunut vastauksiin, joissa huomautetaan kuinka suomenkielen taito on Skandinaaviassa olematon ja kuinka mahdotonta on vaatia Skandinaavian kansoilta suomenkielen oppimista. Olisihan paljon luonnollisempaa, sanotaan, että pohjoismaisessa yhteistyössä vähemmistönä olevat suomalaiset ylläpitäisivät ruotsinkielisen taitonsa ja täten helpoittaisivat kulttuurisiteiden ylläpitämistä ja oman kulttuurinsa levittämistä länessä oleville naapureil-

leen kuin vaatia skandinaavialaisilta suomenkielen taitoa. Ruotsinkielisen taidon vähenemisen kautta Suomessa luonnollisesti myöskin yhteistyö ja kaikenlainen kanssakäyminen skandinaavialaisten ja suomalaisten välillä vaikeutetaan tuoden se luonnollisesti aikaa myöten mukanaan maitten välisten suhteiden jäähtymisen.

Varsin kuvaavaksi esimerkiksi niille tunteille ja ajatuksille, joita kokoomuspuolueen puoluekokouksessa äskettäin hyväksymät ponnet kieliasiansa ovat Norjassa herättäneet pyydän saada myötäliittää erään Aftenpostenin t.k. 27 päivänä julkaistun kirjoituksen. Se on norjalaisten ajatuskannalle kieliasiansamme kokolailla tyypillinen. Se ei nimittäin sisällä mitään moitetta, ainoastaan valittelua suomalaisten vapaaehtoisesta loittonemisesta Skandinaaviasta.

Kokonaan toinen näkyy äänensävy olevan Ruotsin lehdissä, missä m.m. Svenska Dagbladet'in pääkirjoituksen t.k. 28 päivältä loppusanat ilmaisevat suuttumusta oman diplomatiensa kykenemättömyydestä pitää Suomi kurissa. Sanat kuuluvat: "I ett Norden, där Sverige ej blott som ekonomisk och kulturell faktor, utan som stat vore i besittning av tillbörlig respekt, skulle törhända även äktinskheten tala med mera lägmäld stämma."

Svenska Dagbladet epäilemättä näillä sanoillaan paljastaa tunteita ja ajatuksia, joiden olisi luullut jo kauan sitten häipyneen Ruotsin kansan tajunnasta. - Näyttää siltä kuin Ruotsissa kaikesta huolimatta yhä edelleen löytyisi kansalaispiirejä, joissa Suomen itsenäisyys ja vapaa kehitys heille tuottaisi unettomia öitä ja jotka eivät vielääkään voi sulattaa sitä vastoinkäymistä, minkä Suomen itsenäisyys on tuottanut Ruotsin hegemonia-aatteelle Pohjolassa.

Norjaa käsittäökseni - niin kiivasta itsepuolustusta ja toisen rehellisyyttä epäilevää kuin tämän kansan ulkopolitiikka varsinkin Suomeen nähden onkin, - ei kumminkaan vaivaa se hegemonia-tauti kuin Ruotsia. Sempä vuoksi onkin käsitykseni, että suomalaisuusliikettä täällä pidetään yhtä luonnollisena asiana kuin norjalaisten emansipoimista tanskalaisista ja että

myöskin suomalaisilla kulttuuriharrastuksilla täällä sen vuoksi tätä nykyä on sympatiaa suhteellisesti ehken enemmänkin kuin Ruotsissa.

Tähän otaksumiseen antaa minulle aihetta m.m. täällä äskettäin vietetty suomalainen kulttuuriviikko, johon osaanotto oli odottamattoman suuri ja jonka aikaansaama mielenkiinto suomalaista kulttuuria kohtaan on ilmeinen.

Hyvien suhteiden ylläpitäminen ja kehittäminen Suomen ja Skandinaavian maiden välillä on käsittääkseni suuresti riippuvainen siitä, missä määrin voimme saada Skandinaavian kansat tuntemaan ja harrastamaan suomalaista kulttuuria, samalla kuin voimme tulevaisuudessakin osoittaa syytökset ruotsiapuhuvan väestömme sortamisesta ja vanhan skandinaavisen kulttuurin aliarvioimisesta vääriksi.

Oslossa, huhtikuun 30 päivänä 1929.

Eino Alfven

Aftenposten. a. s.
27-4-29.

Den finske sprogmur.

Det er ikke mange år siden folk fra de andre skandinaviske land følte sig blandt stammefrender, når de besøkte Finnland. Det var først og fremst sproget som bidrog dertil. Nu er det anderledes. Hvor man før fikk svar på svensk får man nu svar på finsk. I de gamle svenske distrikter blir der færre og færre som forstår norsk, svensk og dansk, ialfall bli der færre og færre som ikke svarer på finsk. I selve Finnlands hovedstad kan man prise sig lykkelig hvis man støter på en chauffør, som forstår hvad hans vestlige naboer sier. Finsk er et vakkert sprog, det er uttrykksfullt og det har mange andre fremragende egenskaper, men der er den mangel ved det, at det ikke forstås utenfor Finnlands grenser. Det hører til en helt annen sprogfamilie enn vårt eget sprog, og ingen kan med rimelighet forlange at man skal lære sig det.

Finsk-finnene er i stor majoritet i Finnland. Svensk-finnene utgjør bare en liten prosent av landets befolkning, og mens deres innflydelse tidligere var omvendt proporsjonal med deres antall, er den nu ikke proporsjonal engang. I Finnland kan man høre svensk-finner bittert fortelle, at de forfinnsker sitt navn, fordi de ellers i all stilhet vil bli satt utenfor, selv under konkurranse på ellers like vilkår med sine finsk-finske landsmenn. Svensk sprog er på rask og sikker retrett og om ikke mange år vil utryddelsen være tilendebragt.

I disse dager har det finske samlingsparti på sitt landsmøte vedtatt en uttalelse om, at partiets mål skal være å gjøre Finnland til en finsk nasjonalstat med finsk som det offisielle sprog. For

å nå dette mål skal der begynnes et energisk arbeide helt ned i de laveste samfundsklasser, og samtidig skal statsuniversitetet og den tekniske høiskole gjøres til finsk-talende institusjoner. De svensk-talende sprogområder skal, for å bruke beslutningens ordlyd, garanteres en minoritets sproglige rettigheter i overensstemmelse med nutidens rettsopfatning. Svensk sprog vil bli tillatt i mellemskolene som valgfritt, men det skal ikke kunne benyttes til studentereksamen.

I forrige uke opstod der regjeringskrise i Finnland, riktignok ikke på sprogspørsmålet, men på spørsmålet om statsfunksjonærenes lønn. Riksdagen blev erklært oppløst og nye valg skal holdes i juli. Ved disse valg kommer samlingspartiet til å appellere til de finsk-finske elementer i sprogspørsmålet, og de vil bli støttet av de andre ikke-svenske partier på dette punkt. Hittil har det lyktes det svenske folkeparti å forsvare det svenske sprog ved et slags parlamentarisk samarbeide med socialdemokratene, men denne allianse kan ikke bli stedsevarende.

Her i Norge vil vi følge de finske valg med interesse, først og sist fordi valgresultatet får innflydelse på sprogsakens stilling. Finnene kan selvsagt gjennomføre sin forfinskning uten at det berettiger til kritikk fra utlandet, men når man husker den villighet, hvormed der i Finnland ved forskjellige anledninger tales om den skandinaviske samhørighet, kan det bare vekke bedrøvelse i de andre skandinaviske land, at den dag ikke er fjern, da Suomi er skilt fra de øvrige skandinaviske folk ved en sprogmur, som Suomi sønner selv har reist.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 11.

Oalo

13/6 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, kesäkuun 13 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/83 he. U 19 29		
12/6-29	32	LVI
KIRJALL.	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 11/29, joka koskee

- I. Kommunistien voiton Suomen ammattijärjestössä herättämää huomiota Norjassa.
- II. Trondhjemn nimenmuutosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Olav Björnsen

Herra Ministeri Hj. Procopé,
Suomen ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

16/88		
17/6-29	2	11
1/11/29	11/11	11/11
5	11/11	

Suomen Osllossa olevan lähettilään raportti N:o 11/29.

I. Kommunistien voitto Suomen ammattijärjestössä
herättää huomiota Norjassa.

Työväen piireissä Norjassa on kommunistien voitto Suomen ammattijärjestön vasta pidetyssä 8:ssa edustajakokouksessa herättänyt paljon huomiota. Tapahtumaa selostetaan tietenkin puoluetaktillisia näkökohtia silmälläpitäen, ja riemuitsevat Norjan kommunistit tästä voitosta. Heidän lehtensä sisältävät pilkkapuheita työväen puoluelaisille ja eritoten Tranmälille ja Halvard Olsenille, jotka edustivat Norjan ammattijärjestöä Helsingin kokouksessa. Sanotaan sanottujen henkilöiden Suomessa saaneen "hyvin ansaitun läksyn", joka toivottavasti pysyväisesti tulee heitä muistuttamaan siitä, mihin suuntaan ammattijärjestön kehitys nyt kulkee "Pohjoismaissa"! Kokouksessa tehdyt hyökkäykset norjalaista ammattijärjestöä ja sen johtoa vastaan selittävät kommunistilehdet täällä täysin oikeutetuiksi.

On siis ilmeistä kuinka tšekäläiset kommunistit agitatoriossaan koettavat käyttää hyväkseen aatetoveriensä Suomessa voittoa ja pistää myöskin esille se läheinen vuorovaikutus, mikä on olemassa tšekäläisten kommunistinellastajien ja meikäläisten välillä.

Työväen puolueen ja porvarillisissa piireissä odotetaan kiintoisasti tietoja mihin toimenpiteisiin sosialidemokraattimme kärsimänsä tappion johdosta ryhtyvät.

Osllossa, kesäkuun 13 päivänä 1929.

Oskar Björns

Légation de Finlande

16/83		
17/6-29	2	11
FINLAND	OSLO	ASIA
5	C4	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 11/29.

I. Kommunistien voitto Suomen ammattijärjestössä
herättää huomiota Norjassa.

Työväen piireissä Norjassa on kommunistien voitto Suomen ammattijärjestön vasta pidetyssä 8:ssa edustajakokouksessa herättänyt paljon huomiota. Tapahtumaa selostetaan tietenkin puoluetaktillisia näkökohtia silmälläpitäen, ja riemuitsevat Norjan kommunistit tästä voitosta. Heidän lehtensä sisältävät pilkkapuheita työväen puoluelaisille ja eritoten Tranmaalille ja Halvard Olsenille, jotka edustivat Norjan ammattijärjestöä Helsingin kokouksessa. Sanotaan sanottujen henkilöiden Suomesa saaneen "hyvin ansaitun läksyn", joka toivottavasti pysyväisesti tulee heitä muistuttamaan siitä, mihin suuntaan ammattijärjestön kehitys nyt kulkee "Pohjoismaissa"! Kokouksessa tehdyt hyökkäykset norjalaista ammattijärjestöä ja sen johtoa vastaan selittävät kommunistilehdet täällä täysin oikeutetuiksi.

On siis ilmeistä kuinka tšekäläiset kommunistit agitatoriossaan koettavat käyttää hyväkseen aatetoveriensä Suomessa voittoa ja pistää myöskin esille se läheinen vuorovaikutus, mikä on olemassa tšekäläisten kommunistimellastajien ja meikäläisten välillä.

Työväen puolueen ja porvarillisissa piireissä odotetaan kiintoisasti tietoja mihin toimenpiteisiin sosialidemokraattimme kärsimänsä tappion johdosta ryhtyvät.

Oslossa, kesäkuun 13 päivänä 1929.

Onni Rajamäki

Légation de Finlande

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o II/29.

II. Trondhjem'in nimenmuutos.

Monta vuotta kysymyksessä ollut Trondhjem'in kaupungin nimenmuutosasia on näinä päivinä lopullisesti laetingeritissä ratkaistu "maal-liikkeen" kannattajien toivomusten mukaisesti. Tämä päätös sisältää Trondhjem'in kaupungin nimen muuttamisen vuodesta 1930 alkaen Nidaros'iksi. Niin vähäpätöiseltä kuin asia kuvastuukin ensi näkemältään, herättää se kumminkin sikäli huomiota, kuin sen yhteydessä paljastuu melko pitkälle kehittynyt vastakkaisuus kielikysymyksessä Norjassa eri ajattelevien välillä.

Trondhjem'in kaupungin nimenmuutosta ovat "landsmaal'in" kannattajat ajaneet jo useita vuosia perustellen kantaansa sillä, että sanassa Trondhjem loppupääte "hjem" on tanskan kieltä, josta Norjan kielessä yleensäkin olisi päästävä. Rikksmaalain kannattajain taholta taas on selitetty Trondhjem'in nimen Nidaros nimeä vanhemmaksi ja joka tapauksessa syntyneen ennen tanskalaista "sortoaikaa", joten olisi järjetöntä muuttaa vanhaa kaunista nimeä, josta trönderit sitä paitsi itse pitävät.

Tultuaan suurkäräjillä lopultakin esille joutui asia Trondhjem'in kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, jossa valtava enemmistö vastusti nimen muutosta.

Odelstinget asettui kumminkin nimenmuutosta puoltamaan 59 äänellä 52 vastaan, josta syntyi ennen kuulumattomat mielenosoitukset Trondhjem'in kaupungin asukkaiden kesken. 25.000 kansalaista puoluekannastaan riippumatta liittyi mielenosoitus - kulkueisiin ja vaati kaupunginvaltuuston käymään asiaan uudelleen käsiksi ja suurkäräjille esittämään kansan huolestuneen mielialan. Kaupunginvaltuustossa 70 ääntä yhtä vastaan päätti lähettää puheenjohtajansa suurkäräjille, joka tapahtuikin.

Tästä huolimatta lagtinget, jolla on lopullinen päättämisvalta asiassa 20 äänellä 18 vastaan päätti hyväksyä nimenmuutoksen.

Asia on täällä synnyttänyt hyvinkin suurta huomiota. Oslossa ei ole viime päivinä muusta paljon puhuttu. Sanomalehdet ovat täynnä kirjoituksia ja kieliriita on puhkeamaisillaan täyteen kukkaansa. Samalla jatkuvat mielenosoitukset Trondhjemissä. Useita henkilöitä on tämän johdosta pidätetty.

On selvää, että nimenmuutoksen kannattajille oli voiton saavuttaminen ambitioniasia perustuen^{so} sokeaan landsmaal-fanatismiin. Sen valtaan joutuneeseen suurkäräjän enemmistöön eivät vaikuttaneet Trondhjemin kaupungin asukkaiden yksimieliset toivomukset, eivät kaupungin valtuuston esitykset, eikä sekään, että vastapuolue pyysi asian lykkäämistä.

Landsmaal-miehillä sanotaan olevan pitkälle tähtäviä suunnitelmia valmisteltavina, joiden mukaan he lähitulevaisuudessa toivovat saavansa landsmaalkielen virallisena kielenä aluksi yhtäarvoiseksi riksmalain kanssa ja ajan oloon yksinvallitsevaksi opetuskieleksi ja sitä mukaa myös valtakunnankieleksi.

Oslossa, kesäkuun 13 päivänä 1929.

Ante Nyberg

12/100

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelfvingin kassetti' no 12.
Oslo

23/9 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, syyskuun 23 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
17/83 ke.	29
26/9-29	
5	C 4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 12/29, joka koskee

(jälj. 19. K.) Norjassa puhuttavaa norjalais-suomalaista yhdistystä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Chen Beijin

Herra Ministeri H.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
17/83 no. D. B. 29		
26/9-29	2	LII.
RYHMÄ	...	ASIA
5	Cy.	

Salainen.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 12/29.

Norjassa puuhataan norjalais-suomalaista yhdistystä.

Tääläisessä Tiedeakatemiassa olen ollut tilaisuudessa tutustumaan norjalaisiin tiedemiehin, joiden joukossa olen oppinut tuntemaan henkilöitä, joiden myötätunto Suomea kohtaan uusimiseen on tullut vuosien kuluessa esille. Tämä on antanut minulle aiheita koettaa sanotussa piirissä valmistaa maaperää yhdistykselle, joka ottaisi ajaakseen Suomi-propagandaa Norjassa ja työskentelisi lähempien suhteiden aikaansaamiseksi kummankin maan välillä.

Niistä henkilöistä, joiden kanssa toistamiseen olen näistä asioista neuvotellut, mainittakoon etupäässä Norjan kielen professori Magnus Olsen. Hänen tieteellinen maineensa on tätä nykyä korkealla, ei vain Norjassa, vaan myöskin ulkomailla. Lähinnä Olsenia on keskusteluihimme ottanut osaa Suomen kielen professori Konrad Nielsen sekä nuori filologi, tri Reidar Christiansen.

Tässä mainitut tiedemiehet ovat kaikki oleskelleet Suomessa ja puhuvat tahi ainakin ymmärtävät Suomen kieltä ja voivat seurata suomenkielistä kirjallisuutta.

Yhdistyshankkeen toteuttamisesta lähemmin puhuttaessa osoitautui jo viime talvena vaikeaksi löytää henkilöä, jolla olisi aikaa uhrata niihin moniin juokseviin tehtäviin, jotka kyseisen yhdistyksen hoito toisi mukanaan. Olsen olisi tuohon toimeen ollut erittäin sopiva, mutta hänen suostumustaan en kaikista ponnistuksista huolimatta voinut saada. Olsen ajoikin vielä viime talvena sellaista ajatussuuntaa, ettei varsinaista yhdistystä olisikaan perustettava, vaan että ainakin toistaiseksi oli tyydyttävä norjalaisten tiedemiesten toimittamaan norjankieli-

seen teokseen, jossa suurelle yleisölle Norjassa esitettäisiin Suomen kansan kulttuurihistoriaa ja suomenkielistä filologiaa. Näissä suunnitelmissaan Olsen jo ennätti niin pitkälle, että hän allekirjoittaneelle kerran viime keväänä esitti laatimansa suunnitelman vastamainitulle teokselle puhuen laajasti Suomen kielen tutkimuksen merkityksestä myöskin skandinaaviselle filologialle omistaen tällöin mitä kiitettävimmät lausuntonsa sille suuriarvoiselle työlle, minkä Suomalais-ugrilainen seura, Kalevala seura y.m. ovat tällä alalla tehneet.

Saatuani asian tällä tavoin abulle aloin vähitellen valmistaa maaperää tulevalle Norja-Suomi seuralle muissakin piireissä m.m. upseeripiireissä, taloudellisissa piireissä etupäässä maatalous- ja metsätalouspiireissä, Norsk Selskap'issa, erilaisissa klubeissa y.m. Myöskin puhuttelin muutamia Suurkäräjien edustajia, joissa olin havainnut Suomi-sympatiaa. Neuvotelin myöskin asiasta pääministeri Mowinckelin kanssa, joka hänkin suhtautui siihen myönteellisesti. Monet kongressit, kokoukset ja retkeilyt Suomessa, joihin norjalaiset lukuisasti viime vuosina ovat ottaneet osaa samoin myös viime keväänä Oslossa pidetty suomalainen taidenäyttely y.m. ovat olleet omiaan lisäämään ystäväpiiriämme täällä, joten edellytykset Norja-Suomi seuran menestymiselle näyttävät viime aikoina huomattavasti parantuneen.

Tänne muutamia viikkoja sitten kesälomaltani palattuani ryhdyin toimimaan yhdistysasian perilleajamiseksi. Olsenin epäilykset yhdistyksen tarpeellisuudesta olivat kesäaikana onneksi häipyneet ja oli nyt sekä hänessä että Christiansen'issa huomattavissa vilkasta myötätuntoa asian hyväksi. Niinpä he jo valmistavasti olivat neuvotelleet uuden yhdistyksen perustamisesta useiden heitä lähellä olevien henkilöiden, etupäässä tiedemiesten kanssa ja olivat nyt omasta puolestaan valmiit edelleen kehittämään ajatusta. Laadin tämän johdosta sääntöehdotuksen ja päätettiin se tarkastaa kokouksessa, joka päätettiin pitää kodissani kuluvan syyskuun 20 päivänä. Ennen kokousta ja

saadakseni asialle lisävirikettä tein matkan talonpoikaispuolueen johtajan, valtioneuvos Johan Mellbyen mastilalle (Grefsheim pr Hamar), jossa olin tilaisuudessa asiasta puhumaan paitsi Mellbyen, myöskin ent. valtioneuvos Barøen sekä koetöiminnan johtajan Glærumin y.m. henkilöiden kanssa. Mellbye sanoi ilomielin yhtyvänsä Norja-Suomi seuran perustajajäseneksi.

Niinikään neuvottelin Aas'in maatalouskorkeakoulun johtajan, professori Barthin kera ja edelleen Tiedeakatemia esi- miehen, professori W.C.Bröggerin kanssa. Kaikki olivat he asian puolella.

Brögger kävi tapansa mukaan suorasukaisesti ja perusteellisesti asiaan kasiksi. Hän tahtoi selvyyttä suomalaisen Suomen poliittisesta orientoimisesta. Tahtoi tietää suhteestamme Viroon, tiedusteli suomalaisen rodun (!) ominaisuuksia, kulttuuriharrastuksia, luku- ja opⁱⁿhalua verrattuna ruotsinkieliseen rahvaaseen Suomessa ja puhui laajasti Ruijan kysymyksestä. Professori oli sitä mieltä, että varsinkin viimeksimainitun kysymyksen hoitaminen norjalaisten puolelta ehdottomasti edellyttää entistä lähempää kosketusta suomalaisten kanssa ja heihin tutustumista. "Eihän voida hyviä suhteita rakentaa ihmisten kanssa, joita ei tunne" kuuluivat hänen sanansa. Oli täysin yhdistysaatteen puolella ja katsoi sillä olevan tärkeän tehtävän. Vanhana kokeneena organisaattorina - onhan Brögger m.m. Tiedeakatemia ja "Nansen fonden" in perustaja ja onhan niiden huomattava kehitys etupäässä Bröggerin ansiota - professori antoi arvokkaita ohjeita Norja-Suomi seuran perustamiseen nähden, sen suhtautumisesta sanomalehdistöön y.m.

Kuluvan syyskuun 20 päivänä kokoontuivat luokseni yhdistyksen sääntöehdotusta tarkistamaan professori Magnus Olsen, Pienviljelijä^{opettaja}seminaarin johtaja Rich. Juul sekä tri Reidar Christian- sen. Kenraalimajuri Dvar Aavatsmark ja Aas'in korkeakoulun johtaja professori Barth saivat viime tingassa esteen, eivätkä tästä syystä voineet olla saapuvilla. Laatimani sääntöehdotus käy-

tiin läpi ja hyväksyttiin lähiaikoina pidettävälle uudelle kokoukselle esitettäväksi, johon kutsuttaneen suurempi määrä asiaa harrastavia henkilöitä ja jossa yhdistys lopullisesti perustettaneen. Tähän kokoukseen ei luonnollisestikaan allekirjoittanut voi ottaa osaa, vaan toivon yhdistyksen jo saavan sellaisen kannatuksen, että sen syntyminen on taattu. Puheenjohtajan vaali ei täysin selvinnyt, mutta toivotaan sille paikalle saata- van professori Bröggerin. Tri Christiansen on lupautunut seuran sihteeriksi.

Sääntöehdotuksen kokouksessa syyskuun 20 päivänä hyväksytyt pykälät, jotka koskevat yhdistyksen tarkoituksperää ja työtappaa kuuluvat ruotsinkielisinä seuraavasti:

" § 2.

Föreningens verksamhet skall avse att arbeta för närmare förbindelser mellan Norges och Finlands folk på den andliga och materiella kulturens område.

§ 3.

Denna sin uppgift vill föreningen befrämja:

- 1) genom att sammanföra norrmän och i Norge vistande finnar till arbete för den i § 2 angivna målet;
- 2) genom spridandet av ökad kännedom i Norge om Finland och dess folk. För ernäendet av detta eftersträvar föreningen ett nära samarbete med kulturella och ekonomiska såväl vetenskapliga som det praktiska livet representerande institutioner, organisationer och enskilda personer och vill genom tidningspressen i Norge, genom möten, föredrag, utställningar m.m. samt genom att befrämja utgivandet av finsk litteratur på norska språket arbeta för ökat intresse och kännedom om Finland i Norge;
- 3) genom anordnandet av kurser för norrmän i finska språket;
- 4) genom att underlätta norska vetenskapsmäns studier i Finland och finska vetenskapsmäns i Norge;
- 5) genom anordnandet av exkursioner och kortare besök i Fin-

land för norrmän som önska lära känna förhållandena därstädes och finnars besök i Norge i samma syfte;

6) genom befrämjandet av idrott mellan Norges och Finlands ungdom.

Bildas förening med motsvarande syfte i Finland bör föreningen söka samarbeta med denna.

§ 8.

För att underlätta styrelsens arbete tillsätts efter behov särskilda utskott, såsom t. ex. för rättsväsende och förvaltning, filologi, kulturhistorie, litteratur och konst, national-ekonomi, lantbruk, skogsbruk, handel och industri, för särskilda yrken, för huslig ekonomi, hemslöjd och idrott.

Oslossa, syyskuun 23 päivänä 1929.

Anten Esjering

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri ¹Elfvigzin rapporti no 13.

Oslo.

20/9 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, syyskuun 28 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 18 / 84 / 10. D. 1929		
1/10-29	N:o	Litt.
RYHMÄ	OBJ. ANTO	ASIA
5	Cy	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 13/29, joka koskee

"Fædrelandslaget"ia puolueiden hampaissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Olaf Engberg

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
N:o 15/29 Sac. L. 2529		
1/10-29	252	LIII
RYHMÄ	LAATU	ALUE
	J C4	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 13/29.

"Fædrelandslaget" puolueiden hampaissa.

Norjan työväenpuolueen viime valtiollisissa vaaleissa saavuttama vaalivoitto on antanut porvarillisille puolueille täällä paljon ajattelemisen aihetta. Oikeisto, jonka tappio vaaleissa oli musertava, syyttää vasemmistoa (venstre) epämääräisestä /^{puoli} sosialistisesta politiikasta; venstre taas koettaa osoittaa kuinka oikeiston yhteiskuntareformia vastustava politiikka ja sen keskuudessa ilmenevä eripuraisuus varsinkin taloudellisissa asioissa, johdattivat valitsijat radikaalisten leiriin, josta toivottomundestaan nyt odottavat apua ja parannusta puolakauden aiheuttamaan tilanteeseen.

Talonpoikaismiespuolue taas, joka vaaleissa sai kolme uutta mandaattia ja joka tasaisesti on vaaleissa saavuttanut yhä suurempaa kannatusta ollen nykyisin jo lähes yhtä voimakas kuin oikeisto ja vasemmisto, puree hammasta näiden kahden puolueen valuuttapolitiikalle ja vasemmiston sosialisteja kosivalle toiminnalle, josta on ollut seurauksena m.m. viljanpalkitsemisen lakkauttaminen ja viljamonopoolin jälleen voimaan palauttaminen. Lopuksi pieni vapaamielinen vasemmisto Tidens Tegn'in palstoilla hapuroi "voimakkaampaa" hallitusta, joka tekisi lopun sekasorrosta ja saisi porvarilliset yhtymään vapaamieliseen keskustapolitiikkaan, jonka ainoastaan voimakas kansallishenki, s.o. aitonorjalaisuus tahi suurnorjalaisuus voi nostattaa.

Kaiken tämän väittelyn ja taistelun rinnalla on ollut huomattavissa uusi kansalaisliike, joka synnyttyään jo vuonna 1927 ja toimittuaan kaikessa hiljaisuudessa porvarillisten kansalaisten keskuudessa, äkkiä viime viikkoina on vedetty julki-

sen arvostelun alaiseksi ja koetettu saada tilille, kuten eräillä tahoilla on tahdottu väittää, toiminnasta, jonka tarkoituksena olisi heikentää tahi särkeä nykyisiä porvarillisia puolueita ja luoda uutta kokoomuspuoluetta.

Syystä, että sanottu "Fædrelandslaget" kaiken todennäköisyyden mukaan tulee näyttelemään tärkeätä osaa Norjan sisäpolitiikassa lähi-tulevaisuudessa, on syytä siihen kiinnittää huomiota.

Mikäli liiton säännöistä ilmenee, on sen tarkoituksena luoda voimakas kansallinen ja kansanvaltaiselle perustalle rakennettu hallinto. (styre). Se tahtoo koota kansalaisia kaikista kansallisista puolueista yhteistyöhön maan uudelleen kohottamiseksi ja kansan menestykseksi. Se tahtoo nostattaa voimakasta taistelua kommunismia ja kaikkia kansainvälisiä vallankumouksellisia liikkeitä vastaan. Jokaiseen fylke'en se asettaa n.s. "fylkeslag"-in tahi fylke-yhdistyksiä, joiden ohjelmaan kuuluu toimia kansallisen kokoomuksen aikaansaamiseksi suurkäräjävaaleissa sekä vaikuttaa siihen, että kansalliset puolueet asettaisivat ehdokkaikseen vaaleihin taattuina kansallismielisiä miehiä. Niinikään liitto aikoo tehdä kaikkensa estääkseen kommunistien valitsemista johtaviin toimiin fylke'n hallinnossa ja ilmoittamalla jäseniään joukottain fylke'issä toimivien yhdistysten jäseniksi, koettaa estää kommunisteja pääsemästä johtoasemiin. Alaosastoina toimivat paikallisyhdistykset, joille on annettu tehtäväksi työkennellä liiton ohjelman toteuttamiseksi pitäjittäin tahi kylittäin kommunistien syrjäyttämiseksi kunnan ja kylien luottamustoimista. Heidät on lisäksi saatava pois nuorisoseurojen, ampumaseurojen y.m. senkaltaisten yhdistysten johdosta.

Fædrelandslaget on lyhyenä toiminta-aikanaan - sen säännöt ovat hyväksytyt Oslossa lokakuun 23 ja 24 päivinä 1927 pidetyissä kokouksissa - saavuttanut huomattavaa menestystä. Varsinkin sen jälkeen kuin Fritjof Nansen viime talvena saatiin liiton kunniapuheenjohtajaksi, seurasi laajennettu esitelmä- ja propagandatoiminta kautta maan. Nansen itse on ottanut tähän

tarmokkaasti osaa kulkien puhujana maaseudullakin aina Pohjois-Norjaan saakka. Fædrelandslaget'iin on liittynyt runsaasti jäseniä ja nousee jäsenluku tätä nykyä sen oman ilmoituksen mukaan 100000 henkeen.

Uudet valtiolliset vaalit tapahtuvat Norjassa lokakuussa 1930, jonka johdosta eri tahoilla jo ilmeisesti ollaan täysin vaalisuunnittelutöissä. Näyttää siltä kuin varsinkin oikeiston taholla toiminta olisi vilkasta. Osoituksena tästä on m.m. Aftenpostenin viime viikolla herättämä keskustelu Fædrelandslaget'in toiminnasta. Lehti kaipaa täyttä selvyyttä siitä, mihin tämä järjestö lopultakin pyrkii. Onhan nimittäin vasemmiston ja oikeiston poliittisella katsantokannalla lehden mielestä siksi suuri eroavaisuus, ettei niin kauan kuin vasemmisto jatkaa sosialisti-ystävällistä toimintaansa, voida aikaansaada luottamuksellista yhteistyötä mainittujen puolueiden välillä. Kuinka näin ollen on mahdollista, että Fædrelandslaget voi suhtautua luottamuksellisesti tällaiseen puolueeseen; miten se aikoo ajaa ohjelmaansa sen turvissa, kysyy Aftenposten.

Fædrelandslaget'in taholta on sen puheenjohtaja, insinööri Lehmkühl pitkässä vastineessa koettanut osoittaa mitä mahdollisuuksia nykyisin on olemassa porvarillisten puolueiden yhteistoiminnalle, mutta tekee tämän tavalla, joka on antanut aiheutta uusiin hyökkäyksiin oikeiston taholta. Lehmkühl'in esitykset päättyvät seuraavaan ehdotukseen positiivisen yhteistyön aikaansaamiseksi porvarillisten puolueiden välillä:

1) Oikeisto esittää talousarvion, joka nojautuu konkreettiseen ja käytännölliseen linjaan Norjan yhteiskuntatalouden kehittämiseksi;

2) Vastaavanlaista ohjelmaa esittävät myöskin talonpoikaipuolue ja vasemmisto;

3) Näistä ehdotuksista sittemmin valmistetaan talousohjelma, yhteinen kaikille porvarillisille puolueille.

4) Jos tämä saavutetaan, panee Fædrelandslaget kaikki voimansa liikkeelle sanotun ohjelman perille ajamiseksi.

5) Ellei se onnistuisi, ottaa Fædrelandslaget ajaakseen sen puolueen ehdottamaa talouspolitiikkaa, joka osoittautuu maalle edullisimmaksi.

6) Oikeiston tulee siihen mennessä suhtautua lojaalisesti Fædrelandslagetin kommunistivastaiseen valistustyöhön nähden.

Nämä hra Lehmkuhl'in esitykset eivät luonnollisestikaan ole voineet tyydyttää Aftenpostenia, joka entistä ankarammin vaatii Fædrelandslagetin ohjelman tarkistamista.

Tässä lehti saa tukea Morgenbladetiltä, joten oikeiston näin ollen voidaan sanoa kokonaisuudessaan olevan yhtä mieltä asiassa. Tidens Tegn taas, joka edustaa pientä, mutta pirteätä intelligenssiryhmää, "frisinnede venstre" iloitsee kahakoista, joista toivoo saavansa tukea omille suunnitelmilleen. Niinpä tunnettu kirjailija Ronald Fangen on uskaltanut mennä niin pitkälle, että ehdottaa Fædrelandslaget'ista muodostettavaksi uuden porvarillisen puolueen. Tulisiko tämä sitten perimään "frisinnede venstren" manttelin ei vielä ole selvästi tuota ilmi, vaikkakin Fangenin mieltelemät kylläkin viittaavat siihen.

Lokakuun keskivaiheilla on Fædrelandslaget kutsunut kokoon ylimääräisen kokouksen, jossa yhdistyksen ohjelma ja työtapa joutuvat uudistetun tarkistelun alaisiksi.

Oslossa, syyskuun 28 päivänä 1929.

Olav Engvig

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvigins rapporti no 14
Oslö

1/10 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, lokakuun 1 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
1929 lok. 29		29
4/10-29	?	LHL
YHÄÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 14/29, joka koskee

Karlstadin sopimuksen määräystä puolueettomasta alueesta Norjan ja Ruotsin rajalla keskustelun alaisena.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Edvin Björning

Herra Ministeri H.J. Procopé
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

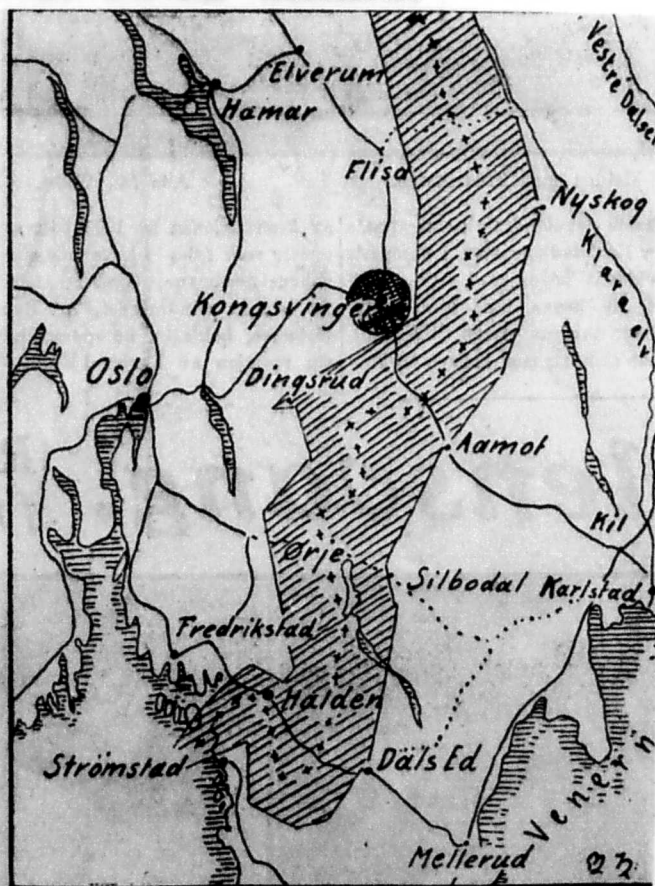
Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
19 84 Jan 29		
4/10-29	13	100
5	C4	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 14/29.

Karlstadin sopimuksen määräys puolueettomasta alueesta Norjan ja Ruotsin rajalla keskustelun alaisena.

Karlstadin sopimus vuodelta 1905 sisältää määräyksiä puolueettomasta alueesta Norjan ja Ruotsin rajalla. Tätä sopimusta ei toinen asianomainen yksin voi irtisanoa, vaan pysyy se voimassa niin kauan kunnes molemmat asianomaiset ovat yhtä mieltä sen joko lakkauttamisesta tai muuttamisesta. Alueen leveys ja muoto selviävät oheenliitetystä piirroksesta, eivätkä kaipaa tämän yhteydessä lähempää selostusta.

Puolueettoman alueen kartta.

On selvää, (esitetään täällä yleisesti), ettei ole mitään kansallisesti alentavaa siinä, että Norjalle, samoin kuin Ruotsillakin, on valtakunnan rajalla puolueeton alue, eikä myöskään voida väittää, etteikö siitä olisi hyötyäkin. Alue on olemassa sopimusluontoisena raja-aitana rauhan turvaamiseksi kummankin maan välillä. Pääministeri Michelsen oli aikanaan kylläkin oikeassa väittäessään, että alue tarjosi Norjalle suuremman edun kuin mikään linnoitus voi tehdä. Samoin hän havaitsi, ettei alueen perustaminen millään muotoa sotinut maan perustuslakiluontoista suvereniteettiä vastaan. Onhan sitä paitsi myöhemmin tämän luontoiset sopimukset saaneet kannatusta yhä laajemmissa piireissä. M.m. Genferprotokollassa lokakuun 2 päivältä 1924 suositellaan perustettaviksi puolueettomia alueita maiden välillä hyökkäyksien torjumiseksi sekä helpoittamaan ratkaisua siitä kuka oli hyökkääjä.

On kumminkin huomattava, että Norjan ja Ruotsin välinen tässä puheena oleva sopimus 1 artiklassaan sisältää määräyksiä, jotka eivät ole yhtäpitäviä niiden periaatteiden kanssa, jotka nämä maat myöhemmin ovat jäsenenä Kansainliitossa hyväksyneet. Liittosopimuksen 16 artiklan mukaan on nimittäin jokainen liiton jäsen velvollinen myöntämään kauttakulun alueellaan niille Kansainliiton jäsenten sotajoukoille, jotka toimivat liittojäsenyyteensä kuuluvien velvollisuuksiensa täyttämiseksi.

Jos mieli tulevaisuudessa ylläpitää puolueetonta aluetta kahden maan välillä on se tehtävä sopusoinnussa rauhan turvaamiseksi tapahtuneen kansanoikeuden kehityksen mukaan. Tämän yhteydessä on tuotu esille, että se kansallinen nöyryytys, mikä piilee pakollisessa Norjalle tyrkytetyssä aluesopimuksessa ja määräyksessä rajalinnoitusten hävittämisestä on historiallinen tapahtuma, johon Norja rauhan intressissä aikanaan suostui, mutta jonka ei nykypäivinä silti tarvitse herättää ja joka ei herätäkaan katkeruutta. Minkä vuoksi siis nyt koskea tuohon vanhaan asiaan, jonka kautta helposti voidaan repiä auki vanhat haavat.

Laamanni Chr. L. Rolfsen on tästä kaikesta huolimatta äskettäin Aftenposten'issa ottanut asian julkisen keskustelun alaiseksi ja tulee siihen johtopäätökseen, ettei voine olla erimielisyyttä siitä, etteikö ~~Karlstadin~~ sopimus, mikäli tämä koskee puolueetonta raja-alueita valtakunnan rajalla, ole Norjalle nöyryyttävä. Ottamalla lisäksi huomioon, ettei tämä sopimus, kuten yllä on esitetty, ole sopusoinnussa Kansainliitossa hyväksytyn periaatteen kanssa, Rolfsen tulee siihen käsitykseen, että olisi täysi syy ottaa asia keskustelun alaiseksi Norjan ja Ruotsin välillä. Myöskin viittaa kirjoittaja siihen mahdollisuuteen, että raja-alueita koskeva sopimus kahden hyvissä suhteissa toistensa kanssa olevan veljeskansan välillä voitaisiin kokonaan lakkauttaa.

Kysymys on tietenkin antanut aihetta julkiseen keskusteluun. Aftenposten merkitsi oman kantansa Rolfsenin esittämien mielipiteiden mukaan. Norges Handels og Sjøfartstidende ja Nationen sitä vastoin pitävät asian esilleottamista kokonaan tarpeettomana. Niinpä Nationen m.m. huomauttaa kuinka Karlstadin sopimuksen määräys puolueettomasta raja-alueesta on historiallisesti kiintoisa, mutta ettei se tällä kertaa ole millään muotoa aktuaali. Sopimuksen esilleottaminen Norjan taholta osoittaisi jonkinlaista myönytystä niille, jotka pitävät Karlstadin sopimusta Norjalle loukkaavana. Tällaisen käsityksen leviäminen olisi joka tapauksessa ehkäistävä.

Myöskin Ruotsin sanomalehdistö katsoo rauhan ja rakkauden nimessä kokonaan turhanpäiväiseksi herättää keskustelun alaiseksi kysymys, jolla ei ole aktuaalisuutta ja joka toisi mukanaan epäluuloa ja kiusallista huomiota.

Oslossa, lokakuun 1 päivänä 1929.

Emil Egering

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvingsin raportti no 15.

Oslø

3/10 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, lokakuun 3 päivänä 1929.

20 84 Ae. 29
7/10-29.
5 C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 15/29, joka koskee

Ruijaa tätä nykyä vilkkaan huomion esineenä
Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Olav Bergin

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
30 20/84 60 B. 13 29		
7/10-29	2	238
SYYSKÄ	ELÄKKE	ASIA
5	Cy	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 15/29.

Ruija tätä nykyä vilkkaan huomion esineenä Norjassa.

Ruijan kysymys on viime kuukausina jälleen ollut vilkkaan huomion esineenä Norjassa, johon ovat antaneet aihetta Morgenbladet'in Ruijaan lähettämän erikoiskirjeenvaihtajan, sanomalehdentoimittaja Johan Borgenin lehdessä tänä syksynä julkaisemat matkakirjeet. Borgenin matka, jota parhaiten voitaneen sanoa tutkimusmatkaksi, oli päätetty panna toimeen kansallisuuskysymyksen, etupäässä norjaa ja suomea puhuvien Norjan alamaisten välisten suhteiden selvittämiseksi. Matkajohdella laadittaessa oli saatu apua "autoritatiivilta taholta Oslossa" sekä myöskin oli käyty neuvotteluja asiantuntijain kanssa Ruijassa. Tutkimusohjelmasta mainittakoon: oli mahdollisuuksien mukaan selvitettävä Ruijan norjalaisten ja suomalaisten välisiä suhteita ja esitettävä mitä Suomi on tehnyt ja tekee pohjoisimpien seutujensa hyväksi, todettava mahdollisesti löytyvä norjalaisten tyytymättömyys ja tämä selitettävä, asutusmahdollisuudet tutkittava, rotukysymys käsiteltävä ja sotilaspoliittinen tilanne analysoitava. - Lisäksi luvattiin matkakirjeissä selostuksia käynneistä Suomen alueella, jota paitsi kirjeenvaihtajalle oli annettu tehtäväksi lähettää kuvia Ruijan sisämaasta, maatalouden kehitysmahdollisuuksista, tie-suunnitelmista, fylket'in merkityksestä Norjalle sekä mitä pidettiin kaikkein tärkeimpänä.

Onko Suomen intressien mukaista - ja myönteisessä tapauksessa mitkä edut ovat - että nykyinen kehitys saa edelleen jatkuua.

Tähän mennessä on hra Borgen julkaissut 4 matkakirjelmää, nimittäin:

- 1) Maa, muista poikkeava. (Et land for sig) 30/8-29.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
30/8/84 h.o.B. 1929		
7/10-29	3	RIIL
TYÖSSÄ	OLLETO	ASIA
5	Cy	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 15/29.

Ruija tätä nykyä vilkkaan huomion
esineenä Norjassa.

Ruijan kysymys on viime kuukausina jälleen ollut vilkkaan huomion esineenä Norjassa, johon ovat antaneet aihetta Morgenbladet'in Ruijaan lähettämän erikoiskirjeenvaihtajan, sanomalehdentoimittaja Johan Borgenin lehdessä tänä syksynä julkaisemat matkakirjeet. Borgenin matka, jota parhaiten voitaneen sanoa tutkimusmatkaksi, oli päätetty panna toimeen kansallisuuskysymyksen, etupäässä norjaa ja suomea puhuvien Norjan alamaisten välisten suhteiden selvittämiseksi. Matkaohjelmaa laadittaessa oli saatu apua "autoritatiivilta taholta Oslossa" sekä myöskin oli käyty neuvotteluja asiantuntijain kanssa Ruijassa. Tutkimusohjelmasta mainittakoon: oli mahdollisuuksien mukaan selvitettävä Ruijan norjalaisten ja suomalaisten välisiä suhteita ja esitettävä mitä Suomi on tehnyt ja tekee pohjoisimpien seutujensa hyväksi, todettava mahdollisesti löytyvä norjalaisten tyytymättömyys ja tämä selitettävä, asutusmahdollisuudet tutkittava, rotukysymys käsiteltävä ja sotilaspoliittinen tilanne analysoitava. - Lisäksi luvattiin matkakirjeissä selostuksia käynneistä Suomen alueella, jota paitsi kirjeenvaihtajalle oli annettu tehtäväksi lähettää kuvia Ruijan sisämaasta, maatalouden kehitysmahdollisuuksista, tie-suunnitelmista, fylket'in merkityksestä Norjalle sekä mitä pidettiin kaikkein tärkeimpänä.

Onko Suomen intressien mukaista - ja myönteisessä tapauksessa mitkä edut ovat - että nykyinen kehitys saa edelleen jatkaa.

Tähän mennessä on hra Borgen julkaissut 4 matkakirjelmää, nimittäin:

- 1) Maa, muista poikkeava. (Et land for sig) 30/8-29.

2) Talonpojat etelästä asuttamaan rajaseutua, mutta heille on turvattava elämisen ehdot. (Bönder sydfra maa kolonisere langs gransen, men de maa sikres levelige vilkaar.) 2/9-29.

3) Ruija kaipaa teitä. (Det er veie Finmark trænger.) 5/9-29.

4) Rajavartiostoa on vahvistettava. Ellei, jää "Ruija Norjalle" pian tyhjäksi iskusanaksi. (Gransevogten maa styrkes. Hvis ikke, "Finmark for Norge" snart skall bli et tomt slagord.) 11/9-29.

Tällaisen laajan tutkimusohjelman on Morgenbladet antanut miehelle, jolla tietäkseni ei ole sellaiseen muita edellytyksiä kuin nuorella ja intelligentillä sanomalehtimiehellä yleensä on. Herra Borgen ei aikaisemmin liene käynyt Ruijassa. Hänen kynänsä on joka tapauksessa joustava ja hän on kirjoituksillaan herättänyt melkoista huomiota.

Herra Borgen antaa ^{ensimmäisessä kirjoituksessaan} /lyhyen, etupäässä maantieteellisen kuvauksen Ruijasta. Ruija on laaja alue, Norjan suurin fylke 48.143 neliökilometriä, väestötiheys on vain neljäsosa Troms fylkeniin verrattuna. Seuraa sitten luonnonkuvauksia ja lopuksi lyhyt maininta eri kansallisuuksien, norjalaisten, suomalaisten ja lappalaisten esiintymisestä eri paikkakunnilla. Enemmistöinä ovat suomalaiset ainoastaan Pohjoisvarangerissa. Sörvarangerissa, Vardön pitäjässä, Kistrandissa, Kjetvikissä, Maasöyssä ja Hasvikissa on heitä myös vaikkakaan ei enemmistöinä. Norjalaisista hän huomauttaa, että he ovat osoittautuneet muita etevimmiksi kalastuksessa.

Kirjoituksensa lopussa Borgen huolestuneena viittaa niihin moniin kysymyksiin, jotka tätä nykyä odottavat huolenpitoa yhteiskunnan puolelta Ruijassa, kysymyksiä, joiden edesottaminen vaatii paljon varoja, fylket'issä, jonka hallinto muutenkin kysyy paljon veroja. Erikoisen tärkeätä olisi rajaseuduilla, missä rotu- ja kielisekoitus on suurin ja vaarallisin, kohottaa asukkaiden kansallistuntoa.

Toisessa kirjoituksessaan Borgen antaa kuvauksen Ruijassa asuvien, kolmen eri kansallisuuden, norjalaisten, lappalaisten ja suomalaisten luonteesta ja elinkeinoista. Norjalaiset, hän uudelleen toteaa, ovat etupäässä kalastajaväestöä, lappalaiset nomaadeja, peromiehiä, suomalaiset taas talonpoikia. Viimemainittujen lukumäärä on 7000-8000 ja heille on ominaista, että he luultavasti pitävät kielestään kiinni. Vesisaarella suomalaisten lapset käyvät norjalaisia kouluja, missä suomenkielen puhuminen on kielletty. Lapset kodeissaan kumminkin puhuvat suomea ja mielellään unohtavat norjankielen niin pian kun pääsevät koulusta. Olisi väärin sanoa, etteivät Ruijan suomalaiset olisi kylläkin uskollisia Norjan alamaisia, - he pitävät Norjasta eivätkä halua Suomeen takaisin - mutta heille on ominaista se, etteivät tahdo oppia norjankieltä ja jokapäiväisessä elämässään luopua omasta kielestään. Heidän virtensä, kirjallisuutensa, satunsa, kuvansa, kaikki ovat suomalaista.

Kirjoittaja sanoo puhutelleensa tällaisia Ruijan suomalaisia, jotka kärsivät tällaisesta kaksoisasemastaan. (dobbelstilling) He nimittävät itseään "isänmaattomiksi" ja varmaa on, että he sitä ovatkin, sanoo Borgen ja heidän lapsistaan kasvaa niinkään isänmaattomia. Mutta se yhteiskunta, jota heidän tulisi tukea ja rakentaa, kärsii siitä, että sen alamaisissa löytyy isänmaattomia. Kaksinkerroin voidaan näin sanoa rajaseuduista, missä jokaisella kansalla on omat päivänselvät intressinsä siitä että sen kansalaiset ovat kansalaisia ^{suomalaisia} sielultaan ja ruumiiltaan.

Norjalaisissa hra Borgen kaipaa suomalaisten sitkeätä ja voimakasta luonnetta. He ovat joustavia ja mukautuvia. Norjalaisilla on sitä paitsi helpompi oppia kieliä ja ihailevat he sitä, mikä ulkoa tulee. Tämän Ruijan suomalaiset tietävät, eivätkä sen vuoksi pidä asianaan oppia norjankieltä.

Suomalaiset ovat eteviä maanviljelijöitä, joka tapauksessa he ovat sitä sisämaassa, vaikkakin pitävät kiinni vanhoista menettelytavoistaan. He eivät sekaannu norjalaisten kanssa, asuvat

ryhmissä vuonojen pohjukoissa, Tanassa, Lyngen'issä, Kvæ-
angerissa, Tromsissa, Pohjoisvarangerissa. Vesisaarella heillä on
oma kaupunginosansa, ystävien leikeissä, ja seurusteluelämässä he
hakevat toisiaan, eivätkä harrasta norjalaisuutta. "Mutta norjalaiset" -
huudahtaa Borgen - "luisuvat kevytmielisesti suuntaan ja toiseen ja esiintyvät maailman ra-
kastettavimpana kansana".

Näistä mietelmistään kirjoittaja löytää tien asutustoiminnan välttämättömyyteen, sellaisen joka vetäisi norjalaiset yksipuolisesta kalastuksesta myöskin maatalouteen. Tähän astinen asutustyö on ollut suunnitelmaa vailla, tilapäisluontoista, jonka osalliseksi ovat tulleet etupäässä suomalaiset. Borgen puhuu kiitettävien sanoin Suomen puolella, Petsamossa tapahtuvasta asutustoiminnasta, jota hän pitää esikuvallisena. Samoin hän osoittaa kuinka Petsamon maantie avaa ennen aavistamattomia asutusmahdollisuuksia Suomen puolella ja puhuu tämän yhteydessä laajasta tieverkoston laajentamisen merkityksestä Norjankin puolella ja erityisesti Paatsjoen laaksossa. Asutustoiminta onkin jo siellä hyvällä alulla, hän kertoo ja suunnitelmia on olemassa uutisasukkaiden siirtämisestä Östlandet'istä, Trøndelaget'istä ja Tromsista Paatsjoelle. Borgenin suunnitelmat asutustyön toteuttamiseksi samoin hänen ohjeensa maataloustuotannon kohottamiseksi ovat siksi ylimalkaisia, ettei niihin kannata sen enempää kiinnittää huomiota. Ne puhuvat kumminkin kauttaaltaan norjalaisten toiveista ja suunnitelmista saada norjalaista talonpoikaisasutusta lähitulevaisuudessa syntymään Suomen rajalle, Paatsjoen rannoille.

Kolmannen artikkelinsä hra Borgen omistaa tiekysymykselle Ruijassa. Hän antaa laajan kuvauksen suunnitelmista tällä alalla koskematta kumminkaan Suomen intresseihin.

Neljäs kirjoitus ei liioin tangeeraa suhteita Suomeen. Siinä tekijä antaa lisäneuvoja ^{maa} talouden kohottamista tarkoittavissa toimenpiteissä ja tarkoittaa uudelleen lukijain mieleen kuinka tärkeätä on saada norjalainen rahvas Ruijassa harjoittamaan maataloutta.

On jo kulunut kolme viikkoa siitä kuin toimittaja Borgenin neljäs matkakirje julkaistiin eikä sen jälkeen ole nähtä enää ilmestynyt Morgenbladetin palstoille. Olen koettanut ottaa selkoa mikä tähän on ollut syynä, varsinkin kun tutkimusohjelmassa meille eniten kiintoisat kysymykset ovat jääneet kirjoituksissa käsittelemättä. Luotettavalta taholta minulle on ilmoitettu, että Morgenbladet olisi tuntenut pettymystä Borgenin tutkimustuloksiin nähden, ne kun ovat olleet Suomelle ja Ruijan suomalaisille sangen edullisia. Myöskin sanotaan kenraalimajuri Aavatsmarkin äskettäin Dagspostenille (24/8-29) antaman haastattelun, Suomenkin lehdissä julkaistun, viime kesäisestä matkastaan Suomessa jäädyttäneen Morgenbladetin toimitusta. Sannottu haastattelu oli tarjottu Morgenbladetiille julkaistavaksi, vaan katsottiin sen esittäminen yht'aikaa Borgenin kirjoitusten kanssa vähemmän soveliaaksi.

Borgenin kirjoitukset ovat antaneet aihetta erinäisiin kirjoituksiin Morgenbladetissa ja maaseutulehdissäkin, mutta on näissä huomio kiintynyt pääasiallisesti Norjan sisäisiin asioihin ja ennen kaikkea ehdotukseen norjalaisen talonpoikaisasutuksen välttämättömyydestä Ruijassa ja eritoten Paatsjoen rantamilla.

Morgenbladetin suomalaispelko on ilmeisesti jossakin määrin viimeaikoina hälvennyt koska se Rovaniemi-lehdelle, joka hyväntuulaisesti selostaessaan Borgenin kirjoituksia ja puhuessaan norjalaisten "arktisestä kuumeesta", vastasi seuraavin sanoin:

"On suuri erehdys kun Rovaniemi-lehti katsoo Ruijan kirjoituksemme jonkunlaiseksi "opstuää" tahi "arktisen kuumeen" ilmaisuksi. Artikkeleissamme olemme vain esittäneet sen tosiasian, että meillä on yhtä paljon syytä koettaa auttaa jaloilleen vanhaa maakuntaamme Paatsjoen länsirannalla kuin suomalaisilla on syytä edelleen kehittää huomiotaherättävää, tarmokasta työtään alueellaan, jonka ha äskettäin ovat omakseen hankkineet Paatsjoen itärannalla. Tähän sakka suomalaiset ovat olleet tarmokkaimpia. Nyt on meidän vuoromme."

Oslossa, lokakuun 3 päivänä 1929.

Erling Eyring

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvigzin raportti no 16.
Oslo

9/10 1929.

Légation de Finlande

762.

Oslossa, lokakuun 9 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
No 21/84 Sac.		29
12/10-29		LIT.
5	C 4	ASIA

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 16/29, joka koskee

Norjan taloudellista tilametta,

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Lehtinen

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

Suomen Osllossa olevan Lähetystön raportti N:o 16/29.

Norjan taloudellisesta tilanteesta.

Poimintoja Norjan pankkiyhdistyksen äsken pidetystä vuosikokouksesta.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
No 21/84 le. D. 19 29		
12/10 29	72	LIT
RÄHKA	OSASTO	ASIA
5	C4	

Norjan taloudellisessa pulakaudessa, joka viime vuosina on painanut leimansa ei vain taloudelliseen, vaan kansan koko elämään täällä, on viime aikoina ollut huomattavissa jonkinlaisia helpponemisen oireita. Ei niin, että vielä voitaisiin puhua varsinaisesta edistymisestä, siihen kai vielä tulee kulu- maan jokunen aika, mutta niin, että epäsuotuisa kehityssuunta on saatu monilla aloilla pysähdytetyksi, jopa eräillä tuotan- tohaaroilla voidaan todeta uutta elinvoimaa ja huomattavaa me- nestystäkin.

Norjan pankkiyhdistyksen viime syyskuun 30 päivänä pitä- mässä vuosikokouksessa esitettiin tätä kysymystä valaisevia kat- sauksia Norjan taloudelliseen tilanteeseen, johon on syytä kiin- nittää huomiota.

Pankkiyhdistyksen puheenjohtaja, tunnettu Oslon kaupungin valtuuston entinen monivuotinen puheenjohtaja, pankinjohtaja With esitti avajaispuheessaan käsityksensä, että elinkeinojen ulko- naiset olot ovat tyydyttävällä kannalla. Maailman markkinat ovat Norjaan nähden osoittaneet edullista ostokykyä, ilmastosuhteista riippuvat elinkeinot ovat tänä vuonna saavuttaneet hyviä tulok- sia ja on maassa epäilemättä huomattavissa edistysaskeleita työtehoon ja -taitoonkin katsoen, jota samaa on sanottava myös organisatio- ja myyntitoiminnasta. On kumminkin muistettava, että Norjalla on monella alalla ollut parisen vuotta hyvät konjunk- tuurit sekä maailman markkinoilla että kotona. Ilmeisesti näis- tä tekijöistä johtuu, että on ollut mahdollista onnellisesti läpäistä sanotut vuodet. Esimerkkinä mainittakoon valaanpyynti, joka on tuottanut viime vuonna maahan lähes 70 ä 80 miljoon-

naa kruunua ja jonka lasketaan tänä vuonna tuottavan 100 milj. kruunua.

Työttömyys on jonkun verran vähäisempi kuin aikaisemmin, vaikkakin se edelleen on suuri. Eräiden kuntien tapa maksaa työnpuutetta kärsiville henkilöille yhtä suuria palkkoja ja suurempiakin kuin tuotannollisessa työssä on tietysti syynä palkkojen pitämiseen luonnottoman korkealla ja vahingoittaa se tervettä tuotantoa.

Mitä rahamarkkinoihin tulee, on Norja samoin kuin muutkin Euroopan maat saanut kokea Euroopasta Ameriikkaan tapahtuvan kultavirran seurauksia. Onneksi ei Norja siinä määrin kuin monet muut maat tällä kertaa ole kärsinyt rahamarkkinain kiristymisestä syystä, että Norjassa on edelleen käyttämättömiä lainavaroja ja syystä, että vienti, valaanpyynti y.m. tekijät ovat rahanpuutetta helpottaneet. Norjan pankki on pitänyt kruunun lähellä paaria kuluttamatta reservejä. Setelimäärä ja eritoten foliokonto ovat kylläkin huomattavan suuret, mutta tilitettävät aktiivit ovat myöskin suuret. Poislainattava määrä on supistunut. Vapaat pankit eivät enää ole Norjan pankin rediskonttauksesta riippuvaisia ja on toivottavaa, että käy mahdolliseksi balanseerata kruunua kajoamatta lainavaroihin tahi diskonttokorkoa korottamatta ja että pian jälleen voidaan alentaa vastakorotettua diskonttokorkoa. Jatkuva kehitys tulee tietenkin riippumaan ulkomaisista rahamarkkinoista ja politiikasta maassa.

Se haitta, mikä viime vuosina on ollut seurauksena monista hollouksen alle joutuneista pankeista on nyttemmin tuntuvasti vähentynyt sen jälkeen kuin useimmat näistä pankeista ovat joutuneet suoritustilaan. Pesänselvitys näyttää edistyvän nopeasti ja tyydyttävällä tavalla, vaikkakin paikkakuntia vielä on olemassa, joilla pankit pitävät elossa vähemmän luotettavia yrityksiä, josta tietenkin koituu haittaa lujille ja terveille yrityksille.

Monista deflation aikaansaamista vaikeuksista huolimatta pankinjohtaja With viittaamalla edullisiin konjunktuihin ja elinkeinoelämän hyviin saavutuksiin katsoo olevan edellytyksiä taloudelliseen edistymiseen. Mutta myöntää täytyy, hän jatkaa, että tämä edistyminen on hidasta. Tilanne muistuttaa paikallaan marssimista.

(paa stædet marsj). Jokaiselle on käynyt selväksi, että tästä eteenpäin pääseminen etupäässä riippuu niistä, joilla on edesvastuu maan asiain hoidosta, s.o. valtiollisista ja julkisista orgaaneista. "Toivossamme, että politikoitsijamme asettaisivat maan taloudelliset kysymykset, maan uudelleen rakentamisen, etualalle syrjäyttämällä muut kysymykset olemme pettyneet" hän sanoo ja kohdistaa tässä yhteydessä melkoisesti sapekkään arvostelun hallitukseen ja Suurkäräjiin.

Esityksessään pankinjohtaja With myöskin kosketteli oloja eri elinkeinoissa. Hän totesi, että maatalous tätä nykyä Norjassa työskentelee erittäin vaikeissa olosuhteissa, maatalouden tuotteiden hinnat kun ovat laskeneet nopeammin kuin teollisuustuotteiden, jota paitsi suuret velat ja verot uhkaavat lamauttaa maataviljelevän väestön yritteliäisyyttä.

Tilaston mukaan on kiinnitysvelat maassa kaksinkertaistuneet ennen sotaa olleista. Velannousu jakaantuu kumminkin varsin eri tavalla eri osissa maata, joten toisilla paikkakunnilla se on käynyt varsin sietämättömäksi, ollen taas toisilla vähemmän tuntuva.

Viimemainittu näyttää esiintyvän etupäässä siellä, missä vielä ollaan luontaistalouden kannalla. Eniten velkaantuneet ovat ne seudut, joilla rahatalous on kehitetty huippuunsa.

With huomauttaa edelleen, kuinka monet uudet lait, ennen muita konsessiolait, laki, joka koskee verotilan lunastusta (odelsløsning) sekä laki maan pakkoluovutuksesta asutustarkoituksiin ovat heikentäneet maatalouden luotonsaantimahdollisuuksia. Samoin on kuntien heikko taloudellinen asema tuonut mukanaan maan arvon vähemisen, sillä onhan luonnollista että kuta korkeampi veroäyri kunnassa on - sitä vaikeampaa on saada tarvittavaa luottoa maatalouteen, maan hinnat ja maakiinteistöjen arvot alenevat.

Samaa voidaan sanoa myöskin metsä- ja kalataloudesta. Pankinjohtaja Medbøen äsken toteutunut suunnitelma "Tømmerselgernes organisation" tulee epäilemättä vaikuttamaan edullisesti tukkipuiden hintoihin ja onkin jo huomattavissa hinnan nousua sanotuille puille. (trelastprisene.)

Kalastus on tänä vuonna antanut hyviä tuloksia; teollisuudessa on niinkään edistystä huomattavissa. Kauppa taas osoittaa edelliseen vuoteen verrattuna vilkastumista, mutta on se silti antanut vähän voittoa, usein suoranaista tappiotakin. Kilpailu osuustoiminnallisten yritysten kanssa, jotka toimivat verovapaina, luonnollisesti vaikuttaa epäedullisesti yksityiskaupan kannattavuuteen.

On muuten merkillepantava seikka siinä, että keskustelu valuuttakysymyksestä on täydellisesti lakannut. Siitä puhutaan vain puolueiden keskisissä kokouksissa, joissa tahdotaan todistaa sitä tahi tätä, joka maassa olisi toisella kannalla, ellei valuuttaa olisi laskettu paariin. Tuskin kumminkaan nyt enää on olemassa suurempia kansalaisryhmiä, jotka eivät huomaisi ja myöskin tunnustaisi Norjan pankin valuuttapolitiikkaa oikeaksi. Leikkaus on tehty ja sen tapahduttua alkaa uusi elämä, joka käskää kansaa mukautumaan todellisuuteen ja järjestämään taloudellisen elämänsä sen mukaan. Että Norjassa on koittanut uusi aika ja että myöskin yritteliäisyys alkaa uudelleen palata ihmisten mieliin on ilmiö, johon täällä useinkin voi huomiotaan kiinnittää.

Oslossa, lokakuun 9 päivänä 1929.

Efter Bryning

493

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 17.

Oslo

11/20 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, lokakuun 11 päivänä 1929.

769.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 22/84 h.c. 10. 10. 29		
17/10.29	52	111
RYHMÄ	LUOKA	ALUE
5	C. 4.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri lähettää raporttini N:o 17/29, joka koskee

Norjan maataloustuottajain varustautumista viennin lisäämiseksi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Anten Bergman

Herra Ministeri H. J. Procope.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.   y.m.   y.m.

Légation de Finlande

FINLANDSÄMBASSADEN		
22/84 D. K. 29		
17/10 29/29	LIHÄ	
FINNÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Suomen Osllossa olevan Lähettilään raportti N:o 17/29.

Norjan maataloustuottajat varus-
tautuvat viennin lisäämiseksi.

Äskettäin vietti Norjan kauppiaiden liitto 40 vuotisjuhlaansa, jossa m.m. Suurkäräjän edustaja ja Norjan Kansainliiton valtuuston jäsen, Kolstad alusti kysymyksen maataloustuotteiden tuotannosta Norjassa. Esitys, josta Norges Handels og Sjøfartstidende on antanut täydellisimmän referaatin ja joka täällä on herättänyt melkoista huomiota, on sikäli merkillepantava, että siinä pyritään osoittamaan ei vain osuustoiminnallisen järjestäytymisen välttämättömyyttä Norjassa entistä tehokkaammaksi, vaan myöskin sitä hyötyä, minkä yhteistyö kauppiaskunnan ja maataloustuottajain välillä toisi mukanaan. Kokouksessa oli saapuvilla useita talonpoikaisliiton edustajia m.m. valtioneuvos Mellbye, joka täydellisesti yhtyi Kolstadin esitykseen ja laajasti puhui maataloustuotteiden viennin välttämättömyydestä. Tämä on käynyt nykypäivinä sitäkin tärkeämmäksi kun Norja nyt - kuten Kolstadin esitelmästä selviää - monilla maatalouden tuotteilla on saavuttanut omavaraistalouden ja vientiä varten liikeneviä tuotteita alkaa yhä tiheämmin ilmestyä.

Kaikesta päättäen onkin tätä nykyä Norjan maataloustuottajain keskuudessa varsin vilkas toiminta sellaiseen järjestäytymiseen, joka tähtää laajennetun voimaston, munien, lampaanlihan ja vihanneksien viennin aikaansaamiseksi.

Tuleeko ja missä määrin tämä onnistumaan riippuu suuresti siitä, luopuuko talonpoikaispuolue viime vuosina niin kiihkeästi ajamistaan suojatulleista maataloustuotteille. Onhan il-

meistä, ettei vientiä voida suuremmissa määrin saada aikaan korkeiden suojeutullien vallitessa. On sen vuoksi mielenkiintoista nähdä alkaako piakkoin Norjassa maataloustuottajain taholta kuulua ääniä korkeiden suojeutullien alentamiseksi. Jos niin käy on se varmana todistuksena siitä, että vienniksi liikenevää tavaraa löytyy runsaastikin ja ettei enää peljätä tuotannon alenemista, vaikkakin tulleja hieman alennetaan.

Oslossa, lokakuun 11 päivänä 1929.

Efter Lejning

Produktionen av landbruksprodukter.

Den indenlandske omsætning og eksportspørsmålet.

Stortingsmand Kolstads foredrag paa N. H. F.'s raadmøte.

I.

«N. H. og S. T.» omtalte onsdag det foredrag som landbrukskolebestyrer, stortingsmand Kolstad, holdt paa Norges Handelsstands Forbunds raadmøte om: Enkelte alder vedrørende den indenlandske produktion og omsætning av jordbruks- og husdyrprodukter samt betydningen av for enkelte av disse produkters vedkommende straks at opta arbeidet for eksport.

Vi gjengir her det væsentligste av foredraget:

Indledningsvis pekte foredragsholderen paa, at landbruket f. t. er oppe i en krise som forøvrig har bestaaet i længere tid. Krisen er intet specielt norsk fænomen, den er nærmest international. Det belyses b. a. derav, at Nationenes Forbund hadde denne sak oppe til behandling iaar. Der blev i 2. kommission vedtatt en resolution gaaende ut paa at la disse spørsmåal behandle av en ekspertkomite, hvis oppgave skulde være om mulig at bringe i forslag, hvad der kunde gjøres for at raade bod paa nogen av de forhold, hvori landbrukskrisen har sit utspring.

Krisens almindelige karaktertræk er et paatagelig misforhold mellem vedkommende vares produktionspris og den pris bønderne opnaar ved salg av varen. Dette misforhold er ikke like sterkt fremtrædende for alle varer. Som eksempel paa en vare, hvor nævnte misforhold er sterkt fremtrædende, kan hos os nævnes melken. Der opnaaes vistnok for et lite kvantum av den melk, som leveres i frisk tilstand like til konsumentene, en forholdsvis bra pris. Men for den helt overveiende del av produktionen er den opnaaelige pris ved salg saa minimal, at der ingen fortjeneste levnes, og i svært mange tilfælder dækker ikke prisen produktionsomkostningene. Jeg kan her tale av egen erfaring.

Et andet fremtrædende træk ved krisen er, at der synes at bestaa et avgjort misforhold mellem produktion og forbruk. I

Stortingsmand Kolstad.

faldt forholdsvis svakt efter høikonjunkturen, mens salgsprisene er faldt sterkt, tildels katastrofatit.

For det norske landbruks vedkommende støter saa forskjellige omsætningsforhold til som yderligere forsterker virkningene av den almindelige landbrukskrise.

Av disse omsætningsforhold vil jeg først nævne

1. Gjeldsforholdene og skatteforholdene paa landsbygden.

Hvad de offentlige gjeldsforhold angaar viser gjeldskommissionens indstilling, at mens passiva i byene oversteg de omsættelige aktiva med 48.6 mill. kr., saa var forholdet for fylkenes vedkommende at passiva oversteg omsættelige aktiva med 346.6 mill. kroner.

Hvad den private gjæld angaar er det en kjendt sak, at de faste eiendomme paa landsbygden og da særlig bondebrukene er blitt sterkt beheftet i den tid vi nylig har gjennomlevet. Overforgjældelsen gjør, at det er vanskelig at skaffe tilveie fornødne opfatning forholdene i vort landkeproduktionen — som efter min avdrag og renter, men hvad der er værre, renter og avdrag til

Vi faar haabe, at den seighet og utholdenhet, som — trods vanskelighetene — hittil har været tilstede hos jordbrukets utøvere og som har vist sig gjennom øket nydyrking og øket produktion i det hele, ikke faar et knæk som stanser det hele.

Jeg vil derimot faa nævne litt om den maate og den form landbruksproduktene i almindelighet blir frembudt paa til salg.

Som et almindelig karaktertræk — som dog i nogen grad holder paa at svinde bort — er at mens forretningsmanden i almindelighet paa forhaand har fiksert prisen paa den vare han vil sælge, saa kommer bonden og spør hvad han kan faa for sin vare.

Heri er dog at gjøre undtagelse for saadanne varer som bonden leverer til andelsforretninger, hvis noteringer i almindelighet er kjendt paa forhaand, og for varer som han frembyr ved torvsalg. I den siste tid har man jo ogsaa faat noteringsutvalg for enkelte varer. Men endnu er dog den gamle maate at fremby varene paa nok saa almindelig.

At dette forhold ændres skulde jeg anta i længden baade vil være det beste og ubetinget det behageligste for baade sælger og kjøper. Men her er det bønderne selv som maa ordne saken. Og jeg ser ingen anden maate at ordne den paa end gjennom økonomiske sammenslutninger av de produserende.

Landbruksvarene frembydes i almindelighet i smaa partier.

Det sier sig selv, at disse smaa partier i regelen ikke betinger høieste pris.

For at raade bod herpaa er det nødvendig, at bønderne ogsaa arbeider i fællesskap. Jeg nævner eksempelvis, at et distrikt blir enig om at lægge sig efter visse bestemte sorter av korn, frøsalg, rotfrukter og bær. Som forholdene nu oftest er findes ingen samvirken paa dette omraade. Og dog er dette et viktig spørsmåal som maa løses og som kun

kan løses gjennom økonomisk sammenslutning av produsentene.

Der kan neppe være tvil om, at naar forretningsstanden skal forhandle en varesort stammende fra landbruket, vil den helst faa et noget større parti ensartet vare — og kvalitetsvare. Hvad det siste angaar later enkelte landbruksvarer endnu adskillig tilbake at ønske, ikke saa meget knæke paa grund av den behand-

produktionspris og den pris bønderne opnaar ved salg av varen. Dette misforhold er ikke like sterkt fremtrædende for alle varer. Som eksempel paa en vare, hvor nævnte misforhold er sterkt fremtrædende, kan hos os nævnes melken. Der opnaaes vistnok for et lite kvantum av den melk, som leveres i frisk tilstand like til konsumentene, en forholdsvis bra pris. Men for den helt overveiende del av produktionen er den opnaaelige pris ved salg saa minimal, at der ingen fortjeneste levnes, og i svært mange tilfælder dækker ikke prisen produktionskostningene. Jeg kan her tale av egen erfaring.

Et andet fremtrædende træk ved krisen er, at der synes at bestaa et avgjort misforhold mellem produktion og forbruk. Ja, men saa kan man — og med fuld grund — si, at tilgang og efterspørsel ikke staar i det rette forhold til hinanden. Og den økonomiske lov om forholdet mellem tilbud og efterspørsel kommer man jo ikke forbi.

Men har vi nu virkelig for meget melk — for at holde os til det eksempel jeg har nævnt.

«Nei, det kan vi vel neppe si nu» — er hvad meieri-inspektøren nylig uttalte, idet han nærmere begrundet denne sin uttalelse. Vi har jo ogsaa f. t. nogen overskudsindførsel av smør. En anden sak er det, at vi for et kortere tidsrum kan produsere noget mere end landet i øieblikket trænger. Og saa føres der en krig paa kniven om at faa solgt dette lille overskud som man i øieblikket har — jfr. melkekrigen i Bergen. Saa længe vi fortsætter paa den maate maa jo melkeprisene bli ustabile, og de blir for lave, ikke bare i enkelte distrikter og til enkelte tider — men desværre jevntover. Det er som bekjendt let at faa prisen nedover, men betydelig vanskeligere at faa den op igjen. Før vi faar indarbeidet en jevn eksport av meieriprodukter og en bedre regulering av omsætningen, vil en økning i melkeproduktionen — som efter min opfatning forholdene i vort land tilsier — bare minske indtæktene istedetfor at øke dem. Og i det lange løp vil saavel produsent som konsument være best tjent med stabilere forhold paa dette omraade. Jeg skal ikke opholde mig længer ved spørsmålet om den almindelige landbrukskrise, men kun nævne, at naar stillingen i landbruket økonomisk set er saa vanskelig, saa skyldes det først og fremst, at utgiftene ved produktionen av de fleste landbruksvarer fremdeles er forholdsvis høie — utgiftene er alt

I. Gjældsforholdene og skatteforholdene paa landsbygden.

Hvad de offentlige gjældsforhold angaar viser gjældskommissionens indstilling, at mens passiva i byene oversteg de omsættelige aktiva med 48.6 mill. kr., saa var forholdet for fylkenes vedkommende at passiva oversteg omsættelig aktiva med 346.6 mill. kroner.

Hvad den private gjæld angaar er det en kjendt sak, at de faste eiendomme paa landsbygden og da særlig bondebrukene er blit sterkt beheftet i den tid vi nylig har gjennomlevet. Overforgjældelsen gjør, at det er vanskelig at skaffe tilveie fornødne opfatning forholdene i vort landkeproduktionen — som efter min avdrag og renter, men hvad der er værre, renter og avdrag til gjæld i forbindelse med de høie skatter hindrer en rationel drift paa grund av manglende driftsmidler.

Til belysning av skatteforholdene kan nævnes, at mens ingen by for siste aar har et skatøre paa over 20 pct., saa er der efter et løst overslag ca. 40 herreder med skatøre over 20 pct. og mange ligger paa 20 eller like under.

Det andet forhold, som vanskeliggjør stillingen, er, at vi i et land med ganske høi beskyttelse for en række varer, hvorav landbruket er en stor avtager, efterhvert som vi er kommet paa selvforsyningsstadiet, eller ialfald paa det nærmeste har naad dette stadium, ikke lenger nyder godt av den beskyttelse vi før hadde.

Jeg er selvsagt opmerksom paa, at selv om toldbeskyttelsen ikke lenger virker, naar selvforsyningsstadiet er naad, saa staar disse toldsatser likevel som et vern. Og det er jo glædelig, at man i ly av en beskyttelse har kunnet fremelske en saa sterk produktion, at selvforsyningsgrænsen er naad f. eks. med eg — og nu snart ogsaa med flesk og kjøt; men i forbindelse med de andre nævnte faktorer bidrar det her paapekte forhold sit til at forsterke den indenlandske landbrukskrise.

Jeg har maattet gaa ind paa disse forskjellige spørsmaal, som nu er nævnt, for at søke klargjort en del av de forhold der vanskeliggjør landbruksproduktionen i vore dage og som landmændene selv har liten indflydelse paa. — Landbruket kjæmper i vore dage en haard kamp paa grund av de nævnte uheldige økonomiske forhold. Og mange holder paa at miste modet.

De siste dages diskontoforhøielse er et nyt støt, der paa grund av gjældsforholdene særlig vil ramme landbruket.

nødvendig, at bønderne ogsaa arbeider i fællesskap. Jeg nævner eksempelvis, at et distrikt blir enig om at lægge sig efter visse bestemte sorter av korn, frøsalg, rotfrukter og bær. Som forholdene nu oftest er findes ingen samvirken paa dette omraade. Og dog er dette et viktig spørsmål som maa løses og som kun

kan løses gjennom økonomisk sammenslutning av produsentene.

Der kan neppe være tvil om, at naar forretningsstanden skal forhandle en varesort stammende fra landbruket, vil den helst faa et noget større parti ensartet vare — og kvalitetsvare. Hvad det siste angaar later enkelte landbruksvarer endnu adskillig tilbake at ønske, ikke saa meget kanskje paa grund av den behandling varen har faat hos produsenten, men paa grund av, at emballagen ikke har været passende og at varen under transporten har tat skade.

Arbeidet med ensartet emballage og standardisering paa dette omraade er tat op bl. a. av Norges Bondelag, hvis nævnd for hensiktsmessig emballage og standardisering har leveret et utmerket arbeide.

Jeg skulde anta, at man her om ikke længe vil merke et betydelig fremskritt.

Og naar eksporten melder sig vil selvsagt disse spørsmaal være særlig aktuelle. Jeg føler mig temmelig forvisset om, at den dag de norske landbruksprodukter frembydes i større, ensartede partier i hensiktsmessig pakning og ensartet emballage og dertil frembydes som kvalitetsvare, saa vil dette hilse med tilfredshet av den norske handelsstand, der hittil som i fremtiden vil besørge den væsentligste del av omsætningen av landbruksvarer.

Jeg gjør mig neppe skyldig i nogen ukorrekt uttalelse, naar jeg sier, at der undertiden har gjort sig den opfatning gjælden — med eller uten grund — at handelsmanden skulde foretrekke at omsætte utenlandske varer fremfor norske. Jeg vægner mig for at tro, at dette er saa. Men om det i visse tilfælder er saa, kunde jeg nok tænke mig, at en grund bl. a. var den, at de frembudte varer netop ikke var av det kvantum, i den ensartede sikre form og i den pakningsstørrelse og emballage som de burde være.

Arbeidsforhold og Gjennomsnittet
7-10-29.

Produktionen av landbruksprodukter.

Den indenlandske omsætning og eksportspørsmålet.

Stortingsmand Kolstads foredrag paa
N. H. F.'s raadsmøte.

(Slutning.)

Den norske handelsstand har her en stor opgave gjennom at være landmænd behjælpelige med at skaffe varer frem paa markedet i saadan form, at de let sælges og til god pris.

De raad og vink som handelsmænd her kan gi, vil være av den største betydning til løsningen av spørsmålet om øket omsætning og forbruk av norske landbruksprodukter.

Og det kan neppe være nødvendig at peke paa, at det for den norske handelsstand selv er av stor betydning at faa bønderne i tale. Kan der gjennom øket omsætning og forbruk skaffes bedre avsetning for landbruksprodukter og til rimelige, men regningssvarende priser, vil dette i høi grad virke tilbake paa landbefolkningens kjøpeevne av andre varer. Naar jeg tidligere har forsøkt at gi et bilde av vanskelighetene for landbruksproduksjonen, saa var det bl. a. for at gjøre opmerksom paa, hvad mine herrer sikkert ogsaa allerede er klar over, at et arbeide, der gaar ut paa at bedre de økonomiske kaar for landets jordbrukende befolkning, det er et arbeide som er av den største samfundsmæssige betydning. Jeg kan i saa maate bare peke paa, hvad et sterkt drevet landbruk betyr likeoverfor arbeidsledighetsproblemet.

Foredragsholderen bemerket, at det var vanskelig at ha nogen mening om, hvor meget der av den norske landbruksproduksjon omsættes av bøndernes egne salgsorganisasjoner og hvor meget der omsættes utenom disse. Meieriene omsætter den væsentligste del av sin ost- og smørproduksjon gjennom agent, grosserer og kjøbmand eller forbruksforening.

Den samlede melkeproduksjon er ca. 1200 millioner kg. Av denne antaes 756 mill. kg. markedsført, hvorav 416 mill. kg. som helmelk, resten som smør og ost og til kondensering. Av den samlede produksjon av melkeprodukter

videreforhandles gjennom de vanlige detaljforretninger, kjøbmænd og forbruksforeninger.

Eggproduksjonen er i 1927/28 anslaaet til ca. 17,000 ton. Herav antaes 11,000 a 12,000 ton markedsført. Den væsentligste del av markedsføringen sker gjennom landhandlere, forbruksforeninger og endel fritstaaende egglag, som utenom eget detaljsalg sælger til grosserer, der igjen sælger til detaljforretningene. Ca. 12,000 eggproducenter har sluttet sig sammen i egglag. Disse ialt ca. 400, har sluttet sig sammen i 7 eggcentraler, som i 1928 mottok og omsatte 1820 ton egg.

Saa maa jeg tilslut nævne litt om markedsforhold og eksport.

Landbrukets stilling idag bærer sterkt præg av at ha naad selvforsynings stadium for en række varers vedkommende. Kaster man et blik paa vor importstatistik, vil man se, at der i de siste 2 a 3 aar gjennemgaaende er synkende import av landbruksvarer — speciell husdyrprodukter. Av egg og ost er vi helt dækket ved egen produksjon, d. v. s. eksporten er lik eller overstiger importen, for smør og flesks vedkommende er vi paa det nærmeste dækket, og det manglende vil lett kunne skaffes. Saa kommer kjøtt like efter.

For flere planteprodukter er forholdet det samme. Kun for kornets vedkommende staar meget igjen, idet vi i 1928 importerte 247 mill. kg. Gjennem denne utvikling er der opstaat nye og vanskelige problemer, problemer, hvis løsning kræver rask og sikker handling.

Opmerksomheten maa rettes saavel mot det indre marked som ut mot verdensmarkedet.

Ser man paa vort indre marked for landbruksvarer har dette stort set tilfældighetens præg. Det maa i det store og hele sies at være uorganisert — bortset fra enkelte tiltak i byene i retning av at organisere melkeforsyningen.

Den ene producent staar som regel mot den anden og konkurrerer om avsetningen.

Samtidig har man en uendelighet av varekvaliteter, hvorav de sletteste faar altfor stor indflydelse paa prisene.

de er klar over, at et arbeide, der gaar ut paa at bedre de økonomiske kaar for landets jordbrukende befolkning, det er et arbeide som er av den største samfundsmæssige betydning. Jeg kan i saa maate bare peke paa, hvad et sterkt drevet landbruk betyr likeoverfor arbeidsledighetsproblemet.

Foredragsholderen bemerket, at det var vanskelig at ha nogen mening om, hvor meget der av den norske landbruksproduktion omsættes av bøndernes egne salgsorganiserer og hvor meget der omsættes utenom disse. Meieriene omsætter den væsentligste del av sin ost- og smørproduktion gjennom agent, grosserer og kjøbmand eller forbruksforening.

Den samlede melkeproduktion er ca. 1200 millioner kg. Av denne antas 756 mill. kg. markedsført, hvorav 416 mill. kg. som helmelk, resten som smør og ost og til kondensering. Av den samlede omsatte melkemængde er ca. 400 mill. kg. omsat av meieriene. Disse har anvendt ca. halvparten til smør- og ostetilvirkning, og knapt halvparten er solgt dels gjennom egne utsalg og dels gjennom viderefornere. Meieriernes samlede omsætning regnet i kroner var i 1927 noget over 81 mill.

Den væsentligste del av kjøt- og fleskeomsætningen sker gjennom erhvervsmæssig drevne forretninger. Kun ca. 10 pct. markedsføres av bøndernes samvirkeforetagender. Her er ogsaa det at merke at en væsentlig del av det disse mar-

tion, d. v. s. eksporten er ikke en overstiger importen, for smør og flesks vedkommende er vi paa det nærmeste dekket, og det manglende vil lett kunne skaffes. Saa kommer kjøt like efter.

For flere planteprodukter er forholdet det samme. Kun for kornets vedkommende staar meget igjen, idet vi i 1928 importerte 247 mill. kg. Gjennem denne utvikling er der opstaat nye og vanskelige problemer, problemer, hvis løsning kræver rask og sikker handling.

Opmerksomheten maa rettes saavel mot det indre marked som ut mot verdensmarkedet.

Ser man paa vort indre marked for landbruksvarer har dette stort set tilfældighetens præg. Det maa i det store og hele sies at være uorganisert — bortset fra enkelte tiltak i byene i retning av at organisere melkeforsyning.

Den ene producent staar som regel mot den anden og konkurrerer om avsetningen.

Samtidig har man en uendelighet av varekvaliteter, hvorav de sletteste faar altfor stor indflydelse paa prisdannelsen.

Naar sporsmaalet er reist om at utvide de gamle og vinde nye virkefelter for landbruket paa det indenlandske marked, maa samarbeidet mellem en organisert produktion og den norske handelsstand søkes utviklet.

Og jeg er ikke i tvil om at der herigjennem vil kunne opnaaes fordeler for begge parter.

Det er naturligvis visse vanskeligheter ved at kunne forene producent- og konsumentinteresser, men en godt organisert omsætning kan i det lange løp kun være til fordel for begge interesser.

Den anden side ved markeds- og avsetningsproblemet er den som tar sikte paa det utenlandske marked, paa eksporten.

Her trænges et maalbevisst og intenst arbeide om vi skal naa frem og skaffe anerkjendelse for norske varer.

Den internationale handel med landbruksprodukter danner verdenshandelens kjerne. Skal vi med held kunne delta i denne verdenshandelens heksedans maa vi kjende markedet, kjende kravene, smaken, idethele alle forhold der vedkommer angjældende varesorts omsætning, m. a. o., vi maa ha et godt underrettningsvesen. Ogsaa paa dette felt vil visselig vor handelsstand kunne yde landbruket værdifull støtte.

For landbruket selv gjælder det at skaffe kvalitetsvarer. For at naa derhen, maa saavidt jeg kan forstaa producentene ind i økonomiske sammenslutninger. Produktions- og salgssamvirke kommer man her ikke forbi. Denne vel

har man maattet gaa i andre land og den har bragt landbruket store fordeler.

Eksempelvis kan jeg nævne, at $\frac{3}{4}$ av den danske fleskeeksport, som jo er verdenskjendt, gaar gjennom samvirkeorganisationen.

Jeg skal ikke her komme nærmere ind paa disse sporsmaal; men ut fra den kjendsgjerning at det er vanskelig at bringe producentene sammen og bygge organisationene op bør staten til en begyndelse yde støtte til dette arbeide. Det gjælder her at lægge grundvold til foranstaltninger av varig nytte og støtten bør derfor tilmaalles efter den vidtrækkende betydning dette arbeide har. Jeg gaar ut fra at dette organisatoriske opbygningsarbeide blir at iverksætte paa landbruksproduksjonens forskjellige omraader saavel vedrørende melk og meieriprodukter som med hensyn til egg, flesk, kjøt, frukt og grønsaker, bær og poteter og andre varer, i første række ferske fiskevarer.

Stortinget bevilget i siste samling kr. 450.000 til dette organisations- og opplysningsarbeide.

Tal. berørte ogsaa sporsmaalet om eksportpræmier. Det er en sak som snarest mulig maa optaes til undersøkelser. Dersom staten ikke fandt at den hadde midler til at yde en saadan støtte, kunde den løses enten ved en frivillig eller ved lovbestemt avgift.

Med eksport for øie er det som før nævnt nødvendig at organisere

og rationalisere selve produksjonen. Og her har vi meget at vinde. Desuten maa varene graderes og standardiseres.

Standardiseringen er den lenke som sammenbinder de mange og smaa bedriftsenheter for gjennomproduksjons- og salgssamvirket at føre landbruket ind i rationelle og forretningsmessige former.

Standardiseringen bringer ogsaa med sig andre fordeler, bl. a. hensiktsmessig emballage, bedre transport, sakkyndig behandling under transporten og endelig forlængelsen av varens levetid gjennom en hensiktsmessig lagring og i visse tilfælder nødvendig kjøling.

Jeg har med disse bemerkninger villet slaa til lyd for — og jeg er heri i kontakt med hvad den ærede formand uttalte i sin henvendelse til mig — et fuldstændigere utviklet samarbeide mellom landbrukets producenter og den norske handelsstand.

Et saadant samarbeide er efter min opfatning like nødvendig for begge parter og det vil kunne ha til følge — og det er mit haab at saa sker — at norske landbruksprodukter maa finde øket anvendelse saavel paa det indenlandske som utenlandske marked.

Den innsikt og den gjennom aarhundreder vundne erfaring paa omsættningens omraade som vor dyktige handelsstand sitter inde med maa komme landbruket til gode i den haarde, seige kamp for tilværelsen det idag fører.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C₄

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no. 18,

Oslo

17/10-29

Légation de Finlande

Oslossa, lokakuun 17 päivänä 1929.

782.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 23/85 ValD. 1929		
21/10-20	52	102
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 18/29, joka koskee

Fädrelandslagetin päätöstä toimia puolueettomana järjestönä porvarillisen yhteiskuntajärjestyksen suojelemiseksi ja lujittamiseksi.

Vastaanottakaa Herra Ministeri erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Widing

Herra Ministeri H.J. Procopé
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 18/29.

Fædrelandslaget päättänyt toimia puolueettomana järjestönä porvarillisen yhteiskuntajärjestyksen suojelemiseksi ja lujittamiseksi.

Valmistauduttuaan sekä johtokunnassaan että hallintoneuvostossaan vastaamaan niihin moniin hyökkäyksiin, jotka viime aikoina on kohdistettu Fædrelandslagetia vastaan, yhdistyksen suurella mielenkiinnolla odotettu yleinen kokous pidettiin täällä kuluvan kuun 15 päivänä. Osaanottajien lukumäärä laskettiin 1500 hengeksi.

Kokouksen avasi professori Fritjof Nansen, jota paitsi tilaisuudessa esiintyi kaksi esitelmöitsijää, oikeiston edustajana ent.pääministeri, kenraalikommissaari Bratlie ja venstren edustajana kansanopiston johtaja Severin Eskeland.

Herra Bratlie totesi yhdistyksen tarkoituksena olleen ja edelleenkin olevan toimia porvarillisen maailmankatsomuksen selvittämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi jotta Norjan kansa voisi entistä määrätieteisempänä ja monilukuisampana käydä ensi vaaleissa äänestämään porvarillisia ehdokkaitaan. Onhan nimittäin porvarillisissa ryhmissä lukuisasti kansalaisia, joiden käsityksen mukaan sekä yhteiskunnalliset että taloudelliset olot Norjassa tätä nykyä ovat siksi huolestuttavat, että ahtaisiin puoluepuitteisiin sidotut porvarillisten puolueiden välillä tapahtuvat taistelut vain tuottavat tuhoa yhteiselle suurelle asialle. Vallankumoukselliset puolueet etenivät viime vaaleissa sankoin rivein porvarillisia vastaan ja aikovat enemmistön suurkäräjillä saatuaan, kumota nykyisen yhteiskuntajärjestyksen, toteuttaa yksinvaltiuden ja arvaamattomaksi ajaksi riistää kansalta vapauden.

Tällainen vaara uhkaa Norjaa aikana, jolloin sen kansa elää mitä vaikeimmissa taloudellisissa olosuhteissa ja jolloin lu-

kuisilla sen kansalaisilla luottamus tulevaisuuteen on alkanut horjua. Tämän vuoksi Fædrelandslaget nyt vaatii, että kaikki porvarilliset puolueet ainakin toistaiseksi jättäisivät syrjään omat erikoispyynteensä ja harrastuksensa ja kokoaisivat voimansa sellaisten suurten kysymysten selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi, jotka ovat kaikkien sydäntä lähellä. Ennen muuta olisi vallankumouksellinen kommunismi saatava kukistetuksi ja maan taloudellinen elämä jälleen kohotetuksi.

Niin oikeistolainen kuin Bratlie onkin hän ei voi ymmärtää oman ryhmänsä huolia Fædrelandslagetin muka hajoittavasta toiminnasta. Laget'han ei toimi puolueena eikä näin ollen myöskään omien vaalilistojen aikaansaamiseksi, vaan tahtoo porvarillisissa valitsijoissa vain herättää eloon voimakasta edesvastuuntunnetta ja saada heitä vaaran hetkenä jättämään keskenäiset puoluekinansa.

Nämä Fædrelandslaget'in pyrkimykset ovat jo saaneet paljon kannatusta joka huomataan, paitsi yhdistyksen suuresta jäsenmäärästä m.m. siitä, että varsinkin nuorempi polvi suurella antaumuksella on liittynyt laget'ia kannattamaan ja sen hyväksi toimimaan.

Herra Eskelandin puhe kävi samaan suuntaan kuin edellisenkin ja selitti hän venstren ryhmästä Fædrelandslaget'iin liittyneiden kansalaisten olevan valmiit siirtämään tuonemmaksi maal,- raittiusy.m. asiain ajamisen kunnes on saatu normaaliolot taloudellisella alalla palautetuiksi ja työväen taholla oleville radikaalisille vaalitappio aikaan. Fædrelandslaget on ohjelmaansa ottanut myöskin puolustuskysymyksen, jonka merkitys yhä vielä kansainvälisistä suunnitelmista ja sopimuksistakin huolimatta edelleen on muuttumattomasti tärkeä.

Fædrelandslagetin kokoukselle antama julistus oli seuraavansisältöinen:

"Fædrelandslaget on saavuttanut ensimmäisen päämääränsä. Se on rakentanut tehokkaan järjestön ja noussut voimakkaaseen taisteluun porvarillisen yhteiskunnan puolesta. Se on myöskin luonut vilkkaamman toiminnan porvarillisten puolueiden keskuuteen.

Fædrelandslaget haluaa rakentaa järjestöään ja yhä lisätä toimintaansa taatakseen porvarillisen voiton v. 1930. Samalla se ha-

kuisilla sen kansalaisilla luottamus tulevaisuuteen on alkanut horjua. Tämän vuoksi Fædrelandslaget nyt vaatii, että kaikki porvarilliset puolueet ainakin toistaiseksi jättäisivät syrjään omat erikoispyynteensä ja harrastuksensa ja kokoaisivat voimansa sellaisten suurten kysymysten selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi, jotka ovat kaikkien sydäntä lähellä. Ennen muuta olisi vallankumouksellinen kommunismi saatava kukistetuksi ja maan taloudellinen elämä jälleen kohotetuksi.

Niin oikeistolainen kuin Bratlie onkin hän ei voi ymmärtää oman ryhmänsä huolia Fædrelandslagetin muka hajoittavasta toiminnasta. Laget'han ei toimi puolueena eikä näin ollen myöskään omien vaalilistojen aikaansaamiseksi, vaan tahtoo porvarillisissa valitsijoissa vain herättää eloon voimakasta edesvastuuntunnetta ja saada heitä vaaran hetkenä jättämään keskenäiset puoluekinansa.

Nämä Fædrelandslaget'in pyrkimykset ovat jo saaneet paljon kannatusta joka huomataan, paitsi yhdistyksen suuresta jäsenmäärästä m.m. siitä, että varsinkin nuorempi polvi suurella antaumuksella on liittynyt laget'ia kannattamaan ja sen hyväksi toimimaan.

Herra Eskelandin puhe kävi samaan suuntaan kuin edellisenkin ja selitti hän venstren ryhmästä Fædrelandslaget'iin liittyneiden kansalaisten olevan valmiit siirtämään tuonemmaksi maal,- raittius-y.m. asiain ajamisen kunnes on saatu normaaliolot taloudellisella alalla palautetuiksi ja työväen taholla oleville radikaalisille vaalitappio aikaan. Fædrelandslaget on ohjelmaansa ottanut myöskin puolustuskysymyksen, jonka merkitys yhä vielä kansainvälisistä suunnitelmista ja sopimuksistakin huolimatta edelleen on muuttumattomasti tärkeä.

Fædrelandslagetin kokoukselle antama julistus oli seuraavansisältöinen:

"Fædrelandslaget on saavuttanut ensimmäisen päämääränsä. Se on rakentanut tehokkaan järjestön ja nousut voimakkaaseen taisteluun porvarillisen yhteiskunnan puolesta. Se on myöskin luonut vilkkaamman toiminnan porvarillisten puolueiden keskuuteen.

Fædrelandslaget haluaa rakentaa järjestöään ja yhä lisätä toimintaansa taatakseen porvarillisen voiton v. 1930. Samalla se ha-

luaa jatkaa toimintaansa edistääkseen tuotanto- ja työelämää.

Fædrelandslagetin johtokunta ja hallintoneuvosto kokoontuneena Oslossa 10-12 p. lokakuuta ovat päättäneet:

I.

Fædrelandslaget pysyy entisissä päätöksissään, ettei halua muodostaa omaa poliittista puoluetta.

II.

Fædrelandslaget jatkaa taisteluaan kommunismia ja muitakin vallankumouksellista politiikkaa vastaan.

III:

Puolueiden yhteistyön edistämiseksi ja jotta joku vähemmistöpuolue saisi useampia edustajia suurkäräjiin Fædrelandslaget tahtoo työskennellä saadakseen vaalilautakunnan ehdotuksen laiksi listaliitosta voimaan ja käytäntöön.

IV.

Fædrelandslaget tahtoo vahvistaa kansallisuustuntoa ja vastustaa sitä suuntaa, joka ei halua puolustaa maamme.

V.

Fædrelandslaget asettaa seuraavat vaatimukset toteutettaviksi suurkäräjäkautena 1930-33.

- 1) Jokaisena vaaliajanjakson kolmena vuonna toimeenpannaan tehokkaita verohelpotuksia tuotanto- ja työelämän hyväksi;
- 2) Toimeenpannaan luja kuoletussuunnitelma valtiovelan tehokkaaksi pienentämiseksi;
- 3) Valtion muiden menojen budjettia pienennetään siinä määrin, että nämä vaatimukset voidaan täyttää.

VI.

Fædrelandslaget haluaa tukea niiden suurkäräjäehdokkaiden valitsemista, jotka ovat halukkaat:

- 1) Myötävaikuttamaan edellämainittuja seikkoja kannattavan hallituksen muodostamiseen;
- 2) Kannattamaan sellaisen hallituksen ehdotuksia menoarvioksi ja valtiovelan järjestämiseksi ilman muita muutoksia kuin ne, jotka hallitus hyväksyy.

VII.

Jokaisen Fædrelandslagetin jäsenen on omassa puolueessaan tietoisena päämäärästään työskenneltävä edistääkseen järjestön vaatimuksia.

Hallintoneuvosto ja johtokunta ovat vielä päättäneet kääntyä porvarillisten puolueiden järjestöjen puoleen seuraavansisältöisellä kirjelmällä:

"Fædrelandslaget kehoittaa porvarillisia puoluejärjestöjä yhteistyöhön suurkäräjäehdokkaittensa kanssa mahdollisimman pian toimeenpannukseen tyydyttävän tarkastuksen kaikissa menoarvioesityksissä ja muissa menoarvioehdotuksissa vuodesta 1914 ja senjälkeen antaa ennen vuoden 1930 suurkäräjävaaleja yleisölle asiallisen ja objektiivisen selostuksen siitä, mitkä menoarviot ja mitkä erilaiset erät tänä aikana ovat syntyneet taikka kasvaneet niin suuriksi, että ovat pääsyynä nykyisiin menoarviovaikeuksiin.

Jokaisessa kohdassa on viitattava asianomaiseen suurkäräjäasiakirjaan. Sen lisäksi esitettäköön lyhyesti miten menoera on perusteltu sekä mahdollisuuden mukaan mitkä ovat olleet esteet menoeran alentamiseen."

Kuten odottaa voitiin, ovat sanomalehdet kiiruhtaneet ilmaisemaan ajatuksensa pidetystä kokouksesta, joista voidaan jo haahmotella eri puolueiden suhteutuminen asiaan.

Oikeiston taholta Aftenposten kokouksen jälkeisenä päivänä lyö suurta rumpua selittäen lukijoilleen kuinka uusi järjestö ei ole voinut luoda mitään uutta, vaan on lainannut ohjelmansa oikeistolta. Lehti huomauttaa kuinka kokouksessa kylläkin saatiin kuulla pari hyvää oikeistoesitelmää ja kysyy miksei rehellisesti tunnusteta oikeistopuoluetta, jonka aatteita Fædrelandslaget kumminkin täysin on omaksunut itselleen. Lehti ei tätä ymmärrä ja pelkää Fædrelandslagetin saavan sekaannusta ja hajaannusta aikaan. Joku päivä myöhemmin lehti näyttää jo rauhoittuneen luvaten kannatustaan uudelle järjestölle niin kauan kuin se pysyy uskollisena oikeiston periaatteille.

Morgenbladet (oikeisto) samoin huomaa lagetin toimivan oikeiston linjalla ja hyväksyy ehdotuksen yhteisistä vaalilistoista.

Samoin lehti luonnollisesti iloitsee laget'in kannanotosta puolustuskysymyksessä sekä sen pyrkimyksestä toimia verohelpoitusten aikaansaamiseksi. Sitä vastoin ei lehden samoin kuin Nationeninkaan mielestä laget'illa ole voimia tutkia menneiden aikojen valtion menosääntöjä ja niistä esittää varteenotettavaa opetusta. Sellainen työ kuuluu hallitukselle, ei puolueille eikä yksityisille.

Vapaamielisen vasemmiston äänenkannattaja Tidens Tegn, joka alusta alkaen on ollut Fædrelandslagetin lämmin kannattaja, touduttaa suuresti kysymyksessä olevien tapahtumain johdosta. Mihin Thommessenin puolue tällä harrastuksella lopultakin pyrkii on edelleen jonkunverran hämärää. On joka tapauksessa syytä pitää muistissa kuinka Tidens Tegn muutamia vuosia sitten ajoi Fritjof Nansenin ehdokkuutta hallituksen päämieheksi, eikä ole mahdotonta etteikö tämä sama suunnitelma yhä edelleenkin pyörisi toimituksen mielikuvituksessa, samalla kun sen edustama pieni valtaköllinen ryhmä laskee itsellään olevan mahdollisuuksia etenemiseen joko puolueena tahi vaikutusvaltaisena tekijänä uutta hallitusta muodostettaessa.

Merkillepantavaa on että lehti, joka viime viikkoina niin kiivaasti on toivonut Fædrelandslagetista kehittyvän uuden valtiöllisen puolueen nyt kokouksen jälkeen resignoi ja myöntää tämän hyväksymän puolueettomuuden oikeaksi. Myöskin lehti toivoo ehdotuksen yhteisistä vaalilistoista toteutuvan.

Myöskin Norges Handels og Sjøfartstidende ja Nationen kirjoittavat varsin myöntämielisesti Fædrelandslagetin toiminnasta. Ensinmainittu huomauttaa kuinka valitsijat ja etenkin nuorisot ovat harmistuneet siitä, ettei tosiossa ole saatu puolueiden ja vaalisaarnaajien lupauksia taloudellisten olojen järjestämiseksi toteutetuiksi. Seurauksena onkin sen vuoksi nyt, että nuoret saatuaan ammattikasvatuksensa eivät löydä työtä itselleen kotimaassa, vaan täytyy heidän lähteä muualle löytääkseen toimeentulomahdollisuuksia. "Ruotsi kukoistaa kuin Edenin puutarha ja Tanska edistyy huolimatta siitä ohjaako sitä valkoinen tai pu-

Samoin lehti luonnollisesti iloitsee laget'in kannanotosta puolustuskysymyksessä sekä sen pyrkimyksestä toimia verohelpoitusten aikaansaamiseksi. Sitä vastoin ei lehden samoin kuin Nationeninkaan mielestä laget'illa ole voimia tutkia menneiden aikojen valtion menosääntöjä ja niistä esittää varteenotettavaa ope-
tusta. Sellainen työ kuuluu hallitukselle, ei puolueille eikä yksityisille.

Vapaamielisen vasemmiston lännenkannattaja Tidens Tegn, joka alusta alkaen on ollut Fædrelandslagetin lämmin kannattaja, touduttaa suuresti kysymyksessä olevien tapahtumain johdosta. Mihin Thommessenin puolue tällä harrastuksella lopultakin pyrkii on edelleen jonkunverran hämärää. On joka tapauksessa syytä pitää muistissa kuinka Tidens Tegn muutamia vuosia sitten ajoi Fritjof Nansenin ehdokkuutta hallituksen päämieheksi, eikä ole mahdotonta etteikö tämä sama suunnitelma yhä edelleenkin pyörisi toimituksen mielikuvituksessa, samalla kun sen edustama pieni valtaollinen ryhmä laskee itsellään olevan mahdollisuuksia etenemiseen joko puolueena tahi vaikutusvaltaisena tekijänä uutta hallitusta muodostettaessa.

Merkillepantavaa on että lehti, joka viime viikkoina niin kiivaasti on toivonut Fædrelandslagetista kehittyvän uuden valtiollisen puolueen nyt kokouksen jälkeen resignoi ja myöntää tämän hyväksymän puolueettomuuden oikeaksi. Myöskin lehti toivoo ehdotuksen yhteisistä vaalilistoista toteutuvan.

Myöskin Norges Handels og Sjøfartstidende ja Nationen kirjoittavat varsin myötämielisesti Fædrelandslagetin toiminnasta. Ensinmainittu huomauttaa kuinka valitsijat ja etenkin nuorisat ovat harmistuneet siitä, ettei tosineissa ole saatu puolueiden ja vaalisaarnaajien lupauksia taloudellisten olojen järjestämiseksi toteutetuiksi. Seuraaksena onkin sen vuoksi nyt, että nuoret saatuaan ammattikasvatuksensa eivät löydä työtä itselleen kotimaassa, vaan täytyy heidän lähteä muualle löytäkkeensä toimeentulomahdollisuuksia. "Ruotsi kukoistaa kuin Edenin puutarha ja Tanska edistyy huolimatta siitä ohjaako sitä valkoinen tai pu-

nainen hallitus" - Norjassa taas olemme tukautua valtion ja kuntien rahamenoihin. Kuntamme joutuvat julkisen holhouksen alaisiksi ja yrityksemme hoidetaan ulkomaisten panttiomistajien hyväksi.

Parlamentarismin viimeinen hetki on lyönyt - sanoo lehti - maa on vapautettava vaalidemagogien pahanteoista ja elleivät muut siihen pysty, pystyy siihen nuorisomme. Se tahtoo vaalien kautta muuttaa Suurkäräjät parlamentiksi, joka panee toimeen sen, minkä maa tarvitsee.

Nationen (talonpoikaipuolue) pitää Fædrelandslagetin päätöstä pysyä puolueettomana viisaana tekona, joka sille antaa voimia ja luottamusta. Myöskin lehti pitää lagetin julistamia ponsia onnistuneina ja sellaisina, jotka jokaisen suurkäräjän edustajan täytyy hyväksyä. Lehti vaatii uutta hallitusta, joka pystyy ja uskaltaa järjestelmällisesti toteuttaa sen mikä sen ohjelmaan kuuluu. Lehti muuten Oslon oikeistolehdistöille huomauttaa kuinka niiden on paljon helpompi rajoittaa valtiollisen ohjelmansa yksinomaan valtakunnan kokonaisuutta tarkoittaviin suuriin kysymyksiin heidän ehdokkailtaan kun ei kuten maalais ehdokkailta vaadita kaikenlaisten provinssi- ja nurkkakysymysten ajamista. Elleivät maalaisten ehdokkaat lupaudu tällaisia ajamaan ei heitä yleensä suurkäräjille valita. Nationenin mielestä on Fædrelandslagetilla tässä kohdin suuri tehtävä, sen kun tulee seittää valitsijoille valtakunnan tilaa ja tukea maalaisten ehdokkaita heidän pyrkimyksissään ainakin joksikin aikaa mahdollisimman suurissa määrin voida vapautua toisarvoisista paikallisia etuja tarkoittavista pyrkimyksistä ja omistaa huomiotaan yksinomaan suuriin kysymyksiin. On nyt saatava suurkäräjät, lehti huomauttaa, jotka edustavat yhteiskuntaa eikä paikallisia intressejä.

Venstren lehdet m.m. Dagbladet ovat niinkään asettuneet myönteiselle kannalle uuteen yhdistykseen nähden.

Näyttää siis siltä kuin Fædrelandslagetin menestys olisi taattu. Sen satoihin nousevat agitaattorijoukkueet kiertävät nyt maata ristiin ja rastiin herättäen ja valistaen porvarillista yhteiskuntaa kannattavia kansalaisia osoittamaan lujaa tahtoa yksityisomistusoikeuteen ja yksityisyritteliäisyyteen perustuvan yhteiskuntajärjestyksen

ylläpitämiseksi ja edelleen lujittamiseksi. Ei liene Norjassa ennen porvarillisella taholla ryhdytty vaalivalmistuksiin niin hyvissä ajoin kuin tällä kertaa eikä liioin ennen ole aseita hiottu valtiolliseen vaalitaisteluun sosialistisen ja porvarillisen maailmankatsomuksen välillä kuin nyt näyttää olevan asian laita.

Oslossa, lokakuun 17 päivänä 1929.

Osten Ljung

6

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri ¹Elfvigzin raportti no 13.

Oslö.

20/9 1929.

Légation de Finlande

Osllossa, syyskuun 28 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 18 / 89 tal. D. 1929		
1/10-29	32	LII.
RYHMÄ	O ASTO	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 13/29, joka koskee

"Fædrelandslaget"ia puolueiden hampaissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Olaf Bergman

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.   y.m.   y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Vuosi 1929		
1/10-29	№2	Liite
RYHMÄ	LUOKKA	ALUE
	5	C4

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 13/29.

"Fædrelandslaget" puolueiden hampaissa.

Norjan työväenpuolueen viime valtiollisissa vaaleissa saavuttama vaalivoitto on antanut porvarillisille puolueille täällä paljon ajattelamisen aihetta. Oikeisto, jonka tappio vaaleissa oli musertava, syyttää vasemmistoa (venstre) epämääräisestä /^{puoli} sosialistisesta politiikasta; venstre taas koettaa osoittaa kuinka oikeiston yhteiskuntareformia vastustava politiikka ja sen keskuudessa ilmenevä eripuraisuus varsinkin taloudellisissa asioissa, johdattivat valitsijat radikaalisten leiriin, josta toivottomuudestaan nyt odottavat apua ja parannusta puolakauden aiheuttamaan tilanteeseen.

Talonpoikaismpuolue taas, joka vaaleissa sai kolme uutta mandaattia ja joka tasaisesti on vaaleissa saavuttanut yhä suurempaa kannatusta ollen nykyisin jo lähes yhtä voimakas kuin oikeisto ja vasemmisto, puree hammasta näiden kahden puolueen valuuttapolitiikalle ja vasemmiston sosialisteja kosivalle toiminnalle, josta on ollut seurauksena m.m. viljanpalkitsemisen lakkauttaminen ja viljamonopoolin jälleen voimaan palauttaminen. Lopuksi pieni vapaamielinen vasemmisto Tidens Tegn'in palstoilla hapuroi "voimakkaampaa" hallitusta, joka tekisi lopun sekasorrosta ja saisi porvarilliset yhtymään vapaamieliseen keskustapolitiikkaan, jonka ainoastaan voimakas kansallishenki, s.o. aitonorjalaisuus tahi suurnorjalaisuus voi nostattaa.

Kaiken tämän väittelyn ja taistelun rinnalla on ollut huomattavissa uusi kansalaisliike, joka synnyttyään jo vuonna 1927 ja toimittuaan kaikessa hiljaisuudessa porvarillisten kansalaisten keskuudessa, äkkiä viime viikkoina on vedetty julki-

sen arvostelun alaiseksi ja koetettu saada tilille, kuten eräillä tahoilla on tahdottu väittää, toiminnasta, jonka tarkoituksena olisi heikentää tahi särkeä nykyisiä porvarillisia puolueita ja luoda uutta kokoomuspuoluetta.

Syystä, että sanottu "Fædrelandslaget" kaiken todennäköisyyden mukaan tulee näyttelemään tärkeätä osaa Norjan sisäpolitiikassa lähi-tulevaisuudessa, on syytä siihen kiinnittää huomiota.

Mikäli liiton säännöistä ilmenee, on sen tarkoituksena luoda voimakas kansallinen ja kansanvaltaiselle perustalle rakennettu hallinto. (styre). Se tahtoo koota kansalaisia kaikista kansallisista puolueista yhteistyöhön maan uudelleen kohottamiseksi ja kansan menestykseksi. Se tahtoo nostattaa voimakasta taistelua kommunismia ja kaikkia kansainvälisiä vallankumouksellisia liikkeitä vastaan. Jokaiseen fylke'en se asettaa n.s. "fylkeslag"-in tahi fylke-yhdistyksiä, joiden ohjelmaan kuuluu toimia kansallisen kokoomuksen aikaansaamiseksi suurkäräjävaaleissa sekä vaikuttaa siihen, että kansalliset puolueet asettaisivat ehdokkaikseen vaaleihin taattuja kansallismielisiä miehiä. Niinikään liitto aikoo tehdä kaikkensa estääkseen kommunistien valitsemista johtaviin toimiin fylke'n hallinnossa ja ilmoittamalla jäseniään joukottain fylke'issä toimivien yhdistysten jäseniksi, koettaa estää kommunisteja pääsemästä johtoasemiin. Alaosastoina toimivat paikallisyhdistykset, joille on annettu tehtäväksi työskennellä liiton ohjelman toteuttamiseksi pitäjittäin tahi kylittäin kommunistien syrjäyttämiseksi kunnan ja kylien luottamustoimista. Heidät on lisäksi saatava pois nuorisoseurojen, ampumaseurojen y.m. senkaltaisten yhdistysten johdosta.

Fædrelandslaget on lyhyenä toiminta-aikanaan - sen säännöt ovat hyväksytyt Oslossa lokakuun 23 ja 24 päivinä 1927 pidetyissä kokouksissa - saavuttanut huomattavaa menestystä. Varsinkin sen jälkeen kuin Fritjof Nansen viime talvena saatiin liiton kunniaapuheenjohtajaksi, seurasi laajennettu esitelmä- ja propagandatoiminta kautta maan. Nansen itse on ottanut tähän

tarmokkaasti osaa kulkien puhujana maaseudullakin aina Pohjois-Norjaan saakka. Fædrelandslaget'in on liittynyt runsaasti jäseniä ja nousee jäsenluku tätä nykyä sen oman ilmoituksen mukaan 100000 henkeen.

Uudet valtiolliset vaalit tapahtuvat Norjassa lokakuussa 1930, jonka johdosta eri tahoilla jo ilmeisesti ollaan täysissä vaalisuunnittelutöissä. Näyttää siltä kuin varsinkin oikeiston taholla toiminta olisi vilkasta. Osoituksena tästä on m.m. Aftenpostenin viime viikolla herättämä keskustelu Fædrelandslaget'in toiminnasta. Lehti kaipaa täyttä selvyttä siitä, mihin tämä järjestö lopultakin pyrkii. Onhan nimittäin vasemmiston ja oikeiston poliittisella katsantokannalla lehden mielestä siksi suuri eroavaisuus, ettei niin kauan kuin vasemmisto jatkaa sosialisti-ystävällistä toimintaansa, voida aikaansaada luottamuksellista yhteistyötä mainittujen puolueiden välillä. Kuinka näin ollen on mahdollista, että Fædrelandslaget voi suhtautua luottamuksellisesti tällaiseen puolueeseen; miten se aikoo ajaa ohjelmaansa sen turvissa, kysyy Aftenposten.

Fædrelandslaget'in taholta on sen puheenjohtaja, insinööri Lehmkühl pitkässä vastineessa koettanut osoittaa mitä mahdollisuuksia nykyisin on olemassa porvarillisten puolueiden yhteistoiminnalle, mutta tekee tämän tavalla, joka on antanut aihetta uusiin hyökkäyksiin oikeiston taholta. Lehmkühl'in esitykset päättyvät seuraavaan ehdotukseen positiivisen yhteistyön aikaansaamiseksi porvarillisten puolueiden välillä:

- 1) Oikeisto esittää talousarvion, joka nojautuu konkreettiseen ja käytännölliseen linjaan Norjan yhteiskuntatalouden kohtamiseksi;
- 2) Vastaavanlaista ohjelmaa esittävät myöskin talonpoikaipuolue ja vasemmisto;
- 3) Näistä ehdotuksista sittemmin valmistetaan talousohjelma, yhteinen kaikille porvarillisille puolueille.

4) Jos tämä saavutetaan, panee Fædrelandslaget kaikki voimansa liikkeelle sanotun ohjelman perille ajamiseksi.

5) Ellei se onnistuisi, ottaa Fædrelandslaget ajaakseen sen puolueen ehdottamaa talouspolitiikkaa, joka osoittautuu maalle edullisimmaksi.

6) Oikeiston tulee siihen mennessä suhtautua lojaalisesti Fædrelandslagetin kommunistivastaiseen valistustyöhön nähden.

Nämä hra Lehmkuhl'in esitykset eivät luonnollisestikaan ole voineet tyydyttää Aftenpostenia, joka entistä ankarammin vaatii Fædrelandslagetin ohjelman tarkistamista.

Tässä lehti saa tukea Morgenbladetilta, joten oikeiston näin ollen voidaan sanoa kokonaisuudessaan olevan yhtä mieltä asiassa. Tidens Tegn taas, joka edustaa pientä, mutta pirteätä intelligenssiryhmiä, "frisinnede venstre" iloitsee kahakoista, joista toivoo saavansa tukea omille suunnitelmilleen. Niinpä tunnettu kirjailija Ronald Fangen on uskaltanut mennä niin pitkälle, että ehdottaa Fædrelandslaget'ista muodostettavaksi uuden porvarillisen puolueen. Tulisiko tämä sitten perimään "frisinnede venstren" manttelin ei vielä ole selvästi tullut ilmi, vaikkakin Fangenin mielimat kylläkin viittaavat siihen.

Lokakuun keskivaiheilla on Fædrelandslaget kutsunut kokoon ylimääräisen kokouksen, jossa yhdistyksen ohjelma ja työtapa joutuvat uudistetun tarkistelun alaisiksi.

Oslossa, syyskuun 28 päivänä 1929.

Olav Engvig

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvigsin raportti no 14
Oslo

1/10 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, lokakuun 1 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
1929 lok.		29
4/10-29	2	LHL
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 14/29, joka koskee

Karlstadin sopimuksen määräystä puolueettomasta alueesta Norjan ja Ruotsin rajalla keskustelun alaisena.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Edvin Kajander

Herra Ministeri H.J. Procopé
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

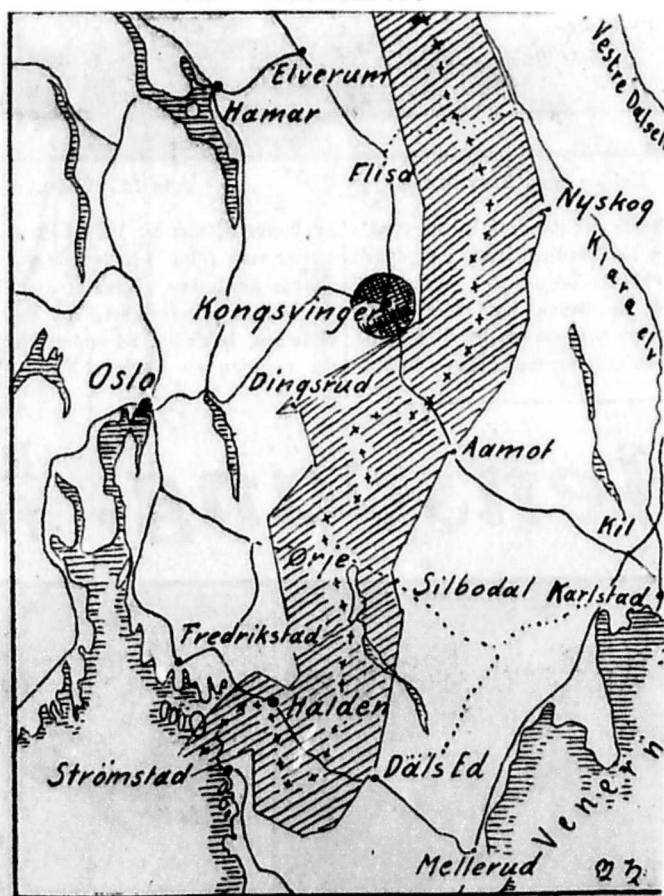
Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
19 84	Jan	29
4/10-29	23	
5	04	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 14/29.

Karlstadin sopimuksen määräys puolueetto-
masta alueesta Norjan ja Ruotsin rajal-
la keskustelun alaisena.

Karlstadin sopimus vuodelta 1905 sisältää määräyksiä puolueettomasta alueesta Norjan ja Ruotsin rajalla. Tätä sopimusta ei toinen asianomainen yksin voi irtisanoa, vaan pysyy se voimassa niin kauan kunnes molemmat asianomaiset ovat yhtä mieltä sen joko lakkauttamisesta tai muuttamisesta. Alueen leveys ja muoto selviävät ohkeenliitetystä piirroksesta, eivätkä kaipaakaan tämän yhteydessä lähennää selostusta.

Puolueettoman alueen kartta.

On selvää, (esitetään täällä yleisesti), ettei ole mitään kansallisesti alentavaa siinä, että Norjalla, samoin kuin Ruotsillakin, on valtakunnan rajalla puolueeton alue, eikä myöskään voida väittää, etteikö siitä olisi hyötyäkin. Alue on olemassa sopimusluontoisena raja-aitana rauhan turvaamiseksi kummankin maan välillä. Pääministeri Michelsen oli aikanaan kylläkin oikeassa väittäessään, että alue tarjosi Norjalle suuremman edun kuin mikään linnoitus voi tehdä. Samoin hän havaitsi, ettei alueen perustaminen millään muotoa sotinut maan perustuslakuoloista suvereniteettiä vastaan. Onhan sitä paitsi myöhemmin tämän luontoiset sopimukset saaneet kannatusta yhä laajemmissa piireissä. M.m. Genferprotokollassa lokakuun 2 päivältä 1924 suositellaan perustettaviksi puolueettomia alueita maiden välillä hyökkäyksien torjumiseksi sekä helpoittamaan ratkaisua siitä kuka oli hyökkääjä.

On kumminkin huomattava, että Norjan ja Ruotsin välinen tässä puheena oleva sopimus 1 artiklassaan sisältää määräyksiä, jotka eivät ole yhtäpitäviä niiden periaatteiden kanssa, jotka nämä maat myöhemmin ovat jäseninä Kansainliitossa hyväksyneet. Liittosopimuksen 16 artiklan mukaan on nimittäin jokainen liiton jäsen velvollinen myöntämään kauttakulun alueellaan niille Kansainliiton jäsenten sotajoukoille, jotka toimivat liittojäsenyyteensä kuuluvien velvollisuuksiensa täyttämiseksi.

Jos mieli tulevaisuudessa ylläpitää puolueetonta aluetta kahden maan välillä on se tehtävä sopusoinnussa rauhan turvaamiseksi tapahtuneen kansanoikeuden kehityksen mukaan. Tämän yhteydessä on tuotu esille, että se kansallinen nöyryytys, mikä piilee pakollisessa Norjalle tyrkytetyssä aluesopimuksessa ja määräyksessä rajalinnoitusten hävittämisestä on historiallinen tapahtuma, johon Norja rauhan intressissä aikanaan suostui, mutta jonka ei nykypäivinä silti tarvitse herättää ja joka ei herätäkaan katkeruutta. Minkä vuoksi siis nyt koskea tuohon vanhaan asiaan, jonka kautta helposti voidaan repiä auki vanhat haavat.

Laamanni Chr. L. Rolfsen on tästä kaikesta huolimatta äskettäin Aftenposten'issa ottanut asian julkisen keskustelun alaiseksi ja tulee siihen johtopäätökseen, ettei voine olla erimielisyyttä siitä, etteikö Karlstadin sopimus, mikäli tämä koskee puolueetonta raja- aluetta valtakunnan rajalla, ole Norjalle nöyryyttävä. Ottamalla lisäksi huomioon, ettei tämä sopimus, kuten yllä on esitetty, ole sopusoinnussa Kansainliitossa hyväksytyyn periaatteen kanssa, Rolfsen tulee siihen käsitykseen, että olisi täysi syy ottaa asia keskustelun alaiseksi Norjan ja Ruotsin välillä. Myöskin viittaa kirjoittaja siihen mahdollisuuteen, että raja- aluetta koskeva sopimus kahden hyvissä suhteissa toistensa kanssa olevan veljeskansan välillä voitaisiin kokonaan lakkauttaa.

Kysymys on tietenkin antanut aihetta julkiseen keskusteluun. Aftenposten merkitsi oman kantansa Rolfsenin esittämien mielipiteiden mukaan. Norges Handels og Sjøfartstidende ja Nationen sitä vastoin pitävät asian esilleottamista kokonaan tarpeettomana. Niinpä Nationen m.m. huomauttaa kuinka Karlstadin sopimuksen määräys puolueettomasta raja-alueesta on historiallisesti kiintoisa, mutta ettei se tällä kertaa ole millään muotoa aktueli. Sopimuksen esilleottaminen Norjan taholta osoittaisi jonkinlaista myöntyvystä niille, jotka pitävät Karlstadin sopimusta Norjalle loukkaavana. Tällaisen käsityksen leviäminen olisi joka tapauksessa ehkäistävä.

Myöskin Ruotsin sanomalehdistö katsoo rauhan ja rakkauden nimessä kokonaan turhanpäiväiseksi herättää keskustelun alaiseksi kysymys, jolla ei ole aktuaalisuutta ja joka toisi mukanaan epäluuloa ja kiusallista huomiota.

Oslossa, lokakuun 1 päivänä 1929.

Ernst Cajander

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfringin raportti no 15.

Oslø

3/10 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, lokakuun 3 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖN
20 84 lae. 29
7/10-29.
5 C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 15/29, joka koskee

Ruijaa tätä nykyä vilkkaan huomion esineenä Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Chen Bergin

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASAIMMINISTERIÖ		
No 20/84 hae B. 10/29		
7/10-29	5	2.10.29
RYHMÄ	OLUOTO	ASIA
5	Cy	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 15/29.

Ruija tätä nykyä vilkkaan huomion esineenä Norjassa.

Ruijan kysymys on viime kuukausina jälleen ollut vilkkaan huomion esineenä Norjassa, johon ovat antaneet aihetta Morgenbladet'in Ruijaan lähettämän erikoiskirjeenvaihtajan, sanomalehdentoimittaja Johan Borgenin lehdessä tänä syksynä julkaisemat matkakirjeet. Borgenin matka, jota parhaiten voitaneen sanoa tutkimusmatkaksi, oli päätetty panna toimeen kansallisuuskysymyksen, etupäässä Norjaa ja suomea puhuvien Norjan alamaisten välisten suhteiden selvittämiseksi. Matkaohjelmaa laadittaessa oli saatu apua "autoritatiivilta taholta Oslossa" sekä myöskin oli käyty neuvotteluja asiantuntijain kanssa Ruijassa. Tutkimusohjelmasta mainittakoon: oli mahdollisuuksien mukaan selvitettävä Ruijan norjalaisten ja suomalaisten välisiä suhteita ja esitettävä mitä Suomi on tehnyt ja tekee pohjoisimpien seutujensa hyväksi, todettava mahdollisesti löytyvä norjalaisten tyytymättömyys ja tämä selitettävä, asutusmahdollisuudet tutkittava, rotukysymys käsiteltävä ja sotilaspoliittinen tilanne analysoitava. - Lisäksi luvattiin matkakirjeissä selostuksia käynneistä Suomen alueella, jota paitsi kirjeenvaihtajalle oli annettu tehtäväksi lähettää kuvia Ruijan sisämaasta, maatalouden kehitysmahdollisuuksista, tie-suunnitelmista, fylket'in merkityksestä Norjalle sekä mitä pidettiin kaikkein tärkeimpänä.

Onko Suomen intressien mukaista - ja myönteisessä tapauksessa mitkä edut ovat - että nykyinen kehitys saa edelleen jatku.

Tähän mennessä on hra Borgen julkaissut 4 matkakirjelmää, nimittäin:

- 1) Maa, muista poikkeava. (Et land for sig) 30/8-29.

2) Talonpojat etelästä asuttamaan rajaseutua, mutta heille on turvattava elämisen ehdot. (Bönder sydfra maa kolonisere langs gransen, men de maa sikres levelige vilkaar.) 2/9-29.

3) Ruija kaipaa teitä. (Det er veie Finmark trenger.) 5/9-29.

4) Rajavartiostoa on vahvistettava. Ellei, jää "Ruija Norjalle" pian tyhjäksi iskusanaksi. (Gransevogten maa styrkes. Hvis ikke, "Finmark for Norge" snart skall bli et tomt slagord.) 11/9-29.

Tällaisen laajan tutkimusohjelman on Morgenbladet antanut miehelle, jolla tietäkseni ei ole sellaiseen muita edellytyksiä kuin nuorella ja intelligentillä sanomalehtimiehellä yleensä on. Herra Borgen ei aikaisemmin liene käynyt Ruijassa. Hänen kynänsä on joka tapauksessa joustava ja hän on kirjoituksillaan herättänyt melkoista huomiota.

Herra Borgen antaa ^{ensimmäisessä kirjoituksessaan} /lyhyen, etupäässä maantieteellisen kuvauksen Ruijasta. Ruija on laaja alue, Norjan suurin fylke 48.143 neliökilometriä, väestötiheys on vain neljäsosa Troms fylkeniin verrattuna. Seuraa sitten luonnonkuvauksia ja lopuksi lyhyt maininta eri kansallisuuksien, norjalaisten, suomalaisten ja lappalaisten esiintymisestä eri paikkakunnilla. Enemmistönä ovat suomalaiset ainoastaan Pohjoisvarangerissa. Sörvarangerissa, Vardön pitäjässä, Kistrandissa, Kjetvikissä, Maasöyssä ja Hasvikissa on heitä myös vaikkakaan ei enemmistöinä. Norjalaisista hän huomauttaa, että he ovat osittautuneet muita etevimmiksi kalastuksessa.

Kirjoituksensa lopussa Borgen huolestuneena viittaa niihin moniin kysymyksiin, jotka tätä nykyä odottavat huolenpitoa yhteiskunnan puolelta Ruijassa, kysymyksiä, joiden edesottaminen vaatii paljon veroja, fylket'issä, jonka hallinto muutenkin kysyy paljon veroja. Erikoisen tärkeätä olisi rajaseuduilla, missä rotu- ja kielisekoitus on suurin ja vaarallisin, kohottaa asukkaiden kansallistuntoa.

Toisessa kirjoituksessaan Borgen antaa kuvauksen Ruijassa asuvien, kolmen eri kansallisuuden, norjalaisen, lappalaisien ja suomalaisten luonteesta ja elinkeinoista. Norjalaiset, hän uudelleen toteaa, ovat etupäässä kalastajaväestöä, lappalaiset nomaadeja, peromiehiä, suomalaiset taas talonpoikia. Viimemainittujen lukumäärä on 7000-8000 ja heille on ominaista, että he luultavasti pitävät kielestään kiinni. Vesisaarella suomalaisten lapset käyvät norjalaisia kouluja, missä suomenkielen puhuminen on kielletty. Lapset kodeissaan kumminkin puhuvat suomea ja mielellään unohtavat norjankielen niin pian kun pääsevät koulusta. Olisi väärin sanoa, etteivät Ruijan suomalaiset olisi kylläkin uskollisia Norjan alamaisia, - he pitävät Norjasta eivätkä halua Suomeen takaisin - mutta heille on ominaista se, etteivät tahdo oppia norjankieltä ja jokapäiväisessä elämässään luopua omasta kielestään. Heidän virtensä, kirjallisuutensa, satunsa, kuvansa, kaikki ovat suomalaista.

Kirjoittaja sanoo puhutelleensa tällaisia Ruijan suomalaisia, jotka kärsivät tällaisesta kaksoisasemastaan. (dobbelstilling) He nimittävät itseään "isänmaattomiksi" ja varmaa on, että he sitä ovatkin. Hän sanoo Borgen ja heidän lapsistaan kasvaa niinkään isänmaattomia. Mutta se yhteiskunta, jota heidän tulisi tukea ja rakentaa, kärsii siitä, että sen alamaisissa löytyy isänmaattomia. Kaksinkerroin voidaan näin sanoa rajaseuduista, missä jokaisella kansalla on omat päivänselvät intressinsä siitä että sen kansalaiset ovat kansalaisia ^{hänneleläisiä} sielultaan ja ruumiiltaan.

Norjalaisissa hra Borgen kaipaa suomalaisten sitkeätä ja voimakasta luonnetta. He ovat joustavia ja mukautuvia. Norjalaisilla on sitä paitsi helpompi oppia kieliä ja ihailevat he sitä, mikä ulkoa tulee. Tämän Ruijan suomalaiset tietävät, eivätkä sen vuoksi pidä asiansaan oppia norjankieltä.

Suomalaiset ovat etevä maanviljelijöitä, joka tapauksessa he ovat sitä sisämaassa, vaikkakin pitävät kiinni vanhoista menettelytavoistaan. He eivät sekaannu norjalaisten kanssa, asuvat

ryhmissä vuonojen pohjukoissa, Tanassa, Lyngen'issä, Kvængerissa, Tromsissa, Pohjoisvarangerissa. Vesisaarella heillä on oma kaupunginosansa, lasten leikeissä, ja seurusteluelämässä he hakevat toisiaan, eivätkä harrasta norjalaisuutta. "Mutta norjalaiset" - huudahtaa Borgen - "luisivat kevytmielisesti suuntaan ja toiseen ja esiintyvät maailman rakastettavimpana kansana".

Näistä mielelmistään kirjoittaja löytää tien asutustoiminnan välttämättömyyteen, sellaisen joka vetäisi norjalaiset yksipuolisesta kalastuksesta myöskin maatalouteen. Tähän astinen asutustyö on ollut suunnitelmaa vaille, tilapäisluontoista, jonka osalliseksi ovat tulleet etupäässä suomalaiset. Borgen puhuu kiitettävien sanoin Suomen puolella, Petsamossa tapahtuvasta asutustoiminnasta, jota hän pitää esikuvallisena. Samoin hän osoittaa kuinka Petsamon maantie avaa ennen aavistamattomia asutusmahdollisuuksia Suomen puolella ja puhuu tämän yhteydessä laajasta tieverkoston laajentamisen merkityksestä Norjankin puolella ja erityisesti Paatsjoen laaksossa. Asutustoiminta onkin jo siellä hyvällä alulla, hän kertoo ja suunnitelmia on olemassa uutisasukkaiden siirtämisestä Östlandet'istä, Trøndelaget'istä ja Tromsista Paatsjoelle. Borgenin suunnitelmat asutustyön toteuttamiseksi samoin hänen ohjeensa maataloustuotannon kohottamiseksi ovat siksi ylimalkaisia, ettei niihin kannata sen enempää kiinnittää huomiota. Ne puhuvat kumminkin kauttaaltaan norjalaisten toiveista ja suunnitelmista saada norjalaista talonpoikaisasutusta lähitulevaisuudessa syntymään Suomen rajalle, Paatsjoen rannoille.

Kolmannen artikkelinsä hra Borgen omistaa tiekysymykselle Ruijassa. Hän antaa laajan kuvauksen suunnitelmista tällä alalla koskematta kumminkaan Suomen intresseihin.

Neljäs kirjoitus ei liioin tangeeraa suhteita Suomeen. Siinä tekijä antaa lisäneuvoja ^{maa} talouden kohottamista tarkoittavissa toimenpiteissä ja toivottaa uudelleen lukijain mieleen kuinka tärkeätä on saada norjalainen rahvas Ruijassa harjoittamaan maataloutta.

=====

On jo kulunut kolme viikkoa siitä kuin toimittaja Borgenin neljäs matkakirje julkaistiin eikä sen jälkeen ole mitään enää ilmestynyt Morgenbladetin palstoille. Olen koettanut ottaa selkoa mikä tähän on ollut syytä, varsinkin kun tutkimusohjelmassa meille eniten kiintoisat kysymykset ovat jääneet kirjoituksissa käsittelemättä. Luotettavalta taholta minulle on ilmoitettu, että Morgenbladet olisi tuntenut pettymystä Borgenin tutkimustuloksiin nähden, ne kun ovat olleet Suomelle ja Ruijan suomalaisille sangen edullisia. Myöskin sanotaan kenraalimajuri Aavatsmarkin äskettäin Dagspostenille (24/8-29) antaman haastattelun, Suomenkin lehdissä julkaistun, viime kesäisestä matkastaan Suomessa jäädyttäneen Morgenbladetin toimitusta. Sanottu haastattelu oli tarjottu Morgenbladetille julkaistavaksi, vaan katsottiin sen esittäminen yhtäaikaan Borgenin kirjoitusten kanssa vähemmän soveliaaksi.

Borgenin kirjoitukset ovat antaneet aihetta erinäisiin kirjoituksiin Morgenbladetissa ja maaseutulehdissäkin, mutta on näissä huomio kiintynyt pääasiallisesti Norjan sisäisiin asioihin ja ennen kaikkea ehdotukseen norjalaisen talonpoikaisasutuksen välttämättömyydestä Ruijassa ja eritoten Paatsjoen rantamalla.

Morgenbladetin suomalaispelko on ilmeisesti jossakin määrin viimeaikoina hälvennyt koska se Rovaniemi-lehdelle, joka hyväntuulisesti selostaessaan Borgenin kirjoituksia ja puhuessaan norjalaisten "arktisestä kuumeesta", vastasi seuraavin sanoin:

"On suuri erehdys kun Rovaniemi-lehti katsoo Ruijan kirjoituksemme jonkunlaiseksi "opstuks" tai "arktisen kuumeen" ilmaisuksi. Artikkeleissamme olemme vain esittäneet sen tosiasian, että meillä on yhtä paljon syytä koettaa auttaa jaloilleen vanhaa maakuntaamme Paatsjoen länsirannalla kuin suomalaisilla on syytä edelleen kehittää huomiotaherättävää, tarmokasta työtään alueellaan, jonka he äskettäin ovat omakseen hankkineet Paatsjoen itärannalla. Tähän saakka suomalaiset ovat olleet tarmokkaimpia. Nyt on meidän vuoromme."

Oslossa, lokakuun 3 päivänä 1929.

Otto E. E. E.

57

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfviggin rapporti no 16.
Oslø

9/10 1929.

Légation de Finlande

762.

Oslossa, lokakuun 9 päivänä 1929.

ULKOAS		
No 21/84 Sal.		29
12/10-29	1	LIL
AFRICA	EUROPA	ASIA
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 16/29, joka koskee

Norjan taloudellista tilannetta,

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Lehtinen

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Legation de Finlande

Suomen Oslossa olevan Lähetystön raportti N:o 16/29.

Norjan taloudellisesta tilanteesta.

Poimintoja Norjan pankkiyhdistyksen äsken pidetystä vuosikokouksesta.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
21/184 le. D. 19 29		
12/10-29	72	LII
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Norjan taloudellisessa pulakaudessa, joka viime vuosina on painanut leimansa ei vain taloudelliseen, vaan kansan koko elämään täällä, on viime aikoina ollut huomattavissa jonkinlaisia helpponemisen oireita. Ei niin, että vielä voitaisiin puhua varsinaisesta edistymisestä, siihen kai vielä tulee kulu- maan jokunen aika, mutta niin, että epäsuotuisa kehityssuunta on saatu monilla aloilla pysähdytetyksi, jopa eräillä tuotan- tohaaroilla voidaan todeta uutta elinvoimaa ja huomattavaa me- nestystäkin.

Norjan pankkiyhdistyksen viime syyskuun 30 päivänä pitä- mässä vuosikokouksessa esitettiin tätä kysymystä valaisevia kat- sauksia Norjan taloudelliseen tilanteeseen, johon on syytä kiin- nittää huomiota.

Pankkiyhdistyksen puheenjohtaja, tunnettu Oslon kaupungin valtuuston entinen monivuotinen puheenjohtaja, pankinjohtaja With esitti avajaispuheessaan käsityksensä, että elinkeinojen ulko- naiset olot ovat tyydyttävällä kannalla. Maailman markkinat ovat Norjaan nähden osoittaneet edullista ostokykä, ilmastosuhteista riippuvat elinkeinot ovat tänä vuonna saavuttaneet hyviä tulok- sia ja on maassa epäilemättä huomattavissa edistysaskeleita työtehoon ja -taitoonkin katsoen, jota samaa on sanottava myös organisatio- ja myyntitoiminnasta. On kumminkin muistettava, että Norjalla on monella alalla ollut parisen vuotta hyvät konjunk- tuurit sekä maailman markkinoilla että kotona. Ilmeisesti näis- tä tekijöistä johtuu, että on ollut mahdollista onnellisesti läpäistä sanotut vuodet. Esimerkkinä mainittakoon valaanpyynti, joka on tuottanut viime vuonna maahan lähes 70 á 80 miljoon-

naa kruunua ja jonka lasketaan tänä vuonna tuottavan 100 milj. kruunua.

Työttömyys on jonkun verran vähäisempi kuin aikaisemmin, vaikkakin se edelleen on suuri. Eräiden kuntien tapa maksaa työnpuutetta kärsiville henkilöille yhtä suuria palkkoja ja suurempiakin kuin tuotannollisessa työssä on tietysti syynä palkkojen pitämiseen luonnottoman korkealla ja vahingoittaa se tervettä tuotantoa.

Mitä rahamarkkinoihin tulee, on Norja samoin kuin muutkin Euroopan maat saanut kokea Euroopasta Ameriikkaan tapahtuvan kultavirran seurauksia. Onneksi ei Norja siinä määrin kuin monet muut maat tällä kertaa ole kärsinyt rahamarkkinain kiristymisestä syystä, että Norjassa on edelleen käyttämättömiä lainavaroja ja syystä, että vienti, valaanpyynti y.m. tekijät ovat rahanpuutetta helpottaneet. Norjan pankki on pitänyt kruunun lähellä paaria kuluttamatta reservejä. Setelimäärä ja eritoten foliokonto ovat kylläkin huomattavan suuret, mutta tilitettävät aktiivit ovat myöskin suuret. Poislainattava määrä on supistunut. Vapaat pankit eivät enää ole Norjan pankin rediskonttauksesta riippuvaisia ja on toivottavaa, että käy mahdolliseksi balanseerata kruunua kajoamatta lainavaroihin tahi diskonttokorkoa korottamatta ja että pian jälleen voidaan alentaa vastakorotettua diskonttokorkoa. Jatkuva kehitys tulee tietenkin riippumaan ulkomaisista rahamarkkinoista ja politiikasta maassa.

Se haitta, mikä viime vuosina on ollut seurauksena monista hollouksen alle joutuneista pankeista on nyttemmin tuntuvasti vähentynyt sen jälkeen kuin useimmat näistä pankeista ovat joutuneet suoritustilaan. Pesänselvitys näyttää edistyvän nopeasti ja tyydyttävällä tavalla, vaikkakin paikkakuntia vielä on olemassa, joilla pankit pitävät elossa vähemmän luotettavia yrityksiä, josta tietenkin koituu haittaa lujille ja terveille yrityksille.

Monista deflation aikaansaamista vaikeuksista huolimatta pankinjohtaja With viittaamalla edullisiin konjunktuihin ja elinkeinoelämän hyviin saavutuksiin katsoo olevan edellytyksiä taloudelliseen edistymiseen. Mutta myöntää täytyy, hän jatkaa, että tämä edistyminen on hidasta. Tilanne muistuttaa paikallaan marssimista.

(paa stedet marsj). Jokaiselle on käynyt selväksi, että tästä eteenpäin pääseminen etupäässä riippuu niistä, joilla on edesvastuu maan asiain hoidosta, s.o. valtiollisista ja julkisista orgaaneista. "Toivossamme, että politikoitsijamme asettaisivat maan taloudelliset kysymykset, maan uudelleen rakentamisen, etualalle syrjäyttämällä muut kysymykset olemme pettyneet" hän sanoo ja kohdistaa tässä yhteydessä melkoisesti sapekkeaan arvostelun hallitukseen ja Suurkäräjiin.

Esityksessään pankinjohtaja With myöskin kosketteli oloja eri elinkeinoissa. Hän totesi, että maatalous tätä nykyä Norjassa työskentelee erittäin vaikeissa olosuhteissa, maatalouden tuotteiden hinnat kun ovat laskeneet nopeammin kuin teollisuustuotteiden, jota paitsi suuret velat ja verot uhkaavat lamauttaa maataviljelevän väestön yritteliäisyyttä.

Tilaston mukaan on kiinnitysvelat maassa kaksinkertaistuneet ennen sotaa olleista. Velannousu jakaantuu kumminkin varsin eri tavalla eri osissa maata, joten toisilla paikkakunnilla se on käynyt varsin sietämättömäksi, ollen taas toisilla vähemmän tuntuva.

Viimemainittu näyttää esiintyvän etupäässä siellä, missä vielä ollaan luontaistalouden kannalla. Eriten velkaantuneet ovat ne seudut, joilla rahatalous on kehitetty huippuunsa.

With huomauttaa edelleen, kuinka monet uudet lait, ennen muita konsessiolait, laki, joka koskee verotilan lunastusta (ordsløsning) sekä laki maan pakkoluovutuksesta asutustarkoituksiin ovat heikentäneet maatalouden luotonsaantimahdollisuuksia. Samoin on kuntien heikko taloudellinen asema tuonut mukanaan maan arvon vähemmän, sillä onhan luonnollista että kuta korkeampi veroäyri kunnassa on - sitä vaikeampaa on saada tarvittavaa luottoa maatalouteen, maan hinnat ja maakiinteistöjen arvot alenevat.

Samaa voidaan sanoa myöskin metsä- ja kalataloudesta. Pankinjohtaja Medbøen äsken toteutunut suunnitelma "Tømmerselgernes organisation" tulee epäilemättä vaikuttamaan edullisesti tukkipuiden hintoihin ja onkin jo huomattavissa hinnan nousua sanotuille puille. (trelastprisene.)

Kalastus on tänä vuonna antanut hyviä tuloksia; teollisuudessa on niinkään edistystä huomattavissa. Kauppa taas osoittaa edelliseen vuoteen verrattuna vilkastumista, mutta on se silti antanut vähän voittoa, usein suoranaista tappiotakin. Kilpailu osuustoiminnallisten yritysten kanssa, jotka toimivat verovapaina, luonnollisesti vaikuttaa epäedullisesti yksityiskaupan kannattavuuteen.

On muuten merkillepantava seikka siinä, että keskustelu valuuttakysymyksestä on täydellisesti lakannut. Siitä puhutaan vain puolueiden keskisissä kokouksissa, joissa tahdotaan todistaa sitä tahi tätä, joka maassa olisi toisella kannalla, ellei valuuttaa olisi laskettu paariin. Tuskin kumminkaan nyt enää on olemassa suurempia kansalaisryhmiä, jotka eivät huomaisi ja myöskin tunnustaisi Norjan pankin valuuttapolitiikkaa oikeaksi. Leikkaus on tehty ja sen tapahduttua alkaa uusi elämä, joka kääntää kansaa mukautumaan todellisuuteen ja järjestämään taloudellisen elämänsä sen mukaan. Että Norjassa on koittanut uusi aika ja että myöskin yritteliäisyys alkaa uudelleen palata ihmisten mieliin on ilmiö, johon täällä useinkin voi huomiotaan kiinnittää.

Oslossa, lokakuun 9 päivänä 1929.

Efter Östman

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 17.

Oslo

11/20 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, lokakuun 11 päivänä 1929.

769.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 22/84 h.c. 19. 10. 29		
18/10. 29	52	LFL
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri lähettää raporttini N:o 17/29, joka koskee

Norjan maataloustuottajain varustautumista viennin lisäämiseksi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Anten Bergman

Herra Ministeri Hj.J.Procope.
Suomen Ulkoasiainministeri.
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

KÄSÄKIRJAINEN		
22/84		D. R. 29
17/10 29/19		Liit.
FINNÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 17/29.

Norjan maataloustuottajat varus-
tautuvat viennin lisäämiseksi.

Äskettäin vietti Norjan kauppiaiden liitto 40 vuotisjuhlaansa, jossa m.m. Suurkäräjän edustaja ja Norjan Kansainliiton valtuuston jäsen, Kolstad alusti kysymyksen maataloustuotteiden tuotannosta Norjassa. Esitys, josta Norges Handels og Sjøfartstidende on antanut täydellisimmän referaatin ja joka täällä on herättänyt melkoista huomiota, on sikäli merkillepantava, että siinä pyritään osoittamaan ei vain osuustoiminnallisen järjestäytymisen välttämättömyyttä Norjassa entistä tehokkaammaksi, vaan myöskin sitä hyötyä, minkä yhteistyö kauppiaskunnan ja maataloustuottajain välillä toisi mukanaan. Kokouksessa oli saapuvilla useita talonpoikaisliiton edustajia m.m. valtioneuvos Mellbye, joka täydellisesti yhtyi Kolstadin esitykseen ja laajasti puhui maataloustuotteiden viennin välttämättömyydestä. Tämä on käynyt nykypäivinä sitäkin tärkeämmäksi kun Norja nyt - kuten Kolstadin esitelmästä selviää - monilla maatalouden tuotteilla on saavuttanut omavaraistalouden ja vientiä varten liikeneviä tuotteita alkaa yhä tiheämmin ilmestyä.

Kaikesta päättäen onkin tätä nykyä Norjan maataloustuottajain keskuudessa varsin vilkas toiminta sellaiseen järjestäytymiseen, joka tähtää laajennetun voin, juuston, munien, lampaanlihan ja vihanneksien viennin aikaansaamiseksi.

Tuleeko ja missä määrin tämä onnistumaan riippuu suuresti siitä, luopuuko talonpoikaispuolue viime vuosina niin kiihkeästi ajamistaan suojatulleista maataloustuotteille. Onhan il-

meistä, ettei vientiä voida suuremmassa määrin saada aikaan korkeiden suojatullien vallitessa. On sen vuoksi mielenkiintoista nähdä alkaako pikkoon Norjassa maataloustuottajain taholta kuulua ääniä korkeiden suojatullien alentamiseksi. Jos niin käy on se varmana todistuksena siitä, että vienniksi liikenevää tavaraa löytyy runsaastikin ja ettei enää peljätä tuotannon alenemista, vaikkakin tulleja hieman alennetaan.

Oslossa, lokakuun 11 päivänä 1929.

Efter Esjning

Produktionen av landbruksprodukter.

Den indenlandske omsætning og eksportspørsmålet.

Storingsmand Kolstads foredrag paa N. H. F.'s raadsmøte.

I.

«N. H. og S. T.» omtalte onsdag det foredrag som landbrukskolebestyrer, storingsmand Kolstad, holdt paa Norges Handelsstands Forbunds raadsmøte om: Enkelte alder vedrørende den indenlandske produktion og omsætning av jordbruks- og husdyrprodukter samt betydningen av for enkelte av disse produkters vedkommende straks at opta arbeidet for eksport.

Vi gjengir her det væsentligste av foredraget:

Indledningsvis pekte foredragsholderen paa, at landbruket f. t. er oppe i en krise som forøvrig har bestaaet i længere tid. Krisen er intet specielt norsk fænomen, den er nærmest international. Det belyses b. a. derav, at Nationenes Forbund hadde denne sak oppe til behandling iaar. Der blev i 2. kommission vedtat en resolution gaaende ut paa at la disse spørsmåal behandle av en ekspertkomite, hvis opgave skulde være om mulig at bringe i forslag, hvad der kunde gjøres for at raade bod paa nogen av de forhold, hvori landbrukskrisen har sit utspring.

Krisens almindelige karaktertræk er et paatagelig misforhold mellem vedkommende vares produktionspris og den pris bønderne opnaar ved salg av varen. Dette misforhold er ikke like sterkt fremtrædende for alle varer. Som eksempel paa en vare, hvor nævnte misforhold er sterkt fremtrædende, kan hos os nævnes melken. Der opnaaes vistnok for et lite kvantum av den melk, som leveres i frisk tilstand like til konsumentene, en forholdsvis bra pris. Men for den helt overveiende del av produktionen er den opnaaelige pris ved salg saa minimal, at der ingen fortjeneste levnes, og i svært mange tilfælder dækker ikke prisen produktionsomkostningene. Jeg kan her tale av egen erfaring.

Et andet fremtrædende træk

Stortingmand Kolstad.

faldt forholdsvis svakt efter høikonjunkturen, mens salgsprisene er faldt sterkt, tildels katastrofat.

For det norske landbruks vedkommende støter saa forskjellige omstændigheter til som yderligere forsterker virkningene av den almindelige landbrukskrise.

Av disse omstændigheter vil jeg først nævne

1. Gjældsforholdene og skatteforholdene paa landsbygden.

Hvad de offentlige gjældsforhold angaar viser gjældskommissionens indstilling, at mens passiva i byene oversteg de omsættelige aktiva med 48.6 mill. kr., saa var forholdet for fylkenes vedkommende at passiva oversteg omsættelig aktiva med 346.6 mill. kroner.

Hvad den private gjæld angaar er det en kjendt sak, at de faste eiendomme paa landsbygden og da særlig bondebrukene er blitt sterkt beheftet i den tid vi nylig har gjennomlevet. Overforgjældelsen gjør, at det er vanskelig at skaffe tilveie fornødne opfatning forholdene i vort land

Vi faar haabe, at den seighet og utholdenhet, som — trods vanskelighetene — hittil har været tilstede hos jordbrukets utøvere og som har vist sig gjennom øket nydyrkning og øket produktion i det hele, ikke faar et knæk som stønser det hele.

Jeg vil derimot faa nævne litt om den maate og den form landbruksproduktene i almindelighet blir frembudt paa til salg.

Som et almindelig karaktertræk — som dog i nogen grad holder paa at svinde bort — er at mens forretningsmanden i almindelighet paa forhaand har fiksert prisen paa den vare han vil sælge, saa kommer bonden og spør hvad han kan faa for sin vare.

Heri er dog at gjøre undtagelse for saadanne varer som bonden leverer til andelsforretninger, hvis noteringer i almindelighet er kjendt paa forhaand, og for varer som han frembyr ved torvsalg. I den siste tid har man jo ogsaa faat noteringsutvalg for enkelte varer. Men endnu er dog den gamle maate at fremby varene paa noksaa almindelig.

At dette forhold ændres skulde jeg anta i længden baade vil være det beste og ubetinget det behageligste for baade sælger og kjøper. Men her er det bønderne selv som maa ordne saken. Og jeg ser ingen anden maate at ordne den paa end gjennom økonomiske sammenslutninger av de produserende.

Landbruksvarene frembydes i almindelighet i smaa partier.

Det sier sig selv, at disse smaa partier i regelen ikke betinger høieste pris.

For at raade bod herpaa er det nødvendig, at bønderne ogsaa arbeider i fællesskap. Jeg nævner eksempelvis, at et distrikt blir enig om at lægge sig efter visse bestemte sorter av korn, frøsalg, rotfrukter og bær. Som forholdene nu oftest er findes ingen samvirken paa dette omraade. Og dog er dette et viktig spørsmåal som maa løses og som kun

kan løses gjennom økonomisk sammenslutning av produsentene.

Der kan neppe være tvil om, at naar forretningsstanden skal forhandle en varesort stammende fra landbruket, vil den helst faa et noget større parti ensartet vare — og kvalitetsvare. Hvad det siste angaar later enkelte

til konsumentene, en forholdsvis bra pris. Men for den helt overveiende del av produksjonen er den opnaaelige pris ved salg saa minimal, at der ingen fortjeneste levnes, og i svært mange tilfælder dækker ikke prisen produktionskostningene. Jeg kan her tale av egen erfaring.

Et andet fremtrædende træk ved krisen er, at der synes at bestaa et avgjort misforhold mellem produksjon og forbruk. Ja, men saa kan man — og med fuld grund — si, at tilgang og efterspørsel ikke staar i det rette forhold til hinanden. Og den økonomiske lov om forholdet mellem tilbud og efterspørsel kommer man jo ikke forbi.

Men har vi nu virkelig for meget melk — for at holde os til det eksempel jeg har nævnt.

«Nei, det kan vi vel neppe si nu» — er hvad meieri-inspektøren nylig uttalte, idet han nærmere begrundet denne sin uttalelse. Vi har jo ogsaa f. t. nogen overskudsindførsel av smør. En anden sak er det, at vi for et kortere tidsrum kan produsere noget mere end landet i øieblikket trenger. Og saa føres der en krig paa kniven om at faa solgt dette lille overskud som man i øieblikket har — jfr. melkekrigen i Bergen. Saa længe vi fortsætter paa den maate maa jo melkeprisene bli ustabile, og de blir for lave, ikke bare i enkelte distrikter og til enkelte tider — men desværre jevntover. Det er som bekjendt let at faa prisen nedover, men betydelig vanskeligere at faa den op igjen. Før vi faar inderarbeidet en jevn eksport av meieriprodukter og en bedre regulering av omsætningen, vil en økning i melkeproduksjonen — som efter min opfatning forholdene i vort land tilsier — bare minske indtæktene istedetfor at øke dem. Og i det lange løp vil saavel produsent som konsument være best tjent med stabilere forhold paa dette omraade. Jeg skal ikke opholde mig længer ved spørsmålet om den almindelige landbrukskrise, men kun nævne, at naar stillingen i landbruksøkonomisk set er saa vanskelig, saa skyldes det først og fremst, at utgiftene ved produksjonen av de fleste landbruksvarer fremdeles er forholdsvis høie — utgiftene er altsaa

kroner.

Hvad den private gjæld angaar er det en kjendt sak, at de faste eiendomme paa landsbygden og da særlig bondebrukene er blitt sterkt beheftet i den tid vi nylig har gjennomlevet. Overforgjældelsen gjør, at det er vanskelig at skaffe tilveie fornødne opfatning forholdene i vort landkeproduksjonen — som efter min avdrag og renter, men hvad der er værre, renter og avdrag til gjæld i forbindelse med de høie skatter hindrer en rationel drift paa grund av manglende driftsmidler.

Til belysning av skatteforholdene kan nævnes, at mens ingen by for siste aar har et skatøre paa over 20 pct., saa er der efter et løst overslag ca. 40 herreder med skatøre over 20 pct. og mange ligger paa 20 eller like under.

Det andet forhold, som vanskeliggjør stillingen, er, at vi i et land med ganske høi beskyttelse for en række varer, hvorav landbruksvarer er en stor avtager, efterhvert som vi er kommet paa selvforsyningsstadiet, eller ialfald paa det nærmeste har naad dette stadium, ikke længer nyder godt av den beskyttelse vi før hadde.

Jeg er selvsagt opmerksom paa, at selv om toldbeskyttelsen ikke længer virker, naar selvforsyningsstadiet er naad, saa staar disse toldsatser likevel som et vern. Og det er jo glædelig, at man i ly av en beskyttelse har kunnet fremelske en saa sterk produksjon, at selvforsyningsgrænsen er naad f. eks. med egg — og nu snart ogsaa med flesk og kjøt; men i forbindelse med de andre nævnte faktorer bidrar det her paapekte forhold sit til at forsterke den indenlandske landbrukskrise.

Jeg har maattet gaa ind paa disse forskjellige spørsmåal, som nu er nævnt, for at søke klargjort en del av de forhold der vanskeliggjør landbruksproduksjonen i vore dage og som landmændene selv har liten indflydelse paa. — Landbrukskrise kjæmper i vore dage en haard kamp paa grund av de nævnte uheldige økonomiske forhold. Og mange holder paa at miste modet.

De siste dages diskontoforhøielse er et nyt støt, der paa grund av gjældsforholdene særlig vil ramme landbrukskrise.

maa som maa løses og som kan

kan løses gjennom økonomisk sammenslutning av produsentene.

Der kan neppe være tvil om, at naar forretningsstanden skal forhandle en varesort stammende fra landbruksvarer, vil den helst faa et noget større parti ensartet vare — og kvalitetsvare. Hvad det siste angaar later enkelte landbruksvarer endnu adskillig tilbake at ønske, ikke saa meget kanskje paa grund av den behandling varen har faat hos produsenten, men paa grund av, at emballagen ikke har været passende og at varen under transporten har tat skade.

Arbeidet med ensartet emballage og standardisering paa dette omraade er tat op bl. a. av Norges Bondelag, hvis nævnd for hensiktsmessig emballage og standardisering har leveret et utmerket arbeide.

Jeg skulde anta, at man her om ikke længe vil merke et betydelig fremskritt.

Og naar eksporten melder sig vil selvsagt disse spørsmåal være særlig aktuelle. Jeg føler mig temmelig forvissat om, at den dag de norske landbruksprodukter frembydes i større, ensartede partier i hensiktsmessig pakning og ensartet emballage og dertil frembydes som kvalitetsvare, saa vil dette hilses med tilfredshet av den norske handelsstand, der hitil som i fremtiden vil besørge den væsentligste del av omsætningen av landbruksvarer.

Jeg gjør mig neppe skyldig i nogen ukorrekt uttalelse, naar jeg sier, at der undertiden har gjort sig den opfatning gjældende — med eller uten grund — at handelsmanden skulde foretrekke at omsætte utenlandske varer fremfor norske. Jeg vægner mig for at tro, at dette er saa. Men om det i visse tilfælder er saa, kunde jeg nok tænke mig, at en grund bl. a. var den, at de frembudte varer netop ikke var av det kvantum, i den ensartede sikre form og i den pakningsstørrelse og emballage som de burde være.

7-10-29

Produktionen av landbruksprodukter.

Den indenlandske omsætning og eksportspørsmålet.

Stortingsmand Kolstads foredrag paa
N. H. F.'s raadsmøte.

(Slutning.)

Den norske handelsstand har her en stor opgave gjennem at være landmænd behjælpelige med at skaffe varer frem paa markedet i saadan form, at de let sælges og til god pris.

De raad og vink som handelsmænd her kan gi, vil være av den største betydning til løsningen av spørsmålet om øket omsætning og forbruk av norske landbruksprodukter.

Og det kan neppe være nødvendig at peke paa, at det for den norske handelsstand selv er av stor betydning at faa bønderne i tale. Kan der gjennem øket omsætning og forbruk skaffes bedre avsetning for landbrukets produkter og til rimelige, men regningsssvarende priser, vil dette i hoi grad virke tilbake paa landbefolkningens kjøpeevne av andre varer. Naar jeg tidligere har forsøkt at gi et bilde av vanskelighetene for landbruksproduksjonen, saa var det bl. a. for at gjøre opmerksom paa, hvad mine herrer sikkert ogsaa allerede er klar over, at et arbeide, der gaar ut paa at bedre de økonomiske kaar for landets jordbrukende befolkning, det er et arbeide som er av den største samfundsmæssige betydning. Jeg kan i saa maate bare peke paa, hvad et sterkt drevet landbruk betyr likeoverfor arbeidsledighetsproblemet.

Foredragsholderen bemerket, at det var vanskelig at ha nogen mening om, hvor meget der av den norske landbruksproduksjon omsættes av bøndernes egne salgsorganisasjoner og hvor meget der omsættes utenom disse. Meieriene omsætter den væsentligste del av sin ost- og smørproduksjon gjennem agent, grosserer og kjøbmand eller forbruksforening.

Den samlede melkeproduksjon er ca. 1200 millioner kg. Av den

kedsfører videreføres gjennem de vanlige detaljforretninger, kjøbmænd og forbruksforeninger.

Eggproduksjonen er i 1927/28 anslaaet til ca. 17,000 ton. Herav antas 11,000 a 12,000 ton markedsført. Den væsentligste del av markedsføringen sker gjennem landhandlere, forbruksforeninger og endel fritstaaende eggslag, som utenom eget detaljsalg sælger til grosserere, der igjen sælger til detaljforretningene. Ca. 12,000 eggproducenter har sluttet sig sammen i eggslag. Disse ialt ca. 400, har sluttet sig sammen i 7 eggcentraler, som i 1928 mottok og omsatte 1820 ton egg.

Saa maa jeg tilslut nævne litt om markedsforhold og eksport.

Landbrukets stilling idag bærer sterkt præg av at ha naad selvforsyningens stadium for en række varers vedkommende. Kaster man et blik paa vor importstatistik, vil man se, at der i de siste 2 a 3 aar gjennemgaaende er synkende import av landbruksvarer — specielt husdyrprodukter. Av egg og ost er vi helt dekket ved egen produksjon, d. v. s. eksporten er lik eller overstiger importen, for smør og flesks vedkommende er vi paa det nærmeste dekket, og det manglende vil lett kunne skaffes. Saa kommer kjøtt like efter.

For flere planteprodukter er forholdet det samme. Kun for kornets vedkommende staar meget igjen, idet vi i 1928 importerte 247 mill. kg. Gjennem denne utvikling er der opstaat nye og vanskelige problemer, hvis løsning kræver rask og sikker handling.

Opmerksomheten maa rettes saavel mot det indre marked som ut mot verdensmarkedet.

Ser man paa vort indre marked for landbruksvarer har dette stort set tilfældighetens præg. Det maa i det store og hele sies at være uorganisert — bortset fra enkelte tiltak i byene i retning av at organisere melkeforsyningen.

Den ene producent staar som re-

forening.

Den samlede melkeproduktion er ca. 1200 millioner kg. Av denne antaes 756 mill. kg. markedsført, hvorav 416 mill. kg. som helmelk, resten som smør og ost og til kondensering. Av den samlede omsatte melkemængde er ca. 400 mill. kg. omsat av meieriene. Disse har anvendt ca. halvparten til smør- og ostetilvirkning, og knapt halvparten er solgt dels gjennom egne utsalg og dels gjennom videreforskere. Meieriernes samlede omsætning regnet i kroner var i 1927 noget over 81 mill.

Den væsentligste del av kjøt- og fiskeomsætningen sker gjennom erhvervsmæssig drevne forretninger. Kun ca. 10 pct. markedsføres av bondernes samvirkeforetagender. Her er ogsaa det at merke at en væsentlig del av det disse mar-

sere melkeforsyningen.

Den ene producent staar som regel mot den anden og konkurrerer om avsætningen.

Samtidig har man en uendelighet av varekvaliteter, hvorav de sletteste faar altfor stor indflydelse paa prisdannelsen.

Naar sporsmaalet er reist om at utvide de gamle og vinde nye virkefelter for landbruket paa det indenlandske marked, maa samarbeidet mellem en organisert produktion og den norske handelsstand søkes utviklet.

Og jeg er ikke i tvil om at der herigjennem vil kunne opnaas fordeler for begge parter.

Det er naturligvis visse vanskeligheter ved at kunne forene producent- og konsumentinteresser, men en godt organisert omsætning kan i det lange løp kun være til fordel for begge interesser.

Den anden side ved markeds- og avsætningsproblemet er den som tar sikte paa det utenlandske marked, paa eksporten.

Her trænges et maalbevisst og intenst arbeide om vi skal naa frem og skaffe anerkjendelse for norske varer.

Den internationale handel med landbruksprodukter danner verdenshandelens kjerne. Skal vi med held kunne delta i denne verdenshandelens heksedans maa vi kjende markedet, kjende kravene, smaken, idethele alle forhold der vedkommer angjældende varesorts omsætning, m. a. o., vi maa ha et godt underrettingsvæsen. Ogsaa paa dette felt vil visselig vor handelsstand kunne yde landbruket værdifuld støtte.

For landbruket selv gjælder det at skaffe kvalitetsvarer. For at naa derhen, maa saavidt jeg kan forstaa producentene ind i økonomiske sammenslutninger. Produktions- og salgssamvirke kommer man her ikke forbi. Denne vei

har man maattet gaa i andre land og den har bragt landbruket store fordeler.

Eksempelvis kan jeg nævne, at $\frac{3}{4}$ av den danske fleskeeksport, som jo er verdenskjendt, gaar gjennom samvirkeorganisationen.

Jeg skal ikke her komme nærmere ind paa disse sporsmaal: men ut fra den kjendsgjærning at det er vanskelig at bringe producentene sammen og bygge organisationene op bør staten til en begyndelse yde støtte til dette arbeide. Det gjælder her at lægge grundvold til foranstaltninger av varig nytte og støtten bør derfor tilmaalles efter den vidtrækkende betydning dette arbeide har. Jeg gaar ut fra at dette organisatoriske oppbygningsarbeide blir at iverksette paa landbruksproduksjonens forskjellige omraader saavel vedrørende melk og meieriprodukter som med hensyn til egg, flesk, kjøt, frukt og grønsaker, bær og poteter og andre varer, i første række ferske fiskevarer.

Stortinget bevilget i siste samling kr. 450,000 til dette organisations- og opplysningsarbeide.

Tal. berørte ogsaa sporsmaalet om eksportpremier. Det er en sak som snarest mulig maa optaes til undersøkelser. Dersom staten ikke fandt at den hadde midler til at yde en saadan støtte, kunde den løses enten ved en frivillig eller ved lovbefalt avgift.

Med eksport for oie er det som før nævnt nødvendig at organisere

og rationalisere selve produksjonen. Og her har vi meget at vinne. Desuten maa varene gøderes og standardiseres.

Standardiseringen er den lænke som sammenbinder de mange og smaa bedriftsenheter for gjennemproduksjons- og salgssamvirket at føre landbruket ind i rationelle og forretningsmessige former.

Standardiseringen bringer ogsaa med sig andre fordeler, bl. a. hensiktsmessig emballage, bedre transport, sakkyndig behandling under transporten og endelig forlængelsen av varens levetid gjennem en hensiktsmessig lagring og i visse tilfælder nødvendig kjøling.

Jeg har med disse bemerkninger villet slaa til lyd for — og jeg er heri i kontakt med hvad den ærede formand uttalte i sin henvendelse til mig — et fuldstændigere utviklet samarbeide mellom landbrukets producenter og den norske handelsstand.

Et saadant samarbeide er efter min opfatning like nødvendig for begge parter og det vil kunne ha til følge — og det er mit haab at saa sker — at norske landbruksprodukter maa finde øket anvendelse saavel paa det indenlandske som utenlandske marked.

Den indsikt og den gjennem aarhundreder vundne erfaring paa omsætningens omraade som vor dyktige handelsstand sitter inde med maa komme landbruket til gode i den haarde, seige kamp for tilværelsen det idag forer.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C₄

ASIA:

Ministeri Elfvengin raportti no. 18,

Oslo

17/10-29

Légation de Finlande

782.

Oslossa, lokakuun 17 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 23/85 ValD. 1029		
21/10-29	72	111
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 18/29, joka koskee

Fædrelandslagetin päätöstä toimia puolueettomana järjestönä porvarillisen yhteiskuntajärjestyksen suojelemiseksi ja lujittamiseksi.

Vastaanottakaa Herra Ministeri erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Björning

Herra Ministeri Hj.J. Procopé
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Legation de Finlande

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 18/29.

Fædrelandslaget päättänyt toimia puolueettomana järjestönä porvarillisen yhteiskuntajärjestyksen suojelemiseksi ja lujittamiseksi.

Valmistauduttuaan sekä johtokunnassaan että hallintoneuvostossaan vastaamaan niihin moniin hyökkäyksiin, jotka viime aikoina on kohdistettu Fædrelandslagetia vastaan, yhdistyksen suuralta mielenkiinnolla odotettu yleinen kokous pidettiin täällä kuluvan kuun 15 päivänä. Osaanottajien lukumäärä laskettiin 1500 hengeksi.

Kokouksen avasi professori Fritjof Nansen, jota paitsi tilaisuudessa esiintyi kaksi esitelmöitsijää, oikeiston edustajana ent.pääministeri, kenraalikommissaari Bratlie ja venstren edustajana kansanopiston johtaja Severin Eskeland.

Herra Bratlie totesi yhdistyksen tarkoituksena olleen ja edelleenkin olevan toimia porvarillisen maailmankatsomuksen selvittämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi jotta Norjan kansa voisi entistä määrätietoisempänä ja monilukuisempänä käydä ensi vaaleissa äänestämään porvarillisia ehdokkaitaan. Onhan nimittäin porvarillisissa ryhmissä lukuisasti kansalaisia, joiden käsityksen mukaan sekä yhteiskunnalliset että taloudelliset olot Norjassa tätä nykyä ovat siksi huolestuttavat, että ahtaisiin puoluepuitteisiin sidotut porvarillisten puolueiden välillä tapahtuvat taistelut vain tuottavat tuhoa yhteiselle suurelle asialle. Vallankumoukselliset puolueet etenivät viime vaaleissa sankoin rivein porvarillisia vastaan ja aikovat enemmistön suurkäräjillä saatuaan, kumota nykyisen yhteiskuntajärjestyksen, toteuttaa yksinvaltiuden ja arvaamattomaksi ajaksi riistää kansalta vapauden.

Tällainen vaara uhkaa Norjaa aikana, jolloin sen kansa elää mitä vaikeimmissa taloudellisissa olosuhteissa ja jolloin lu-

kuisilla sen kansalaisilla luottamus tulevaisuuteen on alkanut horjua. Tämän vuoksi Fædrelandslaget nyt vaatii, että kaikki porvarilliset puolueet ainakin toistaiseksi jättäisivät syrjään omat erikoispyynteensä ja harrastuksensa ja kokoaisivat voimansa sellaisten suurten kysymysten selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi, jotka ovat kaikkien sydäntä lähellä. Ennen muuta olisi vallankumouksellinen kommunismi saatava kukistetuksi ja maan taloudellinen elämä jälleen kohotetuksi.

Niin oikeistolainen kuin Bratlie onkin hän ei voi ymmärtää oman ryhmänsä huolia Fædrelandslagetin muka hajoittavasta toiminnasta. Laget'han ei toimi puolueena eikä näin ollen myöskään omien vaalilistojen aikaansaamiseksi, vaan tahtoo porvarillisissa valitsijoissa vain herättää eloon voimakasta edesvastuuntunnetta ja saada heitä vaaran hetkenä jättämään keskenäiset puoluekinansa.

Nämä Fædrelandslaget'in pyrkimykset ovat jo saaneet paljon kannatusta joka huomataan, paitsi yhdistyksen suuresta jäsenmäärästä m.m. siitä, että varsinkin nuorempi polvi suurella antaumuksella on liittynyt laget'ia kannattamaan ja sen hyväksi toimimaan.

Herra Eskelandin puhe kävi samaan suuntaan kuin edellisenkin ja selitti hän venstren ryhmästä Fædrelandslaget'iin liittyneiden kansalaisten olevan valmiit siirtämään tuonemmaksi maal,- raittiusy.m. asiain ajamisen kunnes on saatu normaaliolot taloudellisella alalla palautetuksi ja työväen taholla oleville radikaalisille vaalitappio aikaan. Fædrelandslaget on ohjelmaansa ottanut myöskin puolustuskysymyksen, jonka merkitys yhä vielä kansainvälisistä suunnitelmista ja sopimuksistakin huolimatta edelleen on muuttumattomasti tärkeä.

Fædrelandslagetin kokoukselle antama julistus oli seuraavansisältöinen:

"Fædrelandslaget on saavuttanut ensimmäisen päämääränsä. Se on rakentanut tehokkaan järjestön ja noussut voimakkaaseen taisteluun porvarillisen yhteiskunnan puolesta. Se on myöskin luonut vilkkaamman toiminnan porvarillisten puolueiden keskuuteen.

Fædrelandslaget haluaa rakentaa järjestöään ja yhä lisätä toimintaansa taatakseen porvarillisen voiton v. 1930. Samalla se ha-

luaa jatkaa toimintaansa edistääkseen tuotanto- ja työelämää.

Fædrelandslagetin johtokunta ja hallintoneuvosto kokoontuneena Oslossa 10-12 p. lokakuuta ovat päättäneet:

I.

Fædrelandslaget pysyy entisissä päätöksissään, ettei halua muodostaa omaa poliittista puoluetta.

II.

Fædrelandslaget jatkaa taisteluaan kommunismia ja muutakin vallankumouksellista politiikkaa vastaan.

III:

Puolueiden yhteistyön edistämiseksi ja jotta joku vähemmistöpuolue saisi useampia edustajia suurkäräjiin Fædrelandslaget tahtoo työskennellä saadakseen vaalilautakunnan ehdotuksen laiksi listaliitosta voimaan ja käytäntöön.

IV.

Fædrelandslaget tahtoo vahvistaa kansallisuustuntoa ja vastustaa sitä suuntaa, joka ei halua puolustaa maatamme.

V.

Fædrelandslaget asettaa seuraavat vaatimukset toteutettaviksi suurkäräjäkaudena 1930-33.

- 1) Jokaisena vaaliajanjakson kolmena vuonna toimeenpannaan tehokkaita verohelpotuksia tuotanto- ja työelämän hyväksi;
- 2) Toimeenpannaan luja kuoletussuunnitelma valtiovelan tehokkaaksi pienentämiseksi;
- 3) Valtion muiden menojen budjettia pienennetään siinä määrin, että nämä vaatimukset voidaan täyttää.

VI.

Fædrelandslaget haluaa tukea niiden suurkäräjäehdokkaiden valitsemista, jotka ovat halukkaat:

- 1) Myötävaikuttamaan edellämäinittuja seikkoja kannattavan hallituksen muodostamiseen;
- 2) Kannattamaan sellaisen hallituksen ehdotuksia menoarvioksi ja valtiovelan järjestämiseksi ilman muita muutoksia kuin ne, jotka hallitus hyväksyy.

VII.

Jokaisen Fædrelandslagetin jäsenen on omassa puolueessaan tietoisena päämäärästään työskenneltävä edistääkseen järjestön vaatimuksia.

Hallintoneuvosto ja johtokunta ovat vielä päättäneet kääntyä porvarillisten puolueiden järjestöjen puoleen seuraavansisältöisellä kirjelmällä:

"Fædrelandslaget kehoittaa porvarillisia puoluejärjestöjä yhteistyöhön suurkäräjähedokkaitensa kanssa mahdollisimman pian toimeenpannakseen tyydyttävän tarkastuksen kaikissa menoarvioesityksissä ja muissa menoarvioehdotuksissa vuodesta 1914 ja sen jälkeen antaa ennen vuoden 1930 suurkäräjävaaleja yleisölle asiallisen ja objektiivisen selostuksen siitä, mitkä menoarviot ja mitkä erilaiset erät tänä aikana ovat syntyneet taikka kasvaneet niin suuriksi, että ovat pääsyynä nykyisiin menoarviovaikeuksiin.

Jokaisessa kohdassa on viitattava asianomaiseen suurkäräjäasiakirjaan. Sen lisäksi esitettäköön lyhyesti miten menoerä on perusteltu sekä mahdollisuuden mukaan mitkä ovat olleet esteet menoerän alentamiseen."

Kuten odottaa voitiin, ovat sanomalehdet kiiruhtaneet ilmaisemaan ajatuksensa pidetystä kokouksesta, joista voidaan jo haahmotella eri puolueiden suhteutuminen asiaan.

Oikeiston taholta Aftenposten kokouksen jälkeisenä päivänä lyö suurta rumpua selittäen lukijoilleen kuinka uusi järjestö ei ole voinut luoda mitään uutta, vaan on lainannut ohjelmansa oikeistolta. Lehti huomauttaa kuinka kokouksessa kylläkin saatiin kuulla pari hyvää oikeistoesitelmää ja kysyy miksei rehellisesti tunnusteta oikeistopuoluetta, jonka aatteita Fædrelandslaget kumminkin täysin on omaksunut itselleen. Lehti ei tätä ymmärrä ja pelkää Fædrelandslagetin saavan sekaannusta ja hajaannusta aikaan. Joku päivä myöhemmin lehti näyttää jo rauhoittuneen luvaten kannatustaan uudelle järjestölle niin kauan kuin se pysyy uskollisena oikeiston periaatteille.

Morgenbladet (oikeisto) samoin huomaa lagetin toimivan oikeiston linjalla ja hyväksyy ehdotuksen yhteisistä vaalilistoista.

Samoin lehti luonnollisesti iloitsee laget'in kannanotosta puolustuskysymyksessä sekä sen pyrkimyksestä toimia verohelpoitusten aikaansaamiseksi. Sitä vastoin ei lehden samoin kuin Nationeninkaan mielestä laget'illa ole voimia tutkia menneiden aikojen valtion menosääntöjä ja niistä esittää varteenotettavaa opetusta. Sellainen työ kuuluu hallitukselle, ei puolueille eikä yksityisille.

Vapaamielisen vasemmiston äänenkannattaja Tidens Tegn, joka alusta alkaen on ollut Fædrelandslagetin lämmin kannattaja, touduttaa suuresti kysymyksessäolevien tapahtumain johdosta. Mihin Thommessenin puolue tällä harrastuksella lopultakin pyrkii on edelleen jonkunverran hämärää. On joka tapauksessa syytä pitää muistissa kuinka Tidens Tegn muutamia vuosia sitten ajoi Fritjof Nansenin ehdokkuutta hallituksen päämieheksi, eikä ole mahdotonta etteikö tämä sama suunnitelma yhä edelleenkin pyörisi toimituksen mielikuvituksessa, samalla kun sen edustama pieni valtiollinen ryhmä laskee itsellään olevan mahdollisuuksia etenemiseen joko puolueena tahi vaikutusvaltaisena tekijänä uutta hallitusta muodostettaessa.

Merkillepantavaa on että lehti, joka viime viikkoina niin kiivaasti on toivonut Fædrelandslagetista kehittyvän uuden valtiollisen puolueen nyt kokouksen jälkeen resignoi ja myöntää tämän hyväksymän puolueettomuuden oikeaksi. Myöskin lehti toivoo ehdotuksen yhteisistä vaalilistoista toteutuvan.

Myöskin Norges Handels og Sjøfartstidende ja Nationen kirjoittavat varsin myöntämielisesti Fædrelandslagetin toiminnasta. Ensimmäinen huomauttaa kuinka valitsijat ja etenkin nuorisot ovat harmistuneet siitä, ettei tositeossa ole saatu puolueiden ja vaalisaarnaajien lupauksia taloudellisten olojen järjestämiseksi toteutetuiksi. Seurauksena onkin sen vuoksi nyt, että nuoret saatuaan ammattikasvatuksensa eivät löydä työtä itselleen kotimaassa, vaan täytyy heidän lähteä muualle löytääkseen toimeentulomahdollisuuksia. "Ruotsi kukoistaa kuin Edenin puutarha ja Tanska edistyy huolimatta siitä ohjaako sitä valkoinen tai pu-

nainen hallitus" - Norjassa taas olemme tukahtua valtion ja kuntien rahamenoihin. Kuntamme joutuvat julkisen holhouksen alaisiksi ja yrityksemme hoidetaan ulkomaisten panttiomistajien hyväksi.

Parlamentarismien viimeinen hetki on lyönyt - sanoo lehti - maa on vapautettava vaalidemagogien pahanteoista ja elleivät muut siihen pysty, pystyy siihen nuorisomme. Se tahtoo vaalien kautta muuttaa Suurkäräjät parlamentiksi, joka panee toimeen sen, minkä maa tarvitsee.

Nationen (talonpoikaipuolue) pitää Fædrelandslagetin päätöstä pysyä puolueettomana viisaana tekona, joka sille antaa voimia ja luottamusta. Myöskin lehti pitää lagetin julistamia ponsia omistuneina ja sellaisina, jotka jokaisen suurkäräjän edustajan täytyy hyväksyä. Lehti vaatii uutta hallitusta, joka pystyy ja uskaltaa järjestelmällisesti toteuttaa sen mikä sen ohjelmaan kuuluu. Lehti muuten Oslon oikeistolehdistölle huomauttaa kuinka niiden on paljon helpompi rajoittaa valtiollisen ohjelmansa yksinomaan valtakunnan kokonaisuutta tarkoitaviin suuriin kysymyksiin heidän ehdokkailtaan kun ei kuten maalaishdokkailta vaadita kaikenlaisten provinssi- ja nurkkakysymysten ajamista. Elleivät maalaisten ehdokkaat lupaudu tällaisia ajamaan ei heitä yleensä suurkäräjille valita. Nationenin mielestä on Fædrelandslagetilla tässä kohdin suuri tehtävä, sen kun tulee seikittää valitsijoille valtakunnan tilaa ja tukea maalaisten ehdokkaita heidän pyrkimyksissään ainakin joksikin aikaa mahdollisimman suurissa määrin voida vapautua toisarvoisista paikallisista etuja tarkoittavista pyrkimyksistä ja omistaa huomiotaan yksinomaan suuriin kysymyksiin. On nyt saatava suurkäräjät, lehti huomauttaa, jotka edustavat yhteiskuntaa eikä paikallisia intressejä.

Venstren lehdet m.m. Dagbladet ovat niinkään asettuneet myönteiselle kannalle uuteen yhdistykseen nähden.

Näyttää siis siltä kuin Fædrelandslagetin menestys olisi taattu. Sen satoihin nousevat agitaattorijoukkueet kiertävät nyt maastoriistiin ja rastiin herättäen ja valistaen porvarillista yhteiskuntaa kannattavia kansalaisia osoittamaan lujaa tahtoa yksityisomistusoikeuteen ja yksityisyritteliäisyyteen perustuvan yhteiskuntajärjestyksen

ylläpitämiseksi ja edelleen lujittamiseksi. Ei liene Norjassa ennen porvarillisella taholla ryhdytty vaalivalmistuksiin niin hyvissä ajoin kuin tällä kertaa eikä liioin ennen ole aseita hiottu valtiolliseen vaalitaisteluun sosialistisen ja porvarillisen maailmankatsomuksen välillä kuin nyt näyttää olevan asian laita.

Oslossa, lokakuun 17 päivänä 1929.

Peter Ljung

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Edlingenin kirj. no 4.
Oslo

20/11 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, marraskuun 20 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 25/85 ae. D. 12 29		
23	11.29	Ma
RYHMÄ	OSA N:o	ASIA
5	C	4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri lähettää raporttini N:o 19/29, joka koskee

Norjan työväen suhtautumista Tammisaaren nälkälakkoon.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ernst Björing

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

Suomen Oslossa olevan Lähettilään tiedoitus

Norjan työväen suhtautuminen

Tammisaaren nälkälakkoon.

Selainen

ULKOASIAINMINISTERIO			
No 25/85 lae. D. 1329			
N:o 19/29	1929	1929	1929
23/4-29	1929	1929	1929
RYHMÄ	OTUS	ASIA	
5	Cy		

Tšekäläisten kommunistien pää-äänenkannattaja "Arbeideren" (ent. Norges Kommunistblad) on Tammisaaren nälkälakon johdosta tietenkin näinä päivinä täyttänyt palstansa kaikenlaisilla kiihoituskirjoituksilla. Nämä ovat sisällykseltään siksi valheellisia ja oikeauskoista moskova-laisuutta täynnä, etteivät kirjoitukset ansainne tämän yhteydessä lähempää selvitystä.

Esi merkkinä Norjan kommunistien solidaarisuuden tunteesta luokkatovereitaan kohtaan Suomen vankiloissa lainattakoon tähän kumminkin "Arbeideren" issä kuluvan kuun 18 päivänä julkaistu protesti:

Frem til protest mot den hvitfinske bøddeljustis!

Til alle klassebeviste arbeidere i Norge!

Kamerater.

140 finske klassefeller, innesperret i Ekenes tvangsarbeidsanstalt for sin deltagelse i den finske arbeiderklasses frigjøringskamp, har gjennom erklæring av sultestreik gjort et siste forsøk på å henlede det internasjonale proletariats oppmerksomhet på sin fortvilede stilling.

De finske kamerater blir i fengslet utsatt for den mest umenneskelige mishandling. Underernæring, urenslighet, utilstrekkelig luft, åndelig og legemlig tortur, har allerede nedbrutt motstandskraften hos flere av dem. Kamerat Vuroio bukket for få uker siden under for tuberkulosen. Kamerat Hannes Kokki trues i nær fremtid av den samme skjebne. De gjenværende har nu grepet til sultestreiken som det siste fortvilede forsvarsmiddel.

Den finske landsorganisasjon har besvart våre kameraters appell med å erklære generalstreik til støtte for de innesperrede klassefeller.

Vi er overbevist om at deres nød-rop vil vinne almen gjenklang også innenfor den norske arbeiderklasse, og at våre faglige og politiske organisasjoner umiddelbart vil opta spørsmålet om hvad der kan gjøres for å komme ofrene for den hvit-finske bøddeljustis til undsetning.

Men det som straks må gjøres,

er å gi svar på det nød-rop våre tapre finske klassekjempere har utsendt. Det skal gjøres klart, både for den hvit-finske bøddelregjering og for det revolusjonære finske proletariat, at Norges arbeiderklasse nu følger begivenhetene i Ekenäs med spendt oppmerksomhet og uto og at den ikke vil la disse skjendelser gå upåttalt hen.

Derfor norske klassefeller, medlemmer av fagforeninger, idrettslag, kooperative foreninger og andre proletariske masseorganisasjoner:

Frem til øieblikkelig protest mot den finske bøddeljustis!

Fremlegg denne sak på hvert arbeidermøte, i enhver proletarisk forsamling som kommer sammen i de nærmeste dager.

Vedta protestuttalelser mot bøddeljustisen og sympatierklæringer for våre tapre klassesfeller bak de finske fengselsmurer!

Og innsend disse uttalelser til Bøddel-Finnlands legasjon i Norge, Drammensveien 93, Oslo, til den finske landsorganisasjon i Helsingfors eller til Norges Røde Hjelp, boks 864, Oslo, som vil bringe uttalelsene videre.

Husk! Der er ingen tid å spille! Sultestreiken pågår. Våre finske kamerater må i løpet av de nærmeste dager rives ut av bøddenes klør, eller de må gå tilgrunne.

Norges Røde Hjedp.
Centralkomiteen.
Ingvald Larsen.

Eri äänilajeissa Norjan kommunistit sitä paitsi hyökkäävät Suomen sosialidemokratiaa vastaan, jonka sanotaan "pettäneen" työväen asian ja liittyneen valkoiseen terrooriin.

Mikä tässä yhteydessä ansaitsee huomiotamme on, että myöskin Norjan työväenpuolue liittyy kommunistien virittämään parjaukseen. Niinpä Arbeiderbladet useampaan otteeseen on esittänyt sympatiansa kommunistilakkoa kohtaan Suomessa ja langettaa tuomionsa sosialidemokraateillemme heidän suhtautumisestaan siihen. Lehti huomauttaa kuinka Norjassakin tuon tuosja on puhjennut protesti- ja sympatia-aktioneja. Samoin Ruotsissa. Nämä ovat hyvin onnistuneet syystä, että työväki on niissä seissut yksimielisenä. Mutta Suomessa, sanoo lehti, on sopu särkeytynyt ja sosialidemokratit ovat erittäin kriittillisenä hetkenä puukoittaneet omia luokkatovereitaan selkään. Tämä on teko, josta ei voida langettaa kyllin ankaraa tuomiota ja jonka seuraukset voivat muodostua kohtalokkaiksi.

Norjan ammattijärjestön ja työväenpuolueen n.s. luokkaoikeus (justis) rahaston hallinto onkin tästä syystä päättänyt Suomen ammattijärjestölle lähettää 1000 kruunua vankeusrangaistusta kärsivien ja nälkäänäkevien vankien hyväksi toimeenpannun agitation tukemiseksi.

Oslossa, marraskuun 20 päivänä 1929.

Eino Uspenij

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 20.

Oslo

21/11 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, marraskuun 21 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 26/85 h.c. D. 11 29		
25/11-29	2	LII
AFRIKA	AM. A. O.	ASIA
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 20/29, joka koskee

Pääministeri Mowinckelin lausuntoa Suomen ja Skandinavian maiden välisistä suhteista ja ulkopoliitikasta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eduard Lyding

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.   y.m.   y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 26 45 Rec. B. 10 29		
25/11-29	№	Litt.
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
Salainen.	5	Cy.

Suomen Oslossa olevan Lähettillään raportti N:o 20/29.

Pääministeri Mowinckel Suomen ja
Skandinavian maiden välisistä suh-
teista ja ulkopoliitikasta.

Kuluvan kuun 19 päivänä puhui pääministeri Mowinckel yliopiston vanhassa juhlasalissa "Kansainliitosta ja kansainvälisestä politiikasta." Kuulijoita oli kertynyt salin täydeltä, jotka mielenkiinnolla seurasivat puhujan antamaa kuvausta Kansainliiton viime kokouksesta ja johtavien henkilöiden esiintymisestä siellä. Luonnollisesti tulivat tämän yhteydessä Norjankin valtuutetut vuoron perään yleisölle esitetyiksi ja heidän ansionsa kansainvälisen työn alalla alleviivatuiksi. Loppuosan puheestaan Mowinckel omisti rauhanaatteelle selostaen sen yhteydessä myöskin Norjan puolustuspoliittista asemaa.

Esitelmässään joutui puhuja koskettelemaan Suomen osanottoa Kansainliiton työhön ja myöskin maamme ulkopoliittikkaa ja suhteitamme Skandinavian maihin.

Panin merkille, ettei Mowinckel puhuessaan pohjoismaiden edustuksesta Kansainliiton neuvostossa lukenut Suomea sanottujen maiden joukkoon. "Suomen ulkopoliittikka", hän sanoi "kulkee nykyisin omia meidän skandinavialaisille monessa suhteessa vieraita teitään, jonka vuoksi olisi suotavaa, että vaikkakin olemme koettaneet ajaa asioitamme neuvostossa lähinnä Suomen edustajan kautta, nyt kun Suomen mandaatti ensi vuonna lakkaa, saisimme oman edustajamme varsinaisesta pohjoismaiden ryhmästä. Tähän näyttääkin ensi vuonna avautuvan hyvä tilaisuus Norjalle, joka uusia jäseniä neuvostoon tänä syksynä valittaessa jo sai 22 ääntä ja näin ollen oli lähellä tulla valituksi huolimatta siitä, että Suomen mandaatti vielä kestää vuoden. Norjalla on epäilemättä hyvä ase-

ma Genevessä. Edustajamme ja niistä varsinkin Hagerup ja Nansen ovat loistavalla tavalla edustaneet maatamme Kansainliitossa ja tehneet Norjan nimen siellä tunnetuksi. Myöskin on Norjan valtuutettujen avoin ja rehellinen esiintyminen lujittanut asemaamme. Olemme lisäksi siinä onnellisessa asemassa, ettei Genevessä tunneta tahi ole kiinnitetty huomiota kotioloissamme tapahtuneisiin pieniin poliittisiin haihatteluihin (utskeielser), (naurua). Pääministeri valitti Norjan työväenpuolueen Kansainliitolle vihamielistä politiikkaa, joka tietenkin voi tehdä haittaa Norjan tulevan edustajan työskentelylle Kansainliiton neuvostossa.

Toisen kerran Mowinckel kosketti Norjan suhdetta Suomeen puhuessaan Norjan puolustuspoliittisesta asemasta. Selostettuaan Stauningin esiintymistä Genevessä hän käsittäen Tanskan aseistariisumissuunnitelman toivoi myöskin Norjan ottavan harkinnan alaiseksi missä määrin täällä voitaisiin toteuttaa tämänsuuntaisia pyrkimyksiä. Siihen on Norjalla nykyisin sitäkin enemmän syytä kun Ruotsin kanssa on solmittu sitovia sopimuksia kaikenlaisten erimielisyyksien sopimisesta rauhallista tietä. Sitä paitsi ovat suhteemme Ruotsiin - Mowinckel jatkoi - kehittyneet siksi ystävällisiksi, ettei sotaa kahden maan välillä enää ole ajateltavissa. Onhan lisäksi korkealle kehittynyt kansan moraali ja kansanvalta kahdessa maassa lisätakeena siitä, ettei enää tarvita sotaväkeä riitaisuuksien ratkaisemiseksi Ruotsin kanssa.

Tämä sekä ehdottomasti sitovat välitystuomiosopimukset, joita olemme solmineet muidenkin pohjoismaiden kanssa (tässä Mowinckel tarkoitti myöskin Suomea) vaikuttanevat puolustuskysymyksemme ratkaisuun.

Mowinckelin maininta Suomen ehdottamasta finanssiavustuksesta sodan varalta ei ollut meille eduksi. Hän huomautti ikäänkuin sivumennen kuinka sanottu ehdotus huolimatta siitä, että Englanti ja Ranska olivat ehdotukseen suhtautuneet myötämielisesti kumminkin lopuksi huomattiin heikosti valmistetuksi, jonka vuok-

si se oli lähetettävä jaostoon lisäselvityksen saantia varten sekä juriidisesti että poliittisesti uudelleen tarkistettavaksi. Erikoisesti hän alleviivasi kuinka ehdotus finanssiluoton myöntämisestä jo sodan uhatessa helposti voisi johtaa sanotun avun väärinkäyttämiseen.

Seuraavana päivänä tapasin pääministerin hänen virkahuoneessaan, jolloin otin keskustelun lähtökohdaksi muodostumaisillaan olevan norjalais-suomalaisen yhdistyksen, jonka jäsenmerkinnän menestyminen oli edellisenä päivänä antanut aihetta Mowinckelille allekirjoittaneelle lausua varsin sydämelliset onnittelut. Hän nyt valitti, että hänen asemansa nykyisin esti häntä liittymästä uuden yhdistyksen perustajajäseneksi, vaan sanoi kuitenkin aikovansa ottaa osaa perustavaan kokoukseen. Huomasin tähän kuinka olisi tärkeätä, että uuden yhdistyksen alusta alkaen onnistuisi valita ohjelma, joka estäisi sitä ja sen kautta yleistä opinionia Norjassa eksymästä niille puolille, joihin Ruotsissa Suomen kysymyksessä ilmeisesti useinkin on eksytty ja josta jäljet yhä edelleen ovat huomattavissa etenkin Suomen suomalaisen väestön suhtautumisessa Ruotsiin.

Tämä antoi Mowinckelille aihetta varsin avomieliseen mielenilmaisuun Ruotsin lyhytnäköisestä ja kuten hän Ahvenanmaan kysymyksestä huomautti "vanvittige" politiikasta, jonka kautta Ruotsi työnsi Suomen kansan kokonaisuudessaan luotaan ja samalla teki karhunpalveluksen myöskin Suomen ruotsiapuhuvalle väestölle.

Keskustelumme johdatti m.m. pääministeriä referoimaan hänen ja Herra Ulkoasiainministerin välistä keskustelua tänä syksynä Genevessä Suomen ulkopoliitikasta. Hän sanoi esittäneensä sen kannan, että "Pohjoismaiden intressipiiri ulottuu Haagista Helsinkiin", mutta saaneensa vastaukseksi, että tämä piiri Herra Ulkoasiainministerin käsityskannan mukaan ulottuu "Haagista Tallinnaan."

"Tässä eroavat nyt toisistaan Norjan ja Suomen ulkopolitiikka" pääministeri jatkoi. "Ymmärrään hyvin, että Suomen tulee rakentaa ystävyyssuhteita eteläisen naapurinsa kanssa, mutta Skandinavian läheiseen intressipiiriin Viro ei sovi, ei ainakaan nykyisin."

"Ainoa todellinen vaara sekä Suomelle että Skandinavialle on Venäjä" Mowinkel myöhemmin tuli sanoneeksi. "Venäjän hyökkäystä vastaan on Suomella paras turva Kansainliitossa, mutta myöntää täytyy, että Suomen asema on enemmän uhattu kuin Skandinavian maiden."

Mihinkään loppujohtopäätökseen ei keskustelu tietenkään johtanut, vaikkakin minun käsittääkseni Mowinkelin oli pakko huomata ajatuskulkunsa liian nopean katkeamisen ja myöskin sen epäjohdonmukaisuuden, joka piilee puolustusmäärärahojen supistamissuunnitelmissa, mikäli tämä koskee Norjaa.

Oslossa, marraskuun 21 päivänä 1929.

Eugen Elfvig

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfvingsin raportti no 21.

Oslo

22/11 1929

Légation de Finlande

Oslossa, marraskuun 22 päivänä 1929.

ULKOASIAINMI		10
N:o 23 / 88 fac.		29
25/11 29.		
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 21/29, joka koskee

Professori Olaf Broch'in mahdollista poliittista missioonia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Emanuel Uppin

Herra Ministeri Hj.J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 29/85	ae.	D. 10 29
Salainen.	11-29	N:o
RYHMÄ	OHJOTO	ASIA
5	C4	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 21/29.

Onko professori Olaf Broch'illa mahdollisesti poliittinen missiooni?

Viime syyskuun 24 päivänä piti slaavilaisten kielten professori tšekäläisessä yliopistossa, professori Olaf Broch tiedakatemiassa esitelmän arkistotutkimuksistaan Moskovassa, missä hän viime kesän kuluessa oli kahdesti käynyt. Allekirjoittanut oli tilaisuudessa kuulemaan tämän esitelmän.

Professori Broch alussa huomautti kuinka päätarkoitus näillä hänen tutkimuksillaan on ollut selvittää Pohjois-Norjan ja Lapin historiallista kehitystä ja luoda selvyyttä moniin epäselviksi huomattuihin seikkoihin entisissä rajariidoissa ja maiden jakamisissa, tällöin silmälläpitäen sekä Norjan (Tanskan) että Ruotsin ja Venäjän välisiä neuvotteluja ja sopimuksia.

Esitelmän kuluessa professori mainitsi löytäneensä arvokasta aineistoa m.m. Anjalan ja Turunkin kokousten valaistamiseksi ja totesi venäläisen diplomatian varsinkin Kööpenhaminassa tarkoin seuranneen Pohjois-Norjan asiain kehitystä ja unionitaistelua 1905.

Professorin raportti näistä tutkimuksista on jo, kuten hän esitelmässään huomautti jätetty asianomaiseen paikkaan. (?)

Professori Koht'ilta sain tietää, ettei raportti sellaisenaan tule painettavaksi, vaan mahdollisesti joitakin osia siitä. Hän huomautti, että raporttia tarvitaan "meidän omia tarkoituspäätöksiämme varten." Kun ottaa huomioon, että myöskin professori Koht tänä kesänä on oleskellut Moskovassa arkistoja tutkimassa, viittaa tämä intensiivinen tutkimustoiminta siihen, kuin olisi norjalaisilla tällä kertaa tarve saada joi-

takin heille tahi heidän politiikalleen tärkeitä asioita selvitettyiksi. Mitkä nämä kysymykset ovat ja mihin Moskovasta hankittuja uusia dokumentteja tarvitaan on tietenkin vaikeata saada selville.

En voi tämän yhteydessä olla huomauttamatta kuinka professori Broch viime talvena eräässä tiedeakatemian kokouksessa kääntyi puoleeni lausuen kuinka suotavaa olisi, että Suomi luovuttaisi Kolttekönkään Norjalle. Eihän Suomella ole siitä varsinaista hyötyä (!), hän huomautti ja olisihan sitä paitsi tuollainen teko Suomen puolelta ystävyiden osoitus Norjalle, joka teko täällä herättäisi suurta myötätuntoa Suomea kohtaan; saataisiinhan raja Paatsjoella täten selväksi ja tuo pieni epämuodostus rajankäynnissä Venäjän ja Norjan välillä poistetuksi. Vastasin tähän tietenkin, ettei asia herätä kiinnostusta Suomen taholla ja että on kokonaan turha ryhtyä keskustelemaan päivänselvistä kysymyksistä.

Vuosien kuluessa olen useinkin tavannut professori Brochin varsinkin tiedeakatemian kokouksissa, mutta myöskin seuraelämässä, johon hän ottaa utterasti osaa. Äskettäin tapasin hänet puolalaisen chargé d'affaires'in kutsulla. Viimemainiussa tilaisuudessa eräs läsnäolevista norjalaisista, pääkonsuli Lind, otti puheeksi venäläisten vankien karkkaamiset Solovetskin vankileiristä lausuen inhonsa oloista mainitulla saarella. Professori Broch suurella varmuudella tiesi kertoa sanomalehdissä olleet uutiset kokonaan liioitelluiksi. Sanoi Moskovassa kuulleensa Solovetskissa olleiden vankien kertoneen olojen vankileirillä olevan hyvinkin rauhallisten ja siedettävien. Ruoka-annokset ovat kyllä jonkun verran niukat, mutta suurin osa vangeista saa olla omissa hoteissaan, eikä heitä kukaan häiritse. Huonommat ovat olot Kemin vankilassa, mistä vangit nytkin olivat karanneet ja eräät päässeet Suomeenkin. (?)

Professorin Sovjetia puolustava puhe herätti suurta ihmettelyä, jota pääkonsuli Lind ei voinut olla minulle salaamatta.

Tämä Brochin Sovjetia suosiva puhe on sitäkin enemmän huomiota ansaitseva kun hänen vuonna 1924 julkaisemansa anti-sovjetilainen kirjanen "Proletariatets diktatur", joka siihen aikaan m.m. esti professoria saamasta viisumia Venäjälle, vielä täällä elää tuoreessa muistissa.

Nähdäkseni on täysi syy vastaisuudessa seurata professori Brochin toimintaa.

Oslossa, marraskuun 22 päivänä 1929.

Erling Lyngby

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Oy.

ASIA:

Ministeri Elfvingsin raportti no 22.

Oslö

9/12-29.

Légation de Finlande

Oslossa, joulukuun 9 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 24/86 Inc. D. 29		
12/12-29	№	LII
5	C 4	ASIA

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 22/29, joka koskee

Ruijan kysymyksen käyttämistä Norjassa puolustus-
agitationa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Rejnäs

Herra Ministeri Hj.J.Procopé

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

MINISTERE		
28/86 ju. 19 29		
12/12-29	72	Liit.
PYKÄMÄ	UUTISO	ASIA
5	Cy.	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 22/29.

Käytetäänkö Ruijan kysymystä
Norjassa puolustusagitatiössä.

Viime marraskuun loppupäivinä oli "Tromsö" nimisessä lehdessä kirjoitus, jonka oli aiheuttanut "Nouseva Suomi" lehdessä ollut kyhäelmä Ruijan kysymyksestä. Tromsö huomauttaa kuinka virallinen Suomi tietenkin aina esiintyy korrektisti ja viisaasti Norjaa vastaan, mutta että Suomen kansassa ilmenee nationalistisia oireita, joissa huomaa vastuuttomia valtaamissuunnitelmia.

Lehti esittää tämän yhteydessä huomiota ansaitsevan uuden ajatuksen jo yksitoikkoiseksi ja pitkävetaiseksi käyneeseen kiinaan Ruijan suomalaisista.

"Asianlaita on yksinkertaisesti se" sanoo Tromsö-lehti, "että suomalaiset (tahi kvanene, josta nimityksestä eivät norjalaiset näy osaavan irtautua) vapaaehtoisesti ovat siirtyneet Norjaan. He ovat jättäneet asumapaikkansa omassa maassaan rakentaakseen itselleen paremman kodin toisessa maassa. Aivan kuten toista miljoonaa norjalaista on tehnyt siirtyessään Amerikkaan. Suomalaiset ovat hylänneet oman kansalaisuutensa (hjemstavn) ja uskottoman lyhyen ajan kuluessa saaneet kansalaisoikeuksia Norjassa. Heitä nyt täällä täysin rinnastetaan norjalaisten kanssa. Niinpä suomalaisilla on pääsy valtion virkoihin ja monet heistä istuvatkin virastoissamme; heillä on kaikilla mahdollisuuksia päästä kansan valitsemiin luottamustoimiin ja moni nauttiikin nykyisin näitä etuja. Norjassa ei tehdä eroitusta suomalaisen ja norjalaisen välillä," j.n.e.

Lehti lopettaa huomauttamalla kuinka "me tahdomme luottamuksellista yhteistyötä Suomen kanssa, mutta sen tulee olla reilua, vastavuoroisuuteen perustuvaa, eikä salaista myyrän työtä kuten Suomen puolelta huomaa."

Tämä kirjoitus on antanut aihetta oikeistolais "Morgenbla-

det" ille pääkirjoitukseen, jossa "Tromsön" kaukonäköisyyttä ylis-
tetään ja edelleen kehitetään. Morgenbladet lausuu toivomuksenaan,
että hallituksen puolelta nyt viipymättä pantaisiin toimeen
tutkimus suomalaisten Norjaan siirtymisen syistä, ajasta y. m.
asiaan vaikuttavista seikoista, josta tutkimuksesta lehti ilmei-
sesti toivoo hyviä aseita taistelussa norjalais-suomalaisten
keskuudessa mahdollisesti ilmeneviä vaatimuksia vastaan.

Toimittaja Miedell, joka on Morgenbladet'ia lähellä, on
viime aikoina tuon tuostakin antanut allekirjoittaneelle viit-
tauksia siitä, kuinka Morgenbladetin ryhmässä, johon m.m. Hamb-
ro kuuluu, tällä kertaa ajetaan melko jyrkkää Suomi-vastaista
propagandaa. Tämä johtuu ryhmän vastenmielisyydestä joutua lä-
hempään tekemiseen Suomen intressien kanssa, Norjan kun ei
pitäisi sitoa käsiään Pohjanlahden ja Itämeren itäpuolella ole-
viin maihin. Tähän näkökantaan perustuen ryhmä käyttää Norjassa
vallitsevaa epäluuloa Suomea kohtaan Ruijan kysymyksessä hyväk-
seen agitatioissa puolustusintressien ylläpitämiseksi Norjassa.

Kaikeksi onneksi ei Morgenbladetin ryhmä ole suuri,
joten sen meille vahingollinen kylvä ei ainakaan toistaiseksi
vaikuta ratkaisevasti yleiseen mielipiteeseen.

Oslossa, joulukuun 9 päivänä 1929.

Anten Elfvig

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 23.
Oslo.

17/12 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, joulukuun 17 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29/86 kcc.		29
20/12.29		
5	E4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää
raporttini N:o 23/29, joka koskee

Satamalakkoa Trondhjemissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri erinomaisen kunnioi-
tukseni vakuutus.

Eugen Effering

Herra Ministeri Hj. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

U. KOASIAHMINISTERIO		
29/86 lac. D. 19 29		
20/12-29	52	L.M.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 23/29.

Satamalakko Trondhjemissa.

Syynä Foldals-Verkin suhtautuminen järjestyneeseen työväkeen.

Trondhjemin lähistöllä sijaitsee Foldals Verk niminen englantilaisten omistama kuparikaivos, joka viime vuosina on tullut tunnetuksi isännöitsijänsä Worm Lundin kautta. Herra Lund nimittäin ei ole alistunut tehtaan työväen järjestämiin rettelöihin ja lakkoihin, vaan erotti jo pari vuotta sitten kaikki lakkolaiset työstään kieltäen heiltä myöskin oleskeluluvan kaivosalueella. Sen jälkeen on tehtaat pidetty käynnissä järjestymättömän työväen, n. 150 miehen avulla. Kun eroitettut työmiehet kumminkin jatkuvasti koettivat häiritä työrauhaa, sai Worm Lund avuksensa valtion poliiseja, joille hän antoi tehtäväksi vartioida kaivosalueiden rajoja. Samalla sanotaan hänen aseistaneen 30 miestä, jotka jo pitemmän aikaa ovat pitäneet ampumaharjoituksia ja jotka ovat valmiit puhdistamaan tehtaan alueen lakkolaisista, ellei poliisi voi heitä estää alueelle tunkeutumasta.

Tehtaan päätuote, kiisukivi, lastataan Trondhjemin satamassa ulkomaille vietäväksi. Yhdessä muiden kaivoksien kera on Foldals Verk Trondhjemien kaupungin kanssa tehnyt sopimuksen satama-alueen vuokraamisesta ja oikeudesta saada siellä suorittaa rauhassa lastaustyötä. Kaupungin järjestynyt työväki on kumminkin osoittaakseen tyytymättömyyttensä Foldals Verkin johtoa kohtaan päättänyt kieltäytyä sen lastaustyöstä ja onkin nyt julistanut lakon. Tästä on ollut seurauksena se, että Worm Lund on lähettänyt omaa työväkeään Trondhjemiin, jonka

työväen oli määrä alottaa lastaustyö eräällä saksalaisella laivalla.

Mikäli asiaatuntevalta taholta olen saanut tietää, on tilanne melko vakava, sillä tiedetään Trondhjemn kaupungin katsovan velvollisuudekseen valvoa, ettei vuokrasopimusta rikotta samalla kun johtaja Worm Lund on leppymätön kommunistien vastustaja, eikä suinkaan aio nyt enemmän kuin aikaisemminkaan suostua heidän vaatimuksiinsa.

Oslossa, joulukuun 17 päivänä 1929.

Ester Eyring

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 24.

Oso

31/12 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, joulukuun 31 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 1/60 ka. D. 12. 30		
7/2.30	№	LIT.
KÄMMÄ	C. A. O.	A. I. A.
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia, Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 24/29, joka koskee

Norjan upseeripiireissä huomattavaa kasvavaa harrastusta puolustuskysymyksissä Norjan, Ruotsin ja Suomen välillä.

Vastaanottakaa Herra Ministeri erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Anton Bergman

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.   y.m.   y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 24/29.

Norjan upseeripiireissä huomataan kasvavaa harrastusta puolustuskysymyksissä Norjan, Ruotsin ja Suomen välillä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 1/160 Pa. D. 30		
2/2.30	No	L
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Vasemmistopiireissä Norjassa huomattavissa oleva pyrkimys puolustusmäärärahojen supistamiseksi ja siitä johtuva Norjan upseerikunnan odotettavissa oleva redusoiminen on tietenkin Norjan upseerikunnassa herättänyt suurta huolestumista ja tyytymättömyyttä. Tuon tuostakin tapaa upseereja, jotka lausuvat julki arvostelunsa puolustuslaitokseen kohdistuvasta politiikasta, jota he pitävät vaarallisena maansa rauhalliselle kehitykselle.

Vaikka tietenkin näissä lausunnoissa siellä täällä voi esiintyä personallisten etujen ajamista, olisi väärin sanoa niin aina olevan asian laidan. Päinvastoin huomaa Norjan upseereissa yleensä vakavaa poliittista harkintaa, joka on saanut heidät epäilevin silmin seuraamaan työväen ja venstren yhä lisääntyvää vaikutusvaltaa rauhanaatteen liian nopeaan ja monissa tapauksissa suorastaan sokeaan ja intohimoiseen ajamiseen, joka voi johtaa vaikeasti ratkaistaviin sekä sisä- että ulkopoliittisiin komplikaatioihin.

Tähän saakka on kommunistivaaraa Norjassa pidetty pääasiallisesti vain nuorten työmiesten vallattomuuden ilmaisuksi, joka itsestään aikanaan häviää kun ei siihen kiinnitetä sen suurempaa huomiota, mutta kokemus osoittaa täällä samoin kuin muuallakin, että voimia on liikkeellä, jotka pitävät vallankumouksia viireillä, vieläpä keksivät keinoja niiden levittämiseksikin.

Erikoista huomiota ovat aseistariisumissuunnitelmat Tanskassa täällä herättäneet ja on kysymys joutunut Norjassa päiväjärjestykseen sen jälkeen kuin pääministeri Mowinkel Bergenissä

joku aika sitten pitämässään puheessa selitti nykyisen hallituksen pääasiassa yhtyvän Stauningin politiikkaan puolustusky- myksessä. Norjan puolustusmääräraha olisi Mowinckelin mielipi- teen mukaan alennettava 30 miljoonaan kruunuun, joka ottamal- la huomioon Norjan maantieteelliset olot suunnilleen johtaisi samansuuntaiseen puolustuslaitokseen kuin Stauning on suunnitel- lut.

Monelta taholta kuulee kyllä väitettävän, että Mowin- kelin suunnitelma esitetään Suurkäräjille siksi myöhään ensi keväänä, etteivät käräjät ennätä sitä käsitellä, joten suunni- telma muodostuisi venstrelle ensi syksynä vain vaalitempuksi.

Missään tapauksessa ei voi kieltää, etteivätkö nämä huhut sotaväen supistamisesta monella taholla olisi herättäneet levottomuutta, varsinkin kun samalla ennustetaan työväelle uut- ta vaalivoittoa.

Aivan viime päivinä eräissä kutsuissa, missä kenraali- majuri Ivar Aavatsmark piti Suomelle puheen, hän sen lopetti kiittämällä Suomea siitä, mitä tämä oli tehnyt ja tekee kom- munismin tukahduttamiseksi lisäten siihen, että Suomi saa ol- la vakuutettu siitä, että Norja "seuraavalla kerralla" kun yhteenotto Suomen ja Venäjän välillä tapahtuu, on oleva Suo- mea auttamassa. Kutsuissa everstiluutnantti Carl Eriksen, jonka ensi kertaa nyt tapasin, haki puheen jälkeen seuraani puhu- aksensa Aavatsmarkin herättämästä ajatuksesta. Everstiluutnantti Eriksen oli pari päivää sitten kotiutunut Osloon Kirkkoniemes- tä, missä hän pitemmän ajan oli toiminut pataljoonan pääl- likkönä ja siis norjalaisten joukkojen ylipäällikkönä Itä- Ruijassa. Hänet oli nyt siirretty kenraalistaabiin Osloon. Erik- sen sanoi Ruijassa oloaikanaan havainneensa kuinka Norjaa uh- kaa Pohjolassa sama vaara kuin Suomeakin. Eihän Suomi - hän huomautti - voi estää venäläisten joukkojen liikehtimistä Suo- men Lapissa ja Petsamossa, joten on ilmeistä, että tällaisen tapauksen sattuessa myöskin Ruija helposti voi joutua venäläis- ten sotajoukkojen jalkoihin.

Tämä avomielistä puhetta seurasi tässä mainittujen upsee-

rien välillä vilkas keskustelu siitä, millä tavalla norjalaista ja ruotsalaista sotaväkeä parhaiten voitaisiin sodan sattuessa Suomen ja Venäjän välillä siirtää Rajajolle. Tornionjoen kautta oli matka liian pitkä ja kyseenalaisen Tornion sillan voisivat venäläiset lentokoneet tuhota. Herrat tulivat siihen johtopäätökseen, että sotajoukkojen siirtäminen Ruotsista Suomeen ensin edellyttäisi venäläisen sotalaivaston kukistamisen. Ellei Ruotsin laivasto jaksaisi tätä tehdä olisi Englannista saatava apua.

En tietenkään lähde arvostelemaan miten laajalti tällaisia suunnitelmia haudotaan ja kannatetaan norjalaisissa upseeripiireissä, vaan uskallan, nojautuen moneen samanlaiseen keskusteluun, m.m. Norjan armeijan ylipäällikön, kenraalimajuri Holtfodtin kanssa ja myöskin niihin havaintoihin, joita sotilasattaseamme majuri Rosenbröijer täällä muutama viikko sitten käydessään oli tehnyt, olla sitä mieltä, että Norjan upseeripiireissä on useita henkilöitä, joiden kanssa olisi meidän puolustusolojamme lähemmin tuntevien henkilöiden hyödyllistä neuvotella.

Mainittakoon lisäksi, että everstiluutnantti Eriksen sanoi hyvin tuntevansa Norrlandin puolustuksen ylipäällikön, Bodenin linnoituksen komentajan, kenraali Gösta Liljehöök'in, jonka oli äskettäin tavannut. Tämä oli ollut täysin samaa mieltä Eriksenin kanssa yhteisen puolustussuunnitelman välttämättömyydestä Suomen, Ruotsin ja Norjan välillä kertoen samaa mitä hyvin Suomessakin tiedetään, nimittäin, että Ruotsin upseeripiireissä on kasvavaa harrastusta sanotunlaisen yhteistoiminnan aikaansaamiseksi kolmen maan välillä.

Kenraalimajuri Aavatsmark esitti paheksumisensa sen johdosta, ettei Norjasta ollut edustajaa kutsuttu Tukholmassa äskettäin pidettyyn puolustusneuvotteluun, johon Tanska kumminkin varsin syrjäisenä, jopa enemmän tai vähemmän kuulumattomanakin, ottaa osaa.

Oslossa, joulukuun 31 päivänä 1929.

Erno Elfving

5000
412

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvings rapporti no 1

Oslo

3/2 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 3 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o	1/80 lue.	29
~~2/3~~ 29.	N:o	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 1/29, joka koskee

Pääministeri Mowinckel'in lausuntoa valtiollisesta tilanteesta Euroopassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

E. E. E. E.

Herra Ministeri Hj.J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään tiedoitus

N:o 1/29.

PÄÄMINISTERI		
19	/	D. 19
	2	1918
RYHMÄ	LUKUNO	ALUE

Pääministeri Mowinckel valtioli-
sesta tilanteesta Euroopassa.

Käydessäni tänään pääministeri Mowinckelin luona uudenvuodentervehdyksellä hän otti puheeksi valtiollisen tilanteen Euroopassa. Sanoi olevansa huolissaan Kansainliitossa viime aikoina vallitsevasta hengestä, josta yhä selvemmin pistää esille valtataistelua ja rikkinäisyyttä liiton jäsenten kesken ja joka panee liiton jalot periaatteet ja arvovallankin kovalle koetukselle.

Kysymys, joka pääministerin mielestä tällä hetkellä on omiansa suuresti, vaikkakin välillisesti, häiritsemään sovinnollista ja rauhallista yhteistyötä Kansainliitossa, on jatkuva keskustelu Versailles' in sopimuksen tulkinnasta erittäinkin mikäli se koskee Rhenin maiden tyhjentämistä. Onhan Saksan oikeutta saada nuo alueensa haltuunsa näytetty niin sitovasti sekä moraaliselta että juridiselta näkökannalta toteen, ettei luulisi Ranskan enää voivan ylläpitää sitkeätä vastarintaansa.

Ranskan esiintyminen täytyy sen vuoksi asettaa yhteyteen niiden valtavien varustustoimenpiteiden kanssa, joita tämä maa määrätietoisesti ja kuumeentapaisesti on ajanut aina maailmansodan päättymisen jälkeen ja joiden päämääränä ilmeisesti on sen voimakkaaksi sotilasvallaksi nouseminen, vallaksi, jonka ei tarvitse kysyä lupia oikealta eikä vasemmalta. Sempä vuoksi voidaankin katsoa Ranskan hallituk-

sen suhtautumista Rheninmaan kysymykseen pieneksi kokeeksi osoittaa voimiaan, mihin se jo nyt pystyy.

Tilanne ei ole liioin ilahduttava muuallakaan päin. Ranskan politiikka, joka sodan jälkeen vei Itävallan hajomiseen, on nyt synnyttänyt kysymyksen tämän pienuuttaan ja heikkouttaan sairastavan valtion yhdistämisestä Saksaan ja siinäkin taas nostattanut Ranskan Saksaa vastaan. Ja kumminkin - tätä yhdistämistä ei Ranska eikä Kansainliitto-kaan voi ajan oloon estää muuta kuin asevoimalla. Jos Itävalta ja Saksa kerran molemmat toivovat yhdistymistä, on Kansainliiton annettava tähän siunauksensa, siitä ei päästä yli eikä ympäri. Mutta seuraukset voivat kylläkin käydä varsin kohtalokkaiksi, sillä muut keskenään riitaiset kansallisuudet Itävallan rajoilla voivat nekin ruveta liikehtimään ja kasvattamaan probleemeja, joita ei tällä kertaa voida aavistaa.

Myöskin pääministeri kosketteli Italian kysymystä. Sanoi saaneensa sen tiedon, että Italian talous kaikesta ylistyspuheesta ja reklaamista huolimatta on arveluttavasti heikkenemään päin samalla kuin oppositio fascistista hallitusmuotoa vastaan on kasvamassa.

Vaaroja piilee siis monella taholla ja Kansainliiton tehtävä on sen vuoksi suurempi nyt kuin koskaan ennen.

Mowinckel käänsi puheensa Pohjoismaihin, Suomeen, Ruotsiin, Norjaan, Hollantiin ja Tanskaan ja toivoi, että ainakin nämä voisivat esiintyä yksimielisinä suurvaltojen välisissä kahakoissa ja olisi ennen muuta saatava aikaan varma kanta Pohjoismaiden välillä Kansainliitossa esiintyviin tärkeisiin kysymyksiin nähden.

Totta kyllä Suomi on eräissä suhteissa ja ehkä pääasiallisesti maantieteellisen asemansa takia ollut kansainvälisessä työssä jonkunverran loiftompana, kuin esim. Hollanti, Pohjoismaisesta yhteistyöstä

joka viime aikoina yhä voimakkaammin lukeutuu Pohjoismaihin ja avomielisesti kannattaa niiden ulkopoliittikkaa, mutta toivomme, hän sanoi, että Suomikin on löytävä tien, joka vie yhä lujempaan yhteyteen länteen päin.

Niinpä olisi nyt aika saada Pohjoismaiden välillä varma kanta Rheninmaan kysymyksessä ja tämä kanta lausutuksi julki tavalla, joka osoittaisi pelkäämätöntä^{ja} Kansainliiton ohjelman tinkimätöntä noudattamista ja oikeuden puolustamista.

Suurinta kiitollisuutta tällaista menettelyä kohtaan tulisi Englanti näyttämään, siitä oli Mowinkel vakuutettu. Oslossa, tammikuun 3 päivänä 1929.

E. M. Mowinkel

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelforuzin raportti no 2.

Osl

10 p 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 10 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 2/86 h. D. 1929		
14/I-29	No	LIT.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2/29, joka koskee

(No. Norvi) Katsausta taloudelliseen tilanteeseen Norjassa vuoden vaihteessa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Antoni Lipponen

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

ULKOASIA MINISTERO		
2/80 Sac. D. 13 29		
14/1-29		LEL
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 2/29.

Katsaus taloudelliseen tilanteeseen

Norjassa vuoden vaihteessa.

1. Kultakantaan palaaminen.

Niistä ilmiöistä taloudellisen elämän alalla, jotka vuoden 1928 kuluessa ennen muita herättävät Norjassa huomiota, mainittakoon kultakantaan uudelleen palaaminen. Paljon on tästä kuluneina vuosina käyty väittelyä. Viimeiseen saakka taistelivat sekä talonpoikais- että työväenpuolueet kruunun jatkuvaa arvon kohoamista vastaan väittäen, että huomattavissa oleva nousu oli keinotekoisista ja pääasiallisesti ulkomaalaisten pörssikeinottelijain aiheuttamaa, eikä näin ollen pysyvää. Norjan pankin politiikkaan eivät nämä varoitukset kumminkaan pystyneet. Harvinaisella johdonmukaisuudella pankki menneenä vuonna kaikin keinoin suosi kruunun paariin nousemista, eikä pankin johtajaan, Rygg'iin näyttänyt vähääkään vaikuttavan ne monet sekä tieteellisen maailman, eräiden Oslon yliopiston opettajien että monien käytännönkin miesten varoitukset, joita satelemalla sateli hänen ympärillään. Paariin oli päästävä, siinä Rygg'in horjumaton vakaumus.

Tapautuneen valuutan stabilisoimisen jälkeen on kes-

kustelu tästä kysymyksestä miltei kokonaan lakannut, eikä tätä nykyä enää liene vakavampaa opinionia olemassa, joka toivoisi muutosta tehtyyn päätökseen.

Ilmeistä on kuinka taloudellinen elämä Norjassa kruunun vakaannuttua on saavuttanut entistä varmemman pohjan ja kuinka monilla aloilla - jatkuvasta ja ankarasta pulakaudesta huolimatta - tilanne kuvastuu huomattavasti edullisemmaksi kuin vuosi sitten. Useammassa tuotantohaarassa työskennellään nyt paremman yhteistyön ja organisation saavuttamiseksi samalla kun suunnitellaan entistä tehokkaampien menettelytapojen käyttäntöönottamista. Tietenkin on tämä uudistustyö monella alalla vielä alkuasteellaan, mutta kauan odotettu suunnanmuutos on silmiinpistävä samoin kuin luottamus tulevaisuuteen on kohoamassa.

Mikali rahaministeri Lund äskettäin on tuonut julkisuuteen esille, olisi yksin kuntien taloudessa, jotka viime aikoina erikoisesti ovat antaneet ja edelleenkin antavat aiheita huolestumiseen, jonkunverran parannusta ja toivotaan suuremman osan kuntia ilman valtiiovallan väliintuloa voivan suorittaa velkojistaan. Joka tapauksessa näyttää siltä kuin monen kunnan talouden lopullinen järjestäminen olisi pakko jättää riippuvaksi valtion toimenpiteistä ja siis erikoisesta lainsäädännöstä.

Vuoden kuluessa asetettu n. k. "gjeldtrykkskommisionen" lleen jouluksi saanut mietintönsä valmiiksi, vaikkakaan julkisuudessa ei vielä ole tietoa sen sisällyksestä.

Monena vuonna suoritettu työ paremman ja turvatumman järjestelmän aikaansaamiseksi valtion menosääntöä ja rahoja käsitellessä on jatkunut. Niinpä viime vuonna hyväksyttiin uusi suostuntahjesääntö tarkoituksella estää valtion rahojen käyttöä poikkeustapauksissa ennen kuin Suurkäräjät ovat siihen antaneet suostumuksensa sekä estää siirtomäärärahojen myöntämistä vuodesta toiseen enemmän kuin on aivan välttämätöntä.

Kun tämän rinnalla edellytetään valtion velanlyhennykset maksettaviksi sen liiketuloista sekä että valtiolainoja aiotaan käyttää rautatierakennuksiin y. m. pääomasijoituksiin huomattavasti vähemmän kuin tarvitaan velkojen kuoletuksiin, toivotaan täten saatavan takeita valtiovelkojen alenemisesta.

Valtion menosääntöä laadittiin ei vain tasapainoa (balance) silmälläpitäen, vaan ottamalla huomioon velanmaksun ja veronhelpoituksetkin, yhteensä n. 13 milj. kruunun arvosta.

2. Norjan yksityispankit vuoden vaihteessa.

Yksityispankkien toiminta on vuoden 1928 kuluessa ilmeisesti kantanut hyviä hedelmiä. Ensiksi suosi tätä toimintaa se seikka, että pankit toukokuun 1 päivästä alkaen pääsivät tileisyyteen vaihtaa rahasetelinsä kultaan. Niinpä tunnettu pankkimies With Oslossa tästä kirjoittaessaan lausuu, että Norjan pankki kultakantaan siirtyessään on osoittanut rahadeflatoajan pahimmat seuraukset selvitetyiksi samalla kun se kohotti Norjan paperisetelit ensiluokkaisiksi, ulkomaiden seteleihin verrannollisiksi maksuvälineiksi. Tämä etu on enemmän kuin mikään muu luonut lujan pohjan yksityispankkienkin toiminnalle ja taloudelliselle elämälle yleensäkin.

Uuden pankkilain mukaan oli jokainen Norjan yksityisluontoinen pankki velvollinen ennen vuoden 1927 loppua Valtiovarainministeriöstä hakemaan itselleen lain edellyttämää koncessionia, joka myönnettiin perusteellisten pankkitarkastusten nojalla. Tästä oli luonnollisesti seurauksena pankkien ankara arvosteleminen ja seulominen, joka johti heikompien pankkien sulkemiseen.

Yksityispankeista pääsi vuoden 1927 alussa 97 myönnettyine koncessioneineen jatkamaan toimintaansa ja on vuoden 1928 kuluessa myönnetty uusia koncessionveja 8:lle vasta perustetulle pankille.

Myöskin on vuoden 1928 kuluessa sikäli yksityispankkien elämässä huomattavissa edistystä, että vapaiden ja valtion hallittavien (administrerte) pankkien välinen epäterveellinen kilpailu on saatu miltei poistetuksi. Vuoden vaihteessa oli nimittäin valtion hallittavien pankkien lukumäärä supistunut kahteen, ja odotetaan niidenkin pian vapautuvan sanotusta holhouksenalaisuudesta. Totta kyllä jää Norjaan vuoden vaihteessa vieläkin n. 40 suoritustilaan joutunutta pankkia, mutta nämä eivät tarjoa vapaille yksityispankeille sitä kilpailuvaaraa kuin valtion hallittavat.

Norjan yksityispankkien stabilisoiminen edulliseen suuntaan ilmenee parhaiten pankkitilastosta. Tämän mukaan oli pankkien hallintapääoma (forvaltningskapital) vuonna 1920 yli 5400 milj. kruunua kun se v. 1928 oli alentunut 2700 milj. kruunuun. Viimemainittuun summaan on laskettu myöskin suoritustilaan joutuneiden pankkien hallintapääoma. Tietenkin on tässä tapahtunut huomattavia pääoman poistoja, mutta voidaan monessa suuressa pankissa tapahtunutta "suursiivousta" huomioonottamalla katsoa pääomapoistojen ajan nyt sivuutetuksi; joten vuosi 1928 tässäkin merkityksessä on katsottava deflatioajasta normaaliaikaan siirtymiseksi. Samaa osoittavat myöskin pankkien balancit, joissa niihin ja niistä lainattavat erät lähentelevät normaalioloja.

Vapaiden pankkien talletukset ovat menneenä vuonna nousseet n. 50 milj. kruunuun, jotka kylläkin pääasiallisesti ovat siirtyneet suoritustilaan joutuneista pankeista. Myöskin ovat pankeista lainatut määrät ja rediskonttaukset vähentyneet.

Niinikään ansaitsevat Norjan yksityispankkien suhteet ulkomaalaisiin pankeihin mainintaa. Lokakuussa 1928 nousivat Norjan yksityispankkien saatavat ulkomaalaisissa pankeissa suuremmiksi kuin niiden velat. Tämä on sitäkin enemmän huomiota herättävää kuin ulkomaalaisten pankkien saatavat vuonna 1927 osoittivat heille plus 75 milj. kruunua ja 1926 plus 147 milj. kruunua.

Ylläsanottu viittaa mielestäni selvästi siihen, että

Norjan yksityispankit ovat sivuuttaneet pahimman deflatoaikansa ja paremmin varustettuina kuin moneen vuoteen ne voivat toivottavasti käydä työtään jatkamaan uutena vuonna.

3. Norjan säästöpankit. 1928.

Vuoden 1927 lopussa oli Norjassa yhteensä 612 säästöpankkia. Vasta umpeen kuluneena vuonna perustettiin jälleen 8 uutta pankkia, mutta joutui 7 suoritustilaan. Koko määrästä, 613 säästöpankista on tätä nykyä 20 holhouksen alaisina, 20 "under accordbehandling" ja 8 suoritustilaan joutunutta.

On huomattava, että Norjan säästöpankit enemmistöltään ovat verrattain pieniä. Niinpä viralliseen tilastoon on otettu ainoastaan 170 säästöpankkia, ne joiden talletuspääoma nousee yli 3 milj. kruunuun. Vuoden 1928 kuluessa on niiden lukumäärä nousut 8 pankilla. Vuoden 1927 kuluessa nousivat 162 säästöpankin talletukset yhteensä 1959 milj. kruunuun ja arvellaan niiden v. 1928 vähentyneen n. 30 á 35 milj. kruunulla. Tätä vähennystä pidetään luonnollisena seurauksena viimeaikaisesta yritteliäisyydestä. Säästöpankinijat uskaltavat jälleen sitoa pääomiaan tuotannollisiin yrityksiin.

4. Merenkulku.

Memmyt vuosi on Norjan samoin kuin monen muunkin maan merenkululle tuottanut melkoisia pettymyksiä. Osaksi on tähän vaikuttanut vuosi vuodelta lisääntyvä kauppalaivasto, joka tekee kilpailun entistä ankarammaksi, osaksi ovat monet suojelustullia suosivat maat uusilla lainsäädännöksillään saaneet aikaan melkoisia muutoksia entiseen tavaravaihtoonsa. Norjan merenkululle teki tietenkin lisäksi suurta hankaluutta epävakava valuutta ja siitä johtuvat korkeat hallintokustannukset ja oli valuutasta myöskin seurauksena suuret laivatilaukset ulkomaalaisista telakoista.

Tunnettu laivanvarustaja Arth. H. Mathiesen arvelee uuden vuoden katsauksessaan, että Norjan laivaliikenne vuonna 1929 todennäköisesti tulee vilkastumaan riippuen tämä osaksi Englannissa

lisääntyvästä puutavaratuonnista, mutta myöskin ja ehkä etupäässä sen lisääntyvästä hiilenviennistä Skandinaaviaan, joka vieni nyt vihdoinkin hiililakkojen päätyttyä pakostakin tulee vilkastumaan. Puolan kilpailun Skandinavian hiilimarkkinoilla Mathiesen ei arvele tuottavan Englannille suurempaa haittaa, hiilenvienti Puolasta kun ilmeisesti jo on saavuttanut huippunsa eikä todennäköisesti jaksa pysyä kilpailussa mukana. Myöskin on hyvin luultavaa, että hiilenvienti Englannista Välimeren maihin tulee lisääntymään.

Suurella huolella katselevat Norjan laivanvarustajat sitä laivaliikennettä, jota muodossa tahi toisessa ylläpidetään tahi tuetaan eri valtioiden voimilla. Norjassa aiheuttaa jo nyt uusi U.S.A:n kannatusta nauttiva kaukaisen lännen ja Norjan välinen laivalinja vakavaa hankaluutta. Myöskin on päästy selvyteen siitä, että amerikkalainen Dumping-kilpailu on saatu aikaan valtion kannatuksilla, joiden summa, mikäli se koskee vastamainittua laivalinjaa nousee 315000 dollariin vuosittain.

Kuten jo on huomautettu on Norjan tonnage v. 1928 tunnustavasti kasvanut. Tämä selviää allaolevasta tilastosta:

Höyrylaiva.		Moottorilaiva.		Purjelaiva.		Yht.			
Kpl.	Br.ton.	Kpl.	Br.ton.	Kpl.	Br.ton.	Kpl.	Br.ton.		
1/1	1914.1618.	1.885.156	2	339	554.	565.816	2174.	2451311	
1/1	1928	1510.	2.226.071	256	614.670	24.	14.293	1790.	2855034
1/11	1928	1496.	2.232.000	275	774.000	16.	5.600	1787.	3011000

Mainitsemista ansaitsee myöskin, että Norjan laivanvarustajia varten on parhaillaan rakennettavana 17 uutta höyry- ja 44 moottorialusta, yhteensä 283.500 bruttotonnin kuormituksella. Uusista laivoista on 23 kpl. tahi 31450 br. tonnia tilattu kotimaisista telakoista.

5 Valaanpyynti.

Niin oudolta kuin se suomalaiselle kuulostaa, on valaanpyynti norjalaisille liikkeille viime vuonna tuottanut ennen kuv-

lumatonta menestystä. Tämä elinkeino on maahan tuottanut siksi suuria pääomia, että nämä tuntuvat pienen maan taloudessa. Tärkeimmät pyyntialueet sijaitsevat Etelä-Georgiassa, Etelä-Shetlandin lähistöllä ja siitä itää kohti sekä Rossmeressä.

Kuten allaolevasta tilastosta käy selville, arvioidaan vuoden 1928

Vuosi:	Saalis. tynn. öljyä.	Arvo. milj.kr.
1918:	147.000	28 mill.
1919:	163.750	33 "
1920:	212.000	60 "
1921:	281.400	36 "
1922:	338.000	45 "
1923:	440.000	63 "
1924:	382.300	65 "
1925:	581.000	90 "
1926:	655.600	75 "
1927:	704.000	60 "
1928:	801.500	68 "

valaansaanti 68 milj. kruunuun ja oli saaliin määrä öljyntuonissa lasketuna 801.500, s. o. suurempi kuin koskaan ennen.

6. Maatalous.

Niin edulliseksi kuin viime kesä näyttikin alussa muodostuvan Norjan maataloudelle, muuttuivat toiveet kumminkin myöhemmin monessa suhteessa pettymyksiksi. "Hyvä vuosi" saatiin ainoastaan kolmessa pohjoisimmassa läänissä. Parhaimmatkaan sadot näiden läänien hajallaan olevista pienistä ja heikossa viljelyksessä olevista pelto- ja niittyalueista eivät kumminkaan pystyneet sanottavasti kokonaissatoa tasoittamaan.

Pääsyynä Norjassa huonoon satoon pidetään etenkin Östlandet'issa vallinnutta alhaista lämpötilaa, joka oli alhaisempi kuin mitä on moneen vuoteen sattunut. Monessa paikassa sisämaassa pakkaneen heinäkuussa pani perunat ja vikuutti muitakin kasveja. Vilja teki tähkää 3 viikkoa myöhemmin kuin normaali-vuosina, joten jo silloin oli syytä pelätä sen liiallista myöhästymistä. Niin huonosti ei kuitenkaan käynyt kuin aluksi pelättiin. Syyskesä muodostui edulliseksi, joten vilja tuleentui

tyyydyttävästi. Siemenistä ei nykyisin ole puutetta muuta kuin kaurasta. Heinät saatiin hyvään korjuuseen ja antoivat perunat siksi hyvän sadon, että niiden hinta on pysytellyt huomattavasti alhaisempana kuin edellisenä vuonna.

Maatalousylijohtajan antamista tiedoista on v. 1928 sato arvioitu seuraavasti:

Kasvi:	keskisuur. sato ton.	Sato 1928 % sen keski- sadosta.	Sato 1928. ton.	100 vilja- arvoa.	Sato 27. 1000 vil- ja-arvoa.
Vehnä	18.229	101	18.411	20.713	18.539
Ruis	18.286	85	15.443	18.632	18.468
Ohra	123.165	99	121.933	121.933	101.728
Kaura	195.917	86	168.489	112.326	122.553
Sekavilja	14.062	94	13.218	10.281	9.653
Herne	2.191	81	1.775	1.998	2.171
Yht.viljaa ja herneitä.	371.850	---	339.369	285.883	273.112
Perunoita	951.352	99	941.838	209.297	134.458
Rehunauris	489.066	95	464.613	38.718	33.460
Lanttu	91.800	93	85.374	9.486	8.609
Heinä nurm.	1732.784	90	1.551.406	620.562	792.941
e " luon.niit.	592.519	84	497.716	199.086	242.686
Yht.vilja-arvoja	1.537.124	---	---	1.363.033	1.485.266

Valopilkkuna muuten niin harmaalla taivalla osoitetaan apulantojen hintojen alenemiseen ja työpalkkojen vähenemiseen maaseudulla. Pian alkavilla suurkäräjillä on oleva tärkeä tehtävä koettaa löytää ulospääsyyn siitä umpikujasta, johon Norjan maatalous on joutunut.

7. Metsätalous.

Norjan metsäammattimiesten keskuudessa vallitsee samoin kuin maatalousmiestenkin piireissä tätä nykyä pessimismiä. Va-

luuttapolitiikka, korkeat verot ja työpalkat sekä heikko kysyntä puutavaramarkkinoilla esiintyvät haitallisina tekijöinä metsätalouden terveelle kehitykselle. Norjassa kuulee sitä paitsi usein valituksia puuhiomotentaiden satunnaisista paperipuuntuonneista ulkomailta (Suomesta ja Baltian maista), jonka väitetään tapahtuvan tarkoituksella polkea kotoisia hintoja.

Minulla oli syyskuun 28 päivänä 1928 tilaisuus Ulkoasiainministeriölle lähettää metsäylijohtaja Sörhuusin antamia tietoja maksetuista metsänhinnoista, jotka tiedot ovat julkaisut Kauppalehdessäkin. Mikäli olen voinut havaita, ei näissä hinnoissa myöhemminkään ole sanottavia muutoksia ilmaantunut. Alhaisista hinnoista aiheutuu m. m. se, että vuoden vaihteessa oli suurempi osa Glommenin ja Mjösenin vesistöjen rannoille jo kuljetetuista puista myymättä. Kummallakin puolella, sekä ostajien että myyjien, on taloudellinen hätä suuri ja verorasitus ylivoimainen. Kuka lopultakin jaksaa viedä tahtonsa läpi, on toistaiseksi vaikeata ennustaa.

Menneenä vuonna on Norjassa hyväksytty uusi laki yhdenmukaisen puunleimauksen toteuttamiseksi. Täten on nyt monet käytännössä tähän saakka olleet leimaustavat ja mittalaskelmat saatu poistetuiksi ja sijaan saatu järjestelmä, joka tekee mahdolliseksi tehdä tarkkoja laskelmia siitä, ^{mitä} eri uittoväylien varsilla, ^{mitä} todellisuudessa on puista maksettu.

Muusta metsätaloutta koskevasta lainsäädännöstä mainittakoon uusi asutuslaki (jordloven), joka suurkäräjillä hyväksyttiin työväenpuolueen, kommunistien, venstren ja talonpoikaismpuolueen yhdistyneillä äänillä. Kuten tunnettua perustuu uusi asutuslaki pakkolunastumenetelmään, missä pakkolunastusta ulotetaan ei vain viljelemättömiin, vaan viljeltyihinkin maihin ja lisäksi metsä-, laidun- ja tunturimaihin. Laki siis radikaalisuudessaan löytää vain vertaisensa Tjeckoslovakiassa ja Baltian maissa.

Laki myöskin oikeuttaa maataloilla asuvien husmand'ien -- s. o. sellaisten tilojen vakinaisten työläisperheiden, jotka asu-

vat talon rakennuksissa ja viljelevät aivan mitättömän pieniä maa-aloja tahi vain pientä kasvitarihamaata, itselleen pakolunastamaan nuo alueet rakennuksineen omikseen. Niitä periaatteita, joita Suomen uudessa asutuslaissa on hyväksytty, ajoivat Norjan suurkäräjillä oikeisto ja vapaamielinen vasemisto.

Lopuksi ansaitsee kuluneena vuonna Norjassa perustettu uusi luottolaitos "Norges Hypotekforening for næringslivet", joka on perustettu metsäläpöton tyydyttämiseksi, mainitsemista. Tämän hypoteekkiyhdistyksen kautta on saatu terve jako lyhytaikaista ja pitkäaikaista, s. o. pysyväistä luottoa myöntävien luottolaitosten välillä.

8. Teollisuus.

Teollisuuden alalla merkitsee vuosi 1928 Norjassa monessa suhteessa edistyksen aikaa, vaikkakin on myönnettävä, että monessa teollisuuden haarassa on vielä suuria vaikeuksia voitettavina. Jo aikaisemmin huomautettiin, kuinka kotimainen laivanrakentaminen osoittaa ripeätä edistymistä. Toiseksi kiinnittää tyypiteollisuus Norsk Hydron tehtaissa yleistä huomiota, laajennuksiin kun siellä on kiinnitetty n. 20 milj. kruunua. Heikommissa olosuhteissa työskentelevät sitä vastoin margariinitehtaat, suklaatehtaat ja muut ravintoaineita valmistavat tehtaat. Heikoimmat ovat tulokset kuitenkin kutomateollisuuden alalla ja kenkätehtaissa, joissa ulkolainen kilpailu on ollut erittäin ankara. Sementtituotanto on entisestään lisääntynyt ja on toivoa hintojenkin kohoamisesta.

9. Kalastus.

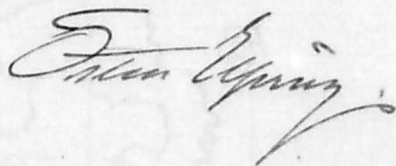
Myöskin kalastus osoittaa vuonna 1928 entistä parempia tuloksia. Ainoastaan Pohjois-Norjassa kalastus antoi huononlaisia tuloksia. Verrattain hyvän talvikalastuksen jälkeen seurasi

Ruijan rannoilla heikonlainen kevätkalastus. Sen raha-arvo on laskettu 5 1/2 á 6 milj. kruunuun, joka kalastajaa kohti ei tee suuriakaan summia kun ottaa huomioon, että kalastajien lukumäärä keväällä näillä vesillä nousi parhaimpana aikana 17.000.

Tromsön fylkessä ja siitä etelään päin on kalansaalista ja varsinkin sillinkalastus ollut harvinaisen tuottavaa, ja on epäilemättä suuresti helpottanut kalastajaväestön taloudellista asemaa. Huomiota ansaitsee myöskin, että kalastajat länsirannikolla ovat perustaneet suuria kalanmyyntiosuuskuntia, jotka työskentelevät hyvällä menestyksellä. Niiden toiminnasta toivon voivani antaa lähempiä tietoja myöhemmin.

Oslossa, tammikuun 10 päivänä 1929.

JK

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *C4.*

ASIA:

Ministeri Elfvingsin raportti no 3.
Oslo

30/1 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 30 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 5/80 fac. D. 13 29		
2/2.29	No	LIT.
KYHMA	OSASTO	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 3/29, joka koskee

Valtiollista tilannetta Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Antoni Rönkä

Herra Ministeri Hj: J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 5180 pae. D. 3/29		
2/2-29	2	LY
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	C4	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään tiedoitus N:o 3/29.

Valtiollinen tilanne Norjassa.

Valtaistuinpuheen käsittely Suurkäräjillä.

Välikysymys suojeluskunnista.

Suurkäräjän avajaistilaisuudessa pidetystä valtaistuinpuheesta sekä sitä Odelstingetissä seuranneesta tarkistelusta voidaan samoin kuin niistä lukuisista lausunnoista, joita eri puolueiden taholta tämän yhteydessä julkaistaan sanomalehdistössä saada yleiskatsaus valtiollisesta tilanteesta Norjassa vuoden vaihteessa. Vaikka Suomen sanomalehdistössä on kylläkin näkynyt referaatteja suurkäräjillä tapahtuneesta keskustelusta, lie nee syytä asiaa tässäkin yhteydessä kosketella.

Entiseen menettelytapaan oli suurkäräjillä viime viikolla tehty se muutos, että valtaistuinpuheen varsinaiset valtiolliset ja valtiotaloudelliset kysymykset otettiin eri tilaisuuksissa käsiteltäviksi. Kommunistien ja työväenpuolueen jättämät välikysymykset hallituksen suhtautumisesta vapaaehtoiseen suojeluskuntaliikkeeseen päätettiin käsitellä valtaistuinpuheen valtiollisten kysymysten yhteydessä, tämä siitä syystä, että sanottu välikysymys oli tähdätty erästä hallituksen toimenpidettä vastaan.

Työväen piirien samoin kuin radikaalisen vasemmiston taholta (Dagbladet) mainittua työnjakoa paljon moitittiin ja väitettiin sen syntyneen oikeiston ja talonpoikaismpuolueen yhteistoiminnan kautta, jossa koetettiin tällä tavoin estää epäluottamuslauseen syntymistä. Tämä taas olisi helposti voinut tapahtua, jos valtaistuinpuhe kokonaisuudessaan olisi yhdellä kertaa käsitelty ja olisi myöskin suojeluskuntia koskeva välikysymys

tiedusteli, se väite, että oikeusdepartementti olisi maan kaikille poliisipäälliköille lähettänyt kiertokirjeen, jossa salaisuudessa toiminut "Samfundsvernet" julistetaan poliisireserviksi. Vaatien oikeusministeriä tilille tässä asiassa hän pitkässä, intohimoisessa puheessaan purki vihaansa porvarillista yhteiskuntaa vastaan.

Oikeusministeri Evjenth selosti hallituksen toimenpidettä samfundsvernet'ia koskevassa asiassa. Sanoi monien poliisipäälliköiden jo aikaisemmin ennenkuin hallitus oli tähän asiaan edes käynyt käsiksikään, järjestäneen suhteensa suojeluskuntiin siihen suuntaan kuin hallitus sittemmin kiertokirjeessään oli sen hyväksynyt.

Oikeuskansleri (riksadvokaten), joka oli antanut hallitukselle lausuntonsa samfundsvernet'in 5-vuotispäivänään levittämän kehoituksen johdosta, ei havainnut tämän järjestön toimintaa rikolliseksi, eikä myöskään toimivan ristiriidassa poliisilain (21 §:n) kanssa perustellen tätä käsitystään sillä, että järjestön jäsenet ainoastaan valmistautuvat epäilyksen alaisia, oikeutta loukkaavia hyökkääjiä vastaan. Sääntöjensä mukaan eivät suojeluskunnat sitä paitsi voineet toimia muuta kuin yhteisymmärryksessä muitten laillisten viranomaisten kera. Sekä Os- lon poliisimestari että yleinen syyttäjä (statsadvokaten) olivat asiassa samaa mieltä.

Oikeusministeri jatkoi:

Departementet og regjeringen fandt ikke denne avgjørelse tilfredsstillende, netop fordi dæmpelse av optøier ikke gaar ind under de beføielser, som nødvergeretten omfatter. Men ogsaa regjeringen var klar over, at hvis vernet's formaal alene hadde været at utøve nødverge, vilde det været fuldt lovlig. At utøve nødverge, d. v. s. at verge sig eller andre mot retsstridige angrep, er et institut som er anerkjendt i ethvert civilisert retssystem. Hvis derfor Samfundsvernet lot falde den del av sit formaal at delta i opretholdelse av den offentlige orden, vilde dets stilling været helt uangripelig og unddraget sig det offentliges

kontrol. For regjeringen stillet spørmaalet sig følgende saaledes: hvad er gavnligest for samfundet, enten at Samfundsvernet overgaar til frivillig ordensvern under politiets kontrol og ledelse, eller at det med nogen forandring i sine statuter skulde vedbli at bestaa som en privat, ukontrollert og ukontrollerbar sammenslutning? Svaret kunde ikke være tvilsomt. En sammenslutning under offentlig kontrol maatte være langt at foretrække.

Regjeringen gjennem justitsdepartementet stillet derfor det krav til Samfundsvernet, at det, for at departementet skulde anse det lovlig, maatte anmelde sine lokale foreninger for de enkelte politimestre til godkjendelse som frivillig ordensvern. Samfundsvernet høiet sig for dette krav, og rundskrivelsen blev derefter utsendt.

Ved den saaledes istandbragte ordning har regjeringen opnaadd den for samfundet utvilsomme fordel, at Samfundsvernets optræden er underkastet samfundsmyndighetens kontrol og ledelse. Samfundsvernet vil ikke saalidt som politiet være nogen trusel mot nogen. Det træder kun i virksomhet under ekstraordinære forhold efter politiets anmodning og under dets ledelse, for at medvirke til opretholdelse av den almindelige ro og orden.

Regjeringen kunde ikke gjøre sig blind for Samfundsvernets eksistens, den kunde ikke la saken drive, og den gik derfor til en løsning, som er i fuld overensstemmelse med gjældende lov.

samassa yhteydessä voinut porvarillisille puolueille tuottaa pahoja yllätyksiä.

Valtaistuinpuhetta pitivät sekä oikeisto että työväenpuolue varsin sisältököyhänä. Oli ilmeistä, että hallitus taktillisista syistä oli avajaispuheessaan välttänyt lähemmin selostaa arkaluontoisia kysymyksiä, kuten kultakannan vaikutusta taloudelliseen elämään, maataloudessa vallitsevaa ankaraa pulaa, Grönlannin kysymystä y.m. ja oli tästä luonnollisena seurauksena, että keskustelu ~~suojeluskunta-~~asiasta paisui pääkysymykseksi. Oli ilmeistä, ettei työväen puolue nyt, kuten usein ennen tulisi auttamaan Mowinckeliä, vaan mikäli mahdollista hänelle maksamaan viimekeväisiä kalavelkojaan ja valloittamaan menetetyt hallitustaburetit itselleen takaisin.

Työväen parlamenttaarinen johtaja Alfred Madsen hyökkäsi ensimmäisenä puhujana hallituksen kimppuun vaatien hallitusta tilille työttömyyskysymyksessä, (sanoi työttömiä Norjassa viime joulukuun alussa olleen 41800), jossa sen toiminta on ollut laimeata. Hän erikoisesti alleviivasi kuinka työttömyyttä voitaisiin vähentää ryhtymällä toimenpiteisiin puunjalostusteollisuudessa käytetyn raaka-aineen viennin lopettamiseksi, maatalouden kehittämiseksi suuntaan, joka helpoittaisi pienviljelijäin toimeentuloa ja tekisi mahdolliseksi sitoa tälle työalalle entistä enemmän ihmistyövoimaa, kotimaisen laivarakennustoiminnan elvyttämiseksi y.m. Puhuja niinikään hyökkäsi hallituksen toimettomuuteen n.k. tukthusloven'in (työvapauden suojelulaki) poistamiseksi, joka laki ennen muita on Norjan työväelle vastenmielinen. Samoin hän ilmoitti puolueensa väsymättömästi vastustavan sovintotuomiomenetelmää työpalkkaritoja ratkaistaessa ja hyökkäsi lopuksi laitonta porvarillista suojeluskuntajärjestelmää vastaan, jota hallitus oli asettanut tukemaan.

Kommunistien puolesta esiintyi Scheflo, joka perusteli puolueensa välikysymystä suojeluskunta-asiassa. Onko totta, hän

Oikeiston johtajalla, Hambro' lla oli tällä kertaa varsin vähän muistuttamista vanhaa riitaveljeään Mowinckeliä vastaan. Tämä oli kiltisti seurannut Lykken hallituksen viittaamaa tietä kumminkaan onnistumatta aikaansaamaan sellaisia supistuksia menosääntöön kuin Lykke sai. Puhuja kosketteli kaunopuheisesti sellaisia toisarvoisia kysymyksiä kuin ovat Bouvetsaaren valtaaminen, puutteellisuudet sotalaivastossa, kieliasetus y. m. ja antoi lopuksi täyden siunauksensa hallituksen suojeluskuntia koskeville toimenpiteille.

Vapaamielisen vasemmiston johtaja, Thommessen toi suojeluskunnista esille sen nähtävästi niissäkin yleensä vallitsevan mielipiteen nimittäin, että näiden järjestöjen tulisi edelleenkin toimia laittomina kuten ne tähänkin saakka ovat toimineet. "Tietäköön herrat siellä toisella puolen" hän huomautti työväen edustajille, "ettei Norjan porvaristo, kuten Venäjän, anna itseään kiltisti teurastaa. Niin kauan kuin maassamme on olemassa vallankumouksellinen liike, täällä myöskin tulee olemaan suojeluskuntia, laillisia tahi laittomia, poliisin avustamia tahi ilman sitä " - ja edelleen " kun työväenpuolue suojellaksensa itseään valkoisia vastaan sanoo olevan tärkeätä perustaa punaisia kaarteja, on tämä "umandig hykleri". Ei kukaan rehellinen ihminen ole epäpitoinen siitä, että samfundsvernet on perustettu puolustus-tarkoituksissa."

Puolueiden johtajien näin esiinnyttyä pääministeri Mowinckel sai puheenvuoron: Kosketeltuaan aluksi sitä pulakautta, joka painaa tieteellistä työtä Norjassa pääministeri puolusti hallituksen toimenpiteitä kielikysymyksen järjestämiseksi hallinnollisia virkoja täytettäessä. "Maalbevegelsen" oli hänen mielestään "en sund og glædelig national bevegelse med tryk seir som utgang." Ottaen huomioon kuinka varsinkin kaupunkinuorisossa vielä yleensä tapaa "maal'in" halveksumista, hallitus oli katsonut tarpeelliseksi asetuksella määrätä val-

tion virkoihin pyrkijöiltä tästä lähtien täydellistä taitoa kummassakin kotimaisessa kielessä, riksmaal'issa ja landamaal'issa.

Lausuttuaan valittelunsa Trondhjemin asukkaiden vastahaikoisuudesta muuttaa kaupungin nimeä (Nidaros) Mowinckel jo ennätti sivumennen puhua vakuutuslaitoksenkin edelleen kehittämistä työttömyysvakuutusta käsittäväksi. Maanviljelijöille ei hänellä ollut paljonkaan lohdutinta. Toivoi suurta hyötyä talonpoikien vihaamasta viljamonopoolista, joka uudestaan astuu voimaan ensitulevan heinäkuun 1 päivästä. Kaikki valitukset viljanpalkitsemisen lakkauttamisesta olivat pääministerin mielestä vain kuivia kyneleitä tämän parodian muistoksi.

Selostettuaan edelleen erinäisiä valtion menosääntöä koskevia eria m.m. sotaväkeä, laivastoa, teollisuutta y.m. Mowinckel lopuksi joutui puhumaan hallituksen kannasta välilyksymysasiassa.

Hän selosti suojeluskuntajärjestön tarkoitusperää, jossa ei huomannut mitään rikoksellista, päinvastoin olivat suojeluskunnat syntyneet sen hallitusmuodon turvaamiseksi, johon Norjan yhteiskunta nojaa. Omasta puolestaan ei Mowinckel sanonut koskaan tunteneensa sympatiaa tätä järjestöä kohtaan ja toivoi sen pian itsestään kuolevan, varsinkin kun se hallituksen toimesta on siirretty poliisin reservijoukkueeksi. Kommunistien uhkaa perustaa punaisia kaarteja seuraavan työvänehallituksen suojelemiseksi ei Mowinckel voinut ymmärtää. Moitti myöskin Thommeseniä hänen esiintymisestään suojeluskuntakysymyksessä. Venstren ohjelman mukaista on vastustaa sekä valkoisten että punaisten kaartien syntymistä. Tällaista näkökantaa esitti myöskin venstren johtaja Markhus.

Toimitetussa äänestyksessä työväenpuolueen ehdottama epäluottamislause hyljättiin 78 äänellä 57 vastaan. Edustaja Mjøen (radikale folkparti - ainoa edustaja) ehdotus paikallisten

järjestyskuntien perustamisesta, joihin valittaisiin jäseniä kaikista yhteiskuntaluokista, jätettiin myöhemmin pidettävässä suurkäräjäistunnossa käsiteltäväksi.

Kuten ylläolevasta jo käynee ilmi keskittyi valtaistuinpuheen tarkistelu pääasiallisesti suojeluskuntia koskevaan välilyksymyksen käsittelyyn. Hallitus luovi tässä edestakaisin siksi etevästi, ettei ole helppo sanoa onko se lopullisesti suojeluskuntien puolella tahi niitä vastaan. Talonpojissa Mowinckel kylläkin herätti entistä suurempaa tyytymättömyyttä, mutta kesytti hän sen sijaan oikeiston puolelleen. Myöskin on huomattava kuinka Madseninkin hyökkäys hallitusta vastaan oli koko lailla tavallista laimeampaa, pääasiallisesti siis vain taktikoimista. Hallituksen voidaan sanoa tällä kertaa hyvin pelastuneen kiirastulesta, joten sen asema, ellei aivan odottamattomia tapahdu, näyttää kylläkin toistaiseksi turvatulta.

Oslossa, tammikuun 30 päivänä 1929.

E. M. Esping

SP

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 4.

Oslo.

22/2 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, helmikuun 22 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 6/81 Re. D. 19 29		
25/2-29	No	L.H.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 4/29, joka koskee erinäisiä pääministeri Mowinckeliltä, ulkoasiainneuvos Esmarchilta ja maaherra Gabrielseniltä näinä päivinä saamiani tietoja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Osten Spring

Herra Ministeri Hj. Procopé
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

PÄÄMINISTERI		
6/87 Pae P. 1. 29		
25/2-29	3	LII
KYÄÄ	OSASTO	ASIA
5	CY	
Salainen.		

Suomen Oslossa olevan Lähettilään tiedoitus N:o 4/29.

Erinäisiä pääministeri Mowinckeliltä, ulkoasiainneuvos Esmarçhilta ja maaherra Gabrielseniltä näinä päivinä saamiani tietoja.

Pääministeri Mowinckel.

Ruijan maaherra ei ole antanut suomalaisten alamaisten kohtelua tahi silmälläpitämistä koskevia määräyksiä.

"Rovaniemi" lehdessä oli äskettäin luettavana uutinen, jossa Ruijan maaherranvirastoa syytetään erästä alaisilleen virkamiehille ja muille kansalaisille läänissä lähettämästä suomalaisten alamaisten kohtelua ja silmälläpitämistä koskevasta kiertokirjeen lähettamisestä. Pääministeri Mowinckel ilmoitti eilen minulle uutisen olevan kaikkea perää vailla.

Ruijan uusi maaherra, Gabrielsen, joka kävi luonani eilen, totesi huhun täydellisesti tuulesta temmatuksi ja lausui paheksumisensa sen johdosta, että suomalainen sanomalehti oli tahtonut leimata hänet suomiviholliseksi tahi ainakin tehdä hänet siinä suhteessa epäilyksen alaiseksi. Maaherra Gabrielsen tahtoi vakuuttaa, että hänen pyrkimyksensä on ja tulee olemaan tehdä parhaansa hyvien suhteiden kehittämiseksi Norjan ja Suomen välillä, eikä voi tulla kysymykseen, että suomalaisia alamaisia Norjassa kohdeltaisiin toisin kuin muitakaan vieraita kansallisuuksia.

Maaherra Gabrielsen ei sanonut hänelle vielä onnistuneen saada selville, onko "Rovaniemi" lehden tiedonanto siitä, että joku kirjeenvaihtaja Ruijasta olisi kysymyksessäolevan uutisen lähettänyt, oikea, mutta oli valmis otaksumaan, että uutinen oli syntynyt lehden omassa toimistossa. Toivoi muuten, ettei edesvastuullisissa piireissä Suomessa eikä myöskään

Norjassa kiinnitettäisi liiaksi huomiota kaikenlaisiin sanoma-lehtien hälyytysuutisiin, vaan että asiallisesti tutkittaisiin kysymyksiä, jotka näyttävät olevan tutkimisen arvoisia.

Ulkoasiainneuvos Esmarch.

Suomen ulkomaanedustuksen v. 1929 menosääntö.

Eräillä kutsuilla ulkoasiainneuvos Esmarch eilen eräälle norjalaiselle ja allekirjoittaneelle kertoi saaneensa Suomesta vastaanottaa tämän vuoden ulkoasiainedustustamme koskevan menosäännön. Hän lausui julki ihmettelynsä palkkojen pienuudesta, jotka ovat pienemmät kuin millään muulla maalla. Ilmeisesti ei Suomen eduskunta tahdo ottaa huomioon Suomen valuutan todellista arvoa ja maksukykyä ulkomailla. Sillä sellaisilla palkoilla, joita nyt maksetaan, luulisi Suomen lähettiläiden piankin väsyvän. Sitä paitsihan heitä veroitetaan tuloista, joka, palkkojen ollessa riittämättömät, tuntuu kokonaan kohtuuttomalta.

Esmarch lopetti lausumalla epäilyksenä tällaisen palkkopolitiikan hyödyllisyydestä ja piti sitä suorastaan vaarallisena. Ei myöskään aikonut esittää Suomen menosääntöä tässä kohdin Suurkäräjille.

Litvinovin pöytäkirja.

Samassa tilaisuudessa Puolan täkäläinen lähettiläs kääntyi puoleeni tiukasti tiedustellen mikä on syynä siihen, ettei Suomi yhdy reunavaltioihin allekirjoittamaan Litvinovin pöytäkirjaan Kellog-paktin väliaikaisesta soveltamisesta Venäjän ja sanottujen valtojen välillä. Ilmoitettuani hänelle, että asian lopullinen käsittely riippuu eduskunnastamme hän osoitti aikaisemman otaksumiseni Latvian kielteisestä kannasta virheelliseksi ja huomautti kuinka Rumanialla sopimuksesta tulee olemaan ilmeistä hyötyä. Olisihan rauhanaatetta ajettava joka tilanteessa.

Jälkeenpäin ulkoasiainneuvos Esmarch, joka niinkään oli

seurannut keskustelua, minulle kahden kesken lausui Suomelle komplimentin sen johdosta, että hallituksemme oli asettunut asiaan nähden varovaiselle ja kielteiselle kannalle.

Ruijan vasta nimitetty maaherra Gabrielsen.

Suomen ja Norjan porosopimus.

Ruijan uuden maaherran, Gabrielsenin kanssa otin t.k. 21 päivänä luonani käydessään puheeksi porosopituksemme Norjan kanssa. Maaherra sanoi tuntevansa muuttolappalaisten olot hyvin. Oli aikaisemmin toiminut heidän asianajajanaan ja /seudulla tutustunut heidän elämäntapoihinsa.

Selostin maaherralle käsitykseni voimassaolevan porosopituksen haitoista huomauttaen, kuinka siinä jyrkässä muodossa olevat takavarikoimismääräykset helposti johtavat tyytymättömyyteen ettenkö sanoisi vihamielisyyteen rajan kahden puolen asuvien poronomistajien kesken.

Kysymys ilmeisesti kiinnosti maaherra Gabrielsenä, ja yhtyi hän kaikin puolin esittämiini näkökohtiin. Hän toivoi, että Suomen ja Norjan välinen porosopimus voitaisiin muuttaa samoja periaatteita noudattamalla, joita on otettu käytäntöön Suomen ja Ruotsin välisessä sopimuksessa. Ennen muuta olisi tässä kiinnitettävä huomio siihen, ettei olisi lupa takavarikoida poroja ennenkuin joku määrätty aika on kulunut siitä jolloin vieraan maan porot tavattiin toisen maan alueella, ja jota väliaikaa olisi käytettävä ilmoitusten saattamiseen porojen omistajille ja eläinten poiskuljetukseen vieraalta maalta.

Porosopimusta muutettaessa olisi maaherran mielestä kumminkin tarkoin otettava huomioon Norjan ja Suomen rajalla oleva harva asutus ja rajalla olevat erikoiset olot. Niinpä hän oli ajatellut mahdolliseksi perustaa rajaa lähellä oleviin taloihin jonkinlaisia ilmoitusasemia, joista sana sittenmin kuljisi asianomaisille poronomistajille. Myöskin piti maaherra Gabrielsen Tenojoen vartta kerran viikossa kulkevaa postia sopi-

vana sananviejänä ilmoitusasemille.

Porocaitoja olisi Gabrielsenin mielestä mahdollisimman paljon vältettävä, ne kun tulevat paljon maksamaan ja sitä paitsi talvisin rotkopaikoissa joutuvat lumen alle. Myöskin voivat ilkityöntekijät helposti avata niihin veräjiä.

Oliko maaherra Gabrielsen valtuutettu puhumaan kanssani tästä asiasta, rohkenen epäillä suuresti. Olisi sen vuoksi tärkeätä, ettei hänen nimeään tässä yhteydessä muodossa tai toisessa mainittaisi, ja ettei hänen esityksestään annettaisi tietoja julkisuuteen.

Norjan meriliikenteen ylijohtaja ja Suurkäräjain liikennevaliokunnan puheenjohtaja ensi kesänä Vuoremijoenle.

Maaherra Gabrielsenin kanssa t.k. 21 päivänä puhuessani mainitsin, kuinka kaikki Norjan ja Suomen välillä vireillä olevat kysymykset ovat ruuhkautuneet Ulkoasiaindepartementtiin. Maaherra ei sanonut tästä tietävänsä sen enempää, mutta tuli siinä samassa kertoneeksi, että Norjan meriliikenteen ylijohtajan Suurkäräjain asianomaisen valiokunnan puheenjohtajan seuraamana oli määrä ensi kesänä käydä Ruijassa tutustumassa Vuoremijoen suulle perustettavaksi ehdotetun suojasataman rakentamishankkeeseen. Norjalaisille kalastaja-aluksille on nimittäin osoittautunut tärkeäksi saada sanotun joen suulle suojasatama. Oliko mainituille asiantuntijoille annettu muutakin tehtävää ei maaherra sanonut tietävänsä.

Pohjois-Suomen ja Ruijan välisten kauppasuhteiden elvyttäminen.

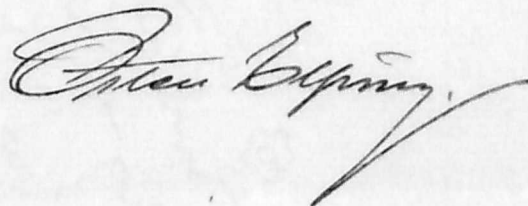
Maaherra Gabrielsen tiedusteli tuleeko uusi Petsamon maantiemme lopullisesti valmiiksi rakennettavaksi ensi kesänä. Saatuaan siihen myönteisen vastauksen hän lausui käsityksensä olevan, että myöskin Ruijan lääni tulee tästä maantiestä hyötymään. Norjan puolella on aikomus kiirehtiä sellaisten teiden rakentamista, jotka helpoittavat liikennettä Suomeen päin etupäässä toivossa, että sen kautta turistiliikenne ja kauppa

maittemme välillä saataisiin vilkastumaan. Tiedusteli myöskin eikö Petsamosta maantien valmiiksi tultua voida myydä kalaa Suomeen, pitäisihän olla helppoa järjestää kuivatun kalan kuljetus autoilla Rovaniemelle.

Norjalle oma konsuli Petsamoon.

Maaherra Gabrielsen ilmoitti hankkeen olevan vireillä Norjan honoräärikonsulin nimittämisestä Petsamoon. Tiedusteluuni ketä oli ajateltu sanottuun toimeen ei maaherra sanonut mistä tavansa hänen nimeään, mutta arveli ehdokkaan olevan johonkin suuremman suomalaisen kauppaliikkeen johtajan.

Oslissa, helmikuun 22 päivänä 1929.

590m

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 5.

Oslo

5/3 1929

Légation de Finlande

191.

Oslossa, maaliskuun 5 päivänä 1929.

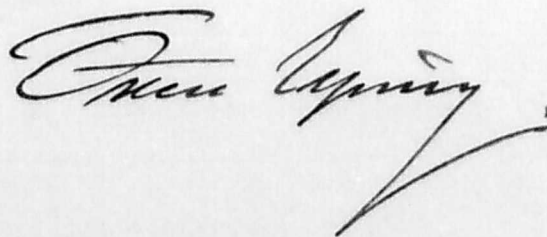
LISÄKORTTI		
N:o 8 182 he. 11 29		
9/3/29	13	LHE
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	Cy	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 5/29, joka koskee

Pääministeri Mowinckelin suhtautumista ulkoministeri Procopén käyntiin Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

MINISTERIO		
8182 he. 14 1919		
9/5-29		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA

Salainen. 5

Cy

Suomen Oslossa olevan lähettilään tiedoitus N:o 5/29.

Pääministeri Mowinckelin suhtautuminen ulkoministeri

Procopén käyntiin Norjassa.

Ulkoministeri Moltesen aikoo käydä

Oslossa toukokuussa.

Viime tammikuun 3 päivänä pääministeri Mowinckelin luona käydessäni hänen virkahuoneessaan pääministeri lausui toivomuksen yhdenmukaisen esiintymisen aikaansaamisesta Pohjoismaiden välillä Rheninmaan tyhjentämistä koskevassa kysymyksessä. (Vrt. tämän vuoden tiedoitustani N:o 1, tammikuun 3 päivältä.) En tahdo sanoa, että Mowinckelin lausunto tässä asiassa olisi tarkoittanut toimeen ryhtymistä hetimiten, sain paremminkin sen vaikutuksen kuin hän olisi tahtonut hieman tunnustella maaperää.

Huomautin tähän kuinka tärkeätä olisi, että asianomaiset ulkoministerit mainituista maista personallisesti neuvottelisivat näin tärkeistä kysymyksistä. Olisihan sitä paitsi nykyisin Norjan ja Suomen välillä niin monta muutakin kysymystä, joista olisi ministeriemme hyvä keskustella.

Pääministeri lausui tähän hartaana toivomuksenaan olevan saada tilaisuutta sanotunlaiseen neuvotteluun ja toivoi, että Suomen ulkoministeri voisi käydä Norjassa. Tuollaisella käynnillä olisi sitä paitsi tätä nykyä niin monessa suhteessa merkityksensä ja tervehdittäisiin hänen tännetuloaan kaikkialla Norjassa lämpimin tuntein.

Nämä herra Mowinckelin lausumat toivomukset oli minulla kunnia kirjeellisesti esittää ministeri Procopéille, joka helmi-

kuun alkupäivinä minulle ilmoitti toivovansa voida matkallaan Geneveen saman kuun 26 ja 27 päivänä poiketa myöskin Osloon. Herra Mowinckelin ollessa matkoilla, neuvottelin luottamuksellisesti asiasta ulkoasiainneuvos Esmarchin kanssa, joka ilmoitti pääministerin 26 päivänä lupautuneen "Det nye teatre'n" avajais-tilaisuuteen, joten olisi suotavaa, että ministeri Procopén vierailu tapahtuisi 27 ja 28 päivänä.

Joku päivä myöhemmin tapasin pääministerin virkahuoneessaan kertoen hänelle ministeri Procopén aikeista käydä Oslossa. Huomasin tällöin herra Mowinckelin puheesta, ettei Esmarch antaessaan tiedot minulle Suomen ulkoasiainministerin täällä käynnille sopivista päivistä ollut täysin informeerattu pääministerin aikaan nähden. Tämä nimittäin - asiata kumminkaan millään tavoin valittaen - minulle ehdotti, että koska hänen 27 päivänäkkin täytyy illalla olla saapuvilla "Det nye teatre"n toisessakin näytännöillä, järjestäisin ulkoministeri Procopélle siksi aikaiset päivälliset - klo. 1/2 6 - että hänkin ennen teatterinmenoaan ennättäisi näillä olla mukana. Mowinckelillä itsellään oli aikomus pitää lounas Procopélle seuraavana, 28 päivänä.

Kävin myöhemmin tapaamassa Esmarchia kertoen hänelle kuinka pääministerillä 27 päivän illalla on sama este kuin 26 päivänäkkin. Esmarch oli uutisesta varsin hämillään ja keskusteltuaan asiasta puhelimesta pääministerin kanssa kertoi hänen selittäneen eräälle lähetystölle jo 2 viikkoa sitten luvanneensa ottaa osaa "Det nye teatre"n jokaiseen, kolmeen juhlanäytännöön, jotka ovat 26, 27 ja 28 päivänä, eikä näin ollen sanonut voivansa lupauksistaan peräntä. Siitä johtui, että hän oli Elfvingille ehdottanut päivälliset pidettäväksi klo. 1/2 6 i.p. Asiasta keskusteltaessa kävi selvästi ilmi, ettei Esmarch voinut päämiestään hyväksyä. Olisihan tietenkin, Esmarch huomautti, teatterin johtokunnan täytynyt hyväksyä ne syyt, jotka pakottivat Mowinckelin jäämstä pois toisesta juhlanäytännöstä, eihän näillä teatterijuhlilla Procopén käyntiin

verraten ollut mitään merkitystä.

✓ Yllämainituista sekä muistakin esilletulleista syistä ministeri Procopén Osllossa käynti jäi tällä kertaa toteutumatta.

Norjan pää- ja ulkoministerin esiintyminen tässä kysymyksessä on omiaan herättämään kiusallista huomiota, sillä kaikista päätäten hänen intressinsä nyt tavata Suomen ulkoministeriä on viime viikkojen kuluessa laimentunut. Tämä kävi selvästi esille t.k. 20 päivänä virallisessa vastaanotossa antaessani tiedon ministeri Procopén matkan peruuttamisesta. Asia ei herra Mowinckeliä erikoisesti kiinnostanut, vaan lausui hän ikäänkuin sivumennen toivomuksenaan, että ministerille paluumatkallaan Genevestä sopisi tänne poiketa, vaikkakin kuninkaallisten häitten takia tämä käynti olisi tehtävä siksi hyvissä ajoin, ettei se satu liian lähelle häijuhlia.

Tässä selostamastani ministeri Procopén suunnittelemasta Oslon matkasta mielestäni on pantava merkille:

että pääministeri Mowinckel oltuaan tammikuussa varsin kiinnostunut vierailuun, helmikuussa ilmeisesti oli muuttanut mieltään ja

ettei pääministeri itse aikonut pitää Suomen ulkoasiainministerille päivällisiä, vaan ehdotti allekirjoittaneelle sellaisten pitämistä, joilla hän olisi ollut mukana vain hetkisen poistuen seurasta toisarvoisten esteiden takia.

On tietenkin vaikeata lähteä analysoimaan syitä Mowinckelin mielenmuutokseen. Tämä on sitäkin vaikeampaa kun pääministerille on ominaista äkkinäiset mielipiteiden vaihdokset. Voi myöskin olla, että herra Mowinckel asiata lähemmin harkittuaan havaitsi itselleen tämän ajan sopimattomaksi, Ulkoasiaindepartementissa kun tätä nytteä makaavat miltei kaikki Suomen taholta viime vuosina tehdyt Suomen ja Norjan välejä koskevat esitykset, ja koska Norjan Ulkodepartementin politiikka Suomea kohtaan pohjaa pääministeri Mowinckelin viime maaliskuun 6 päivänä allekirjoittaneelle julistamaan päätökseen, ettei Ulkodepartementti aio vastata mihinkään Suomen taholta tehtyihin aloitteisiin ennenkuin

Norjan hallitus on saanut tietoa Suomen kaikista ehdoista kaup-
pasopimusasiassa. Tätä nykyä Ulkodepartementti valmistaa vastauk-
sensa Suomelle tässä sopimuskysymyksessä, eikä liene pääminis-
teri Mowinkelille mahdollista asian ollessa vielä valmistelu-
asteellaan antautua siitä keskusteluun suuntaan tai toiseen.

Lähtihän aloite ministeri Procopén täälläkäyntiin joka
tapauksessa pääministeri Mowinkelin lausumasta toivomuksesta
saada neuvotella hänen kanssaan kansainvälisistä kysymyksistä
ja olisi sitä paitsi ministeri Procopén käynnillä Norjassa
aikana, jolloin Suomen vanhat siteet Skandinaaviaan päin Suo-
menkin taholta monella tavalla pannaan koetuksen alle, ollut
erinomainen merkityksensä.

Mikäli olen saanut tietää, aikoo ulkoministeri Moltesen
käydä Oslossa ensi toukokuussa.

Oslossa, maaliskuun 5 päivänä 1929.

E. Mowinkel

15

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 6.

Osl

27/3 1929.

Légation de Finlande

266.

Oslossa, maaliskuun 27 päivänä 1929.

ULKOASIA		INDIÖ
9/82 he		29
30/3-29	79	
RUHMA	OL	
5	04	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri,
lähettä poliittinen raporttini N:o 6/29, joka koskee
Norjan puolustusksymystä ja Suomea,

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Osten Björning

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Morgenbladet.
26-3-29

Forsvars- spørsmålet.

Vi nordmænd er svært tilbøjelige til i det væsentlige bare at støtte os til vore allersidste erfaringer uten at ta hensyn til, om vi endnu har tilstrækkelig grundlag at bygge paa til at avgjøre, om det er sandsynlig, at disse nyeste erfaringer kommer til at svare til forholdene i fremtiden.

Vi har nylig oplevet en krig mellem stormagterne. Det lykkedes os, takket være i første række vor flaae og vor hær, at holde os utenfor krigen. Paa grundlag av de erfaringer som da blev vundet, tror enkelte, at vi ogsaa næste gang skal faa lov til at forbli neutrale, at derfor ogsaa næste gang flaaen kommer til at spille den mest iøjnefaldende rolle. Som følge herav mener saa vedkommende, at vi bør øke bevilgningerne til flaaen paa bekostning av bevilgningerne til hæren, og at hæren maa reduceres — kvantitativt og kvalitativt — i en slik grad at den ikke kan bli andet end en hær paa papiret, d. v. s. bli helt værdiløs.

Gis den uteriksmilitære

værdiløs.

Gir den utenrikspolitiske situation os ret til at bygge saa sterkt og saa ensidig paa vore sidste erfaringer?

Forholdene er visselig meget ændret siden 1914. De allianceforhold, vi saa dengang, faar vi ikke se igjen. Saa meget er sikkert. Men heller ikke stort mere. Vi kan nok skimte enkelte kombinationer. Frankrige og England kommer sandsynligvis til at gaa sammen. England og Rusland kommer sandsynligvis til at gaa mot hverandre. Men videre? Tyskland og Polen? Italien? U. S. A.? Japan? Hvor længe kommer den lille entente til at holde? Det ene usikre moment efter det andet!

Det er derfor for tidlig at spaa noget endnu om de fremtidige alliancer under en eventuel ny krig. Men da er det ogsaa for tidlig at bestemme sig ensidig for en gren av forsvaret. Det er idag ikke mulig at si enten hæren eller flaaen næste gang blir mest fremtrædende.

Vort forhold til Sverige blev totalt ændret i 1905 uten at vi

omla vort forsvar. Hæren blev fortsat tilgodeset paa like fot med flaaten — og med rette. Siden 1914 er forholdet til Sverige i sit væsen ikke ændret, men det tillidsfulde forhold mellem Norge og Sverige som alt dengang kom til uttryk, har utviklet sig videre. Og det saa raskt, at ikke alene en isolert krig mellem de to lande nu betragtes som helt utelukket for al fremtid, men forholdet er endog saa godt og trygt, at vi sikkerlig kan gaa ut fra, at selv om de to lande under en stormagtskrig maa ta parti paa hver sin side, vil det neppe komme til krigersk konflikt dem imellem. Det vilde paa begge sider føles som brodermord og den neutrale zone kan da tjene som et udmerket paaskud til at undgaa egentlige krigerske handlinger — hvis Norge har en brukbar hær.

Men har ikke Norge en hær, da er det vel for det første tvilsomt, om begrepet neutral zone kan siges at eksistere mere. Og for det andet kan Sverige da komme i en slik tvangssituation, at det ikke kan motsætte sig eller undgaa at gaa til en indrykning i et vergeløst Norge. For Norge er da vergeløst, selv om det har en aldrig saa sterk flaaate.

Vi har en anden nabo, Finland. Vel er forholdet ogsaa til dette land godt. Men der findes dog her utvilsomt irritationsmomenter, som under en stormagtskrig kan lede til ufred. Og hvis vi da ingen hær har? Vi har nok set fremholdt, at under en krig mellem Norge og Finland vil efter al sandsynlighet marinen spille hovedrollen. Ja saa stod der. Men vi maa indrømme, at vi forgjæves søkte at forstaa hvorledes. Vel husker vi fra eventyret skibet, som gik likesaa godt tillands som tilvands. Men vi tror, at selv det vordende vidunder av et opsynsskib vil ha vanskelig for at løse ogsaa den opgave — ovenpaa alle de andre — at pløie Finmarksviddas — vi hadde nær skrevet bølger.

skrevet bølger.

Endnu længer mot øst har vi saa Rusland.

Det hjertelige forhold til Sverige, slik som det saa smukt og varmt er kommet til uttryk i disse dage, er ikke nok til at gi os ret til praktisk talt at sløife hæren. Erfaringerne fra sidste krig gir os ikke ret til at gaa ut fra, at vi kan nøie os med neutralitetsvern ogsaa næste gang. Den utenrikspolitiske situation i og utenfor Europa er endnu for litet avklaret til at danne et sikkert grundlag at bygge paa, slik at det er forsvarlig at gaa til en ensidig flatepolitikk paa bekostning av hæren.

Vi maa som hittil arbeide mot det maal at holde en hær som er istand til at løse de oppgaver, den kan bli stillet overfor, og en flate, som kan tilfredsstille de krav, vi har ret til at stille.

Vi magter begge dele — hvis vi vil. Men mangler vi evnen til vilje, da evner vi heller ikke at holde det være sig en flate eller en hær. For da mangler vor folkesjæl det, som gir os ret til at leve et frit folks liv.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIO		
9 82 p. 13 29		
Salainen.		
80/3.29	2	LII
ASIA		ASIA
5	Cy	
N:o 6/29.		

Suomen Osllossa olevan Lähettilään raportti

Norjan puolustuskysymys ja Suomi.

Ei ole montaakaan kuukautta kulunut siitä, jolloin aikakausilehti Samtiden'issä ja Norges Handels- og Sjøfartstidendesä oli luettavana kirjoituksia, joissa koetettiin suurta rumppua käyttämällä herättää Norjan kansaa huomaamaan Suomesta päin muka uhkaavaa sotavaaraa. Olisi luullut, että näiden kirjoitusten herättämät vastalauseet Suomen taholta ja yleensä Suomen sanomalehdistön suhtautuminen tähän kysymykseen olisivat olleet omiaan lopettamaan tämän keskustelun, mutta niin ei valitettavasti ole asian laita.

Morgenbladet, oikeiston vakavasanainen, vaikuttavissa valtiollisissa ja hovipiireissä suurta luottamusta nauttiva lehti, julkaisee kuluvaan kuun 26 päivänä otsakkeella "Forsvarsspørmaalet" kirjoituksen, jossa mielestäni Norjassa vallitseva epäluulo Suomea kohtaan koetetaan perustella tyyneesti harkiten ja siis entistä asiallisemmin. Totta kyllä on kirjoitukseen antanut aihetta taistelu Norjan puolustuslaitoksen voimassapysymisestä, jonka yhteydessä on edullista löytää Norjalle vihollisia, mutta kieltää ei voida, etteikö Norjan puolustuslaitoksen ystävillä kaiken sen jälkeen mitä Suomen sanomalehdissä on viime aikoina kirjoitettu Ruijasta, Ruijan suomalaisista ja "Suur-Suomi" liikkeestä, olisi kiitollinen aihe osoittaa sormea Suomelle ja käyttää tätä naapuriaan välikappaleenaan taistelussa omien pyyteittensä saavuttamiseksi.

Toiselta puolen on valitettavaa, ettei Norjassa nykyisin vaikutusvaltaisissakaan piireissä välitetä sen enempää Suomen ystävyystensä, että koetettaisiin välttää epäluulon kylvää meitä vastaan.

Norjan suhteet Ruotsiin ovat kuten kirjoituksistakin ilmenee viime vuosina kehittyneet suotuisaan suuntaan ja ovat tietenkin tätä nykyä Norjan Kruununprinssin ja Ruotsin Prinsessan Märthan häitten jälkeen mitä parhaimmat. Voidaan syyllä Norjassa näinä aikoina puhua pitkälle kehittyneestä Ruotsin ihailusta, jota täällä siinä määrin tuskin milloinkaan ennen on ollut havaittavissa. Niinpä Ranskan tšekäläinen lähettiläs eräänä päivänä minulle lausui, kuinka tämä Ruotsi-ihailu Norjassa hänen käsitöksensä mukaan on kehittynyt jo niin pitkälle, että norjalaiset osoittavat suorastaan nöyryyttä Ruotsia kohtaan. Tämä ihailu on joka tapauksessa yleinen ja koko kansan läpitunkema.

./.

Morgenbladet'in kirjoitus seuraa tämän ohella.

Oslossa, maaliskuun 27 päivänä 1929.

Osten Elfving

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvigénin raportti no 7.

Oslø

17/4 1929.

Légation de Finlande

325.

Oslossa, huhtikuun 17 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 12/82 ka		D. 13 29
20/4-29	to	LEH
RYHMÄ	ALUE	ASIA
5	04	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää poliittinen raporttini N:o 7/29, joka koskee Suomalaista kulttuuri viikkoa Oslossa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eino Leino

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

ULKOPOLITIIKKA-MINISTERIÖ		
12/82 ke 2 13 29		
20/4-29	2	LIT.
RYHMÄ	5	ASIA
	04	

Suomen Osllossa olevan Lähettilään raportti N:o 7/29.

Suomalainen kulttuuriviikko Osllossa.

Tiedeakatemian viime kokoukseen oli luennoitsijaksi ilmoitettu m.m. professori Jarl Vasastjerna Helsingistä. Akatemian puolesta professori Heinrich Goldschmidt avasi kokouksen lausuen tervehdyssanoja erityisesti professori Vasastjernalle, joka, kuten puhuja huomautti, nuoruudestaan huolimatta oli saavuttanut maailmanmaineen tiedemiehenä. Professori Goldschmidt lopetti puheensa selittäen kuinka "me" täällä Osllossa nykyisin elämme suomalaisen kulttuuriviikon merkeissä, kuinka me olemme saaneet iloita Suomen musiikista ja kuvaamataiteesta ja kuinka meille on rakasta saada raikkaita tuulahduksia myöskin Suomen tieteellisestä maailmasta."

Nämä professori Goldschmidt'in sanat kuvaavat elävästi sitä myötätuntoa ja lämpöä, joka Osllossa ja laajoissa piireissä kautta Norjan on tullut suomalaisen taidenäyttelyn osaksi. Voidaanhan kyllä väittää tämän myötätunnon ja ihailun aiheutuvan siitä uutuvien viehätyksestä, minkä ensimmäinen suomalainen taidenäyttely Norjassa on tuonut mukanaan, mutta olisi väärin tulkitä näyttelyn erinomainen menestys vain sivumeneväksi tahi tilapäiseksi sensatioksi.

Jo viime helmikuun lopulla asettuivat muutamat sanomalehdet saatuun tietää näyttelypuuhista läheiseen vuorovaikutukseen Lähetyksen kanssa ja ovat sittemmin tarkkaan seurameet näyttelyhankkeen vaiheita. Jo viikkoja ennen näyttelyn avajaisia sisälsivät näin ollen lehdet arvokkaita selostavia kirjoituksia Suomen taiteesta ja ovat näiden kirjoitusten lukumäärät lisääntymistään lisääntyneet kulminoiden huippuunsa itse avajaispäivänä ja kohta sen jälkeen. Yhdistys Norden suostui sitä paitsi yleisen innostuksen vallitessa kutsumaan omilla varoillaan suomalaista taidetta tuntevan luennoitsijan Suomesta ja sa^{atin} myöskin

Oslo'n filharmoonisen seuran kanssa sopimuksen, jonka mukaan seura päätti päivää ennen näyttelyn avajaisia järjestää konsertin, jossa esitettäisiin yksinomaan suomalaista säveltäjäta. Konsertin johtajaksi saatiin professori Robert Kajanus Helsingistä ja saavutti hän kuten sanomalehdistä on käynyt ilmi konsertillaan t.k. 8 päivänä suuren menestyksen.

Kansallismuseon johtokunta päätti luovuttaa kansallismuseosta tarvittavat huoneet, jonka kautta saavutettiin myöskin se korvaamaton etu, että museon suurta arvontoa nauttiva johtaja, Jens This, joutui näyttelykomitean etunenään. Kutsukirjeet suomalaisille taiteilijoille allekirjoittivat pääministeri Mowinckel, kirkkoministeri Hasund ja johtaja This.

Myöskin suostui Suomen konsuli Stephansson tekemään voitavansa kannatusrahaston kokoamiseksi näyttelystä mahdollisesti syntyvän tappion korvaamiseksi. Stephansson kääntyi kiertokirjeellä kaikkien Suomen konsulien ja varakonsulien puoleen ja kokosi täten vararahastoon useita tuhansia kruunuja. Erikoista mainitsemista ansaitsee varakonsuli Haaland Haugesundista, joka lahjoitti rahastoon kokonaista 2000 kruunua, toiset konsulit 100 & 200 kruunua itsekukin.

Kun sittemmin tuli tieto, että Opetusministeriö oli myöntänyt näyttelyä varten 50.000 markkaa ja Ulkoasiainministeriö sen lisäksi 10.000 markkaa sekä 4000 markkaa edustusrahoja, avautui mahdollisuus saada näyttely mahdollisimman edustavaksi. Liljevalch'in näyttelystä Tukholmasta otettiin tänne vähän päälle puolet siellä olleista tauluista ja täydennettiin Oslo'n näyttely lukuisilla maalauksilla ja kuvaveistoksilla Helsingistä, Turusta ja Vaasasta. Täten saatiin varsinkin Järnefelt, Sallinen, Halonen ja Aaltonen hyvin edustetuiksi ja näyttely kokonaisuudessaan erittäin arvokkaaksi.

Kuten sanottu oli mielenkiinto näyttelyä kohtaan jo ennen sen avajaisia Oslossa suuri, joka parhaiten kuvastui vilkkaassa osaanotossa avajaistilaisuudessa. Tämä tapahtui huhutikuun 9 päivänä. 800:sta kutsuvieraasta oli saapuvilla yli

600 ja kunnioittivat vernissage'a m.m. Kuningas Haakon sekä kuninkaalliset vieraat prinsessa Thyra ja prinssi Gustav Tanskasta sekä prinssi Christian af Schaumburg Lippe. Avajaistilaisuuteen oli saapunut useita hallituksen jäseniä, diplomaattikunta sekä kulttuurielämää Norjassa yleensä edustavaa yleisöä. Huomasin tungoksessa myöskin useita maaseudulta saapuneita henkilöitä, niiden joukossa Suomen konsulin Arendalista, Haugesundista y.m.

Avajaistilaisuudessa puhuivat valtioneuvos Hasund ja museonjohtaja This. Samana iltana oli Suomen Lähetystössä päivälliset 40 kutsuvieraalle, joilla pitivät puheita allekirjoittanut, museonjohtaja This, professori Kajanus ja kirjailija Barbra Ring.

Kulttuuri viikko jatkui professori Vasastjernan esiintymisellä tiedeakatemiassa t.k. 11 päivänä ja on tohtori Torsten Stjernschantz t.k. 15 ja 16 päivänä kansallismuseon luentosalissa luennoinut kiitolliselle kuulijakunnalle Suomen maalaustaiteesta.

Osoituksena siitä, miten suurta mielenkiintoa näyttelymme on täällä herättänyt mainittakoon, että m.m. kansakoulujen opettajien taholta on tehty tiedustelu eikö voitaisi helpottaa lasten pääsyä näyttelyyn. Parhaillaan ovat neuvottelut käynnissä Norden-yhdistyksessä siitä, miten voitaisiin parhaiten järjestää näyttelyn esittäminen koulunuorisolle. Myöskin on lehdissä näkynyt kirjoituksia, joissa lausutaan toivomuksia näyttelyn aukioloajasta, jotta virastojen ja liikkeiden henkilökunnat saisivat tilaisuuden tutustua näyttelyyn.

Pääministeri Mowinkel, joka oli estetty saapumasta Lähetystön juhlapäivällisille, piti t.k. 10 päivänä lounaan, kotonaan niille täällä oleville suomalaisille, jotka tavalla tai toisella olivat osallistuneet näyttelyyn. Tilaisuudessa oli saapuvilla m.m. Suurkäräjän presidentti Hambro, ent. pääministeri Lykke, Norjan Pariisissa oleva lähettiläs Wedel-Jarlsberg, ulkoasiainneuvos Esmarch, jaostopäällikkö Tostrup y.m. Pääministeri lausui puheessa ilonsa näyttelyn johdosta, jonka sa-

noi herättäneen voimakasta vastakaikua kaikkialla Norjassa.

Meille myönteistä ajatussuuntaa olen näinä päivinä tavannut joka taholla. Erikoisesti ansaitsevat huomiota museonjohtaja Thies'in sanat näyttelyn avajaistilaisuudessa, jossa hän esitti ajatuksen kuinka tämä näyttely sisälsi naapurikansan kädenlyönnin osoitukseksi suomalaisten vakavasta pyrkimyksestä syventää ja laajentaa kulttuurisiteitään Skandinaviaan. Tidens Tegn'issä, joka tähän saakka on ollut varsin pidättyväinen Suomeen nähden ja joka on suhtautunut varsin arvostelevasti Suomen ulkopoliittiseen orientoimiseen, on nyt ollut huomiotaherättäviä Suomi-ystävällisiä kirjoituksia. Esimerkkinä niistä myötälitetään tähän t.k. 9 päivänä ollut kirjoitus "Finnland".

Kaikesta päättäen koituu näyttelystä Suomelle loistava taiteellinen voitto ja samalla voitto suomalaiselle kulttuurille yleensäkin.

Oslossa, huhtikuun 17 päivänä 1929.

Olav Engvig

Tidens Tegn
9-4-29

Finland.

Det er med glede og forventning at vi ser den store finske utstilling åpnes i Nasjonalgalleriet idag.

Gjennom finsk diktning og finsk musikk har vi fått uforglemmelige inntrykk av finsk lynne. Det kan være at det tragiske Finland som vi lærte å elske gjennom Runebergs diktning nu ligger fjernt og drømmende i det forgangnes halvllys. Det er ikke lenger det klagende tungsinn som klinger gjennom Suomis sang. Melankoliens bleke toner har veket for et nytt og lykkelig Finlands friske opsang. Nu er det snarere øksehuggene og arbeidets gøy som lyder over Norden fra Finlands skoger. Det nye Finland har selv drevet ulykkens skygger ut av sitt land, og det ansikt det nu viser oss er ungt og viljefast, sterkt og usentimentalt.

Det er med stigende beundring

Det er med stigende beundring vi har sett det nye Finland tre frem som fri og uavhengig nasjon. Vår første romantiske kjærlighet til Finland er kanskje dødd bort, men en ny beundring er trådt i dens sted. I social og kulturell henseende, hvad klima og næringsliv angår er forholdene i Finland og Norge meget beslektet. Vi er begge bondefolk, som må kjempe for vår tilværelse under tunge vilkår. Desto sterkere forstår vi å vurdere den seige kraft og sterke opdrift som særpreger det unge Finland. Ikke bare i økonomisk henseende, men også kulturelt. Denne store utstilling er bare et litet trekk i det unge og ærekjære folks trang til kulturell utfoldelse. Enhver som har besøkt Finland efter frigjørelsen vil ha fått et levende inntrykk av at den unge nasjon setter sig store kulturelle mål. Som et ledd i denne trang til selvhevdelse må sikkert den snart enerådende bruk av finsk sees. Den hindrer naturnødvendig den åndelige kommunikasjon mellem Finland og de øvrige nordiske folk. Men billedkunsten er heldigvis uten slike bånd. Den vil direkte og uten tolk kunde vidne om ung frisk kultur.

Vi vet at de store romantiske drag i Finnlands kunst er borte. Det er en aktiv og energisk kunst som råder og den er sprunget like ut i den moderne europeiske kunsts klare hverdag. Det er med den at den vil måles, og hvad den kanskje mangler i forfinelsens mellemtone, vil den ha igjen i sin djerpe ungdommelige kraft. Det er betegnende at utstillingens skulpturale hovedverk ikke er nogen yndefull venus, men en statue av den løpende Nurmi, som lyser av renhet og styrke.

5/2

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *C4.*

ASIA:

*Ministeri Eilfvingin raportti no P.
Oslo*

24/4 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1929.

MINISTERIO		
13/88 he 10. 29		
27/4-29	2	12
RYHMÄ	LOTTA	ASIA
5	04	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää poliittinen raporttini N:o 8/29, joka koskee

Trotzkyltä evättyä maahanpääsylupaa Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Emil Wöring

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.   y.m.   y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

1383 h.e. D. 13 29		
27/4.29		
RYHMÄ		ASIA
5	04	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 8/29.

Trotzky'ltä evätty maahanpääsylupa Norjaan.

Trotzkyn avustamiseksi Berliinissä muodostetulta, "Trotzky Hilfe" nimiseltä järjestöltä saapui jo viikkoja sitten Norjan työväenpuolueen ja ammattijärjetön päämajaan anomus, jossa pyydetään näiden järjestöjen apua maahanpääsylvan hankkimiseksi Trotzkyille Norjassa. Sanottujen norjalaisten työväenjärjestöjen puolelta eräs lähetystö t.k. 16 päivänä jätti anomuksen Norjan hallitukselle. Asian viipyminen aiheutui ilmeisesti siitä, että ensin tahdottiin odottaa Saksan hallituksen vastausta samassa kysymyksessä ja oli asia myöskin tarkoin valmistettava työväenpiireissä Norjassa ennenkuin se laskettiin julkisuuteen. Norjan hallitukselle jätetty anomuskirjelmä oli seuraavan sisältöinen:

"Fra den komite som har konstituert sig til hjælp for L. Trotzky - "Trotzky-Hilfe", som har sit sæte i Berlin - har Det norske arbeiderparti og Arbeidernes faglige landsorganisation mottat en henvendelse om at forsøke at skaffe den landsforviste Trotzky opholdstilladelse i Norge.

Den organiserte norske arbeiderklasse ser det som et spørsmål av meget vidtrækkende betydning. Det gjælder her en kamp for den gamle asylret, og om at vort land hævder sig som et frit tilflugssted for mænd som forfølges for sin strid og sine meninger.

Partiet og landsorganisationen retter derfor en indtrængende henstilling til den norske regjering om at hævde frihetens principer og gi Trotzky den opholdstilladelse som der søkes om."

Norjan työväenjärjestöt saivat hallitukselta jo seuraavana päivänä vastauksen, joka sisälsi seuraavaa:

"I svar på Deres andragende av 16. april om opholdstilladelse i Norge for Trotski meddeles, at Regjeringen - uansett sin opfatning av den politiske asylret - ikke finner å kunne imøtekomme andragendet på grunn av de vanskeligheter som vil være forbundet med den nødvendige overvåken av Trotskis sikkerhet."

Vielä samana päivänä herättivät eräät työväen edustajat Suurkäräjillä jymyä tästä hallituksen vastauksesta väittäen hallituksen perustelut paikkansapitämättömiksi ja kieroiksi. Saatiin käräjillä päätös aikaan, jonka mukaan hallitusta kehoitettiin antamaan lähempi selostus asiassa.

Tämän selostuksen pääministeri Mowinckel esitti Suurkäräjään istunnossa t.k. 23 päivänä. Laajassa lausunnossaan herra Mowinckel toi esille kuinka asemaoikeutta Norjassa kyläkin on myönnetty kaikenlaisille poliittisillekin henkilöille, mutta on Trotzky näihin verrattuna kumminkin asetettava erikoisasemaan. Hän on ollut sellainen poliittinen polttopiste, jota politiikassa voitaisiin nimittää "myrskyn keskustaksi". Tällaisen keskustan siirtäminen Norjaan voisi tuottaa maalle arveluttavia seurauksia. Myöskin tuottaisi Trotzky'n hengen turvaaminen Norjalle melkoisia kustannuksia. Paitsi poliisivoiman vahvistamista olisi myöskin passipakko tiukennettava. Tätä viimeksimainittua ei hallitus tahdo siitäkään syystä, koska hallitus tätä nykyä koettaa kaikin voimin toimia passipakon poistamiseksi pohjoismaitten välillä. Pääministeri sanoi huomanneensa Varsovasta sähkösanoman *Le Matin'*ille, jonka mukaan kommunistien toimeenpaneva komitea Berliinissä olisi päättänyt murhata Trotzky'n, jos hän saapuu Saksaan. Myöskin on "Norges Kommunistblad" referoinut Radek'in sanat: "Vallankumouksellisten vihollisten kanssa ei keskustella, he ovat muserrettavat."

Pääministerin lausuntoa seurasi pitkä keskustelu, jossa Moskovan kommunistit samoin kuin oikeisto ja vasemmisto asettuivat vastustamaan Trotskyn maahantuloa. Ainoastaan työväenpuolue ja Rolf Thommessen, vapaamielisen vasemmiston ainoa edustaja, kannattivat asylioikeuden myöntämistä.

Loppuäänestyksessä kannatti hallitusta 71 ääntä 52 vastaan, jotka annettiin Trotskyn anomuksen hyväksymisen puolesta. 27 edustajaa ei ollut istunnossa saapuvilla.

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1929.

Thomas E. E. E. E.

9/17

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ:

5.

OSASTO:

Cy.

ASIA:

Ministeri Eelfvingin raportti no 9.
Oslo

24/4 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1929.

LÄHETYS		
14/83 ac. N:o 9/29		
29/4-29	2	LN
5	Cy	ACIA

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 9/29, joka koskee

Kenraali Aavatsmarkin lausuntoa Ruotsin ja Norjan puolustusliitosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Nyberg

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

1483
1929
Salainen.

29/4-29	3	Lit
		ASIA
5	04	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 9/29.

Kenraali Aavatsmark Ruotsin ja
Norjan puolustusliitosta.

Sydvaranger lehti on kuluvan kuun 4 päivänä haastatellut Akershus'in linnan komentajaa, kenraalimajuri Aavatsmarkia kysymyksessä Ruotsin ja Norjan välisen puolustusliiton tarpeellisuudesta.

Kenraali asettui kysymykseen tähden sille kannalle, ettei kyseenalaista puolustusliittoa tarvita, Ruotsi ja Norja kun aina tulevat olemaan "samalla puolella". Puolustusliittoa-ko? Ei, siitähän vain seuraisi nuuskimista toistemme papereissa ja valmistustoimenpiteissä, josta taas helposti seuraisi riitaa pikkuasioista ja niistä johtuvia ikävyyksiä. Meillähän jo tätä nykyä on siksi yhdenmukaiset organisatiot, sama kie- li, samat komentosanat ja sama päämaali. Emme tarvitse muuta kuin oppia käyttämään aseitamme oikein. Yhteistyö meitä siihen kyllä opettaa. Voimme tarvita toisiamme ennenkuin itse sitä aavistamme.

Hyökkäys Ruotsia vastaan on sama kuin hyökkäys Norjaa vastaan ja päinvastoin. Tiemme kulkevat yhtä suuntaa ja yhtyvät lopulta. Tämä tulisi kansojen kahden puolen "kijölen" aina muistaa. Norjan samoin kuin Ruotsinkaan rajaa alkoon vihollinen koskaan ylittääkään ilman että molemmat veljeskansat "slår til"; missä rajamme kulkee, sen me tiedämme.

Haastattelussa ilmenee ajatussuunta, jonka ainakin teoreettisesti katsottuna voidaan ajatella olevan kohdistettuna myöskin Suomea vastaan. Toiselta puolen kenraali Aavatsmark samoin kuin Norjan armeijan ylipäällikkö Holtfoet usein

ovat kanssani ottaneet puheeksi Suomen sekä Ruotsin ja Norjan yhteistoiminnan tärkeyden puolustuskysymyksessä, puhumatta kumminkaan varsinaisesta puolustusliitosta. Niinpä kenraali Holtfodt pari vuotta sitten esitti minulle mielipiteensä, että "Norjan puolustusraja loppujen lopulta sijaitsee Rajajoella".

Tästä huolimatta ei äiene sotilaspiireissä tätä nykyä Norjassa vakavampia otteita puolustuskysymyksen kehittämiseksi suuntaan, joka toisi mukanaan läheisempää yhteistoimintaa Suomen kanssa. Mahdollisesti tämä johtuu Norjan parlamentin vastahakoisuudesta myöntää riittäviä varoja kunnollisen puolustustaloksen ylläpitämiseksi, mahdollisesti myöskin Ruotsin suhtautumisesta maamme puolustukseen, Norja kun nykyään yhä lisääntyvässä määrin noudattaa veljeskansansa, Ruotsin signaaleja niin yhdessä kuin toisessakin ulkopoliittikkaa koskevassa kysymyksessä.

Sitä vastoin ei mielestäni lainkaan tunnu mahdottomalta, etteikö Norjan ja Ruotsin välillä suunniteltaisi vastaista puolustusliittoa. Sisältäähän kenraali Aavatsmarkin lausunto joka tapauksessa siksi pitkälle menevää yhteistoiminnan mahdollisuutta kahden maan välillä, ettei askel siitä varsinaiseen puolustusliittoon ole pitkä.

On muuten huomattava, että kenraali Aavatsmark samoin kuin kenraali Holtfodt'kin molemmat kuuluvat nykyiseen hallituspuolueeseen, venstreen, ja että ensinmainittu sitä paitsi on läheisimpiä pääministeri Mowinokelin luottamusmiehiä.

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä.1929.

Eugen Ruffing

CP

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Edvinin kirjelmä no 10.

Oso

80/4 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 30 päivänä 1929.

ULKOASIA		TYÖ
15/88 ka		29
3/5-29		LEH
YHÄÄ	C	YHÄÄ
5	Ce.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 10/29, joka koskee

Kokoomuspuolueen kieliohjelmaa ja Norjaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Antes Eyring

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.   y.m.   y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 10/29.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15/88 fac. 1329		
3/529		LIT
KYHMA		ALIA
	5	Ca

Kokoomuspuolueen kieliohjelma ja Norja.

Aina siitä lähtien kun aitosuomalaisen liikkeen ohjelma alkoi levitä Skandinaaviaan, on täällä ollut huomattavissa jonkinlaista pelkoa siitä, että Suomi loppujen lopulta ei tahdo ylläpitää ja kehittää niitä kulttuurisiteitä länteen päin, jotka tähän saakka ovat merkinneet paljon sen kehitykselle. Yhä tiheämmin satelee meille kaikille lähetystössä palveleville eri tilaisuuksissa kysymyksiä miten sanotun asian todellinen laita on. Aina näihin aikoihin saakka olen omasta puolestani täällä koettanut valmistaa maaperää tulemassa oleville muutoksille ruotsinkielisen asemaan nähden maassamme, mutta olen kumminkin aina samalla vakaumukseni lausunut ilmi sen ajatuksen, etteivät vaatimukset suomenkielen taidossa ja tämän kielen kehityskulku Suomen varsinaiseksi kulttuurikieliksi sisällä sortoa ruotsinkielisiä kohtaan tahi eristäytymisen halua Skandinaaviasta. Suhteemme Skandinaaviaan on vain sikäli saatava kehitetyksi, että suomenkielen ja kulttuurin aliarvioiminen näissä maissa saadaan poistetuksi ja suomenkieli ja siihen perustuva kulttuuri todellisuuudessa ja elävässä elämässä tunnustetuksi arvokkaaksi lisätekijäksi pohjoismaisessa kulttuurityössä, jonka saavutuksia voitaisiin Norjassa, Tanskassa ja Ruotsissa tervehtää yhtä suurella mielenkiinnolla ja ilolla kuin varsinaisen skandinaavisen kulttuurin saavutuksia.

Tämän suuntaisia esityksiä tehdessäni olen tottunut vastauksiin, joissa huomautetaan kuinka suomenkielen taito on Skandinaaviassa olematon ja kuinka mahdotonta on vaatia Skandinaavian kansoilta suomenkielen oppimista. Olisihan paljon luonnollisempaa, sanotaan, että pohjoismaisessa yhteistyössä vähemmistöinä olevat suomalaiset ylläpitäisivät ruotsinkielen taitonsa ja täten helpoittaisivat kulttuurisiteiden ylläpitämistä ja oman kulttuurinsa levittämistä länessä oleville naapureil-

leen kuin vaatia skandinaavialaisilta suomenkielen taitoa. Ruotsinkielisen taidon vähenemisen kautta Suomessa luonnollisesti myöskin yhteistyö ja kaikenlainen kanssakäyminen skandinaavialaisten ja suomalaisten välillä vaikeutetaan tuoden se luonnollisesti aikaa myöten mukanaan maitten välisten suhteiden jäähtymisen.

Varsin kuvaavaksi esimerkiksi niille tunteille ja ajatuksille, joita kokoomuspuolueen puoluekokouksessa äskettäin hyväksymät ponnet kieliasiansa ovat Norjassa herättäneet pyydän saada myötäliittää erään Aftenpostenin t.k. 27 päivänä julkaiseman kirjoituksen. Se on norjalaisten ajatuskannalle kieliasiansamme kokolailla tyypillinen. Se ei nimittäin sisällä mitään moitetta, ainoastaan valittelua suomalaisten vapaaehtoisesta loittonemisesta Skandinaaviasta.

Kokonaan toinen näkyy äänensävy olevan Ruotsin lehdistä, missä m.m. Svenska Dagbladet'in pääkirjoituksen t.k. 28 päivältä loppusanat ilmaisevat suuttumusta oman diplomatiensa kykenemättömyydestä pitää Suomi kurissa. Sanat kuuluvat: "I ett Norden, där Sverige ej blott som ekonomisk och kulturell faktor, utan som stat vore i besittning av tillbörlig respekt, skulle törhända även äktfinskheten tala med mera lågmäld stämma."

Svenska Dagbladet epäilemättä näillä sanoillaan paljastaa tunteita ja ajatuksia, joiden olisi luullut jo kauan siten häipymään Ruotsin kansan tajunnasta. - Näyttää siltä kuin Ruotsissa kaikesta huolimatta yhä edelleen löytyisi kansalaispiirejä, joissa Suomen itsenäisyys ja vapaa kehitys heille tuottaisi unettomia öitä ja jotka eivät vielääkään voi sulattaa sitä vastoinkäymistä, minkä Suomen itsenäisyys on tuottanut Ruotsin hegemonia-aatteelle Pohjolassa.

Norjaa käsittäakseni - niin kiivasta itsepuolustusta ja toisen rehellisyyttä epäilevää kuin tämän kansan ulkopoliittikka varsinkin Suomeen nähden onkin, - ei kumminkaan vaivaa se hegemonia-tauti kuin Ruotsia. Sempä vuoksi onkin käsitykseni, että suomalaisuusliikettä täällä pidetään yhtä luonnollisena asiana kuin norjalaisten emansipoinista tanskalaisista ja että

myöskin suomalaisilla kulttuuriharrastuksilla täällä sen vuoksi tätä nykyä on sympatiaa suhteellisesti ehken enemmänkin kuin Ruotsissa.

Tähän otaksumiseen antaa minulle aihetta m.m. täällä äskettäin vietetty suomalainen kulttuuriviikko, johon osaanotto oli odottamattoman suuri ja jonka aikaansaama mielenkiinto suomalaista kulttuuria kohtaan on ilmeinen.

Hyvien suhteiden ylläpitäminen ja kehittäminen Suomen ja Skandinaavian maiden välillä on käsittääkseni suuresti riippuvainen siitä, missä määrin voimme saada Skandinaavian kansat tuntemaan ja harrastamaan suomalaista kulttuuria, samalla kuin voimme tulevaisuudessakin osoittaa syytökset ruotsiapuhuvan väestömme sortamisesta ja vanhan skandinaavisen kulttuurin aliarvioimisesta vääriksi.

Oslossa, huhtikuun 30 päivänä 1929.

Etelä-Lyngby

Aftenposten aft.
27-4-29.

Den finske sprogmur.

Det er ikke mange år siden folk fra de andre skandinaviske land følte sig blandt stammefrender, når de besøkte Finland. Det var først og fremst sproget som bidrog dertil. Nu er det anderledes. Hvor man før fikk svar på svensk får man nu svar på finsk. I de gamle svenske distrikter blir der færre og færre som forstår norsk, svensk og dansk, ialfall bli der færre og færre som ikke svarer på finsk. I selve Finnlands hovedstad kan man prise sig lykkelig hvis man støter på en chauffør, som forstår hvad hans vestlige naboer sier. Finsk er et vakkert sprog, det er uttrykksfullt og det har mange andre fremragende egenskaper, men der er den mangel ved det, at det ikke forstås utenfor Finnlands grenser. Det hører til en helt annen sprogfamilie enn vårt eget sprog, og ingen kan med rimelighet forlange at man skal lære sig det.

Finsk-finnene er i stor majoritet i Finland. Svensk-finnene utgjør bare en liten procent av landets befolkning, og mens deres innflydelse tidligere var omvendt proporsjonal med deres antall, er den nu ikke proporsjonal engang. I Finland kan man høre svensk-finner bittert fortelle, at de forfinsker sitt navn, fordi de ellers i all stilhet vil bli satt utenfor, selv under konkurranse på ellers like vilkår med sine finsk-finske landsmenn. Svensk sprog er på rask og sikker retrett og om ikke mange år vil utryddelsen være tilendebragt.

I disse dager har det finske samlingsparti på sitt landsmøte vedtatt en uttalelse om, at partiets mål skal være å gjøre Finland til en finsk nasjonalstat med finsk som det offisielle sprog. For

å nå dette mål skal der begynnes et energisk arbeide helt ned i de laveste samfundsklasser, og samtidig skal statsuniversitetet og den tekniske høiskole gjøres til finsk-talende institusjoner. De svensk-talende sprogområder skal, for å bruke beslutningens ordlyd, garanteres en minoritets sproglige rettigheter i overensstemmelse med nutidens rettsopfatning. Svensk sprog vil bli tillatt i melleskolene som valgfritt, men det skal ikke kunne benyttes til studenteksamen.

I forrige uke opstod der regjeringsskisse i Finland, riktignok ikke på sprogspørsmålet, men på spørsmålet om statsfunksjonærenes lønn. Riksdagen blev erklært oppløst og nye valg skal holdes i juli. Ved disse valg kommer samlingspartiet til å appellere til de finsk-finske elementer i sprogspørsmålet, og de vil bli støttet av de andre ikke-svenske partier på dette punkt. Hittil har det lyktes det svenske folkeparti å forsvare det svenske sprog ved et slags parlamentarisk samarbeide med socialdemokratene, men denne allianse kan ikke bli stedsevarende.

Her i Norge vil vi følge de finske valg med interesse, først og sist fordi valgresultatet får innflydelse på sprogsakens stilling. Finnene kan selvsagt gjennomføre sin forfinskning uten at det berettiger til kritikk fra utlandet, men når man husker den villighet, hvormed der i Finland ved forskjellige anledninger tales om den skandinaviske samhörighet, kan det bare vekke bedrøvelse i de andre skandinaviske land, at den dag ikke er fjern, da Suomi er skilt fra de øvrige skandinaviske folk ved en sprogmur, som Suomi-sønner selv har reist.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 11.

Ole

13/6 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, kesäkuun 13 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16183 he. U. 1929		
12/6-29	12	U. M.
RUHMA	OSASTO	ADIA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 11/29, joka koskee

- I. Kommunistien voiton Suomen ammattijärjestössä herättämää huomiota Norjassa.
- II. Trondhjemin nimenmuutosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Antoni Hoffmeyer

Herra Ministeri Hj. Procopé,
Suomen ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

KOKOUS A. HISTORI		
76/83 No. 11/29		
17/6.29	2	111
AFRIKA	EUROPA	ASIA
5	14	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 11/29.

I. Kommunistien voitto Suomen ammattijärjestössä
herättää huomiota Norjassa.

Työväen piireissä Norjassa on kommunistien voitto Suomen ammattijärjestön vasta pidetyssä 8:ssa edustajakokouksessa herättänyt paljon huomiota. Tapahtumaa selostetaan tietenkin puoluetaktillisia näkökohtia silmälläpitäen, ja riemuitsevat Norjan kommunistit tästä voitosta. Heidän lehtensä sisältävät pilkkapuheita työväen puoluelaisille ja eritoten Tranmælille ja Halvard Olsenille, jotka edustivat Norjan ammattijärjestöä Helsingin kokouksessa. Sanotaan sanottujen henkilöiden Suomes- sa saaneen "hyvin ansaitun läksyn", joka toivottavasti pysyväisesti tulee heitä muistuttamaan siitä, mihin suuntaan ammattijärjestön kehitys nyt kulkee "Pohjoismaissa"! Kokouksessa tehdyt hyökkäykset norjalaista ammattijärjestöä ja sen johtoa vastaan selittävät kommunistilehdet täällä täysin oikeutetuiksi.

On siis ilmeistä kuinka tšekäläiset kommunistit agitatoriossaan koettavat käyttää hyväkseen saatoveriensä Suomessa voittoa ja pistää myöskin esille se läheinen vuorovaikutus, mikä on olemassa tšekäläisten kommunistimellastajien ja meikäläisten välillä.

Työväen puolueen ja porvarillisissa piireissä odotetaan kiintoisasti tietoja mihin toimenpiteisiin sosialidemokraattimme kärsimänsä tappion johdosta ryhtyvät.

Oslossa, kesäkuun 13 päivänä 1929.

Oskar Sjögren

Légation de Finlande

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o II/29.

II. Trondhjem'in nimenmuutos.

Monta vuotta kysymyksessä ollut Trondhjem'in kaupungin nimenmuutosasia on näinä päivinä lopullisesti lagtingetissä ratkaistu "maal-liikkeen" kannattajien toivomusten mukaisesti. Tämä päätös sisältää Trondhjemin kaupungin nimen muuttamisen vuodesta 1930 alkaen Nidaros'iksi. Niin vähäpätöiseltä kuin asia kuvastuukin ensi näkemältään, herättää se kumminkin sikäli huomiota, kuin sen yhteydessä paljastuu melko pitkälle kehittynyt vastakkaisuus kielikysymyksessä Norjassa eri ajattelevien välillä.

Trondhjem'in kaupungin nimenmuutosta ovat "landsmaal'in" kannattajat ajaneet jo useita vuosia perustellen kantaansa sillä, että sanassa Trondhjem loppupääte "hjem" on tanskan kieltä, josta Norjan kielessä yleensäkin olisi päästävä. Riksmaalain kannattajain taholta taas on selitetty Trondhjem'in nimen Nidaros nimeä vanhemmaksi ja joka tapauksessa syntyneen ennen tanskalaista "sortoaikaa", joten olisi järjetöntä muuttaa vanhaa kaunista nimeä, josta trönderit sitä paitsi itse pitävät.

Tultuaan suurkäräjillä lopultakin esille joutui asia Trondhjemin kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, jossa valtava enemmistö vastusti nimen muutosta.

Odelstinget asettui kumminkin nimenmuutosta puoltamaan 59 äänellä 52 vastaan, josta syntyi ennen kuulumattomat mielenosoitukset Trondhjemin kaupungin asukkaiden kesken. 25.000 kansalaista puoluekannastaan riippumatta liittyi mielenosoituskulkueisiin ja vääti kaupunginvaltuuston käymään asiaan uudelleen käsiksi ja suurkäräjille esittämään kansan huolestuneen mielialan. Kaupunginvaltuustossa 70 ääntä yhtä vastaan päätti lähettää puheenjohtajansa suurkäräjille, joka tapahtuikin.

Légation de Finlande

-2-

Tästä huolimatta lagtinget, jolla on lopullinen päättämisvalta asiassa 20 äänellä 18 vastaan päätti hyväksyä nimenmuutoksen.

Asia on täällä synnyttänyt hyvinkin suurta huomiota. Oslossa ei ole viime päivinä muusta paljon puhuttu. Sanomalehdet ovat täynnä kirjoituksia ja kieliriita on puhkeamaisillaan täyteen kukkaansa. Samalla jatkuvat mielenosoitukset Trondhjemissä. Useita henkilöitä on tämän johdosta pidätetty.

On selvää, että nimenmuutoksen kannattajille oli voiton saavuttaminen ambitionasia perustuen^{se} sokeaan landsmaal-fanatismiin. Sen valtaan joutuneeseen suurkäräjän enemmistöön eivät vaikuttaneet Trondhjemin kaupungin asukkaiden yksimieliset toivomukset, eivät kaupungin valtuuston esitykset, eikä sekään, että vastapuolue pyysi asian lykkäämistä.

Landsmaal-miehillä sanotaan olevan pitkälle tähtääviä suunnitelmia valmisteltavina, joiden mukaan he lähitulevaisuudessa toivovat saavansa landsmaalkielen virallisena kielenä aluksi yhtäarvoiseksi rikksmaalin kanssa ja ajan oloon yksinvalittiseksi opetuskieleksi ja sitä mukaa myös valtakunnankieleksi.

Oslossa, kesäkuun 13 päivänä 1929.

Ante Lyyrin

145/200

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti' no 12.
Osl

23/9 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, syyskuun 23 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
N:o 17/83 k. 29	29
26/9-29	
5	C 4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 12/29, joka koskee

(jälj. 19. K.)

Norjassa puuhattavaa norjalais-suomalaista yhdistystä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Olavi Vuorimäki

Herra Ministeri H.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
17/83 /ae. D. 13 29		
26/9.29	5	LII.
RYHMÄ	ALUE	ASIA
5	Cy.	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 12/29.

Norjassa puhutaan norjalais-suomalaista yhdistystä.

Täkäläisessä Tiedeakatemiassa olen ollut tilaisuudessa tutustumaan norjalaisiin tiedemiehiin, joiden joukossa olen oppinut tuntemaan henkilöitä, joiden myötätunto Suomea kohtaan uusimiseen on tullut vuosien kuluessa esille. Tämä on antanut minulle aihetta koettaa sanotussa piirissä valmistaa maaperää yhdistykselle, joka ottaisi ajaakseen Suomi-propagandaa Norjassa ja työskentelisi lähempien suhteiden aikaansaamiseksi kummankin maan välillä.

Niistä henkilöistä, joiden kanssa toistamiseen olen näistä asioista neuvotellut, mainittakoon etupäässä Norjan kielen professori Magnus Olsen. Hänen tieteellinen maineensa on tätä nykyä korkealla, ei vain Norjassa, vaan myöskin ulkomailla. Lähinnä Olsenia on keskusteluihimme ottanut osaa Suomen kielen professori Konrad Nielsen sekä nuori filologi, tri Reidar Christiansen.

Tässä mainitut tiedemiehet ovat kaikki oleskelleet Suomessa ja puhuvat tahi ainakin ymmärtävät Suomen kieltä ja voivat seurata suomenkielistä kirjallisuutta.

Yhdistyshankkeen toteuttamisesta lähemmin puhuttaessa osoitautui jo viime talvena vaikeaksi löytää henkilöä, jolla olisi aikaa uhrata niihin moniin juokseviin tehtäviin, jotka kyseenalaisen yhdistyksen hoito toisi mukanaan. Olsen olisi tuohon toimeen ollut erittäin sopiva, mutta hänen suostumustaan en karkista ponnistuksista huolimatta voinut saada. Olsen ajoikin vielä viime talvena sellaista ajatussuuntaa, ettei varsinaista yhdistystä olisikaan perustettava, vaan että ainakin toistaiseksi oli tyydyttävä norjalaisten tiedemiesten toimittamaan norjankieli-

seen teokseen, jossa suurelle yleisölle Norjassa esitettäisiin Suomen kansan kulttuurihistoriaa ja suomenkielistä filologiaa. Näissä suunnitelmissaan Olsen jo ennätti niin pitkälle, että hän allekirjoittaneelle kerran viime keväänä esitti laatimansa suunnitelman vastamainitulle teokselle puhuen laajasti Suomen kielen tutkimuksen merkityksestä myöskin skandinaaviselle filologialle omistaen tällöin mitä kiitettävimmät lausuntonsa sille suuriarvoiselle työlle, minkä Suomalais-ugrilainen seura, Kalevala seura y.m. ovat tällä alalla tehneet.

Sastuani asian tällä tavoin abulle aloin vähitellen valmistaa maaperää tulevalle Norja-Suomi seuralle muissakin piireissä m.m. upseeripiireissä, taloudellisissa piireissä etupäässä maatalous- ja metsätalouspiireissä, Norsk Selskap'issa, erilaisissa klubeissa y.m. Myöskin puhuttelin muutamia Suurkäräjien edustajia, joissa olin havainnut Suomi-sympatiaa. Neuvottelin myöskin asiasta pääministeri Mowinkelin kanssa, joka hänkin suhtautui siihen myötämielisesti. Monet kongressit, kokoukset ja retkeilyt Suomessa, joihin norjalaiset lukuisasti viime vuosina ovat ottaneet osaa samoin myös viime keväänä Osllossa pidetty suomalainen taidenäyttely y.m. ovat olleet omiaan lisäämään ystäväpiiriämme täällä, joten edellytykset Norja-Suomi seuran menestymiselle näyttävät viime aikoina huomattavasti parantuneen.

Tänne muutamia viikkoja sitten kesälomaltani palattuani ryhdyin toimimaan yhdistysasian perilleajamiseksi. Olsenin epäilykset yhdistyksen tarpeellisuudesta olivat kesäaikana onneksi häipyneet ja oli nyt sekä hänessä että Christiansen'issa huomattavissa vilkasta myötätuntoa asian hyväksi. Niinpä he jo valmistavasti olivat neuvotelleet uuden yhdistyksen perustamisesta useiden heitä lähellä olevien henkilöiden, etupäässä tiedemiesten kanssa ja olivat nyt omasta puolestaan valmiit edelleen kehittämään ajatusta. Laadin tämän johdosta sääntöehdotuksen ja päätettiin se tarkastaa kokouksessa, joka päätettiin pitää kodissani kuluvaan syyskuun 20 päivänä. Ennen kokousta ja

saadakseni asialle lisävirikettä tein matkan talonpoikaispuolueen johtajan, valtioneuvos Johan Mellbyen maatilalle (Grefsheim pr Hamar), jossa olin tilaisuudessa asiasta puhumaan paitsi Mellbyen, myöskin ent. valtioneuvos Bærden sekä koetoiminnan johtajan Glærumin y.m. henkilöiden kanssa. Mellbye sanoi ilmielin yhtyvänsä Norja-Suomi seuran perustajajäseneksi.

Niinikään neuvottelin Aas'in maatalouskorkeakoulun johtajan, professori Barthin kera ja edelleen Tiedeakatemian esimiehen, professori W.C.Bröggerin kanssa. Kaikki olivat he asian puolella.

Brögger kävi tapansa mukaan suorasukaisesti ja perusteellisesti asiaan käiksi. Hän tahtoi selvyyttä suomalaisen Suomen poliittisesta orientoimisesta. Tahtoi tietää suhteestamme Viroon, tiedusteli suomalaisen rodun (!) ominaisuuksia, kulttuuriharrastuksia, luku- ja opínhalua verrattuna ruotsinkieliseen rahvaaseen Suomessa ja puhui laajasti Ruijan kysymyksestä. Professori oli sitä mieltä, että varsinkin viimeainitun kysymyksen hoitaminen norjalaisten puolelta ehdottomasti edellyttää entistä lähempää kosketusta suomalaisten kanssa ja heihin tutustumista. "Eihän voida hyviä suhteita rakentaa ihmisten kanssa, joita ei tunne" kuuluivat hänen sanansa. Oli täysin yhdistysaatteen puolella ja katsoi sillä olevan tärkeän tehtävän. Vanhana kokeneena organisaattorina - onhan Brögger m.m. Tiedeakatemian ja "Nansen fonden" in perustaja ja onhan niiden huomattava kehitys etupäässä Bröggerin ansiota - professori antoi arvokkaita ohjeita Norja-Suomi seuran perustamiseen nähden, sen suhtautumisesta sanomalehdistöön y.m.

Kuluvan syyskuun 20 päivänä kokoontuivat luokseni yhdistyksen sääntöehdotusta tarkistamaan professori Magnus Olsen, Pienviljelijäseminaarin johtaja Rich. Juul sekä tri Reidar Christensen. Kenraalimajuri Evar Aavatsmark ja Aas'in korkeakoulun johtaja professori Barth saivat viime tingassa esteen, eivätkä tästä syystä voineet olla saapuvilla. Laatimani sääntöehdotus käy-

tiin läpi ja hyväksyttiin lähiaikoina pidettävälle uudelle kokoukselle esitettäväksi, johon kutsuttaneen suurempi määrä asiaa harrastavia henkilöitä ja jossa yhdistys lopullisesti perustettaneen. Tähän kokoukseen ei luonnollisestikaan allekirjoittanut voi ottaa osaa, vaan toivon yhdistyksen jo saavan sellaisen kannatuksen, että sen syntyminen on taattu. Puheenjohtajan vaali ei täysin selvinnyt, mutta toivotaan sille paikalle saatavan professori Bröggerin. Tri Christiansen on lupautunut seuran sihteeriksi.

Sääntöehdotuksen kokouksessa syyskuun 20 päivänä hyväksytyt pykälät, jotka koskevat yhdistyksen tarkoituspää ja työtappaa kuuluvat ruotsinkielisinä seuraavasti:

" § 2.

Föreningens verksamhet skall avse att arbeta för närmare förbindelser mellan Norges och Finlands folk på den andliga och materiella kulturens område.

§ 3.

Denna sin uppgift vill föreningen befrämja:

- 1) genom att sammanföra norrmän och i Norge vistande finnar till arbete för den i § 2 angivna målet;
- 2) genom spridandet av ökad kännedom i Norge om Finland och dess folk. För ernäendet av detta eftersträvar föreningen ett nära samarbete med kulturella och ekonomiska såväl vetenskapliga som det praktiska livet representerande institutioner, organisationer och enskilda personer och vill genom tidningspressen i Norge, genom möten, föredrag, utställningar m.m. samt genom att befrämja utgivandet av finsk litteratur på norska språket arbeta för ökat intresse och kännedom om Finland i Norge;
- 3) genom anordnandet av kurser för norrmän i finska språket;
- 4) genom att underlätta norska vetenskapsmäns studier i Finland och finska vetenskapsmäns i Norge;
- 5) genom anordnandet av exkursioner och kortare besök i Fin-

land för norrmän som önska lära känna förhållandena därstädes och finnar besök i Norge i samma syfte;

6) genom befrämjandet av idrott mellan Norges och Finlands ungdom.

Bildas förening med motsvarande syfte i Finland bör föreningen söka samarbeta med denna.

§ 8.

För att underlätta styrelsens arbete tillsätts efter behov särskilda utskott, såsom t. ex. för rättsväsende och förvaltning, filologi, kulturhistorie, litteratur och konst, national-ekonomi, lantbruk, skogsbruk, handel och industri, för särskilda yrken, för huslig ekonomi, hemslöjd och idrott.

Oslossa, syyskuun 23 päivänä 1929.

Anten Bjuvring

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Edvingin rap. no 4.
Oslo

20/11 1959.

Légation de Finlande

Oslossa, marraskuun 20 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 25/85 ac. D. 13 29		
23/11.29	No 2	L.H.
KYLLÄ	OSASTO	ASIA
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri lähettää raporttini N:o 19/29, joka koskee

Norjan työväen suhtautumista Taamisaaressa nälkälakkoon.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eugen Eyring.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkosisainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

Suomen Oslossa olevan Lähettilään tiedoitus

Norjan työväen suhtautuminen

Tammisaaren nälkälakoon.

Salaainen	
ULKOASIAINMINISTERIÖ	
No: 25/85 Sac. D. 1929	
No: 19/29	1929
23/4-29	
RUUSKA	ASIA
5	Cy

Tšekäläisten kommunistien pää-mänenkannattaja "Arbeideren" (ent. Norges Kommunistblad) on Tammisaaren nälkälakon johdosta tietenkin näinä päivinä täyttänyt palstansa kaikenlaisilla kiihoituskirjoituksilla. Nämä ovat sisällykseltään siksi valheellisia ja oikeauskoista moskova-laisuutta täynnä, etteivät kirjoitukset ansainne tämän yhteydessä lähempää selvitystä.

Esi merkkinä Norjan kommunistien solidaarisuuden tunteesta luokkatovereitaan kohtaan Suomen vankiloissa lainattakoon tähän kumminkin "Arbeideren" issä kuluvan kuun 18 päivänä julkaistu protesti:

Frem til protest mot den hvitfinske bøddeljustis!

Til alle klassebeviste arbeidere i Norge!

Kamerater.

140 finske klassefeller, innesperret i Ekenes tvangsarbeidsanstalt for sin deltagelse i den finske arbeiderklassens frigjøringskamp, har gjennom erklæring av sultestreik gjort et siste forsøk på å henlede det internasjonale proletariats oppmerksomhet på sin fortvilede stilling.

De finske kamerater blir i fengslet utsatt for den mest umenneskelige mishandling. Underernæring, urenslighet, utilstrekkelig luft, åndelig og legemlig tortur, har allerede nedbrutt motstandskraften hos flere av dem. Kamerat Vuroio bukket for få uker siden under for tuberkulosen. Kamerat Hannes Kokki trues i nær fremtid av den samme skjebne. De gjenværende har nu grepet til sultestreiken som det siste fortvilede forsvarsmiddel.

Den finske landsorganisasjon har besvart våre kameraters appell med å erklære generalstreik til støtte for de innesperrede klassefeller.

Vi er overbevist om at deres nød-

er å gi svar på det nøddrop våre tapre finske klassekjempere har utsendt. Det skal gjøres klart, både for den hvitfinske bøddelregjering og for det revolusjonære finske proletariat, at Norges arbeiderklasse nu følger begivenhetene i Ekenäs med spendt oppmerksomhet og uio og at den ikke vil la disse skjendler gå upåttalt hen.

Derfor norske klassefeller, medlemmer av fagforeninger, idrettslag, kooperative foreninger og andre proletariske masseorganisasjoner:

Frem til øieblikkelig protest mot den finske bøddeljustis!

Fremlegg denne sak på hvert arbeidermøte, i enhver proletarisk forsamling som kommer sammen i de nærmeste dager.

Veda protestuttalelser mot bøddeljustisen og sympatierklæringer for våre tapre klessefeller bak de finske fengselsmurer!

Og innsend disse uttalelser til Bøddel-Finnlands legasjon i Norge, Drammensveien 93, Oslo, til

Suomen Oslossa olevan Lähettilään tiedoitus

ULKOASIAINMINISTERIO	
25/85	Dec. 1329
19/29	79
23 4-79	ASIA
5	Cy

Norjan työväen suhtautuminen

Tammisaaren nälkälakoon.

Tšekäläisten kommunistien pää-mänenkannattaja "Arbeideren" (ent. Norges Kommunistblad) on Tammisaaren nälkälakon johdosta tietenkin näinä päivinä täyttänyt palstansa kaikenlaisilla kiihoituskirjoituksilla. Nämä ovat sisällykseltään siksi valheellisia ja oikeauskoista moskova-laisuutta täynnä, etteivät kirjoitukset ansainne tämän yhteydessä lähempää selvitystä.

Esi merkkinä Norjan kommunistien solidaarisuuden tunteesta luokkatovereitaan kohtaan Suomen vankiloissa lainattakoon tähän kumminkin "Arbeideren" issä kuluvan kuun 18 päivänä julkaistu protesti:

Frem til protest mot den hvitfinske bøddeljustis!

Til alle klassebeviste arbeidere i Norge!

Kamerater.

140 finske klassefeller, innesperret i Ekenes tvangsarbeidsanstalt for sin deltagelse i den finske arbeiderklassens frigjøringskamp, har gjennom erklæring av sultestreik gjort et siste forsøk på å henlede det internasjonale proletariats oppmerksomhet på sin fortvilede stilling.

De finske kamerater blir i fengslet utsatt for den mest umenneskelige mishandling. Underernæring, urenslighet, utilstrekkelig luft, åndelig og legemlig tortur, har allerede nedbrutt motstandskraften hos flere av dem. Kamerat Vuroio buket for få uker siden under for tuberkulosen. Kamerat Hannes Kokki trues i nær fremtid av den samme skjebne. De gjenværende har nu grepet til sultestreiken som det siste fortvilede forsvarsmiddel.

Den finske landsorganisasjon har besvart våre kameraters appell med å erklære generalstreik til støtte for de innesperrede klassefeller.

Vi er overbevist om at deres nød-rop vil vinne almen gjenklang og så innenfor den norske arbeiderklasse, og at våre faglige og politiske organisasjoner umiddelbart vil opta spørsmålet om hvad der kan gjøres for å komme ofrene for den hvitfinske bøddeljustis til undsetning.

Men det som straks må gjøres,

er å gi svar på det nød-rop våre tapre finske klassekjemper har utsendt. Det skal gjøres klart, både for den hvitfinske bøddelregjering og for det revolusjonære finske proletariat, at Norges arbeiderklasse nu følger begivenhetene i Ekenäs med spendt oppmerksomhet og uro og at den ikke vil la disse skjendelser gå upåttalt hen.

Derfor norske klassefeller, medlemmer av fagforeninger, idrettslag, kooperative foreninger og andre proletariske masseorganisasjoner:

Frem til øieblikkelig protest mot den finske bøddeljustis!

Fremlegg denne sak på hvert arbeidermøte, i enhver proletarisk forsamling som kommer sammen i de nærmeste dager.

Vedta protestuttalelser mot bøddeljustisen og sympatierklæringer for våre tapre klassesfeller bak de finske fengselsmurer!

Øg innsend disse uttalelser til Bøddel-Finnlands legasjon i Norge, Drammensveien 93, Oslo, til den finske landsorganisasjon i Helsingfors eller til Norges Røde Hjelp, boks 864, Oslo, som vil bringe uttalelsene videre.

Husk! Der er ingen tid å spille! Sultestreiken pågår. Våre finske kamerater må i løpet av de nærmeste dager rives ut av bøddelnes klør, eller de må gå tilgrunne.

Norges Røde Hjedp.
Sentralkomiteen.
Ingvald Larsen.

Eri äänilajeissa Norjan kommunistit sitä paitsi hyökkäävät Suomen sosialidemokratiaa vastaan, jonka sanotaan "pettäneen" työväen asian ja liittyneen valkoiseen terrooriin.

Mikä tässä yhteydessä ansaitsee huomiotamme on, että myöskin Norjan työväenpuolue liittyy kommunistien virittämään parjaukseen. Niinpä Arbeiderbladet useampaan otteeseen on esittänyt sympatiansa kommunistilakkoa kohtaan Suomessa ja langettaa tuomionsa sosialidemokraateillemme heidän suhtautumisestaan siihen. Lehti huomauttaa kuinka Norjassakin tuon tuosta on puhjennut protesti- ja sympatia-aktioneja. Samoin Ruotsissa. Nämä ovat hyvin onnistuneet syystä, että työväki on niissä seissut yksimielisenä. Mutta Suomessa, sanoo lehti, on sopu särkeytynyt ja sosialidemokraatit ovat erittäin kriittillisenä hetkenä puukoittaneet omia luokkatovereitaan selkään. Tämä on teko, josta ei voida langettaa kyllin ankaraa tuomiota ja jonka seuraukset voivat muodostua kohtalokkaiksi.

Norjan ammattijärjestön ja työväenpuolueen n.s. luokkakoikeus (justis) rahaston hallinto onkin tästä syystä päättänyt Suomen ammattijärjestölle lähettää 1000 kruunua vankeusrangaistusta kärsivien ja nälkäänäkevien vankien hyväksi toimeenpannun agitation tukemiseksi.

Oslossa, marraskuun 20 päivänä 1929.

E. M. L. L. L.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 20.

Oslo

21/11 1929

Légation de Finlande

Oslossa, marraskuun 21 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 26/85 l.c. D. 129		
25/11-29	2	LHL
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 20/29, joka koskee

Pääministeri Mowinckelin lausuntoa Suomen ja Skandinavian maiden välisistä suhteista ja ulkopoliitikasta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eetu Ujring

Herra Ministeri Hj.J.Procopé.
Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.   y.m.   y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 26 / 85 Ser. B. 13 29		
25/11-79	№	LII
RYHMÄ	KLASSI	ASIA
Salainen.	5	C4

Suomen Oslossa olevan Lähettillään raportti N:o 20/29.

Pääministeri Mowinckel Suomen ja
Skandinavian maiden välisistä suh-
teista ja ulkopoliitikasta.

Kuluvan kuun 19 päivänä puhui pääministeri Mowinckel yliopiston vanhassa juhlasalissa "Kansainliitosta ja kansainvälisestä politiikasta." Kuulijoita oli karttunut salin täydeltä, jotka mielenkiinnolla seurasivat puhujan antamaa kuvausta Kansainliiton viime kokouksesta ja johtavien henkilöiden esiintymisestä siellä. Luonnollisesti tulivat tämän yhteydessä Norjankin valtuutetut vuoron perään yleisölle esitetyiksi ja heidän ansionsa kansainvälisen työn alalla alleviivatuiksi. Loppuosan puheestaan Mowinckel omisti rauhanaatteelle selostaen sen yhteydessä myöskin Norjan puolustuspoliittista asemaa.

Esitelmässään joutui puhuja koskettelemaan Suomen osanottoa Kansainliiton työhön ja myöskin maamme ulkopoliittikkaa ja suhteitamme Skandinavian maihin.

Panin merkille, ettei Mowinckel puhuessaan pohjoismaiden edustuksesta Kansainliiton neuvostossa lukenut Suomea sanottujen maiden joukkoon. "Suomen ulkopoliittikka", hän sanoi "kulkee nykyisin omia meille skandinavialaisille monessa suhteessa vieraita teitään, jonka vuoksi olisi suotavaa, että vaikkakin olemme koettaneet ajaa asioitamme neuvostossa lähinnä Suomen edustajan kautta, nyt kun Suomen mandaatti ensi vuonna lakkaa, saisimme oman edustajamme varsinaisesta pohjoismaiden ryhmästä. Tähän näyttääkin ensi vuonna avautuvan hyvä tilaisuus Norjalle, joka uusia jäseniä neuvostoon tänä syksynä valittaessa jo sai 22 ääntä ja näin ollen oli lähellä tulla valituksi huolimatta siitä, että Suomen mandaatti vielä kestää vuoden. Norjalla on epäilemättä hyvä ase-

ma Genevessä. Edustajamme ja niistä varsinkin Hagerup ja Nansen ovat loistavalla tavalla edustaneet maatamme Kansainliitossa ja tehneet Norjan nimen siellä tunnetuksi. Myöskin on Norjan valtuutettujen avoin ja rehellinen esiintyminen lujittanut asemaamme. Olemme lisäksi siinä onnellisessa asemassa, ettei Genevessä tunneta tahi ole kiinnitetty huomiota kotiloissamme tapahtuneisiin pieniin poliittisiin haihatteluihin (utskeielser), (naurua). Pääministeri valitti Norjan työväenpuolueen Kansainliitolle vihamielistä politiikkaa, joka tietenkin voi tehdä haittaa Norjan tulevan edustajan työskentelylle Kansainliiton neuvostossa.

Toisen kerran Mowinckel kosketteli Norjan suhdetta Suomeen puhuessaan Norjan puolustuspoliittisesta asemasta. Selostettuaan Stauningin esiintymistä Genevessä hän käsittäen Tanskan aseistariisumissuunnitelman toivoi myöskin Norjan ottavan harkinnan alaiseksi missä määrin täällä voitaisiin toteuttaa tämänsuuntaisia pyrkimyksiä. Siihen on Norjalla nykyisin sitäkin enemmän syytä kun Ruotsin kanssa on solmittu sitovia sopimuksia kaikenlaisten erimielisyyksien sopimisesta rauhallista tietä. Sitä paitsi ovat suhteemme Ruotsiin - Mowinckel jatkoi - kehittyneet siksi ystävällisiksi, ettei sotaa kahden maan välillä enää ole ajateltavissa. Onhan lisäksi korkealle kehitynyt kansan moraali ja kansanvalta kahdessa maassa lisätakeena siitä, ettei enää tarvita sotaväkeä riitaisuuksien ratkaisemiseksi Ruotsin kanssa.

Tämä sekä ehdottomasti sitovat välitystuomiosopimukset, joita olemme solmineet muidenkin pohjoismaiden kanssa (tässä Mowinckel tarkoitti myöskin Suomea) vaikuttanevat puolustuskykyksemme ratkaisuun.

Mowinckelin maininta Suomen ehdottamasta finanssiavustuksesta sodan varalta ei ollut meille eduksi. Hän huomautti ikäänkuin sivumennen kuinka sanottu ehdotus huolimatta siitä, että Englanti ja Ranska olivat ehdotukseen suhtautuneet myöntämielisesti kumminkin lopuksi huomattiin heikosti valmistetuksi, jonka vuok-

si se oli lähetettävä jaostoon lisäselvityksen saantia varten sekä juriidisesti että poliittisesti uudelleen tarkistettavaksi. Erikoisesti hän alleviivasi kuinka ehdotus finanssiluoton myöntämisestä jo sodan uhatessa helposti voisi johtaa sanotun avun väärinkäyttämiseen.

Seuraavana päivänä tapasin pääministerin hänen virkahuoneessaan, jolloin otin keskustelun lähtökohdaksi muodostumaisiltaan olevan norjalais-suomalaisen yhdistyksen, jonka jäsenmerkinnän menestyminen oli edellisellä päivällä antanut aihetta Mowinckelille allekirjoittaneelle lausua varsin sydämelliset onnittelut. Hän nyt valitti, että hänen asemansa nykyisin esti häntä liittymästä uuden yhdistyksen perustajajäseneksi, vaan sanoi kuitenkin aikovansa ottaa osaa perustavaan kokoukseen. Huomasin tähän kuinka olisi tärkeätä, että uuden yhdistyksen alusta alkaen onnistuisi valita ohjelma, joka estäisi sitä ja sen kautta yleistä opinionia Norjassa eksymästä niille poluille, joihin Ruotsissa Suomen kysymyksessä ilmeisesti useinkin on eksytty ja josta jäljet yhä edelleen ovat huomattavissa etenkin Suomen suomalaisen väestön suhtautumisessa Ruotsiin.

Tämä antoi Mowinckelille aihetta varsin avomieliseen mielenilmaisuun Ruotsin lyhytnäköisestä ja kuten hän Ahvenanmaan kysymyksestä huomautti "vanvittige" politiikasta, jonka kautta Ruotsi työnsi Suomen kansan kokonaisuudessaan luotaan ja samalla teki karhunpalveluksen myöskin Suomen ruotsiapuhuvalle väestölle.

Keskustelumme johdatti m.m. pääministeriä referoimaan hänen ja Herra Ulkoasiainministerin välistä keskustelua tänä syksynä Genevessä Suomen ulkopolitiikasta. Hän sanoi esittäneensä sen kannan, että "Pohjoismaiden intressipiiri ulottuu Haagista Helsinkiin", mutta saaneensa vastaukseksi, että tämä piiri Herra Ulkoasiainministerin käsityskannan mukaan ulottuu "Haagista Tallinnaan."

"Tässä eroavat nyt toisistaan Norjan ja Suomen ulkopolitiikka" pääministeri jatkoi. "Ymmärrän hyvin, että Suomen tulee rakentaa ystävyysuhteita eteläiseen naapurinsa kanssa, mutta Skandinavian läheiseen intressipiiriin Viro ei sovi, ei ainakaan nykyisin."

"Ainoa todellinen vaara sekä Suomelle että Skandinavialle on Venäjä" Mowinkel myöhemmin tuli sanoneeksi. "Venäjän hyökkäystä vastaan on Suomella paras turva Kansainliitossa, mutta myöntää täytyy, että Suomen asema on enemmän uhattu kuin Skandinavian maiden."

Mihinkään loppujohtopäätökseen ei keskustelu tietenkään johtanut, vaikkakin minun käsittäkseni Mowinkelin oli pakko huomata ajatuskulkunsa liian nopean katkeamisen ja myöskin sen epäjohtomukaisuuden, joka piilee puolustusmäärärahojen supistamissuunnitelmissa, mikäli tämä koskee Norjaa.

Oslossa, marraskuun 21 päivänä 1929.

Emanuel Elfving

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfvingsin raportti no 21.

Oslo

22/11 1929

Légation de Finlande

Oslossa, marraskuun 22 päivänä 1929.

ULKOASIAINMIN.		
23	88 fac.	29
25/11 29.		
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 21/29, joka koskee

Professori Olaf Broch'in mahdollista poliittista missioonia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ester Usping

Herra Ministeri Hj.J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 29/85	Re.	Ed. N:o 29
Salainen.	11-29	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Suomen Osllossa olevan Lähettilään raportti N:o 21/29.

Onko professori Olaf Broch'illa mahdollisesti poliittinen missiooni?

Viime syyskuun 24 päivänä piti slaavilaisten kielten professori tšekäläisessä yliopistossa, professori Olaf Broch tiedakatemiassa esitelmän arkistotutkimuksistaan Moskovassa, missä hän viime kesän kuluessa oli kahdesti käynyt. Allekirjoittanut oli tilaisuudessa kuulemaan tämän esitelmän.

Professori Broch alussa huomautti kuinka päätarkoitus näillä hänen tutkimuksillaan on ollut selvittää Pohjois-Norjan ja Lapin historiallista kehitystä ja luoda selvyyttä moniin epäselviksi huomattuihin seikkoihin entisissä rajariidoissa ja maiden jakamisissa, tällöin silmälläpitäen sekä Norjan (Tanskan) että Ruotsin ja Venäjän välisiä neuvotteluja ja sopimuksia.

Esitelmän kuluessa professori mainitsi löytäneensä arvokasta aineistoa m.m. Anjalan ja Turunkin kokousten valaistamiseksi ja totesi venäläisen diplomatian varsinkin Kööpenhaminassa tarkoin seuranneen Pohjois-Norjan asiain kehitystä ja unionitaistelua 1905.

Professorin raportti näistä tutkimuksista on jo, kuten hän esitelmässään huomautti jätetty asianomaiseen paikkaan. (?)

Professori Koht'ilta sain tietää, ettei raportti sellaisenaan tule painettavaksi, vaan mahdollisesti joitakin osia siitä. Hän huomautti, että raporttia tarvitaan "meidän omia tarkoituksiperiämme varten." Kun ottaa huomioon, että myöskin professori Koht tänä kesänä on oleskellut Moskovassa arkistoja tutkimassa, viittaa tämä intensiivinen tutkimustoiminta siihen, kuin olisi norjalaisilla tällä kertaa tarve saada joi-

takin heille tahi heidän politiikalleen tärkeitä asioita selvitettyiksi. Mitkä nämä kysymykset ovat ja mihin Moskovasta hankittuja uusia dokumentteja tarvitaan on tietenkin vaikeata saada selville.

En voi tämän yhteydessä olla huomauttamatta kuinka professori Broch viime talvena eräässä tiedeakatemian kokouksessa kääntyi puoleeni lausuen kuinka suotavaa olisi, että Suomi luovuttaisi Kolttakönkään Norjalle. Eihän Suomella ole siitä varsinaista hyötyä (!), hän huomautti ja olisihan sitä paitsi tuollainen teko Suomen puolelta ystävyden osoitus Norjalle, joka teko täällä herättäisi suurta myötätuntoa Suomea kohtaan; saataisiinhan raja Paatsjoella täten selväksi ja tuo pieni epämuodostus rajankäynnissä Venäjän ja Norjan välillä poistetuksi. Vastasin tähän tietenkin, ettei asia herätä kiinnostusta Suomen taholla ja että on kokonaan turha ryhtyä keskustelemaan päivänselvistä kysymyksistä.

Vuosien kuluessa olen useinkin tavannut professori Brochin varsinkin tiedeakatemian kokouksissa, mutta myöskin seuraelämässä, johon hän ottaa utterasti osaa. Äskettäin tapasin hänet puolalaisen chargé d'affaires'in kutsuilla. Viimemainitussa tilaisuudessa eräs läsnäolevista norjalaisista, pääkonsuli Lind, otti puheeksi venäläisten vankien karkaamiset Solovetskin vankileiristä lausuen inhonsa oloista mainitulla saarella. Professori Broch suurella varmuudella tiesi kertoa sanomalehdissä olleet uutiset kokonaan liioitelluiksi. Sanoi Moskovassa kuulleensa Solovetskissa olleiden vankien kertoneen olojen vankileirillä olevan hyvinkin rauhallisten ja siedettävien. Ruoka-annokset ovat kyllä jonkun verran niukat, mutta suurin osa vangeista saa olla omissa hoteissaan, eikä heitä kukaan häiritse. Huonot ovat olot Kemin vankilassa, mistä vangit nytkin olivat karanneet ja eräät päässeet Suomeenkin. (?)

Professorin Sovjetia puolustava puhe herätti suurta ihmetelyä, jota pääkonsuli Lind ei voinut olla minulle salaamatta.

Tämä Brochin Sovjetia suosiva puhe on sitäkin enemmän huomiota ansaitseva kun hänen vuonna 1924 julkaisemansa anti-sovjetilainen kirjanen "Proletariatets diktatur", joka siihen aikaan m.m. esti professoria saamasta viisumia Venäjälle, vielä täällä elää tuoreessa muistissa.

Nähdäkseni on täysi syy vastaisuudessa seurata professori Brochin toimintaa.

Oslossa, marraskuun 22 päivänä 1929.

Efter Öfving,

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 04.

ASIA:

Ministeri Elfviggin raportti no 22.
Oslo

9/12-29.

Légation de Finlande

Oslossa, joulukuun 9 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ.		
No 24/86 Rec. D. 29		
12/12-29	No	LIL
5	C 4	ASIA

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 22/29, joka koskee

Ruijan kysymyksen käyttämistä Norjassa puolustus-
agitationa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Ruyter

Herra Ministeri Hj.J.Procopé

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

MINISTERE		
28/86 h. D. 19 29		
12/12.29	29	LIIT.
PRIMA	UNDO	ASIA
5	Cy.	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 22/29.

Käytetäänkö Ruijan kysymystä
Norjassa puolustusagitatiossa.

Viime marraskuun loppupäivinä oli "Tromsö" nimisessä lehdessä kirjoitus, jonka oli aiheuttanut "Nouseva Suomi" lehdessä ollut kyhäelmä Ruijan kysymyksestä. Tromsö huomauttaa kuinka virallinen Suomi tietenkin aina esiintyy korrektisti ja viisaasti Norjaa vastaan, mutta että Suomen kansassa ilmenee nationalistisia oireita, joissa huomaa vastuuttomia valtaamissuunnitelmia.

Lehti esittää tämän yhteydessä huomiota ansaitsevan uuden ajatuksen jo yksitoikkoiseksi ja pitkävetaiseksi käyneeseen kiinaan Ruijan suomalaisista.

"Asianlaita on yksinkertaisesti se" sanoo Tromsö-lehti, "että suomalaiset (tahi kvænene, josta nimityksestä eivät norjalaiset näy osaavan lirtautua) vapaaehtoisesti ovat siirtyneet Norjaan. He ovat jättäneet asumapaikkansa omassa maassaan rakentaakseen itselleen paremman kodin toisessa maassa. Aivan kuten toista miljoonaa norjalaista on tehnyt siirtyessään Amerikkaan. Suomalaiset ovat hylänneet oman kansalaisuutensa (hjemstavn) ja uskottoman lyhyen ajan kuluessa saaneet kansalaisoikeuksia Norjassa. Heitä nyt täällä täysin rinnastetaan norjalaisten kanssa. Niinpä suomalaisilla on pääsy valtion virkoihin ja monet heistä istuvatkin virastoissamme; heillä on kaikilla mahdollisuuksia päästä kansan valitseisiin luottamustoimiin ja moni nauttiikin nykyisin näitä etuja. Norjassa ei tehdä eroitusta suomalaisen ja norjalaisen välillä," j.n.e.

Lehti lopettaa huomauttamalla kuinka "me tahdomme luottamuksellista yhteistyötä Suomen kanssa, mutta sen tulee olla reilua, vastavuoroisuuteen perustuvaa, eikä salaista myyrän työtä kuten Suomen puolelta huomaa."

Tämä kirjoitus on antanut aihetta oikeistolais "Morgenbla-

det" ille pääkirjoitukseen, jossa "Tromsön" kaukonäköisyyttä ylis-
tetään ja edelleen kehitetään. Morgenbladet lausuu toivomuksenaan,
että hallituksen puolelta nyt viipymättä pantaisiin toimeen
tutkimus suomalaisten Norjaan siirtymisen syistä, ajasta y. m.
asiaan vaikuttavista seikoista, josta tutkimuksesta lehti ilmei-
sesti toivoo hyviä aseita taistelussa norjalais-suomalaisten
keskuudessa mahdollisesti ilmeneviä vaatimuksia vastaan.

Toimittaja Miedell, joka on Morgenbladetia lähellä, on
viime aikoina tuon tuostakin antanut allekirjoittaneelle viit-
tauksia siitä, kuinka Morgenbladetin ryhmässä, johon m.m. Hamb-
ro kuuluu, tällä kertaa ajetaan melko jyrkkää Suomi-vastaista
propagandaa. Tämä johtuu ryhmän vastenmielisyydestä joutua lä-
hempään tekemiseen Suomen intressien kanssa, Norjan kun ei
pitäisi sitoa käsiään Pohjanlahden ja Itämeren itäpuolella ole-
viin maihin. Tähän näkökantaan perustuen ryhmä käyttää Norjassa
vallitsevaa epäluuloa Suomea kohtaan Ruijan kysymyksessä hyväk-
seen agitatioissa puolustusintressien ylläpitämiseksi Norjassa.

Kaikeksi onneksi ei Morgenbladetin ryhmä ole suuri,
joten sen meille vahingollinen kylvö ei ainakaan toistaiseksi
vaikuta ratkaisevasti yleiseen mielipiteeseen.

Oslossa, joulukuun 9 päivänä 1929.

Osten Elfvig

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eelvingin raportti no 23.
Oslo.

17/12 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, joulukuun 17 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29/86 kcc.		29
20/12.29		
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 23/29, joka koskee

Satamalakkoa Trondhjemissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eduard Lyfving

Herra Ministeri Hj.Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

KOKOAMINISTERIO		
29/86 ka. D. 19 29		
20/12-29	53	EM
RYHMÄ	OTANTA	ASIA
5	Cy	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 83/29.

Satamalakko Trondhjemissa.

Syynä Foldals-Verkin suhtautuminen järjestyneeseen työväkeen.

Trondhjemin lähistöllä sijaitsee Foldals Verk niminen englantilaisten omistama kuparikaivos, joka viime vuosina on tullut tunnetuksi isännöitsijänsä Worm Lundin kautta. Herra Lund nimittäin ei ole alistunut tehtaan työväen järjestämiin rettelöihin ja lakkoihin, vaan erotti jo pari vuotta sitten kaikki lakkolaiset työstään kieltäen heiltä myöskin oleskeluluvan kaivosalueella. Sen jälkeen on tehtaat pidetty käynnissä järjestymättömän työväen, n. 150 miehen avulla. Kun eroitettut työmiehet kumminkin jatkuvasti koettivat häiritä työrauhaa, sai Worm Lund avuksensa valtion poliiseja, joille hän antoi tehtäväksi vartioida kaivosalueiden rajoja. Samalla sanotaan hänen aseistaneen 30 miestä, jotka jo pitemmän aikaa ovat pitäneet ampumaharjoituksia ja jotka ovat valmiit puhdistamaan tehtaan alueen lakkolaisista, ellei poliisi voi heitä estää alueelle tunkeutumasta.

Tehtaan päätuote, kiisukivi, lastataan Trondhjemin satamassa ulkomaille vietäväksi. Yhdessä muiden kaivoksien kera on Foldals Verk Trondhjemien kaupungin kanssa tehnyt sopimuksen satama-alueen vuokraamisesta ja oikeudesta saada siellä suorittaa rauhassa lastaustyötä. Kaupungin järjestynyt työväki on kumminkin osittaakseen tyytymättömyyttensä Foldals Verkin johtoa kohtaan päättänyt kieltäytyä sen lastaustyöstä ja onkin nyt julistanut lakon. Tästä on ollut seurauksena se, että Worm Lund on lähettänyt omaa työväkeään Trondhjemiin, jonka

työväen oli määrä alottaa lastaustyö eräällä saksalaisella laivalla.

Mikäli asiaatuntevalta taholta olen saanut tietää, on tilanne melko vakava, sillä tiedetään Trondhjemin kaupungin katsovan velvollisuudekseen valvoa, ettei vuokrasopimusta rikotta samalla kun johtaja Worm Lund on leppymätön kommunistien vastustaja, eikä suinkaan aio nyt enemmän kuin aikaisemminkaan suostua heidän vaatimuksiinsa.

Oslossa, joulukuun 17 päivänä 1929.

Ester Eging

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvingsin raportti no 24.

Oso

31/12 1929.

Légation de Finlande

Oslossa, joulukuun 31 päivänä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 1160 kas. D. 12. 30		
2/2.30	AL	LII
KRHMÄ	C. O. O. J.	A. O. A.
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia, Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 24/29, joka koskee

Norjan upseeripiireissä huomattavaa kasvavaa harrastusta puolustuskysymyksissä Norjan, Ruotsin ja Suomen välillä.

Vastaanottakaa Herra Ministeri erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Chen Beijung

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.   y.m.   y.m.

Salainen.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 24/29.

Norjan upseeripiireissä huomataan kasvavaa harrastusta puolustuskysymyksissä Norjan, Ruotsin ja Suomen välillä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 1/160 Pa. D. 30		
2/2.30	No	L
WIKMA	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Vasemmistopiireissä Norjassa huomattavissa oleva pyrkimys puolustusmäärärahojen supistamiseksi ja siitä johtuva Norjan upseerikunnan odotettavissa oleva redusoiminen on tietenkin Norjan upseerikunnassa herättänyt suurta huolestumista ja tyytymättömyyttä. Tuon tuostakin tapaa upseereja, jotka lausuvat julki arvostelunsa puolustuslaitokseen kohdistuvasta politiikasta, jota he pitävät vaarallisena maansa rauhalliselle kehitykselle.

Vaikka tietenkin näissä lausunnoissa siellä täällä voi esiintyä personallisten etujen ajamista, olisi väärin sanoa niin aina olevan asian laidan. Päinvastoin huomaa Norjan upseereissa yleensä vakavaa poliittista harkintaa, joka on saanut heidät epäilevin silmin seuraamaan työväen ja venstren yhä lisääntyvää vaikutusvaltaa rauhanaatteen liian nopeaan ja monissa tapauksissa suorastaan sokeaan ja intohimoiseen ajamiseen, joka voi johtaa vaikeasti ratkaistaviin sekä sisä- että ulkopoliittisiin komplikaatioihin.

Tähän saakka on kommunistivaaraa Norjassa pidetty pääasiallisesti vain nuorten työmiesten vallattomuuden ilmaisuna, joka itsestään aikanaan häviää kun ei siihen kiinnitetä sen suurempaa huomiota, mutta kokemus osoittaa täällä samoin kuin muuallakin, että voimia on liikkeellä, jotka pitävät vallankumouksaatteita viireillä, vieläpä keksivät keinoja niiden levittämiseksikin.

Erikoista huomiota ovat aseistariisumissuunnitelmat Tanskassa täällä herättäneet ja on kysymys joutunut Norjassa päiväjärjestykseen sen jälkeen kuin pääministeri Mowinckel Bergenissä

joku aika sitten pitämässään puheessa selitti nykyisen hallituksen pääasiassa yhtyvän Stauningin politiikkaan puolustuskysymyksessä. Norjan puolustusmääräraha olisi Mowinckelin mielipiteen mukaan alennettava 30 miljoonaan kruunuun, joka ottamalla huomioon Norjan maantieteelliset olot suunnilleen johtaisi samansuuntaiseen puolustuslaitokseen kuin Stauning on suunnitellut.

Monelta taholta kuulee kyllä väitettävän, että Mowinckelin suunnitelma esitetään Suurkäräjille siksi myöhään ensi keväänä, etteivät käräjät ennätä sitä käsitellä, joten suunnitelma muodostuisi venstrelle ensi syksynä vain vaalitempuksi.

Missään tapauksessa ei voi kieltää, etteivätkö nämä huhut sotaväen supistamisesta monella taholla olisi herättäneet levottomuutta, varsinkin kun samalla ennustetaan työväelle uutta vaalivoittoa.

Aivan viime päivinä eräissä kutsuissa, missä kenraalimajuri Ivar Aavatsmark piti Suomelle puheen, hän sen lopetti kiittämällä Suomea siitä, mitä tämä oli tehnyt ja tekee kommunismin tukahduttamiseksi lisäten siihen, että Suomi saa olla vakuutettu siitä, että Norja "seuraavalla kerralla" kun yhteenotto Suomen ja Venäjän välillä tapahtuu, on oleva Suomea auttamassa. Kutsuissa everstiluutnantti Carl Eriksen, jonka ensi kertaa nyt tapasin, haki puheen jälkeen seuraani puhuksensa Aavatsmarkin herättämästä ajatuksesta. Everstiluutnantti Eriksen oli pari päivää sitten kotiutunut Osloon Kirkkoniemestä, missä hän pitemmän ajan oli toiminut pataljoonan päällikkönä ja siis norjalaisten joukkojen ylipäällikkönä Itä-Ruijassa. Hänet oli nyt siirretty kenraalistaabiin Osloon. Eriksen sanoi Ruijassa oloaikanaan havainneensa kuinka Norjaa uhkaa Pohjolassa sama vaara kuin Suomeakin. Eihän Suomi - hän huomautti - voi estää venäläisten joukkojen liikehtimistä Suomen Lapissa ja Petsamossa, joten on ilmeistä, että tällaisen tapauksen sattuessa myöskin Ruija helposti voi joutua venäläisten sotajoukkojen jalkoihin.

Tämä avomielistä puhetta seurasi tässä mainittujen upsee-

rien välillä vilkas keskustelu siitä, millä tavalla norjalaista ja ruotsalaista sotaväkeä parhaiten voitaisiin sodan sattuessa Suomen ja Venäjän välillä siirtää Rajajoelle. Tornionjoen kautta oli matka liian pitkä ja kyseenalaisen Tornion sillan voisivat venäläiset lentokoneet tuhota. Herrat tulivat siihen johtopäätökseen, että sotajoukkojen siirtäminen Ruotsista Suomeen ensin edellyttäisi venäläisen sotalaivaston kukistamisen. Ellei Ruotsin laivas o jaksaisi tätä tehdä olisi Englannista saatava apua.

En tietenkään lähde arvostelemaan miten laajalti tällaisia suunnitelmia haudotaan ja kannatetaan norjalaisissa upseeripiireissä, vaan uskallan, nojautuen moneen samanlaiseen keskusteluun, m.m. Norjan armeijan ylipäällikön, kenraalimajuri Holtfodtin kanssa ja myöskin niihin havaintoihin, joita sotilasattaseamme majuri Rosenbröijer täällä muutama viikko sitten käydessään oli tehnyt, olla sitä mieltä, että Norjan upseeripiireissä on useita henkilöitä, joiden kanssa olisi meidän puolustusolojamme lähemmin tuntevien henkilöiden hyödyllistä neuvotella.

Mainittakoon lisäksi, että everstiluutnantti Erikson sanoi hyvin tuntevansa Norrlandin puolustuksen ylipäällikön, Bodenin linnoituksen komentajan, kenraali Gösta Liljehöök'in, jonka oli äskettäin tavannut. Tämä oli ollut täysin samaa mieltä Eriksonin kanssa yhteisen puolustussuunnitelman välttämättömyydestä Suomen, Ruotsin ja Norjan välillä kertoen samaa mitä hyvin Suomessakin tiedetään, nimittäin, että Ruotsin upseeripiireissä on kasvavaa harrastusta sanotunlaisen yhteistoiminnan aikaansaamiseksi kolmen maan välillä.

Kenraalimajuri Aavatsmark esitti paheksumisensa sen johdosta, ettei Norjasta ollut edustajaa kutsuttu Tukholmassa äskettäin pidettyyn puolustusneuvotteluun, johon Tanska kumminkin varsin syrjäisenä, jopa enemmän tai vähemmän kuulumattomanakin, otettiin osaa.

Oslossa, joulukuun 31 päivänä 1929.

Chen Elfring